

Ετήσια
Έκθεση
Ελληνικού
Εμπορίου

9 7 8 6 1 8 7 8 6 6 3 3 4 4 2

2024

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ 2024

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΣΣΕ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ 2024

Διορθώσεις: Μαριλένα Καρρά

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση: ΣΥΝΘΕΣΗ

Β. Γραμέλης – Λ. Πεδιώτη

www.synthesi-print.gr / info@synthesi-print.gr

Σχεδίαση εξωφύλλου: Λ. Πεδιώτη

Σχήμα 20.5 x 29.7, Σελίδες: 248

Copyright: INEMY, Αθήνα 2024

*Απαγορεύεται κάθε ολική ή μερική αναπαραγωγή του έργου
με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη.*

Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών της ΕΣΣΕ
Πετράκη 8, 105 63 Αθήνα
Τηλ.: 210.32.59.170, Fax: 210.32.59.169
www.inemy.gr, e-mail: info@inemy.gr

Κεντρική διάθεση: INEMY, Πετράκη 8

Πρόλογος Προέδρου Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας κ. Σταύρου Καφούνη

Το ελληνικό εμπόριο βρίσκεται σε μια περίοδο σημαντικών αλλαγών για την παγκόσμια οικονομία, αλλά και διαρκώς διευρυσμένων δυνατοτήτων για την επιχειρηματικότητα. Παρά τις πολλαπλές και πολυδιάστατες προκλήσεις που έχουν αναδυθεί τα τελευταία χρόνια και τις κληρονομίες των αλληπάλληλων κρίσεων, ο κλάδος συνεχίζει να αποδεικνύει τη δυναμική και την ανθεκτικότητά του στην αγορά κάτι που δείχνει την κεντρική θέση του στο αναπτυξιακό πρότυπο της χώρας. Οι εμπορικές επιχειρήσεις συνεχίζουν να διαδραματίζουν έναν πρωταγωνιστικό ρόλο στην οικονομία, συμβάλλοντας ουσιαστικά και καθοριστικά στην ανάπτυξη, την απασχόληση και την καινοτομία. Οι περίπου 230 χιλ. εμπορικές επιχειρήσεις συνεισφέρουν σχεδόν τα δύο στα πέντε ευρώ (37,2%) του συνολικού κύκλου εργασιών της οικονομίας.

Η *Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου για το 2024* αποτυπώνει αυτήν τη διαδρομή, παρέχοντας για ακόμα μία χρονιά πολύτιμα δεδομένα για τις τάσεις και τις προοπτικές του κλάδου και της οικονομίας. Πρόκειται για την έμπρακτη επιβεβαίωση της βούλησης της ΕΣΕΕ να παρεμβαίνει με επιστημονικά τεκμηριωμένο τρόπο στον δημόσιο διάλογο, εγχώριο και ευρωπαϊκό, κάτι που καταδεικνύουν οι πρόσφατες πρωτοβουλίες (αθέμιτος ανταγωνισμός από τις διεθνείς πλατφόρμες, ολοκληρωμένο πλαίσιο προτάσεων για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο).

Το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον του 2024 χαρακτηρίστηκε από αβεβαιότητα λόγω γεωοικονομικών κατακερματισμών και απειλές έναρξης εμπορικών πολέμων, επηρεάζοντας καθοδικά την παγκόσμια ανάπτυξη. Η ελληνική οικονομία αναμένεται να σημειώσει ανάπτυξη 2,3% το 2024, η οποία θα επιβραδυνθεί στο 2,2% το 2025, κυρίως λόγω μείωσης καταναλωτικής και επενδυτικής δαπάνης. Η μείωση των επιτοκίων μπορεί να διευκολύνει τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, αν και η ανάγκη των ΜμΕ να επεκτείνουν την πρόσβασή τους σε χρηματοδοτικά εργαλεία παραμένει κρίσιμη. Παρά, ωστόσο, τις διεθνείς οικονομικές διακυμάνσεις και τις προκλήσεις που εμφανίζονται, το ελληνικό εμπόριο παραμένει ο βασικός εργοδότης στη χώρα, συνεισφέροντας το 16,3% της συνολικής απασχόλησης.

Το γεγονός αυτό αναδεικνύει τη σημασία του κλάδου για τη συνολική οικονομική ευημερία, αλλά και την κοινωνική συνοχή καθώς αποτελεί μια βασική πύλη εισόδου στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, η ενίσχυση του κύκλου εργασιών εν μέσω αναταράξεων σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις προσπαθούν να προσαρμόζονται και να εξελίσσονται σε μια ιδιαίτερα απαιτητική συγκυρία, χωρίς όμως να λείπουν οι ισχυρές προκλήσεις.

Η Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας έχει καθοριστικό ρόλο στη στήριξη και στην ενδυνάμωση του εμπορικού κλάδου.

Παρά την ισχυρή υποχώρηση της απασχόλησης στο χονδρικό εμπόριο το 2024, οι θέσεις εργασίας στο λιανικό αυξήθηκαν σημαντικά. Αυτό ενδέχεται να συνεχιστεί το 2025, με πιθανές ανακατατάξεις στους επιμέρους εμπορικούς κλάδους. Η δε έρευνα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις δείχνει ότι η συγκέντρωση μετακινείται προς τις μεσαίες κατηγορίες επιχειρήσεων. Επίσης, παρά τη

συνολική αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης, η μετακίνηση νοικοκυριών σε χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες υποδηλώνει ότι οι καταναλωτές θα συνεχίσουν να είναι επιφυλακτικοί στις αγορές τους και το 2025. Ο υψηλός ρυθμός πληθωρισμού που προηγήθηκε διόγκωσε σωρευτικά τις τιμές των τροφίμων, γεγονός που θα συνεχίσει να επιβαρύνει τα χαμηλότερα εισοδήματα, επηρεάζοντας αρνητικά τη ζήτηση για άλλα καταναλωτικά προϊόντα.

Από αυτά τα ευρήματα είναι σαφές, επομένως, ότι το ελληνικό εμπόριο το 2025 αναμένεται να κινηθεί σε ένα περιβάλλον σχετικά χαμηλότερης ανάπτυξης και μειωμένης καταναλωτικής δαπάνης, κάτι που πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ενός γενικότερου προβληματισμού. Η χρηματοδότηση θα παίξει κρίσιμο ρόλο στην επιβίωση και ανάπτυξη των επιχειρήσεων, όπως επίσης και η ικανότητα της Ενωμένης Ευρώπης να απαντήσει ουσιαστικά σε ζητήματα αθέμιτου ανταγωνισμού από πλατφόρμες διακίνησης προϊόντων. Σε κάθε περίπτωση, οι πιθανές ανακατατάξεις μεταξύ των επιμέρους εμπορικών κλάδων θα καθορίσουν τη συνολική πορεία του τομέα.

Στο πλαίσιο αυτό, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που αποτελούν τη συντριπτική πλειονότητα της ελληνικής οικονομίας, χρειάζονται την πολύπλευρη στήριξη του κράτους στα επίπεδα της πρόσβασης σε ρευστότητα, της επίτευξης φορολογικής δικαιοσύνης και της ανταπόκρισης στην πρόκληση του ψηφιακού μετασχηματισμού. Η προσαρμογή στις νέες συνθήκες αγοράς, σε συνδυασμό με τη βελτίωση της τεχνολογικής υποδομής και τη στρατηγική τοποθέτηση στην αγορά, δημιουργούν ευκαιρίες για περαιτέρω ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Η Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας έχει καθοριστικό ρόλο στη στήριξη και στην ενδυνάμωση του εμπορικού κλάδου. Στο πλαίσιο των διαρκώς μεταβαλλόμενων οικονομικών και επιχειρηματικών συνθηκών, η ΕΣΕΕ συνεχίζει να προωθεί πολιτικές και δράσεις που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, εξασφαλίζοντας ένα βιώσιμο και ανθεκτικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Η στρατηγική της επικεντρώνεται στη διαμόρφωση ενός δίκαιου φορολογικού πλαισίου, στην προώθηση της υγιούς λειτουργίας της αγοράς, στη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδοτικά εργαλεία, στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων επιχειρηματιών και εργαζομένων και στην προώθηση της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης. Προωθεί συνέργειες με τους κλάδους του τουρισμού και της αγροδιατροφής λειτουργώντας ως πολλαπλασιαστής της ανάπτυξης για το σύνολο της οικονομίας. Η καινοτομία και η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελούν ακρογωνιαίους λίθους της εμπορικής επιχειρηματικότητάς, με την ΕΣΕΕ να πρωτοστατεί σε πρωτοβουλίες που διευκολύνουν την υιοθέτηση νέων πρακτικών από τις επιχειρήσεις. Παράλληλα, η Συνομοσπονδία συνεχίζει να εκπροσωπεί δυναμικά τον κλάδο σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, διεκδικώντας την ανάπτυξη πολιτικών που θα ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των εμπόρων και των επιχειρηματιών.

Κλείνοντας, είναι σαφές ότι το ελληνικό εμπόριο με τη δράση της ΕΣΕΕ και της στήριξης της Πολιτείας διαθέτει όλα τα εχέγγυα για να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις του παρόντος και του μέλλοντος και να αξιοποιήσει τις ανερχόμενες ευκαιρίες. Η συνεργασία με τους κρατικούς φορείς, ο σχεδιασμός και η προώθηση στοχευμένων πολιτικών και η ουσιαστική ενίσχυση της επιχειρηματικότητας μπορούν να διασφαλίσουν ότι το ελληνικό εμπόριο θα συνεχίσει να αποτελεί βασικό μοχλό ανάπτυξης και προόδου για την ελληνική οικονομία.

Εύχομαι η φετινή Ετήσια Έκθεση, όπως και όλες οι προηγούμενες, να αποτελέσει ένα πολύτιμο εργαλείο γνώσης, ανάλυσης και καθοδήγησης για όλους τους εμπλεκόμενους στον χώρο του εμπορίου και της επιχειρηματικότητας. Ελπίζω να έχει μια κομβική συμβολή στην ενίσχυση του συλλογικού οράματος, στην ανάδειξη νέων προοπτικών και στη μορφοποίηση μιας δυναμικής και βιώσιμης πορείας για τον κλάδο του εμπορίου.

Η καινοτομία και η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελούν ακρογωνιαίους λίθους της εμπορικής επιχειρηματικότητάς, με την ΕΣΕΕ να πρωτοστατεί σε πρωτοβουλίες που διευκολύνουν την υιοθέτηση νέων πρακτικών από τις επιχειρήσεις.

Εισαγωγή

Με ιδιαίτερη τιμή και χαρά σας παρουσιάζουμε την *Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου* για το 2024. Η παρούσα Έκθεση αποτυπώνει με σαφήνεια τις βασικές τάσεις, προκλήσεις και ευκαιρίες που διαμορφώνουν το εμπορικό επιχειρηματικό τοπίο στην Ελλάδα.

Ο κλάδος του εμπορίου κατέχει κεντρική σημασία για την οικονομία. Ως βασικός μοχλός ανάπτυξης, συνεισφέρει σημαντικά στην ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην αύξηση του ΑΕΠ. Ειδικότερα, ο τομέας του εμπορίου λειτουργεί ως συνδεδετικός κρίκος μεταξύ των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας και των καταναλωτών, ενισχύοντας την κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Ιδιαίτερα, όμως, στην Ελλάδα, ο ρόλος του εμπορίου, σε οικονομικό, αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο, υπήρξε και παραμένει εξαιρετικά σημαντικός. Σε όλη την περίοδο από την ίδρυση του Ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα, το εμπόριο συμβάλλει σημαντικά στο ΑΕΠ και καταγράφει ρυθμούς αύξησης του κύκλου εργασιών, διαχρονικά υψηλότερους από την αύξηση του ΑΕΠ. Αντιπροσωπεύει δε σημαντικό τμήμα της συνολικής απασχόλησης, όπως επίσης παρουσιάζει μια συνεχώς αυξανόμενη τάση δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης. Επιπλέον, η εμπορική δραστηριότητα είναι ανάμεσα στις πρώτες επιλογές τόσο επιχειρηματικότητας ευκαιρίας όσο και ανάγκης. Αποτελεί δε έναν από τους κλάδους της ελληνικής οικονομίας που, με τη δομή και τη διάρθρωσή του, προσδιορίζει, σε μεγάλο βαθμό, την ελληνική κοινωνικοοικονομική δομή. Όντας προπομπός των αλλαγών στις εργασιακές σχέσεις, απορροφά και αποδέχεται τους μετασχηματισμούς που προκύπτουν από τις τεχνολογικές αλλαγές.

Βέβαια, η σημασία του κλάδου του εμπορίου δεν περιορίζεται μόνο στην οικονομική διάσταση. Το εμπόριο συμβάλλει στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας, ενθαρρύνοντας τις επιχειρήσεις να προσαρμοστούν στις ανάγκες της αγοράς και να αναπτύξουν νέες στρατηγικές για την εξυπηρέτηση των καταναλωτών. Παράλληλα, το εμπόριο ενισχύει τις διεθνείς σχέσεις της χώρας, προάγοντας την εξαγωγική δραστηριότητα και ενσωματώνοντας την Ελλάδα στην παγκόσμια οικονομία.

Επιπλέον, με την ταχεία πρόοδο της ψηφιοποίησης και την εμφάνιση νέων επιχειρηματικών μοντέλων, ο τομέας του εμπορίου αντιμετωπίζει νέες προκλήσεις και ευκαιρίες. Η υιοθέτηση τεχνολογικών εξελίξεων και η ενσωμάτωση καινοτόμων λύσεων στον τομέα της λιανικής και χονδρικής πώλησης είναι απαραίτητες για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων και για την επιτυχία τους στην εγχώρια και διεθνή αγορά. Με έμφαση στη συνεχιζόμενη ψηφιοποίηση του εμπορίου, αλλά και στην ενίσχυση των βιώσιμων πρακτικών και της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων, η Έκθεση αποτελεί ένα σημαντικό ερ-

γαλείο για τους επιχειρηματίες, τους φορείς χάραξης πολιτικής, καθώς και για κάθε ενδιαφερόμενο που επιθυμεί να κατανοήσει τις τρέχουσες και μελλοντικές εξελίξεις στο ελληνικό εμπόριο.

Το 2024, το εμπόριο στη χώρα μας συνεχίζει να επηρεάζεται από τις εξελίξεις σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, καθώς και από τις συνεχείς αλλαγές στις καταναλωτικές συνήθειες, την τεχνολογική πρόοδο και την οικονομική συγκυρία. Το «μονοπάτι της μετάβασης» (transition pathway) του ευρωπαϊκού εμπορίου, όπως τόσο εύστοχα αναφέρεται στο πρώτο μέρος, περνά μέσα από τον «τριπλό μετασχηματισμό» της ψηφιοποίησης, της βιωσιμότητας και των δεξιοτήτων. Είναι ενδεικτικό ότι το 90% της ανάπτυξης του κλάδου του εμπορίου αναμένεται, μέχρι και το 2030, να παραχθεί μέσα από τις διαδικτυακές πωλήσεις.

Από τη φετινή Έκθεση συνάγονται πέντε βασικά συμπεράσματα. Πρώτο σημαντικό στοιχείο αποτελεί η διαπίστωση ότι η σχετική θέση του εμπορίου στην ελληνική οικονομία είναι ιδιαίτερα σημαντική φτάνοντας, το 2023, το 11,6% της ΑΠΑ. Η εικόνα αυτή συνδέεται ευθέως με τη δεύτερη σημαντική διαπίστωση που είναι η μεγέθυνσή της ιδιωτικής κατανάλωσης, γεγονός που αποτυπώνεται και στην αύξηση της μέσης ετήσιας δαπάνης των νοικοκυριών για αγορές κατά 5,3%, σε σχέση με το 2022. Παράλληλα, ένας πρόσθετος παράγοντας ενίσχυσης της ιδιωτικής κατανάλωσης είναι η αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων.

Ένα τρίτο στοιχείο σχετίζεται με την απασχόληση. Το εμπόριο παρέχει το 16,3% της συνολικής απασχόλησης, με τους μισθωτούς να αντιστοιχούν στο 67,5% της απασχόλησης του κλάδου και τους εργοδότες να έχουν αυξηθεί σημαντικά κατά το τελευταίο έτος (8,7%), φτάνοντας το 12,2%. Η συμμετοχή των αυτοαπασχολούμενων στον κλάδο (15,8%) παραμένει σημαντική, αλλά βαίνει διαρκώς μειούμενη, συνεχίζοντας την πτωτική της, πορεία (-8,9%).

Ένα τέταρτο εύρημα που εντοπίζεται, είναι η διατήρηση της θετικής πορείας των ΑΕ -ΕΠΕ του εμπορίου. Το 2023, οι συνολικές πωλήσεις των εταιρειών του εμπορίου κατέγραψαν μικρή αύξηση κατά 1,5%, ενώ τα μικτά κέρδη ενισχύθηκαν με αρκετά πιο υψηλό ρυθμό (10,6%). Αύξηση των πωλήσεων εμφάνισαν δύο από τους τρεις τομείς του εμπορίου, το 2023. Εντονότερη ήταν η άνοδος στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (+27,5%), και ακολούθησε το λιανικό εμπόριο (+10,4%). Μείωση πωλήσεων (-4,0%) κατέγραψε το χονδρικό εμπόριο. Τέλος, το πέμπτο σημαντικό εύρημα, το οποίο προκύπτει από την πρωτογενή έρευνα του Ινστιτούτου είναι ότι οι μικρότερες επιχειρήσεις εμφανίζουν στασιμότητα, καθώς δυσκολεύονται να αυξήσουν τον κύκλο εργασιών τους λόγω οικονομικών πιέσεων και αβεβαιότητας στην αγορά. Η διαχείριση των ανατιμήσεων, οι οικονομικές τους υποχρεώσεις, η έλλειψη ρευστότητας αλλά και το ενεργειακό κόστος να αποτελούν τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.

Η Έκθεση αρθρώνεται σε τέσσερα ξεχωριστά μέρη και συνοδεύεται από δύο Παραρτήματα. Στο Πρώτο Μέρος, εξετάζονται οι μακροοικονομικές πτυχές της διεθνούς, ευρωπαϊκής και ελληνικής οικονομίας, με ιδιαίτερη έμφαση στην αναζήτηση και κατανόηση της θέσης του τομέα του εμπορίου στις εξελίξεις αυτές. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται, επίσης, στην αναλυτική παρουσίαση και συσχέτιση των μακροοικονομικών δεικτών που αφορούν το εμπόριο και το εγχώριο επιχειρηματικό

περιβάλλον. Στο Δεύτερο Μέρος, αναδεικνύονται χαρακτηριστικές και κρίσιμες πτυχές της απασχόλησης στην ελληνική οικονομία, με την προσοχή στραμμένη στις πολύ μικρές επιχειρήσεις και, βέβαια, στο εμπόριο. Ξεχωριστά παρουσιάζεται η διερεύνηση της κατάστασης της απασχόλησης στις εμπορικές επιχειρήσεις με νομική μορφή ΑΕ και ΕΠΕ, συσχετίζοντάς τη μάλιστα με τη χρηματοοικονομική δομή και τις επιδόσεις τους. Στο Τρίτο Μέρος, αποτυπώνεται και σχολιάζεται με συστηματικό τρόπο η χρηματοοικονομική διάρθρωση και οι επιδόσεις των εμπορικών επιχειρήσεων που δημοσιεύουν ισολογισμούς.

Στο Τέταρτο Μέρος της Έκθεσης, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ετήσιας πρωτογενούς έρευνας, την οποία διενεργεί συστηματικά πλέον το INEMY σε δείγμα 1.000 εμπορικών επιχειρήσεων αναδεικνύοντας ποσοτικά μεγέθη και επιχειρηματικές στρατηγικές του κλάδου. Στο Πέμπτο μέρος της Έκθεσης, παρουσιάζεται η πορεία της καταναλωτικής δαπάνης, καθώς και μια γενικότερη μελέτη των τάσεων της κατανάλωσης των ελληνικών νοικοκυριών.

Ευχαριστίες οφείλονται σε όλους τους συντελεστές της, καθώς και στα επιστημονικά στελέχη του Ινστιτούτου για την αφοσίωσή τους στην ολοκλήρωση του έργου και για την υλοποίηση καινοτόμων ιδεών με δημιουργικότητα και επιμέλεια. Πιο συγκεκριμένα, για την παρούσα έκδοση εργάστηκαν ο Χαράλαμπος Αράχωβας, Διοικητικός Διευθυντής του Ινστιτούτου, ο Μανώλης Μανιούδης, Επίκουρος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πάτρας και συντονιστής του τομέα ανάπτυξης, η Ελισάβετ Σαλπέα, κοινωνική επιστήμονας, ο Πολύβιος Μουκούλης, Οικονομικός γεωγράφος καθώς και τα επιστημονικά στελέχη Μελίνα Ανισιάδου, Γιάννη Κεμαχλή, Ματθαίο Μπούντρη και Νάσο Μπινιχάκη. Για τη συγγραφή του Τρίτου Μέρους της Έκθεσης υπήρξε και φέτος ειδική συνεργασία με την εταιρεία συμβούλων επιχειρήσεων ICAP GROUP ΑΕ, και πιο συγκεκριμένα με την κα Σοφία Βώσσου και κα Ελένη Δεμερτζή.

Κλείνοντας, για λογαριασμό της ερευνητικής ομάδας του INEMY, θέλω να ευχαριστήσω θερμά το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΣΕΕ και ιδιαίτερα τον νέο της Πρόεδρο, κ. Σταύρο Καφούνη, καθώς και τα μέλη της Διοικητικής Επιτροπής του INEMY, κ.κ. Δώρο Καπράλο και Νίκο Νομικό, Γ.Γ. και οικονομικό Επόπτη της ΕΣΕΕ, οι οποίοι από την αρχή της θητείας τους στηρίξαν έμπρακτα το έργο του Ινστιτούτου, συμβάλλοντας σημαντικά με την αμέριστη ενθάρρυνση και συμπαράστασή τους, στη συνέχειά του.

Βάλια Αρανίτου

Επιστημονική Διευθύντρια
του Ινστιτούτου της ΕΣΕΕ
Αν. Καθηγήτρια
Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Περιεχόμενα

Πρόλογος Προέδρου ΕΣΕΕ	5
Εισαγωγή	7
Οι τάσεις του ελληνικού εμπορίου	13

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον	17
1.1 Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον: Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, η ένταση των γεωοικονομικών κατακερματισμών και η παρατεταμένη «βέβαιη αβεβαιότητα»	19
1.2 Το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα	22
1.3 Η οικονομική δραστηριότητα στον κλάδο του εμπορίου στην Ελλάδα	26
1.3.1 Εισαγωγικές επισημάνσεις	26
1.3.2 Η συνεισφορά του εμπορίου στην ελληνική οικονομία και η εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ) στο λιανικό εμπόριο	27
1.3.3 Ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ) στο Λιανικό Εμπόριο την περίοδο 2014-2024	29
1.3.4 Η πορεία του ΔΚΕ στο χονδρικό εμπόριο την περίοδο 2014-2024	46
1.3.5 Ο Γενικός ΔΚΕ στον τομέα των αυτοκινήτων (Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων και μοτοσικλετών [ΣΤΑΚΟΔ 45] και Εμπόριο αυτοκινήτων [ΣΤΑΚΟΔ 451])	47
1.3.6 Ρευστότητα και πρόσβαση στη χρηματοδότηση	49

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ελληνική αγορά εργασίας το 2024	53
2.1. Η ελληνική αγορά εργασίας	55
2.1.1. Οι εξελίξεις στην απασχόληση	55
2.1.2. Ανεργία: Επίπεδο και διάρθρωση	61
2.2. Η απασχόληση στο εμπόριο το 2024	65
2.2.1. Βασικές τάσεις	65
2.3. Η απασχόληση στο εμπόριο: Μεταβολές	69
2.3.1. Οι μεταβολές στους επιμέρους κλάδους του εμπορίου	69
2.3.2. Οι μεταβολές κατά θέση στο επάγγελμα	71
2.3.3. Οι ευέλικτες μορφές εργασίας στο εμπόριο	72
2.4 Η απασχόληση στις ελληνικές εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ	77

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η γενική εικόνα των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ το 2023	89
3.1. Εισαγωγή	91
3.1.1. Γενική εικόνα για τις εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, κατά το 2023	91
3.2. Ο οικονομικός απολογισμός όσον αφορά τις ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου, για το έτος 2023	98
3.2.1. Οι πωλήσεις και η κερδοφορία των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου, το 2023	99
3.2.2. Οι πηγές χρηματοδότησης των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου, το 2023	111
3.2.3. Η αποδοτικότητα των κεφαλαίων και η ρευστότητα των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου, το 2023	115
3.3. Οι πηγές της ανάλυσης	120

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η χαρτογράφηση των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο λιανικό εμπόριο	123
4.1 Το προφίλ των εμπορικών επιχειρήσεων και οι επιχειρηματικές στρατηγικές	125
4.1.1. Έτη λειτουργίας και Μίσθωση καταστήματος	125
4.1.2. Ιδιοκτησιακό καθεστώς επαγγελματικής στέγης	126
4.1.3. Γεωγραφική προέλευση προϊόντων	128
4.1.4. Προμηθευτές	129
4.1.5. Μεταβολή μισθωτής απασχόλησης	130
4.2 Βασικά Οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων στο λιανικό εμπόριο	131
4.2.1. Αριθμός επιχειρήσεων ανά τάξη μεγέθους κύκλου εργασιών	131
4.3 Οφειλές και τραπεζικός δανεισμός	133
4.3.1 Ληξιπρόθεσμες οφειλές	133
4.3.2 Χρηματοδότηση και επενδύσεις	135
4.4. Υποκειμενικές προσεγγίσεις: η γνώμη των εμπόρων για τα προβλήματα των εμπορικών επιχειρήσεων	137
4.5. Οι εξελίξεις στην αγορά ενέργειας, η πράσινη μετάβαση και οι εμπορικές επιχειρήσεις	138
4.6 Μεθοδολογία	146
4.6.1. Πληθυσμός - στόχος, δείγμα της έρευνας και τεχνική δειγματοληψίας	146
4.6.2. Σύγκριση βασικών χαρακτηριστικών επιχειρήσεων έρευνας πεδίου και διαθέσιμων στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ	147

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Οι μετασχηματισμοί της καταναλωτικής δαπάνης
των ελληνικών νοικοκυριών: 2008-2023 151

Εισαγωγή	153
5.1 Η εξέλιξη της καταναλωτικής δαπάνης	153
5.2 Η καταναλωτική δαπάνη ανά εισοδηματική κατηγορία	155
5.2.1 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («μέχρι 750 ευρώ»)	155
5.2.2 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («751-1.100 ευρώ»)	156
5.2.3 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («1.101-1.450 ευρώ»)	156
5.2.4 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («1.451-1.800 ευρώ»)	157
5.2.5 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («1.801-2.200 ευρώ»)	158
5.2.6 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («2.201-2.800 ευρώ»)	158
5.2.7 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («2.801-3.500 ευρώ»)	159

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 181

A: Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον και η Ελλάδα	183
B.1: Η απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας και στο εμπόριο: Διάρθρωση και εξελίξεις	185
B.2: Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων	201
B.3: Εξέλιξη Κύκλου Εργασιών Επιχειρήσεων	204
Γ: Τα ενοποιημένα οικονομικά αποτελέσματα των ΑΕ-ΕΠΕ: 2023-2022	209

ΕΙΔΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

Χρηματοοικονομικοί δείκτες: Ανάλυση ανά Περιφέρεια 217

Το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον

1

Η αβεβαιότητα, η οποία τροφοδοτείται από διάφορους παράγοντες όπως οι γεωοικονομικοί κατακερματισμοί αλλά και ο διαφαινόμενος εμπορικός πόλεμος, αναμένεται να αρνητικά τον ρυθμό της διεθνούς οικονομικής μεγέθυνσης.

2

Το διεθνές εμπόριο, καταλύτης της διεθνούς οικονομικής ανάπτυξης, αναμένεται να δεχθεί εξαιρετικά ισχυρές πιέσεις από το διαφαινόμενο «δασμολογικό σοκ».

3

4

Η ελληνική οικονομία, με βάση τις εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, αναμένεται να παρουσιάσει μεγέθυνση της τάξης του 2,3% για το 2024 για να μετριάσει τις επιδόσεις της το 2025 στο 2,2% λόγω της αναμενόμενης συρρίκνωσης της καταναλωτικής και επενδυτικής δαπάνης.

5

6

Η μείωση των επιτοκίων αναμένεται να έχει θετικές επιδράσεις στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων. Όμως, η ανάγκη διεύρυνσης της περιμέτρου χρηματοδότησης αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την υποστήριξη της εμπορικής επιχειρηματικότητας.

1.1 Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον: Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, η ένταση των γεωοικονομικών κατακερματισμών και η παρατεταμένη «βέβαιη αβεβαιότητα»

Το 2024 σηματοδότησε το τέλος μιας (σχετικά) μακράς περιόδου επικράτησης του λεγόμενου «τρόμου του πληθωρισμού». Όπως έχουν δείξει σχετικές ερευνητικές εργασίες, ο «τρόμος» αυτός τροφοδοτήθηκε από διάφορα σοκ, όπως η πανδημική κρίση του COVID-19, το ξέσπασμα των γεωπολιτικών αναταράξεων (κυρίως ο πόλεμος στην Ουκρανία) και τα ακραία καιρικά φαινόμενα τα οποία, συνδυαζόμενα, πίεσαν τις τιμές προς τα πάνω, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα, η (διεθνής) μάχη απέναντι στον πληθωρισμό φαίνεται να κερδίζεται πλέον, παρά το γεγονός ότι κάποιες οικονομίες συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν πληθωριστικές πιέσεις¹. Βέβαια, η συσταλτική νομισματική πολιτική συγκράτησε τις πληθωριστικές προσδοκίες, αποτρέποντας ένα αντίστοιχο παρατεταμένο «πληθωριστικό σοκ», όπως αυτό της δεκαετίας του 1970. Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνει την εκτίμηση του ΟΟΣΑ ότι, παρά την «πολυκρίση», η διεθνής οικονομία παρουσιάζει μια αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα². Βέβαια, η ανθεκτικότητα αυτή συνδέεται με μια άνιση οικονομική μεγέθυνση μεταξύ διαφορετικών περιοχών και περιφερειών. Η ανισότητα αυτή μεταφράζεται σε μια παρατεταμένη ευθραυστότητα, η οποία ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά τη διεθνή οικονομική ανάπτυξη. Μάλιστα, η πλέον χαρακτηριστική εκδοχή των ανισοτήτων αυτών είναι αυτή μεταξύ των ανεπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων οικονομιών.

Σε κάθε περίπτωση, οι μέγα-απειλές (mega-threats) της διεθνούς οικονομίας φαίνεται πως επηρεάζουν αρνητικά τις αναπτυξιακές προοπτικές της. Ειδικότερα, παρότι η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού είναι ένα σημαίνον γεγονός, οι κίνδυνοι των περιφερειακών συγκρούσεων, της πιθανής ευθραυστότητας των χρηματαγορών και του υψηλού δημοσίου χρέους, το οποίο προσεγγίζει τα 100 τρισ. δολάρια (δηλαδή το 93% του παγκόσμιου ΑΕΠ³), φαίνεται να υποσκάπτουν τις μακροπρόθεσμες προοπτικές της διεθνούς οικονομίας. Το δημόσιο χρέος μεγεθύνθηκε, λόγω των αυξημένων κρατικών δαπανών, κατά την περίοδο της πανδημικής κρίσης, και συνεχίζει να αυξάνεται, λόγω των δαπανών στην Κίνα και στις ΗΠΑ. Επιπρόσθετοι κίνδυνοι είναι η συρρίκνωση του ρυθμού μεγέθυνσης της κινεζικής οικονομίας, αλλά και η πιθανή όξυνση των προστατευτικών πολιτικών, οι οποίες συνδέονται και με την επικράτηση του Donald Trump⁴. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η πολιτική ρευστότητα του Γάλλο-γερμανικού άξονα ενδέχεται να επιφέρει πρόσθετες προκλήσεις στην ευρωπαϊκή

Σε κάθε περίπτωση, οι μέγα-απειλές (mega-threats) της διεθνούς οικονομίας φαίνεται πως επηρεάζουν αρνητικά τις αναπτυξιακές προοπτικές της.

1. IMF (2024). *World Economic Outlook: Policy Pivot, Rising Threats*. IMF Editions: Washington, σ. 1.

2. OECD (2024). *OECD Economic Outlook*. OECD Publishing: Paris.

3. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του World Economic Forum (WEF), βλ. <https://www.weforum.org/stories/2024/10/imf-global-debt-and-other-economy-stories-21-october/>

4. Βλ. <https://www.csis.org/analysis/trump-trade-20>

οικονομία. Παράλληλα, οι αυξήσεις των δασμών αναμένεται να επηρεάσουν περισσότερο, όπως έχει δείξει και το πρόσφατο παρελθόν⁵, τα ασθενέστερα νοικοκυριά. Όλα τα παραπάνω συντείνουν στη διαμόρφωση μιας κατάστασης «βέβαιης αβεβαιότητας», όπως εύστοχα την χαρακτήρισε το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή στην τελευταία του έκθεση⁶.

Πρόδηλα, η ύπαρξη των παραπάνω προκλήσεων, σε συνδυασμό με την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, αναδεικνύουν τη σημασία της οικονομικής πολιτικής. Ειδικότερα, όπως επισημαίνει και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο⁷, υπάρχει πλέον η δυνατότητα παρέμβασης σε ένα τριπλό επίπεδο. Το πρώτο συνίσταται στη δυνατότητα της περαιτέρω μείωσης των επιτοκίων, λόγω της αποκλιμάκωσης του γενικού επιπέδου τιμών και της επαναφοράς του πληθωρισμού κοντά στους στόχους των Κεντρικών Τραπεζών. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η δυνατότητα αυτή αποτυπώνεται στην τελευταία απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για τη μείωση των επιτοκίων της Ευρωζώνης κατά 25 μονάδες βάσης⁸.

Ο ρυθμός μεγέθυνσης της διεθνούς οικονομίας αναμένεται να παραμείνει σταθερός στο 3,2%, για τα έτη 2024 και 2025.

Το δεύτερο επίπεδο σχετίζεται με τη δημοσιονομική πολιτική, καθώς ο δημοσιονομικός χώρος αποτελεί, όπως έχει δείξει και η πρόσφατη ιστορική εμπειρία, τον ακρογωνιαίο λίθο της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η σταθεροποίηση της δυναμικής του δημοσίου χρέους θα πρέπει να βασιστεί στη βελτίωση της εικόνας των δημοσίων εσόδων και στον εξορθολογισμό των δαπανών. Αυτό είναι

ιδιαίτερα κρίσιμο τόσο για την Κίνα όσο και για τις ΗΠΑ, όπου η δυναμική του δημοσίου χρέους δεν έχει μετριαστεί μέσα από τα τρέχοντα δημοσιονομικά προγράμματα. Τέλος, το τρίτο επίπεδο συνδέεται με τις μεταρρυθμίσεις. Η βελτίωση των προοπτικών της οικονομικής μεγέθυνσης και της παραγωγικότητας είναι κρίσιμης σημασίας για την προσαρμογή στις μέγα-τάσεις (mega-trends) του διεθνούς περιβάλλοντος, όπως είναι η γήρανση και η μείωση του πληθυσμού σε πολλές περιοχές του πλανήτη, ο αυξανόμενος πληθυσμός στην Αφρική (ο οποίος αναζητά οικονομικές και κοινωνικές ευκαιρίες), η αντιμετώπιση της κλιματικής μετάβασης, η ενίσχυση της ανθεκτικότητας και η βελτίωση της ζωής των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού.

Ο ρυθμός μεγέθυνσης της διεθνούς οικονομίας αναμένεται να παραμείνει σταθερός στο 3,2%, για τα έτη 2024 και 2025. Αναμφίβολα, ο σχετικά περιορισμένος ρυθμός μεγέθυνσης αντανακλά διαρθρωτικές αδυναμίες, όπως είναι η γήρανση του πληθυσμού και η χαμηλή παραγωγικότητα. Βέβαια, αυτή η σταθερότητα συνεπάγεται διαφορετικά «αναπτυξιακά μονοπάτια» για τις διάφορες περιοχές του πλανήτη. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των διεθνών οργανισμών αναμένεται συρρίκνωση του ρυθμού μεγέθυνσης σε μια σειρά από σημαντικές ευρωπαϊκές οικονομίες, ενώ αρκετές από τις αναδυόμενες οικονομίες αντιμετωπίζουν προκλήσεις που συνδέονται με διαταραχές της παραγωγής, κυρίως λόγω των αναταράξεων της μεταφοράς του πετρελαί-

5. United States Bureau of Labor Statistics (2022). *Consumer Expenditure Surveys 2022*. Consumer Expenditure Surveys, <https://www.bls.gov/cex/>

6. Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή (2024). *Τριμηνιαία Έκθεση*. Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, Αθήνα, Δεκέμβριος 2024, σ. 3.

7. IMF (2024). *World Economic Outlook: Policy Pivot, Rising Threats*. IMF Editions: Washington, σ. xii.

8. <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2024/html/ecb.mp241212~2acab6e51e.en.html>

ου. Παράλληλα, οι εμφύλιες συρράξεις και οι ακραίες καιρικές συνθήκες φαίνεται ότι επηρεάζουν αρνητικά, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, τις αναπτυξιακές προοπτικές στη Μέση Ανατολή, στην Κεντρική Ασία και στην Υποσαχάρια Αφρική. Σε κάθε περίπτωση, οι γεωοικονομικοί κατακερματισμοί (Geoeconomic Fragmentations - GEF) ενδέχεται να ασκήσουν ανοδικές πιέσεις στις τιμές ενέργειας, αποτελώντας έναν εξωγενή παράγοντα κινδύνου για τον παγκόσμιο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης.

Σε επίπεδο πληθωρισμού, καταγράφεται μια αποκλιμάκωση, με τον πληθωρισμό της διεθνούς οικονομίας να εκτιμάται ότι θα υποχωρήσει από το 6,7%, το 2023, στο 5,8%, το 2024, και στο 4,3%, το 2025⁹. Μεσοπρόθεσμα, η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού ενδέχεται να μεταφραστεί σε σταθερότητα των τιμών, παρότι, σε πολλές οικονομίες, οι τιμές των υπηρεσιών γνωρίζουν σημαντική αύξηση. Σε κάθε περίπτωση, η πορεία του πληθωρισμού, τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, εξαρτάται από την όξυνση των γεωοικονομικών κατακερματισμών, οι οποίοι ενδέχεται να αποτρέψουν τις κεντρικές τράπεζες από την περαιτέρω μείωση των επιτοκίων. Παράλληλα, η χρήση εργαλείων προστατευτικής εμπορικής πολιτικής, όπως είναι οι κυρώσεις, οι έλεγχοι εξαγωγών και οι δασμοί, ενδέχεται να δοκιμάσει τις αντοχές της δημοσιονομικής πολιτικής και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Το διαφαινόμενο «δασμολογικό σοκ» μπορεί να πυροδοτήσει τις εμπορικές εντάσεις, να περιορίσει την αποτελεσματικότητα της αγοράς και να διαταράξει τις αλυσίδες αξίας, αμφισβητώντας τη δυναμική της υπέρ-παγκοσμιοποίησης όπως εύστοχα την έχει χαρακτηρίσει ο Dani Rodrik¹⁰. Η συρρίκνωση των αλυσίδων αξίας, το on-shoring, το re-shoring, το near-shoring και το friend-shoring αναμένεται να επηρεάσουν το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, επιδρώντας στη διεθνή οικονομική μεγέθυνση¹¹. Άλλωστε, μετά το ξέσπασμα της πανδημικής κρίσης, οι διεθνείς αλυσίδες αξίας μοιάζουν πιο ευεπίφορες από ποτέ στα εξωγενή «σοκ»¹². Η επιβολή δασμών στον τομέα της ενέργειας, στους τομείς υψηλής τεχνολογίας, αλλά και στα αγροτικά προϊόντα ενδέχεται να κατακερματίσει τις εμπορικές σχέσεις, οξύνοντας το, ήδη υψηλό, κόστος της αβεβαιότητας.

Αναμφίβολα, είναι πιθανόν οι επιδράσεις της μεταστροφής της εμπορικής πολιτικής να είναι πολυεπίπεδες. Η συρρίκνωση του δημοσιονομικού χώρου μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την καταναλωτική και επενδυτική εμπιστοσύνη, επιβραδύνοντας τον πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό των αναπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων οικονομιών. Βάσει των παραπάνω, οι οικονομικές πολιτικές θα πρέπει να εστιάζουν σε έναν τριπλό στόχο: (α) την τροχοδρόμηση του δημοσίου χρέους σε πιο βιώσιμα μονοπάτια, (β) την επιτάχυνση της ψηφιακής και πράσινης μετάβασης και (γ) την υποστήριξη των πιο ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού με απώτερο στόχο την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων.

9. IMF (2024). *World Economic Outlook: Policy Pivot, Rising Threats*. IMF Editions: Washington, σ. xiv.

10. D. Rodrik (1998). Has Globalization Gone Too Far?. *Challenge*, 41 (2): 81-94.

11. M. Dabrowski (2024). The Risk of Protectionism: What Can Be Lost?. *Journal of Risk and Financial Management*, 17 (8): 374.

12. N. Zahoor, J. Wu, H. Khan & Z. Khan (2023). De-globalization, International Trade Protectionism, and the Reconfigurations of Global Value Chains. *Management International Review*, 63, σσ. 823-859.

1.2 Το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τα παραπάνω δεδομένα, είναι σαφής η ρευστότητα του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος, η οποία εντείνεται από τους γεωοικονομικούς κατακερματισμούς, αλλά και από την πιθανή εμφάνιση ενός σαρωτικού δασμολογικού «σοκ». Εν μέσω ενός παραγμένου διεθνούς περιβάλλοντος, η ελληνική οικονομία καλείται να διαμορφώσει τον αναπτυξιακό βηματισμό της, στοχεύοντας στη διαμόρφωση ενός μηχανισμού ανθεκτικότητας απέναντι στα «κύματα αβεβαιότητας», τα οποία καταγράφονται εξαιτίας των διεθνών μέγα-απειλών.

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές) της ελληνικής οικονομίας προσέγγισε, το τρίτο τρίμηνο του 2024, το 2,4%, σε σχέση με το τρίτο τρίμηνο του 2023 (τελευταίο τρίμηνο διαθεσιμότητας στοιχείων)¹³. Η διατήρηση του ρυθμού μεγέθυνσης οφείλεται σε δύο παραμέτρους: (α) στην ανθεκτικότητα της συνολικής τελικής καταναλωτικής δαπάνης (κατά 1,3%, σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023) και (β) στην (οριακή) μεγέθυνση των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (κατά 0,3%) συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023, οι οποίες μειώνουν, ωστόσο, το «επενδυτικό κενό» της ελληνικής οικονομίας¹⁴. Η ιδιωτική κατανάλωση συνεχίζει να μεγεθύνεται, γεγονός που αποτυπώνεται και στην αύξηση της μέσης ετήσιας δαπάνης των νοικοκυριών για αγορές κατά 5,3%, σε σχέση με το 2022¹⁵. Παράλληλα, ένας πρόσθετος παράγοντας ενίσχυσης της ιδιωτικής κατανάλωσης είναι η αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων. Ειδικότερα, τον Νοέμβριο του 2024, οι απασχολούμενοι ανήλθαν σε 4.286.466 άτομα, σημειώνοντας αύξηση κατά 146.066 άτομα, σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2023¹⁶. Βέβαια, παρότι το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε στο 54,9%, το δεύτερο τρίμηνο του 2024, εξακολουθεί να παραμένει ένα από τα χαμηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση¹⁷. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, η καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών επηρεάζεται από τις υψηλές τιμές, ειδικά σε συγκεκριμένες προϊοντικές κατηγορίες (βλ. υπηρεσίες, τρόφιμα).

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, ο ρυθμός μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας αναμένεται να παραμείνει σταθερός στο 2,3%, το 2024, για να μειωθεί οριακά (2,2%) το 2025, και να επιταχυνθεί στο 2,5%, το 2026¹⁸. Στην ίδια λογική, το IMF εκτιμά ρυθμό μεγέθυνσης της τάξης του 2,3%, το 2024, και μείωση στο 2%, το 2025¹⁹. Από την άλλη, σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού, το Υπουργείο Οικονομικών υπολογίζει τη μεγέθυνση για το 2025 στο 2,3%²⁰, ενώ η Τράπεζα της

13. ΕΛΣΤΑΤ (2024). *Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 6 Δεκεμβρίου 2024, σ. 1.

14. ΕΛΣΤΑΤ (2024). *Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 6 Δεκεμβρίου 2024, σ. 2.

15. ΕΛΣΤΑΤ (2024). *Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2023*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 27 Σεπτεμβρίου 2024, σ. 1.

16. ΕΛΣΤΑΤ (2025). *Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Νοέμβριος 2024*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 3 Ιανουαρίου 2025, σ. 1.

17. European Commission (2024). *European Economic Forecast: Autumn 2024*. Institutional Paper 296, Νοέμβριος 2024, σ. 94.

18. OECD (2024). *OECD Economic Outlook*. OECD Publishing: Paris, σ. 164.

19. IMF (2024). *World Economic Outlook: Policy Pivot, Rising Threats*. IMF Editions: Washington, σ. 33.

20. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (2024). *Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού*

Ελλάδος την εκτιμά στο 2,5%²¹. Τέλος, το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή προβλέπει ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης της τάξης του 2,3%, το 2025²². Η αναμενόμενη μικρή επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, κατά το 2025, αντανακλά τη συμπίεση του ρυθμού μεγέθυνσης της ιδιωτικής καταναλώσεως, η οποία αποτελεί (ιστορικά) και την κυριότερη συνιστώσα του ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας και συνδέεται με τις προκλήσεις του διεθνούς περιβάλλοντος. Η συγκράτηση της απομείωσης του ρυθμού μεγέθυνσης προέρχεται από τη μεγέθυνση των επενδύσεων σε πάγιο εξοπλισμό (από το 7,5%, το 2024, στο 8,8%, το 2025) λόγω και της εισροής πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας²³.

Σε επίπεδο μακροοικονομικών μεγεθών, οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας κρίνονται ως θετικές. Αρχικά, ο πληθωρισμός υποχωρεί σταθερά. Σύμφωνα με τα ετήσια δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ, ο Γενικός Δείκτης Τιμών (ΔΤΚ) παρουσίασε αύξηση 2,7%, το 2024, έναντι του 3,5% που σημειώθηκε το 2023²⁴. Η απομείωση της περαιτέρω πληθωριστικής κλιμάκωσης οφείλεται στις οριακές μειώσεις των δεικτών στις κατηγορίες της «Διατροφής και των μη αλκοολούχων ποτών» (-0,3%) και στα «Διαρκή αγαθά - Είδη νοικοκυριού και υπηρεσίες» (-1,1%). Σύμφωνα με το IMF, αναμένεται περαιτέρω αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, το 2025 (2,1%), με τον ΟΟΣΑ να δημοσιεύει υψηλότερη εκτίμηση (2,7%). Η αποκλιμάκωση του ποσοστού ανεργίας συνεχίζεται για ένα ακόμα έτος. Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας ανήλθε, τον Νοέμβριο του 2024, σε 9,6%, έναντι 10,8%, τον Νοέμβριο του 2023, και 9,8%, τον Οκτώβριο του 2024²⁵. Μάλιστα, για ένα ακόμα έτος, η υποχώρηση της ανεργίας συνοδεύεται από την αύξηση των κενών θέσεων εργασίας, κατά 32,6%, το τρίτο τρίμηνο του 2024, σε σχέση με το αντίστοιχο του 2023²⁶. Παράλληλα, η δυναμική της ελληνικής οικονομίας εντυπώνεται στη μεγέθυνση της παραγωγικότητας, η οποία αποτελεί μια διαχρονική πρόκληση του εγχώριου παραγωγικού υποδείγματος. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα, η συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής της ελληνικής οικονομίας αυξήθηκε κατά 2,9%, με βάση τις ώρες εργασίας, και κατά 3,8%, ανά απασχολούμενο²⁷.

Από την άλλη πλευρά, η επίδραση της δημόσιας κατανάλωσης (-1,4%) και των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (4,2%) στο ΑΕΠ είναι αρνητική κατά το τρίτο τρίμηνο του 2024. Η αρνητική επίδραση των εισαγωγών στις επιδόσεις της ελληνικής οικονο-

2025. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Αθήνα, Νοέμβριος 2024.

21. Τράπεζα της Ελλάδος (2024). Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, Οκτώβριος 2024, σ. 16.

22. Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή (2024). Τριμηνιαία Έκθεση. Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, Αθήνα, Δεκέμβριος 2024.

23. OECD (2024). OECD Economic Outlook. OECD Publishing: Paris, σ. 163.

24. ΕΛΣΤΑΤ (2025). Δείκτης Τιμών Καταναλωτή: Δεκέμβριος 2024, ετήσιος πληθωρισμός 2,6%. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς 13 Ιανουαρίου 2025, σ. 1.

25. ΕΛΣΤΑΤ (2025). Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Νοέμβριος 2024. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς 3 Ιανουαρίου 2025, σ. 1.

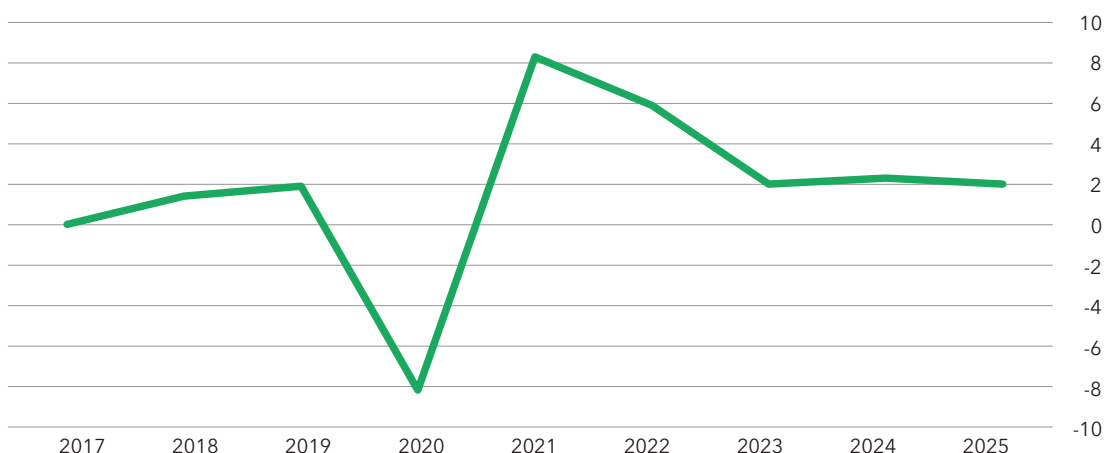
26. ΕΛΣΤΑΤ (2024). Κενές Θέσεις Εργασίας: Γ' Τρίμηνο 2024. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς 16 Δεκεμβρίου 2024, σ. 1.

27. Greek National Productivity Board (2024). Greek National Productivity Board Annual Report 2024. KEPE Publishing, Athens, σ. 17.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.1

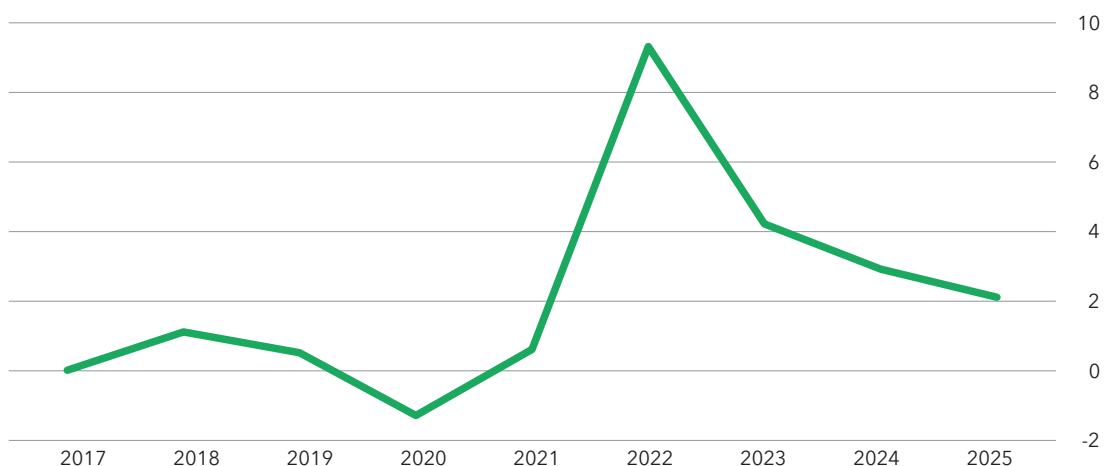
Ποσοστιαία μεταβολή ΑΕΠ: 2017-2025

Στοιχεία για το 2024: εκτιμήσεις / Στοιχεία για το 2025: Προβλέψεις – Πηγή: IMF / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2

Πληθωρισμός Ελλάδας: 2017-2025 (μέση ετήσια % μεταβολή ΔΤΚ)

Στοιχεία για το 2024: εκτιμήσεις / Στοιχεία για το 2025: Προβλέψεις – Πηγή: IMF / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

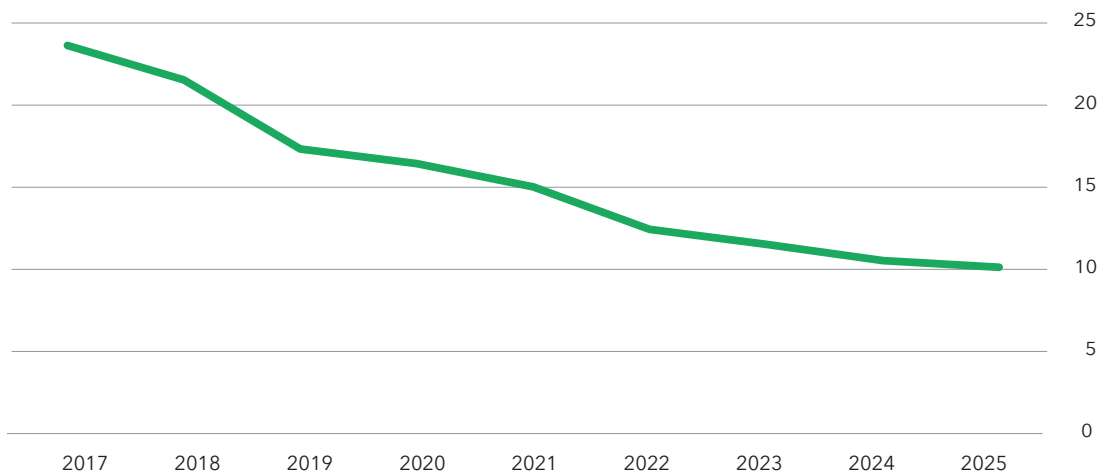
μίας καταδεικνύει τη σημασία της ενδυνάμωσης της ανταγωνιστικότητας μέσω της αύξησης των επενδύσεων σε εξαγωγικούς κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας. Βέβαια, μια σειρά από απειλές ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά τις επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας στο επόμενο διάστημα. Για παράδειγμα, η πολιτική ρευστότητα σε σημαντικές οικονομίες της Ευρωζώνης θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά τη ζήτηση από το εξωτερικό, η οποία αποτελεί μια από τις κρίσιμες προϋποθέσεις για τον παραγωγικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας. Μια πρόσθετη πρόκληση είναι ο ρυθμός απορρόφησης των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027.

Η επιτάχυνση της ψηφιοποίησης απαιτεί περισσότερες επενδύσεις στις ψηφιακές υποδομές και προϋποθέτει τον εκσυγχρονισμό των λειτουργιών του δημοσίου τομέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.3

Ποσοστό (%) ανεργίας Ελλάδα: (2017-2025)

Στοιχεία για το 2024: εκτιμήσεις / Στοιχεία για το 2025: Προβλέψεις – Πηγή: IMF / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

Μια ακόμα σημαντική πρόκληση είναι η θωράκισή της απέναντι στα ακραία καιρικά φαινόμενα (βλ. κακοκαιρία Daniel στη Θεσσαλία), η οποία είναι πρώτιστης σημασίας. Άλλωστε, όπως έχει δείξει το πρόσφατο παρελθόν, οι φυσικές καταστροφές μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την παραγωγή και το κόστος των τροφίμων, πυροδοτώντας την ακρίβεια και αυξάνοντας το δημοσιονομικό κόστος, λόγω των έκτακτων ενισχύσεων²⁸. Η εμβάθυνση του πράσινου μετασχηματισμού συνιστά προϋπόθεση για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ελληνικής οικονομίας. Σε κάθε περίπτωση όμως, απαραίτητη συνθήκη για την επιτάχυνση της διδυμής μετάβασης της ελληνικής οικονομίας είναι η άμβλυση του επενδυτικού της κενού. Η τάση της συρρίκνωσης αποτυπώνεται στις σχετικές εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πορεία των συνολικών επενδύσεων. Σύμφωνα με τις προβλέψεις αυτές, εκτιμάται μεγέθυνση της τάξης του 7,4%, το 2024, 8,9%, το 2025, και 7,1%, το 2026²⁹. Οι πολλαπλές κρίσεις της ελληνικής οικονομίας αύξησαν το επενδυτικό κενό της, επηρεάζοντας τη σύγκλιση της με τις υπόλοιπες οικονομίες της Ευρωζώνης. Βέβαια, σε κάθε περίπτωση, τα «κύματα» αβεβαιότητας, για τα οποία έγινε λόγος πιο πάνω, ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά την πορεία των ιδιωτικών επενδύσεων, κατά το επόμενο διάστημα. Όπως και να έχει, η μείωση των επιτοκίων και το σκέλος των δανείων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αναμένεται να κινητοποιήσουν επενδύσεις της τάξης των 7,1 δισ. ευρώ, με σημαντικά ορόσημα για τις υποδομές της ελληνικής οικονομίας και τις επιχειρήσεις³⁰.

Η εμβάθυνση του πράσινου μετασχηματισμού συνιστά προϋπόθεση για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ελληνικής οικονομίας.

28. Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή (2024). *Τριμηνιαία Έκθεση*. Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, Αθήνα, Δεκέμβριος 2024, σ. 19.

29. Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή (2024). *Τριμηνιαία Έκθεση*. Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, Αθήνα, Δεκέμβριος 2024.

30. <https://minfin.gov.gr/5o-aitima-ektamiefsis-ypsous-31-dis-evro-ypevale-i-ellada-gia-porous-apo-to-tameio-anakampsis-kai-anthektikotitas/>

1.3 Η οικονομική δραστηριότητα στον κλάδο του εμπορίου στην Ελλάδα

1.3.1 Εισαγωγικές επισημάνσεις

Οι προηγούμενες ενότητες παρουσίασαν, με συνοπτικό τρόπο, τις διακυμάνσεις του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος, εστιάζοντας, παράλληλα, στα πιο πρόσφατα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας. Σύμφωνα με τα όσα έχουν ήδη καταγραφεί, παρά τα «ευχάριστα νέα» από την πλευρά του πληθωρισμού, η αβεβαιότητα φαίνεται ότι έχει καταστεί ένα δομικό γνώρισμα της σύγχρονης οικονομικής πραγματικότητας. Τα δυναμικά συμπαρομαρτούντα ενός γενικευμένου «δασμολογικού σοκ» ενδέχεται να επιφέρουν επιμέρους διαταραχές στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις, επηρεάζοντας τις τιμές βασικών εμπορευμάτων. Άλλωστε, η δυναμική του διεθνούς εμπορίου συρρικνώθηκε, το 2023, ως αποτέλεσμα του πληθωρισμού και των υψηλών τιμών ενέργειας³¹. Δύο σημαντικές παράμετροι για την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας, εντός του 2025, είναι: πρώτον, η επίδραση των πρόσφατων μισθολογικών αυξήσεων στο μοναδιαίο κόστος εργασίας και στην παραγωγικότητα και δεύτερον, η δυνατότητα των επιχειρήσεων να ενσωματώσουν το αυξημένο μοναδιαίο κόστος εργασίας στα περιθώρια κέρδους τους. Οι διακυμάνσεις του κόστους εργασίας αναμένεται να επηρεάσουν την εξέλιξη του πληθωρισμού. Βέβαια, παρότι το κόστος εργασίας σχετίζεται θετικά με τον πληθωρισμό, η συνεισφορά του είναι μικρότερη από αυτή των κερδών³². Εν μέσω αυτών των προκλήσεων, ο κλάδος του εμπορίου αναζητά έναν βηματισμό βιώσιμο μετασχηματισμού. Το εμπόριο είναι ένας από τους πλέον σημαντικούς κλάδους της ευρωπαϊκής οικονομίας. Ειδικότερα, συνεισφέρει περισσότερο από το 10% του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προσφέρει εργασία σε 26 εκ. Ευρωπαίους, δημιουργώντας μια στις επτά θέσεις εργασίας.

Στις επόμενες ενότητες της Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου 2024, αναδεικνύονται οι κυριότερες πτυχές του οικονομικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος, εντός των οποίων ξεδιπλώθηκε η οικονομική δραστηριότητα του κλάδου του εμπορίου, κατά τη διάρκεια του 2024. Οι ενότητες που ακολουθούν στοχεύουν στην ανάδειξη του τρόπου με τον οποίον ο κλάδος του εμπορίου, στην Ελλάδα, συνδέεται με τους μηχανισμούς που προωθούν τη μετασχηματιστική αλλαγή, σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο. Το «μονοπάτι της μετάβασης» (transition pathway) του ευρωπαϊκού εμπορίου περνά μέσα από τον «τριπλό μετασχηματισμό» της ψηφιοποίησης, της βιωσιμότητας και των δεξιοτήτων. Το 90% της ανάπτυξης του κλάδου του εμπορίου αναμένεται, μέχρι και το 2030, να παραχθεί μέσα από τις διαδικτυακές πωλήσεις. Οι επενδύσεις του κλάδου, σε επίπεδο βιωσιμότητας, εκτιμάται ότι θα περιορίσουν, κατά 90% περίπου, της άμεσες εκπομπές CO₂. Παράλληλα, 13 εκ. εργαζόμενοι στον εμπορικό κλάδο χρειάζονται αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους, μέχρι το 2030. Έχοντας κατά νου τις παραπάνω παρατηρήσεις, η διάρθρωση της δεύτερης ενότητας αναπτύσσεται ως εξής:

31. World Trade Organization (2024). *Annual Report 2024*. World Trade Organization, Geneva, σ. 6.

32. Δ. Παπαγεωργίου & Α. Ρίζος (2024). Η δυναμική του πληθωρισμού και ο ρόλος των εγχώριων παραγόντων. *Bank of Greece: Economic Bulletin*, No 60, σσ. 7-25.

Στην πρώτη υποενότητα (1.3.2), παρουσιάζεται η συνεισφορά του κλάδου του εμπορίου (βλ. χονδρικό εμπόριο, λιανικό εμπόριο και αυτοκίνητα) στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) της ελληνικής οικονομίας. Συγκριτικά με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές οικονομίες, η συμμετοχή του εμπορίου στην ΑΠΑ είναι υψηλότερη, στοιχείο το οποίο επιβεβαιώνει τη βαρύτητά του. Στην ίδια υποενότητα, παρουσιάζονται και σχολιάζονται οι ποσοστιαίες μεταβολές του εποχικά διορθωμένου Δείκτη Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ), στις διάφορες υποκατηγορίες του λιανικού εμπορίου, αλλά και στο χονδρικό εμπόριο, το οποίο ενδέχεται να επηρεαστεί αρνητικά από ένα ενδεχόμενο «δασμολογικό σοκ». Λόγω της επίδρασης του πληθωρισμού (αλλά και των προσδοκιών για μείωση του πληθωρισμού), σε συγκεκριμένες προϊοντικές κατηγορίες, παρουσιάζονται, όπως στις δυο προηγούμενες εκθέσεις, οι σωρευτικές μεταβολές του Δείκτη Όγκου (ΔΟ), εντός του 2024. Η χρήση του ΔΟ είναι ιδιαίτερα ωφέλιμη, καθώς παρουσιάζει τις πραγματικές μεταβολές της αξίας των πωλήσεων, και γι' αυτόν τον λόγο επωφελής για την αξιολόγηση περιόδων όπου το γενικό επίπεδο τιμών παρουσιάζει αύξηση. Όπως θα φανεί και παρακάτω, οι επιδόσεις του κλάδου σταθεροποιούνται, γεγονός που αναδεικνύει την ανθεκτικότητά του. Στη βάση αυτή, σχολιάζονται οι μετασχηματισμοί που επιταχύνθηκαν στο λιανικό εμπόριο, μετά την πανδημία του COVID-19.

Στη δεύτερη υποενότητα (1.3.3), παρουσιάζεται η πορεία του ΔΚΕ στον υποκλάδο των αυτοκινήτων-συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων και μοτοσικλετών (ΣΤΑΚΟΔ 45) και εμπόριο αυτοκινήτων (ΣΤΑΚΟΔ 451), ο οποίος επηρεάζεται σημαντικά από την εκδίπλωση των διεθνών μέγα-απειλών (mega-threats).

Η τελευταία υποενότητα (1.3.4) του πρώτου μέρους της *Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου 2024* παρουσιάζει την εικόνα της αγοράς χρήματος μέσα από την χαρτογράφηση των διακυμάνσεων των επιτοκίων δανεισμού για τα νέα και υφιστάμενα δάνεια. Στη βάση της χαρτογράφησης αυτής, σχολιάζεται η πορεία της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων από τα εγχώρια Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (NXI). Η αποκλιμάκωση των επιτοκίων, η μείωση των τραπεζικών χρεώσεων και η ενεργοποίηση του θεσμού των χρηματοπιστώσεων συνιστούν σημαντικά βήματα προς την αύξηση της ρευστότητας.

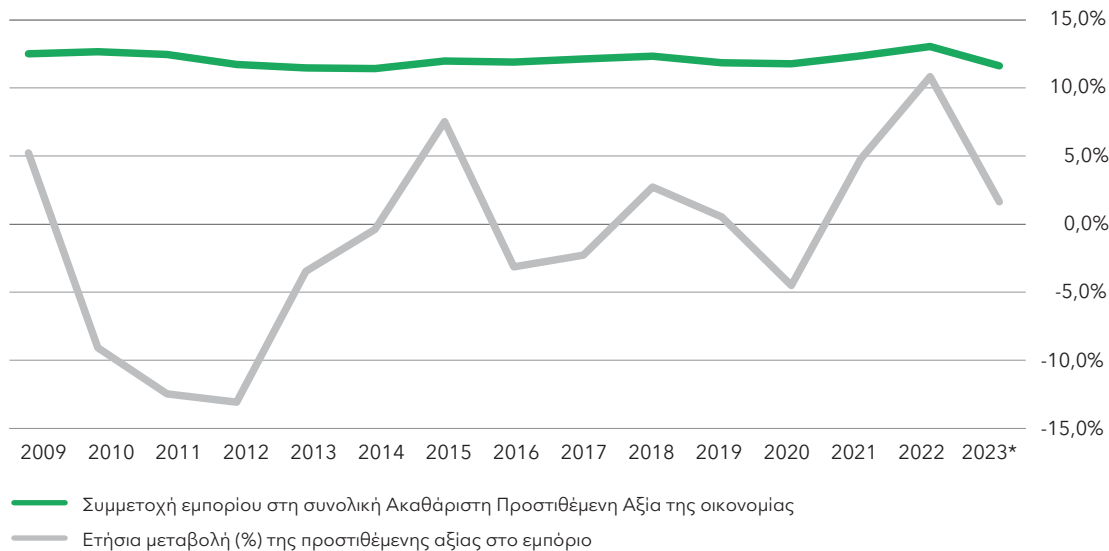
1.3.2 Η συνεισφορά του εμπορίου στην ελληνική οικονομία και η εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ) στο λιανικό εμπόριο

Παρά την πολυεπίπεδη διεθνή και ευρωπαϊκή ρευστότητα, η ελληνική οικονομία συνεχίζει, με σταθερό ρυθμό, την πορεία βελτίωσης των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών μεγεθών της. Όπως σχολιάστηκε και στις προηγούμενες ενότητες, πέρα από τον πληθωρισμό που, παρά την υποχώρησή του, παρουσιάζει μια ανθεκτικότητα, οι μακροοικονομικές και δημοσιονομικές επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας παραμένουν καλύτερες σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης. Στις προηγούμενες εκδόσεις της *Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου*, είχαμε δείξει ότι ο κλάδος του εμπορίου ήταν μεταξύ των κλάδων που επηρεάστηκαν περισσότερο από την πανδημική κρίση του COVID-19.

Από το 2021 και μετά, οι επιδόσεις του κλάδου του εμπορίου ακολουθούν τη θετική πορεία της ελληνικής οικονομίας εν γένει. Ειδικότερα, αμέσως μετά την πανδημία και

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.4

Συμμετοχή του εμπορίου (ΣΤΑΚΟΔ 45, 46, 47) στην οικονομική δραστηριότητα και μεταβολή (%) της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (σε τρέχουσες τιμές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ – Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ – * Προσωρινά στοιχεία

τα lockdowns, το εμπόριο καταγράφει τρία συναπτά έτη μεγέθυνσης [2021 (4,7%), 2022 (10,8%) και 2023 (1,6%)]. Η σχετική θέση του εμπορίου στην ελληνική οικονομία έφθασε στο υψηλότερο επίπεδο της το 2022 (13%), για να συρρικνωθεί το 2023, προσεγγίζοντας το 11,6%. Η κυριότερη αιτία της συρρίκνωσης της δυναμικής μεγέθυνσης του εμπορίου είναι η μείωση της ζήτησης των διαρκών καταναλωτικών αγαθών, λόγω των υψηλότερων επιπέδων των τιμών.

Η βελτίωση των μακροοικονομικών επιδόσεων του εμπορίου συνδέεται με μια σειρά από παράγοντες. Ένας από τους κυριότερους, ειδικά μετά την πανδημική κρίση του COVID-19, είναι αποτέλεσμα της δυναμικής πορείας των τουριστικών εισπράξεων. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα της Τράπεζας της Ελλάδος, οι τουριστικές εισπράξεις αυξήθηκαν κατά 15,3%, το διάστημα 2022-2023, και συνεχίζουν να καταγράφουν μεγέθυνση της τάξης του 1,3%, κατά το πρώτο 9μηνο του 2024, σε σύγκριση με το αντίστοιχο πρώτο 9μηνο του 2023³³. Βέβαια, η άνιση περιφερειακή κατανομή της τουριστικής δαπάνης εντείνει τις περιφερειακές και ενδοπεριφερειακές ανισότητες, εγκλωβίζοντας κάποιες περιφέρειες στην αναπτυξιακή στασιμότητα.

Μια πρόσθετη μεταβλητή, η οποία συνέβαλε στην ενίσχυση των επιδόσεων του εμπορίου, είναι η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. Ειδικότερα, κατά το τρίτο τρίμηνο του 2024, το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά αυξήθηκε κατά 7,3%, σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023³⁴. Η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος μεταφράστηκε σε μεγέθυνση της ετήσιας δαπάνης των νοικοκυριών για αγορές, η

33. <https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikos-tomeas/isozygio-plhrwmwn/taksidiwtikes-yphresies>

34. ΕΛΣΤΑΤ (2025). Τριμηνιαίο μη χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί θεσμικών τομέων: 2^ο τρίμηνο 2024 & 3^ο τρίμηνο 2024. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 24 Ιανουαρίου 2025, σ. 3.

οποία, σύμφωνα με την *Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2023*, αυξήθηκε κατά 5,3%, σε σύγκριση με το 2022³⁵. Μια τρίτη μεταβλητή που συνέβαλε στη βελτίωση των επιδόσεων του εμπορίου είναι η ενίσχυση της κατασκευαστικής δραστηριότητας. Μάλιστα, η δυναμική αυτή αναμένεται να διατηρηθεί, αν λάβουμε υπόψη τη βελτίωση της οικοδομικής δραστηριότητας. Με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα, η οικοδομική δραστηριότητα γνωρίζει σημαντική αύξηση εντός του 2024, καθώς, σε σχέση με το διάστημα Νοέμβριος 2022-Οκτώβριος 2023, σημειώνεται αύξηση κατά 12,8% στον αριθμό των οικοδομικών αδειών, αύξηση κατά 16,2% στην επιφάνεια και αύξηση κατά 13,3% στον όγκο³⁶. Το οικοσύστημα του εμπορίου τροφοδοτείται από τη δυναμική της οικοδομικής δραστηριότητας, η οποία, προφανώς, συνδέεται με τη γενικότερη ανάπτυξη του κλάδου του τουρισμού.

Σε κάθε περίπτωση, όπως τονίστηκε και στις προηγούμενες ενότητες, ο κλάδος του εμπορίου, ως ένας κλάδος «ανοικτής» οικονομικής δραστηριότητας, παραμένει ευεπίφορος στις αλλαγές, τις οποίες ενεργοποιούν οι μέγα-απειλές (mega-threats) της διεθνούς οικονομίας. Η γεωπολιτική αστάθεια, οι εντεινόμενοι γεωοικονομικοί κατακερματισμοί, οι υψηλές τιμές ενέργειας αλλά και διαφαινόμενο γενικευμένο δασμολογικό σοκ ενδέχεται να επηρεάσουν τη δυναμική του κλάδου, ασκώντας πίεση στις ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις.

1.3.3. Ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ) στο Λιανικό Εμπόριο την περίοδο 2014-2024

Το λιανικό εμπόριο (retailing) αποτελεί τον κυριότερο υπό-κλάδο του εμπορίου, συνεισφέροντας σημαντικά στην ευρωπαϊκή οικονομία. Το λιανικό εμπόριο είναι ένας από τους κρισιμότερους κλάδους, σε επίπεδο παραγωγής θέσεων εργασίας, αποτελεί τον κλάδο όπου διατέμνονται οι τεχνολογικοί μετασχηματισμοί (βλ. τεχνητή νοημοσύνη, μηχανική μάθηση, blockchain), συμβάλλει θετικά στην κατανάλωση, την παραγωγή και τις ιδιωτικές επενδύσεις, ενώ αποτελεί μια σημαντική πηγή εσόδων για το δημόσιο. Βάσει των παραπάνω, το λιανικό εμπόριο ορθά χαρακτηρίζεται στη βιβλιογραφία ως ένας πολλαπλασιαστής της οικονομικής ανάπτυξης³⁷. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, καταγράφεται μια θετική σχέση μεταξύ των επιδόσεων του λιανικού εμπορίου και του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, αφού οι υψηλές επιδόσεις του κλάδου συνδέονται με υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης. Σε όρους απασχόλησης, το λιανικό εμπόριο μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια «ατμομηχανή» παραγωγής θέσεων εργασίας, όντας ένας από τους ηγετικούς κλάδους, σε επίπεδο κοινωνικής βιωσιμότητας, δεδομένου ότι έχει πολύ χαμηλό ρίσκο αποτελεσματικής ανεργίας (effective unemployment). Προφανώς, ο τριπλός μετασχηματισμός, στον οποίο αναφέρθηκε η προηγούμενη έκθεση, αποτελεί τον «οδικό χάρτη» της επόμενης ημέρας

35. ΕΛΣΤΑΤ (2024). *Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2023*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 27 Σεπτεμβρίου 2024, σ. 1

36. ΕΛΣΤΑΤ (2025). *Έρευνα Οικοδομικής Δραστηριότητας: Οκτώβριος 2024*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 28 Ιανουαρίου 2025, σ. 1.

37. Βλ. μεταξύ άλλων, V. Aranitou, P. Kostis, M. Manioudis, M. Panagiotopoulou (2024). *The Economics of Retailing: The Poly-transformation of a Traditional Sector*. New York: Palgrave Macmillan, σ. 67.

για τον κλάδο. Οι κυριότερες τάσεις που επηρεάζουν τις επιδόσεις του κλάδου είναι οι ακόλουθες:

(α) *Βιωσιμότητα*: Οι ευρωπαϊκές εμπορικές επιχειρήσεις συνδέουν τους παραγωγούς με τους καταναλωτές, δεδομένου ότι εκπέμπουν, λόγω της θέσης τους στην αλυσίδα αξίας, ένα σημαντικό αποτύπωμα διοξειδίου του άνθρακα (CO₂), το οποίο συμπεριλαμβάνει το 1/3 των συνολικών εκπομπών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βέβαια, μόνο το 2% από τις εκπομπές αυτές είναι άμεσες εκπομπές, καθώς το 98% συνδέεται με τον Σκοπό 3, ο οποίος υπολογίζει τις συνολικές εκπομπές της ευρύτερης αλυσίδας αξίας³⁸. Ο κλάδος του εμπορίου μπορεί να αποτελέσει έναν γενικότερο επιταχυντή της βιώσιμης μετάβασης, πληροφορώντας τους καταναλωτές για τα οφέλη της επιλογής προϊόντων με χαμηλότερο αποτύπωμα CO₂. Σε κάθε περίπτωση, οι εμπορικές επιχειρήσεις θα πρέπει να συμβαδίσουν με τον στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μειώσει τις εκπομπές CO₂ στο 55%, σε σχέση με τη δεκαετία του 1990. Το βιώσιμο εμπόριο δημιουργεί τις συνθήκες για την επόμενη ημέρα του κλάδου. Ειδικότερα, η μετάβαση στα βιώσιμα υφάσματα, η δράση “Farm to fork”, η υποστήριξη της ενεργειακής μετάβασης και η πολιτική *race to zero* αποτελούν σημαντικούς πυλώνες ενός ευρύτερου μετασχηματισμού των εμπορικών επιχειρήσεων.

(β) *Το Παν-καναλικό μέλλον*: Το ηλεκτρονικό εμπόριο καταγράφει έντονη διεύρυνση, μετά το ξέσπασμα της πανδημίας του COVID-19, αυξάνοντας το μερίδιο του στο σύνολο των πωλήσεων. Μια κρίσιμη συνθήκη βιωσιμότητας των εμπορικών επιχειρήσεων είναι η μετάβασή τους στο επιχειρηματικό μοντέλο της παν-καναλικής πώλησης. Αυτό προϋποθέτει τη διαμόρφωση μιας ψηφιακής κουλτούρας, αλλά και τον μετασχηματισμό των εμπορικών καταστημάτων. Η ανάπτυξη των ψηφιακών καναλιών, η αυτοματοποίηση, η ρομποτοποίηση και η κυβερνοασφάλεια αναμένεται να αποτελέσουν κρίσιμους άξονες για τον μετασχηματισμό του κλάδου. Πιο συγκεκριμένα, η υιοθέτηση των εργαλείων της τεχνικής νοημοσύνης μπορεί να βελτιώσει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, την οργανωσιακή διάρθρωση και την παραγωγικότητα των εμπορικών επιχειρήσεων³⁹.

(γ) *Προσέλκυση ταλέντων*: Ο κλάδος του εμπορίου είναι ο κυριότερος εργοδότης της ευρωπαϊκής οικονομίας και καλείται να εκπαιδεύσει 26 εκ. εργαζόμενους ετησίως. Σύμφωνα με τις σχετικές εκτιμήσεις της Eurocommerce, μόνον οι ευρωπαϊκές εμπορικές ΜμΕ θα πρέπει να διπλασιάσουν τις επενδύσεις τους για τη βελτίωση των δεξιοτήτων του προσωπικού τους. Αναμφίβολα, η επένδυση στις δεξιότητες αποτελεί μια κρίσιμη συνθήκη ανθεκτικότητας των εμπορικών επιχειρήσεων, λόγω της γήρανσης του πληθυσμού, αλλά και του γεγονότος ότι όλο και λιγότεροι νέοι άνθρωποι εισέρχονται στην αγορά εργασίας⁴⁰.

Σε επίπεδο ελληνικής οικονομίας, το λιανικό εμπόριο, όπως τονίστηκε και παραπάνω, συνεισφέρει σημαντικά στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της ελληνικής οικονο-

38. Eurocommerce & Oliver Wyman (2024). *Net Zero Game Changer: Tackling the hidden carbon footprint in European retail and wholesale value chains*. Brussels: Eurocommerce.

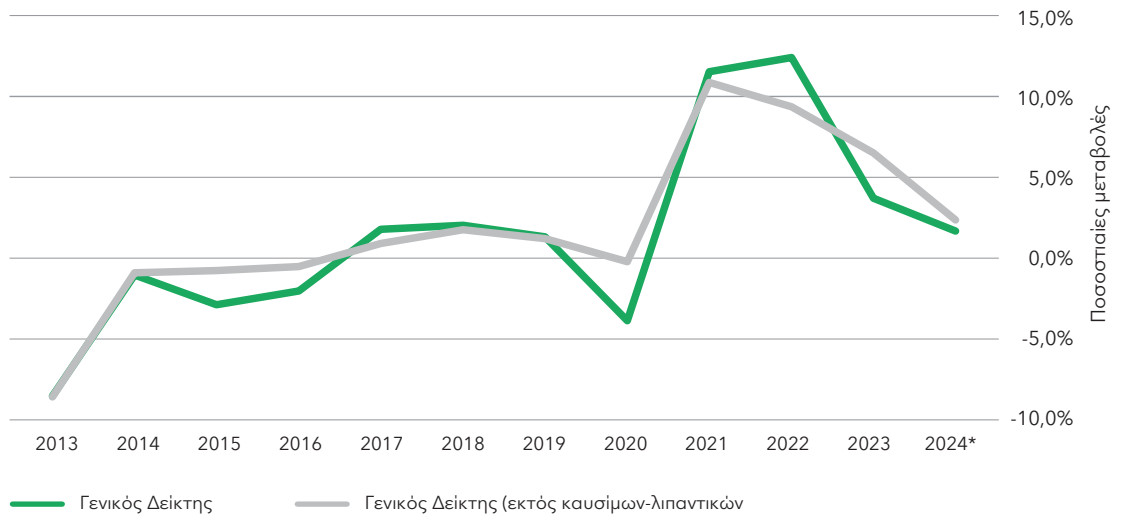
39. N. Drydak (2024). “Artificial Intelligence Capital and Employment Prospects”. *IZA Institute of Labor Economics Discussion Papers*, No 16866, σ. 3.

40. <https://www.eurocommerce.eu/eurocommerce-manifesto-2024-2029/>.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.5

Εξέλιξη (%) ΔΚΕ με και χωρίς καύσιμα και λιπαντικά

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ – * Προσωρινά στοιχεία

μίας. Οι επικρατούσες τάσεις οδηγούν τον κλάδο και τις επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου σε έναν ευρύτερο και πολυεπίπεδο μετασχηματισμό, εν μέσω, μάλιστα, της «βέβαιης αβεβαιότητας». Η διάσταση μεταξύ της αβεβαιότητας και του μετασχηματισμού επιδρά στις επιδόσεις των διαφόρων υποκατηγοριών των επιχειρήσεων του λιανικού εμπορίου και αναδεικνύει τη σημασία των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων προκλήσεων, τις οποίες επιβάλλει ο τριπλός μετασχηματισμός.

Στο πλαίσιο των παραπάνω διαπιστώσεων, η ανάλυση των κυριότερων μεγεθών του λιανικού εμπορίου είναι κρίσιμη για την κατανόηση της συνέχειας και της α-συνέχειας της οικονομικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, ο Γενικός Δείκτης Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ) συνιστά μια μεταβλητή που προσφέρει τη δυνατότητα κατανόησης των διακυμάνσεων, οι οποίες καταγράφονται στον κλάδο του λιανικού εμπορίου. Η χαρτογράφηση των διακυμάνσεων αυτών είναι σημαντική, καθώς μας βοηθά να αναδείξουμε τους παραγωγικούς και οργανωτικούς μετασχηματισμούς που προωθούνται στις διάφορες κατηγορίες του ΔΚΕ.

Το διάγραμμα 1.5 παρουσιάζει τη δυναμική της μεγέθυνσης του ΔΚΕ. Η (θετική) ανασυγκρότηση του κλάδου, μετά το ξέσπασμα της πανδημίας του COVID-19, αποτυπώνεται στο γεγονός ότι καταγράφει τέσσερα συναπτά έτη μεγέθυνσης (2020-2021: 11,5%, 2021-2022: 12,4%, 2022-2023: 3,7%). Μάλιστα, ο ρυθμός μεγέθυνσης διατηρείται και το 2024, προσεγγίζοντας το 1,6%. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο ρυθμός μεγέθυνσης του Γενικού ΔΚΕ ακολουθεί την πορεία ενός αντίστροφου U. Αυτό οφείλεται σε μια σειρά από παράγοντες που συνδέονται με τις μεταβλητές του εξωτερικού περιβάλλοντος του κλάδου, όπως είναι η πορεία των οικονομικών μεγεθών (πληθωρισμός, αγοραστική δύναμη κλπ.), αλλά και με διάφορες κοινωνικές και πολιτιστικές μεταβολές, όπως είναι ο μετασχηματισμός των καταναλωτικών προτύπων (βλ. ηλεκτρονικές αγορές, πράσινα καταναλωτικά πρότυπα).

Η διατήρηση της δυναμικής του ΔΚΕ (αν και σημαντικά μειούμενη) οφείλεται σε μια σειρά από παράγοντες. Ένας σημαντικός παράγοντας είναι η ενίσχυση του διαθέσι-

μου εισοδήματος, για την οποία έγινε λόγος και πιο πάνω. Η ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήματος αποτυπώνεται στην αύξηση της μέσης ετήσιας δαπάνης των νοικοκυριών για αγορές, η οποία, το 2023, κατέγραψε αύξηση της τάξης του 5,3%, σε σχέση με το 2022⁴¹. Ένας ακόμα παράγοντας που στηρίζει τη μεγέθυνση του ΔΚΕ είναι οι τουριστικές εισπράξεις, οι οποίες συνδέονται με την αύξηση της εξωτερικής ζήτησης, ειδικά σε συγκεκριμένες περιοχές της χώρας (βλ. Αττική, Νότιο Αιγαίο και Κρήτη). Τέλος, τα διάφορα προγράμματα ψηφιακού και πράσινου μετασχηματισμού (π.χ. Ανακαινίζω-Νοικιάζω, Ανακυκλώνω - Αλλάζω θερμοσίφωνα κ.λπ.), που χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ 2021-2027 και το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, έχουν θετική επίδραση στον ΔΚΕ. Βέβαια, όπως σημειώθηκε και παραπάνω, η διεύρυνση του ΔΚΕ είναι, σε μεγάλο βαθμό, τεχνητή, καθώς, λόγω της έντονης πληθωριστικής κλιμάκωσης, ο κύκλος εργασιών στο λιανικό εμπόριο καταγράφει μια, ως επί το πλείστον, ονομαστική μεγέθυνση. Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνει το γεγονός ότι, ενώ ο ΔΚΕ εμφανίζει μεγέθυνση της τάξης του 1,6%, το 2024, ο Δείκτης Όγκου καταγράφει, το ίδιο χρονικό διάστημα, μείωση που προσεγγίζει το -1,5%.

Όπως προκύπτει από τα δεδομένα που παρατίθενται παρακάτω, η, έστω και περιορισμένη σε ένταση, δυναμική του ΔΚΕ δεν κατανέμεται οριζόντια σε όλες τις κατηγορίες του λιανικού εμπορίου. Με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα, ο κλάδος του λιανικού εμπορίου περιλαμβάνει τρεις διαφορετικές ομάδες κατηγοριών, εκ των οποίων καθεμία καταγράφει τη δική της δυναμική. Η πρώτη είναι αυτή που παρουσιάζει θετική δυναμική και περιλαμβάνει σημαντικές κατηγορίες του ΔΚΕ, όπως είναι οι «Πωλήσεις εκτός καταστημάτων», τα «Μεγάλα καταστήματα τροφίμων (super markets)», τα «Φαρμακευτικά - Καλλυντικά», τα «Πολυκαταστήματα» και η «Ένδυση - Υπόδηση». Η δεύτερη ομάδα κινείται μεταξύ στασιμότητας και οριακής φθοράς, περιλαμβάνοντας τα «Βιβλία - Χαρτικά - Λοιπά είδη» και τα «Καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων». Η τρίτη και τελευταία ομάδα είναι αυτή που καταγράφει απομείωση της δυναμικής της, εμπεριέχοντας κατηγορίες, όπως τα μικρότερα καταστήματα τροφίμων (κατηγορία «Τρόφιμα - Ποτά - Καπνός») και τα διαρκή καταναλωτικά αγαθά «Επιπλα - Ηλεκτρικά είδη - Οικιακός εξοπλισμός», τα οποία εμφανίζουν τρίτο συνεχές έτος συρρίκνωσης της δυναμικής τους. Σε κάθε περίπτωση, όπως θα σχολιαστεί και παρακάτω, η συνθήκη της «βέβαιης βεβαιότητας» δεν επιτρέπει στον κλάδο να αποκτήσει μια δυναμική διατηρήσιμης ανάπτυξης και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να ανακτήσει τις απώλειες που καταγράφηκαν από το 2010 κι ύστερα.

Η βελτίωση του ρυθμού ανάπτυξης του ΔΚΕ συνεχίζει να αποτελεί μια σημαντική πρόκληση για τον κλάδο, δεδομένης της αστάθειας που σχολιάστηκε στις προηγούμενες ενότητες. Οι γεωοικονομικοί κατακερματισμοί, το «δασμολογικό σοκ», το οποίο συνοδεύει την εκλογή Trump, αλλά και η γενικότερη αβεβαιότητα αναφορικά με το διεθνές εμπόριο αναμένεται να επηρεάσουν ασύμμετρα τις επιμέρους κατηγορίες του ΔΚΕ. Τα τρόφιμα συνεχίζουν να απορροφούν ένα σημαντικό ποσοστό της καταναλωτικής δαπάνης (20,7%), εξακολουθώντας να συμπιέζουν τις προϊόντικές κατηγορίες ελαστικής ζήτησης (βλ. διαρκή καταναλωτικά αγαθά, είδη ένδυσης και υπό-

41. ΕΛΣΤΑΤ (2024). Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2023. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 27 Σεπτεμβρίου 2024, σ. 1.

δησης)⁴². Ουσιαστικά, στη σύνθεση της καταναλωτικής δαπάνης, αποτυπώνεται ένας μετασχηματισμός των καταναλωτικών επιλογών των νοικοκυριών που εστιάζουν στη ζήτηση αγαθών ανελαστικής ζήτησης.

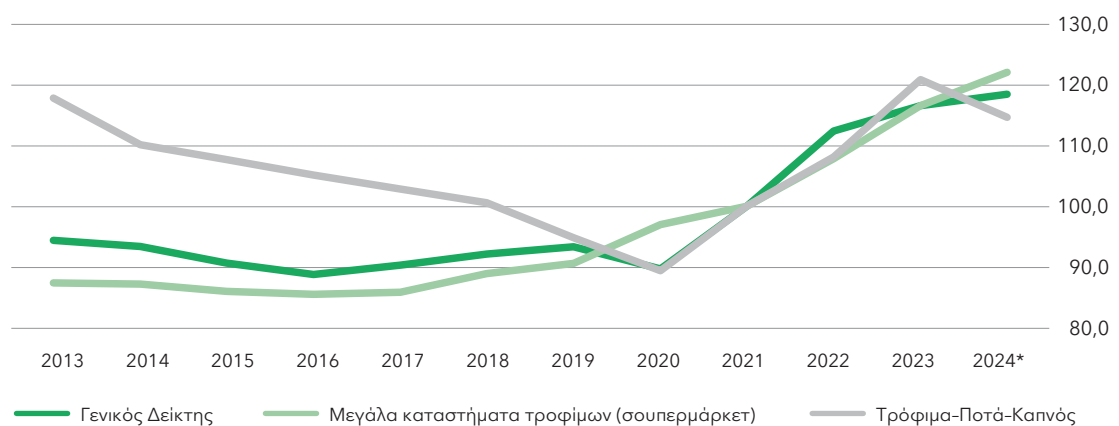
Ο ΔΚΕ ανά κατηγορία

Το οικοσύστημα του λιανικού εμπορίου έχει διέλθει μέσα από έναν «μεγάλο μετασχηματισμό», που ξεκίνησε από την κρίση χρέους του 2009 και εντάθηκε με την πανδημία του COVID-19, αλλά και την «πληθωριστική κρίση», την οποία επέτεινε ο πόλεμος στην Ουκρανία. Ο μετασχηματισμός αυτός συνδέεται με δύο βασικά απότοκα. Το πρώτο είναι η εντυπωσιακή ενίσχυση των κατηγοριών που σχετίζονται με την ψηφιοποίηση του κλάδου. Δύο συγκεκριμένες κατηγορίες (οι «Πωλήσεις εκτός καταστημάτων» και τα «Βιβλία - Χαρτικά - Λοιπά είδη») καταγράφουν σημαντική μεγέθυνση, η οποία είναι αποτέλεσμα της αλλαγής των καταναλωτικών συνηθειών (βλ. εξοικείωση των καταναλωτών με τις ηλεκτρονικές αγορές). Παράλληλα, όπως σχολιάστηκε και πιο πάνω, η «πληθωριστική κρίση» και η μείωση του (πραγματικού) διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών μετέφεραν ένα σημαντικό τμήμα της καταναλωτικής δαπάνης στα είδη διατροφής, ενισχύοντας τις εμπορικές επιχειρήσεις που συνδέονται με τον ιδιαίτερο κλάδο των τροφίμων. Η πληθωριστική κλιμάκωση, την οποία προκάλεσε ο «πληθωρισμός ζήτησης», μετά τα lockdowns, εξώθησε τα νοικοκυριά στο να μεταστρέψουν τις καταναλωτικές τους επιλογές προς τα προϊόντα που σχετίζονται με τα τρόφιμα.

Στην ανάλυση που ακολουθεί, παρουσιάζεται η χαρτογράφηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του κλάδου του λιανικού εμπορίου, ενώ επιχειρείται να αναδειχθεί ο μετασχηματισμός, τον οποίον βιώνει το οικοσύστημα του λιανικού εμπορίου, κατά την περίοδο των «επάλληλων κρίσεων». Όπως και στις προηγούμενες εκδόσεις της

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.6

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη μεγάλων καταστημάτων & καταστημάτων τροφίμων – ποτών – καπνού (2021 = 100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ – * Προσωρινά στοιχεία

42. ΕΛΣΤΑΤ (2024). Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2023. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 27 Σεπτεμβρίου 2024, σ. 2.

Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου, η προσέγγιση που ακολουθείται είναι αυτή της συγκριτικής ανάλυσης (comparative analysis), η οποία προσεγγίζει τα φαινόμενα, συστηματοποιεί τις ομοιότητες και τις σχετικές διαφορές, ενώ αναδεικνύει πιθανές συσχετίσεις. Η συγκριτική προσέγγιση είναι ιδιαίτερα χρήσιμη, καθώς μας βοηθά να αναδείξουμε τις διακλαδικές διαφορές, οι οποίες εντοπίζονται στο οικοσύστημα του λιανικού εμπορίου, λόγω της δυναμικής των μετασχηματισμών που αναφέρθηκαν παραπάνω. Στο επίπεδο αυτό, θα πραγματοποιηθεί συγκριτική αποτίμηση του κύκλου εργασιών των μεγάλων καταστημάτων τροφίμων (super-markets) και των εξειδικευμένων καταστημάτων τροφίμων - ποτών - καπνού, του γενικού ΔΚΕ με τον επιμέρους ΔΚΕ των πολυκαταστημάτων, των καταστημάτων ένδυσης και υπόδησης, καθώς και με τον δείκτη καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων, φαρμακευτικών - καλλυντικών, επίπλων, ηλεκτρικών ειδών και οικιακού εξοπλισμού, βιβλίων - χαρτικών και λοιπών ειδών, όπως και με τον δείκτη των πωλήσεων εκτός καταστημάτων.

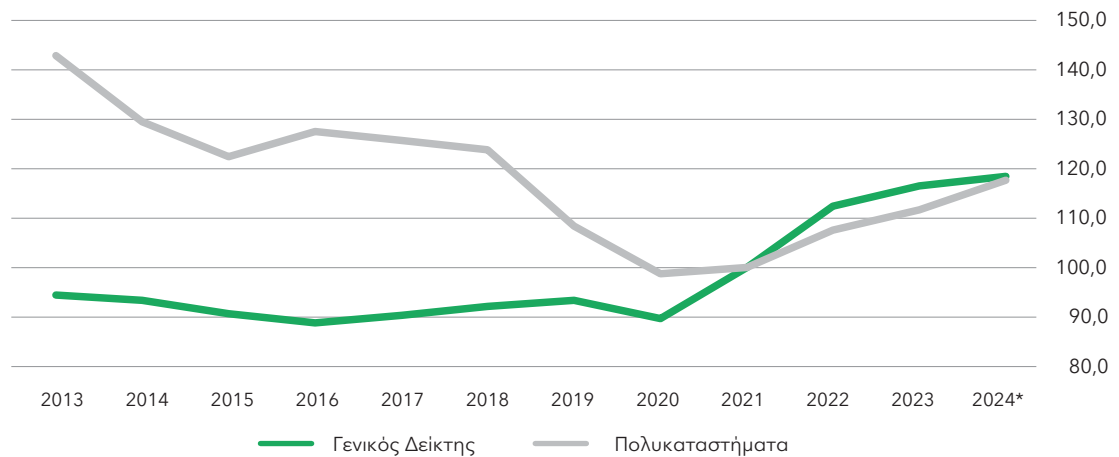
Όπως έχουμε σημειώσει και σε προηγούμενες εκδόσεις των ετήσιων εκθέσεων, το λιανικό εμπόριο τροφίμων αποτελεί την κυριότερη κατηγορία του κλάδου του λιανικού εμπορίου. Τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εγχώριο επίπεδο, ο κλάδος του food-retailing κινήθηκε σε ρυθμούς πληθωρισμού. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2023, οι ευρωπαϊκές τιμές τροφίμων αυξήθηκαν κατά 12,8%, προσεγγίζοντας τις υψηλότερες τιμές τους μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο⁴³. Σε επίπεδο ελληνικού οικοσυστήματος, μια βασική διαπίστωση (για ένα ακόμα έτος) είναι οι έντονες ανισότητες μεταξύ των super-markets και των μικρότερων καταστημάτων τροφίμων. Σύμφωνα με τα δεδομένα του διαγράμματος 1.6, τα super-markets καταγράφουν εννέα συναπτά έτη μεγέθυνσης (2016-2017: 0,4%, 2017-2018: 3,5%, 2018-2019: 1,9%, 2019-2020: 7%, 2020-2021: 3,1%, 2021-2022: 7,8% και 2022-2023: 8% και 2023-2024: 4,7%). Η δυναμική μεγέθυνσης της συγκεκριμένης κατηγορίας αποτυπώνεται στο γεγονός ότι παρουσιάζει σωρευτικές θετικές επιδόσεις της τάξης του 18,2%, κατά το διάστημα 2011-2024.

Η κατηγορία των καταστημάτων τροφίμων-ποτών-καπνού έχει γνωρίσει σημαντική συμπίεση, λόγω των «επάλληλων κρίσεων», καταγράφοντας αρνητικές σωρευτικές απώλειες ύψους -16,2%, κατά το διάστημα 2011-2024. Ωστόσο, τα μικρότερα καταστήματα τροφίμων παρουσίασαν μια σημαντική δυναμική, μετά την περίοδο της πανδημικής κρίσης, έχοντας υψηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης επί τρία συναπτά έτη (2020-2021: 11,8%, 2021-2022: 8,1% και 2022-2023: 11,8%). Βέβαια, οι υψηλές επιδόσεις της συγκεκριμένης κατηγορίας συνδέονται με την έντονη πληθωριστική κλιμάκωση, καθιστώντας ένα τμήμα της δυναμικής τεχνητό. Μάλιστα, η κατηγορία επιστρέφει σε αρνητικούς ρυθμούς μεγέθυνσης, παρουσιάζοντας, το 2024, συρρίκνωση της τάξης του -5,1%. Η συρρίκνωση της δυναμικής αυτής είναι, σε μεγάλο βαθμό, αποτέλεσμα της υποκατάστασης από τα super-markets, τα οποία, όπως προαναφέρθηκε, παρουσιάζουν θετικές επιδόσεις για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα. Φαίνεται ότι η παρατεταμένη ακρίβεια, που εντοπίζεται κυρίως στα τρόφιμα, αποτελεί έναν μηχανισμό επιλογής των καταναλωτών προς όφελος των super-markets.

43. Eurocommerce & McKinsey Company (2024). *Signs of Hope: The State of Grocery Retail 2024 - Europe*. Brussels: Eurocommerce.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.7

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ με δείκτη Πολυκαταστημάτων (2021=100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ – * Προσωρινά στοιχεία

Η δυναμική των super-markets αποτυπώνεται στο γεγονός ότι, για ένα ακόμα έτος, τα είδη διατροφής και τα μη οινόπνευματώδη ποτά αποτελούν το κυριότερο καταναλωτικό προϊόν, απορροφώντας, σύμφωνα με την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2023, το 20,7% της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών⁴⁴. Οι κατηγορίες των τροφίμων που καταγράφουν υψηλή δυναμική, μεταξύ 2022-2023, είναι τα έλαια και τα λίπη (11,9%), η ζάχαρη, οι μαρμελάδες, το μέλι, τα σιρόπια, η σοκολάτα (9,8%), τα φρούτα (7,2%) και τα λαχανικά (6,6%). Σε μεγάλο βαθμό, η δυναμική των συγκεκριμένων προϊόντων κατηγοριών αντανάκλα την πληθωριστική κλιμάκωση, η οποία ήταν ιδιαίτερα έντονη σε συγκεκριμένες κατηγορίες, όπως τα έλαια. Η διαφορετική ταχύτητα μεταξύ των super-markets και των μικρότερων καταστημάτων τροφίμων αντανάκλα την επένδυση των super-markets σε περισσότερα κανάλια διανομής. Τα αυστηρά μέτρα περιορισμού, κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19, εξώθησαν τα μεγάλα καταστήματα τροφίμων στο να συνεργαστούν με πλατφόρμες διανομής και δικτύων διανομής, προκειμένου να υποστηρίξουν τις κατ' οίκον παραγγελίες. Η μεγέθυνση του ηλεκτρονικού εμπορίου ευνοεί τα super-markets, καθώς το 28,2% των ατόμων που πραγματοποίησαν ηλεκτρονικές αγορές αγόρασε τρόφιμα (ή ποτά) από super-markets⁴⁵. Σε κάθε περίπτωση, η συνέχιση της αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού των ειδών διατροφής συνιστά μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις της οικονομίας, επηρεάζοντας τις επιδόσεις της συγκεκριμένης κατηγορίας, εν γένει.

Τα πολυκαταστήματα καταγράφουν πέμπτο συνεχές έτος μεγέθυνσης (2020-2021: 1,3%, 2021-2022: 7,5%, 2022-2023: 3,8% και 2023-2024: 5,4%). Η διατήρηση της μεγέθυνσης της συγκεκριμένης κατηγορίας της επιτρέπει να απομειώσει, σε έναν βαθμό, τις υψηλές σωρευτικές απώλειες της περιόδου 2011-2023, οι οποίες παραμένουν ιδιαίτερα υψηλές (-36%) και υποδεικνύουν την συμπίεση που έχει δεχθεί η συγκεκρι-

44. ΕΛΣΤΑΤ (2024). Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2023. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 27 Σεπτεμβρίου 2024, σ. 2.

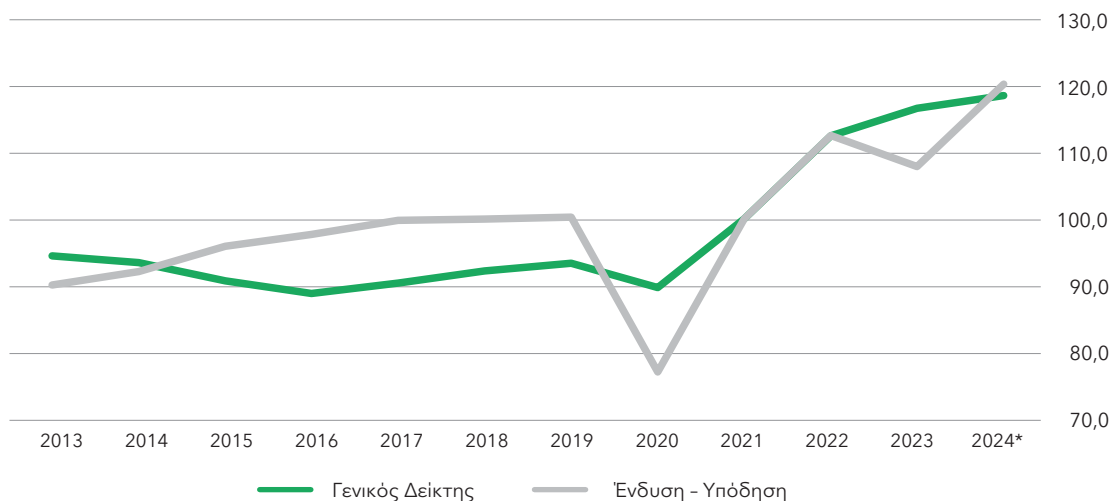
45. ΕΛΣΤΑΤ (2024). Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα νοικοκυριά και τα άτομα: Έτος 2024. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 9 Δεκεμβρίου 2024, σ. 6.

μένη κατηγορία κατά τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου. Άλλωστε, τα πολυκαταστήματα παραμένουν η κατηγορία του ΔΚΕ με τις υψηλότερες απώλειες μεταξύ των διαφορετικών κατηγοριών. Η επίδραση των «επάλληλων κρίσεων» στον κύκλο εργασιών των πολυκαταστημάτων ήταν ιδιαίτερα έντονη ενώ η πανδημία του COVID-19 μοιάζει με ένα σημείο καμπής καθώς φαίνεται πως επέτεινε την ανάγκη ενός ευρύτερου μετασχηματισμού τους.

Ειδικότερα, η μετάβαση στο πολύ-καναλικό εμπόριο μέσω της ενίσχυσης των ψηφιακών καναλιών διανομής ασκεί ισχυρό ανταγωνισμό στην κατηγορία των στα πολυκαταστήματα τα οποία έχουν να αντιμετωπίσουν την πίεση από το ηλεκτρονικό εμπόριο, τα malls και τα super-markets τα οποία συνεχίζουν να επηρεάζουν τις πωλήσεις τους. Όπως επισημαίνεται και στην σχετική έκθεση της Eurocommerce, τα πολυκαταστήματα είναι ο κλάδος που δέχεται τα ισχυρότερα κύματα ανταγωνισμού από τους διακδικτυακούς πωλητές των οποίων η δυναμική διευρύνεται έντονα (βλ. και παρακάτω).⁴⁶

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.8

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη ένδυσης και υπόδησης (2021 = 100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ – * Προσωρινά στοιχεία

Η κατηγορία της «Ένδυσης - Υπόδησης» αποτελεί μια από τις βασικότερες κατηγορίες του λιανικού εμπορίου, καθώς περιλαμβάνει έναν σημαντικό αριθμό επιχειρήσεων, επηρεάζοντας σημαντικά την απασχόληση. Η συγκεκριμένη κατηγορία του ΔΚΕ, όντας μια προϊόντική κατηγορία ελαστικής ζήτησης, καταγράφει έντονες διακυμάνσεις ως αποτέλεσμα των «επάλληλων κρίσεων». Η πανδημική κρίση του COVID-19 επέδρασε εξαιρετικά αρνητικά στις εμπορικές επιχειρήσεις της ένδυσης και της υπόδησης, καθώς ο ΔΚΕ της συγκεκριμένης κατηγορίας κατέγραψε μείωση της τάξης του -23,1%. Το στοιχείο αυτό καταδεικνύει ότι, σε ποσοτικούς όρους, τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης (lockdowns) επηρέασαν τις εμπορικές επιχειρήσεις ένδυσης και υπόδησης περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη κατηγορία. Στα δυο επόμενα

46. Eurocommerce & McKinsey Company (2024). *State of Retail 2024- Europe: Transition and transformation in nongrocery retail*. Brussels: Eurocommerce, σ. 13.

έτη, καταγράφηκε σημαντική μεγέθυνση (2020-2021: 29,7% και 2021-2022: 12,4%). Η μεγέθυνση αυτή προσέφερε τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις της συγκεκριμένης κατηγορίας να απομειώσουν τις σωρευτικές απώλειες και να επιτύχουν θετικό ισοζύγιο (2011-2023: 3,9%). Ύστερα από δύο έτη σημαντικής μεγέθυνσης, η κατηγορία της ένδυσης και της υπόδησης παρουσίασε αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης (2022-2023: -4,1%). Σε επίπεδο κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης, η ποσοστιαία κατανομή μηνιαίων δαπανών για αγορές ειδών ένδυσης και υπόδησης ανέρχεται στο 4,6%, το 2023, όντας οριακά μικρότερη από την αντίστοιχο του 2022 (4,7%)⁴⁷. Βέβαια, εντός του 2024 η κατηγορία παρουσιάζει αναπτυξιακή δυναμική. Σε κάθε περίπτωση, η συμπίεση που δέχεται η συγκεκριμένη κατηγορία συνδέεται με το γεγονός ότι η μέση δαπάνη των νοικοκυριών για είδη ένδυσης και υπόδησης μειώνεται κατά -54,7%, το διάστημα 2008-2023.

Όπως σημειώθηκε και στην προηγούμενη έκδοση της *Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου*, η κατηγορία της «Ένδυσης - υπόδησης» βρίσκεται σε μια φάση πολύ-μετασχηματισμών, οι οποίοι αναμένεται να αναδιοργανώσουν το συγκριμένο οικοσύστημα εμπορικών επιχειρήσεων. Η μεταστροφή των καταναλωτικών προτύπων και η ανάδυση νέων επιχειρηματικών μοντέλων πρόκειται να δημιουργήσει *niche players* στη συγκεκριμένη κατηγορία, ειδικά στο επίπεδο της δημιουργικής οικονομίας (*creative economy*). Ειδικότερα, τα βιώσιμα καταναλωτικά πρότυπα, αλλά και τα ψηφιακά κανάλια διανομής αναμένεται να δώσουν σημαντική ώθηση στις εμπορικές επιχειρήσεις ένδυσης και υπόδησης, οι οποίες ενσωματώνουν τις διαδικασίες του ψηφιακού και πράσινου μετασχηματισμού. Άλλωστε, το ηλεκτρονικό κανάλι διανομής της συγκεκριμένης κατηγορίας ενισχύεται, δεδομένου ότι περίπου οκτώ στους δέκα (75,6%) χρήστες του διαδικτύου, ηλικίας 16-74 ετών, αγόρασαν (ηλεκτρονικά) είδη ένδυσης, είδη υπόδησης και αξεσουάρ⁴⁸. Το ποσοστό αυτό είναι, μάλιστα, (οριακά) υψηλότερο από το αντίστοιχο του 2023 (73,6%), στοιχείο το οποίο επιβεβαιώνει την ενδυνάμωση του ηλεκτρονικού καναλιού διανομής. Παράλληλα, δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός ότι η συγκεκριμένη κατηγορία δέχεται την πίεση του αθέμιτου ανταγωνισμού από τις κινεζικές πλατφόρμες ηλεκτρονικού εμπορίου (βλ. Shein και Temu). Η τάση αυτή είναι οριζόντια και διαπερνά το σύνολο των περιφερειών της Ευρώπης. Άλλωστε, το 2023, το 48% των Ευρωπαίων e-shoppers προμηθεύτηκε ρούχα, υποδήματα και αξεσουάρ (βλ. τσάντες, ζώνες κ.α.) μέσω on-line αγορών⁴⁹.

Σε κάθε περίπτωση, η μετάβαση στο παν-καναλικό (omni-channel) εμπόριο μοιάζει να αποτελεί την πυξίδα της επόμενης ημέρας για τη συγκεκριμένη κατηγορία. Η μετάβαση στο omni-channel retailing αποτελεί μια στρατηγική επιλογή που επιτρέπει στους καταναλωτές να αλληλοεπιδράσουν με την επιχείρηση, μέσα από τα κανάλια της επιλογής τους, απολαμβάνοντας μια προσωποποιημένη καταναλωτική εμπειρία. Η υιοθέτηση του επιχειρηματικού μοντέλου του παν-καναλικού μετατρέπει την εμπορική επιχείρηση σε έναν πελατοκεντρικό οργανισμό που μαθαίνει. Η μετάβαση στο

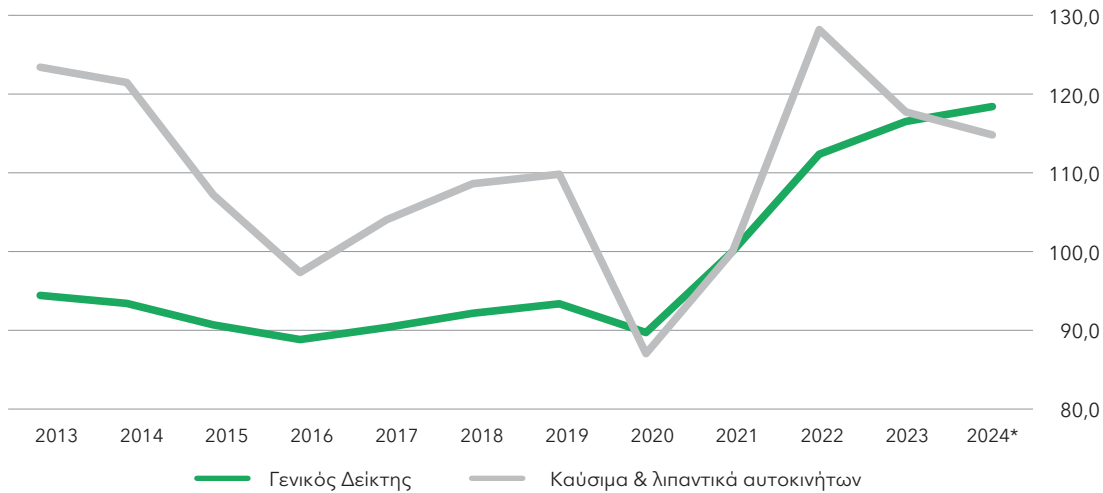
47. ΕΛΣΤΑΤ (2024). *Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2023*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 27 Σεπτεμβρίου 2024, σ. 2.

48. ΕΛΣΤΑΤ (2024). *Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα νοικοκυριά και τα άτομα: Έτος 2024*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 9 Δεκεμβρίου 2024, σ. 6.

49. Eurocommerce (2024). *European E-commerce Report 2024*. Eurocommerce: Brussels, σ. 13.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.9

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων (2021 = 100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ – * Προσωρινά στοιχεία

παν-καναλικό εμπόριο προϋποθέτει την αξιοποίηση των δεδομένων και την υιοθέτηση μιας data-driven στρατηγικής. Εν τέλει, η γνώση και η αξιοποίηση των «αγοραστικών ιστοριών» των πελατών μπορεί να αποτελέσει τη βάση της διαμόρφωσης τεκμηριωμένων και ορθά επιλεγμένων στρατηγικών.

Η κατηγορία των «Καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων» συνιστά, από την άποψη της βαρύτητας, μια από τις πλέον επιδραστικές της κατηγορίας του ΔΚΕ. Η συγκεκριμένη κατηγορία αποτέλεσε τη δευτεραθλήτρια των απωλειών της πανδημικής κρίσης. Ειδικότερα, το 2019-2020, η κατηγορία απώλεσε το -20,7% των (ονομαστικών) επιδόσεων της, για να καταγράψει δύο συναπτά έτη σημαντικής μεγέθυνσης (2020-2021: 14,9%, 2021-2022: 28,2%), γεγονός που της επέτρεψε να καλύψει τις σημαντικές απώλειες της πανδημικής περιόδου. Βέβαια, η μεγέθυνση αυτή αντανάκλα - σε σημαντικό βαθμό - την πληθωριστική κλιμάκωση, αφού, το 2022 (έτος κορύφωσης του ΔΤΚ της ομάδας των μεταφορών), προσέγγισε το 9%. Στη βάση αυτή, η δυναμική της μεγέθυνσης αυτής της κατηγορίας είναι, ως επί το πλείστον, τεχνητή, αντανάκλωντας τις ευρύτερες επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία. Σε κάθε περίπτωση, λόγω της αστάθειάς της, η συγκεκριμένη κατηγορία δεν έχει κατορθώσει να απομειώσει τις σωρευτικές απώλειες της περιόδου 2011-2023, οι οποίες ανέρχονται στο -22,1%.

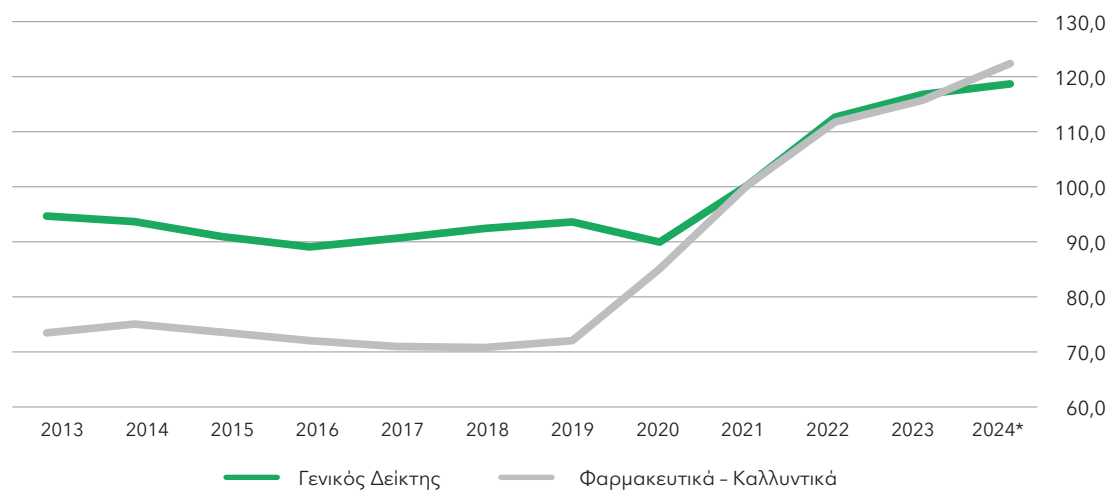
Αναμφίβολα, η αστάθεια των τιμών ενέργειας επιφέρει έντονες διακυμάνσεις στις επιδόσεις της κατηγορίας, καθιστώντας δύσκολη τη χαρτογράφηση της. Η αστάθεια αυτή συνδέεται με τη συρρίκνωση της δυναμικής των εμπορικών επιχειρήσεων καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων, δεδομένου ότι παρουσιάζει μείωση της τάξης του -8,2%, το διάστημα 2022-2023, η οποία συνεχίζεται, μάλιστα, το 2024 (-2,5%). Η συγκεκριμένη κατηγορία είναι ευεπίφορη στις μεταβολές του διεθνούς περιβάλλοντος, καθώς οι γεωοικονομικοί κατακερματισμοί και η γεωπολιτική αστάθεια αποτελούν μεταβλητές, οι οποίες αναμένεται να επηρεάσουν τις επιδόσεις της κατηγορίας, το 2025. Παράλληλα, μια επιπλέον σημαντική παράμετρος, η οποία εκτιμάται ότι θα

επηρεάσει τις επιχειρήσεις της κατηγορίας, είναι το «δασμολογικό σοκ» και ο αναμενόμενος εμπορικός πόλεμος που αναμένεται να ανακατευθύνουν τις ροές εμπορίου και κεφαλαίων, επηρεάζοντας, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, τις επιδόσεις της συγκεκριμένης κατηγορίας.

Η κατηγορία των «Φαρμακευτικών - Καλλυντικών» καταγράφει έξι συναπτά έτη μεγέθυνσης (2018-2019: 1,7%, 2019-2020: 18,2%, 2020-2021: 17,9%, 2021-2022: 11,5%, 2022-2023: 3,5% και 2023-2024: 5,8%). Η διατηρήσιμη μεγέθυνση της συγκεκριμένης κατηγορίας τής δίνει τη δυνατότητα: (α) να καταγράψει θετική σωρευτική μεγέθυνση της τάξης του 21,1%, κατά το διάστημα 2011-2024 και (β) να καταστεί η πρωταθλήτρια της κατηγορίας σε όρους ΔΚΕ. Η πανδημική κρίση του COVID-19 συνιστά (θετικό) «σημείο καμπής» της συγκεκριμένης κατηγορίας, λόγω της μη κανονικής αύξησης της ζήτησης, όσον αφορά στα προϊόντα ατομικής προστασίας και υγιεινής. Η φυσιολογική κάμψη της ζήτησης μετά την άρση των μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης συνδέεται με μια αναμενόμενη μείωση της δυναμικής της μεγέθυνσης της συγκεκριμένης κατηγορίας, κατά τα επόμενα χρόνια. Όμως, παρά τον ανταγωνισμό που δέχεται η κατηγορία από τα super-markets και (κάποια) πολυκαταστήματα, εξακολουθεί να έχει σταθερά θετική δυναμική, η οποία είναι υψηλότερη το 2024, σε σχέση με το 2023, δίνοντάς της τη δυνατότητα να κινείται υψηλότερα από τον Γενικό Δείκτη.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.10

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη φαρμακευτικών-καλλυντικών (2021 = 100,0)

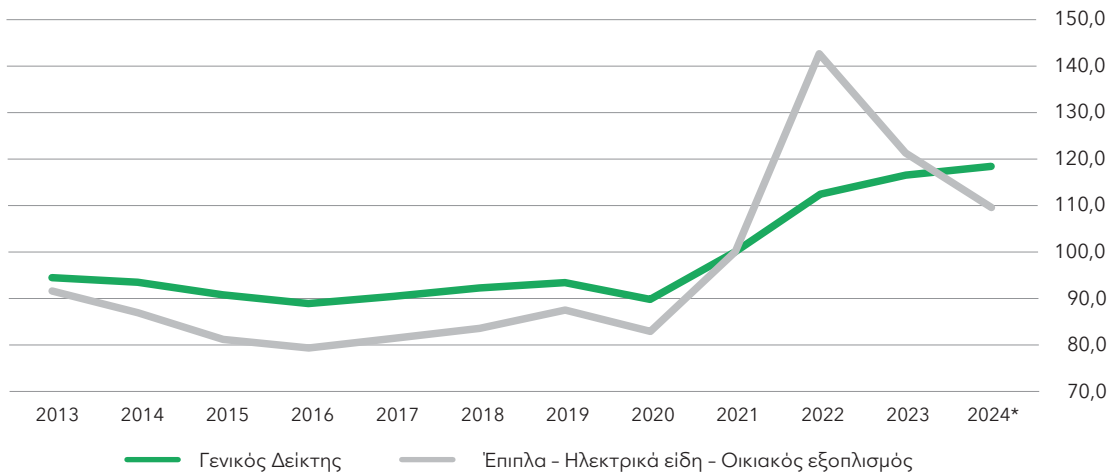
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ – * Προσωρινά στοιχεία

Σε κάθε περίπτωση, ο πρώιμος ψηφιακός μετασχηματισμός της συγκεκριμένης κατηγορίας (που έχει σχολιαστεί εκτενώς και σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις) αποτελεί μια «καλή πρακτική» για το σύνολο του κλάδου του λιανικού εμπορίου. Η μεταστροφή των καταναλωτικών προτύπων των νοικοκυριών οδήγησε στην ανάδυση των «ψηφιακών φαρμακείων», τα οποία μεγεθύνθηκαν με σταθερό τρόπο μετά την πανδημία. Το γεγονός ότι το 36,6% των ατόμων, ηλικίας 17-64, που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο, το 2024, και αγόρασαν, τελικά, φάρμακα ή συμπληρώματα διατροφής on-line, τεκμηριώνει την εμβάθυνση της μεταστροφής αυτής. Βέβαια, το 2024, η δυναμική της μεγέθυνσης αυτής απομειώνεται, καθώς, σύμφωνα με τα διαθέσιμα

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.11

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη επίπλων - ηλ. ειδών - οικ. εξοπλισμού (2021 = 100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕΕ – * Προσωρινά στοιχεία

δεδομένα της Convert Group, η αγορά των on-line φαρμακείων σημείωσε πτώση των πωλήσεων κατά -1%⁵⁰. Η μείωση αυτή αντανακλά μια σειρά από παράγοντες, με τη δημοσίευση του «Κώδικα Δεοντολογίας περί ανακοινώσεων μείωσης της τιμής (ιδίως σε προσφορές/εκπτώσεις/προωθητικές ενέργειες)» (Ν. 12924/2024) να επιδρά στις επιδόσεις των ψηφιακών φαρμακείων⁵¹. Παράλληλα, έναν πρόσθετο παράγοντα αποτελεί η επιδείνωση των δημογραφικών δεδομένων, τα οποία φαίνεται ότι επηρεάζουν τη ζήτηση των προϊόντων της συγκεκριμένης κατηγορίας. Ειδικότερα, η μείωση των γεννήσεων κατά 6,1%, το 2023, σε σχέση με το 2022, δείχνει να επιδρά στη ζήτηση για προϊόντα βρεφικής φροντίδας, επηρεάζοντας τις επιδόσεις της κατηγορίας⁵²,

Η κατηγορία των «Επιπλων - Ηλεκτρικών ειδών - Οικιακού εξοπλισμού» καταγράφει δεύτερο συνεχές έτος αρνητικού ρυθμού μεγέθυνσης (2022-2023: -15% και 2023-2024: -9,7%), στοιχείο που ανατρέπει την εξαιρετικά ισχυρή δυναμική των δύο πρώτων χρόνων μετά την πανδημία (2020-2021: 20,8% και 2021-2022: 42,7%). Ουσιαστικά, η συγκεκριμένη κατηγορία ακολουθεί μια πορεία αναστροφου V, η οποία αντανακλά τους ευρύτερους μετασχηματισμούς στο ευρύτερο οικοσύστημα των διαρκών καταναλωτικών αγαθών. Η ανοδική πορεία της κατηγορίας συνδέεται με την επανεκκίνηση της ζήτησης, μετά την πανδημική κρίση και τα lockdowns, ενώ φαίνεται ότι τροφοδοτήθηκε από την ενίσχυση της τουριστικής δραστηριότητας και τις εκτεταμένες ανακαινίσεις, στο πλαίσιο της εκτίναξης των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης (τύπου Airbnb).

Η συρρίκνωση της δυναμικής, η οποία καταγράφεται επί δύο συναπτά έτη, συνδέεται με τη (φυσιολογική) κάμψη της μεταπανδημικής ζήτησης, ενώ φαίνεται ότι

50. <https://www.naftemporiki.gr/business/1914586/sto-1-o-tziros-gia-ta-online-farmakeia-to-2024/>.

51. <https://kataggelies.mindev.gov.gr/wp-content/uploads/%CE%A6%CE%95%CE%9A-2640-%CE%92-2023-1.pdf>

52. ΕΛΣΤΑΤ (2024). *Στοιχεία Φυσικής Κίνησης Πληθυσμού: 2023*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 1 Οκτωβρίου 2024, σ. 1.

αντανακλά επίσης τις ευρύτερες επιπτώσεις της ακρίβειας, που επηρεάζει διαχρονικά τη ζήτηση αγαθών ελαστικής ζήτησης. Άλλωστε, σε επίπεδο απόλυτων μεγεθών (σε ευρώ), το 63,7% του συνολικού τζίρου, το 2024, κατευθύνεται αποκλειστικά στους κλάδους των οχημάτων/καυσίμων/τροφίμων. Δηλωτικά, η συμμετοχή των διαρκών αγαθών στην ποσοστιαία κατανομή των μηνιαίων δαπανών των νοικοκυριών για αγαθά παρουσιάζει οριακή μείωση, το 2023 (4,4%), σε σχέση με το 2022 (4,5%)⁵³. Το 2025 αναμένεται να είναι ένα έτος - πρόκληση για την κατηγορία. Από τη μια πλευρά, υπάρχουν οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, οι οποίοι ενδέχεται να αυξήσουν τη δυναμική της κατηγορίας. Για παράδειγμα, πιθανοί νέοι κύκλοι επιτυχημένων προγραμμάτων, όπως το «ΑΝΑΚΥΚΛΩΝΩ - ΑΛΛΑΖΩ ΣΥΣΚΕΥΗ» ή το «ΑΝΑΚΥΚΛΩΝΩ - ΑΛΛΑΖΩ ΘΕΡΜΟΣΙΦΩΝΑ», εκτιμάται ότι θα συμβάλουν στη μεταστροφή της απομειώσής της. Από την άλλη πλευρά, οι επιπτώσεις του «δασμολογικού σοκ» αναμένεται να αυξήσουν τις τιμές των προϊόντων της συγκεκριμένης κατηγορίας, επιφέροντας ασυνέχειες στη ζήτησή τους. Σε κάθε περίπτωση, οι υψηλές επιδόσεις της κατηγορίας τής επιτρέπουν να καταγράψει σωρευτική μεγέθυνση της τάξης του 14,5%, κατά την περίοδο 2011-2023, καθιστώντας την μια από τις πλέον ανθεκτικές του ΔΚΕ. Επιπρόσθετα, η παρατεταμένη διεργασία του πράσινου μετασχηματισμού περνά μέσα από τα προϊόντα της συγκεκριμένης κατηγορίας. Πρόδηλα, το δεδομένο αυτό αποτελεί μια σημαντική πρόκληση για τις επιχειρήσεις που την αποτελούν.

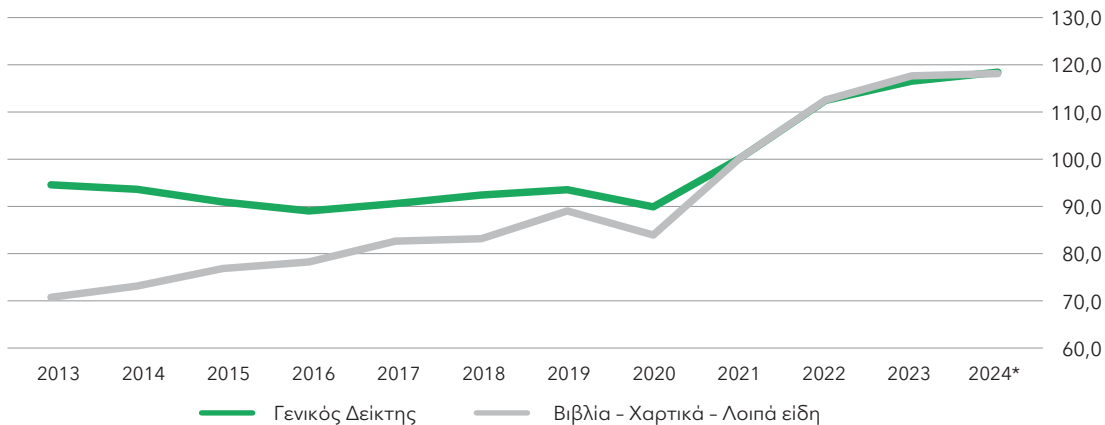
Η κατηγορία των «Βιβλίων - Χαρτικών - Λοιπών ειδών» κατέγραψε, μετά την πανδημία, τέσσερα συναπτά έτη εξαιρετικής μεγέθυνσης (2020-2021: 19,5%, 2021-2022: 12,5%, 2022-2023: 4,6% και 2023-2024: 0,4%). Η ανθεκτικότητα της συγκεκριμένης κατηγορίας, κατά την περίοδο των «επάλληλων κρίσεων» και σε συνδυασμό με τις θετικές επιδόσεις μετά την πανδημία, της έδωσαν τη δυνατότητα να καταστεί η κατηγορία με τις πλέον θετικές επιδόσεις, κατά το διάστημα 2011-2024, καταγράφοντας σωρευτική μεγέθυνση της τάξης του 44,7%. Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες εκδόσεις της *Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου*, η δυναμική της συγκεκριμένης κατηγορίας απορρέει από τα διαρκώς εξελισσόμενα προϊόντα που περιλαμβάνει, των οποίων η ζήτηση αυξήθηκε, λόγω της τηλεργασίας και της τηλεκπαίδευσης (βλ. laptops, tablets, web-cameras, head-phones κ.α.). Το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος των ευρωπαϊκών πόρων αφορά τα προϊόντα της συγκεκριμένης κατηγορίας συνιστά μια σημαντική ευκαιρία μέχρι (τουλάχιστον) το 2027. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα «Ψηφιακά Εργαλεία ΜΜΕ Β'», το οποίο ανέρχεται σε 42 εκ. ευρώ, αναμένεται να έχει θετικό αποτύπωμα στις πωλήσεις των επιχειρήσεων της συγκεκριμένης κατηγορίας⁵⁴. Παρά το γεγονός ότι η δυναμική της συγκεκριμένης κατηγορίας συρρικνώθηκε, εξακολουθεί να έχει θετικό πρόσημο. Οι δύο κυριότερες προκλήσεις των επιχειρήσεων αυτής της κατηγορίας συνδέονται με τη μεγέθυνση του ηλεκτρονικού εμπορίου, αλλά και τον εξαιρετικά ισχυρό ανταγωνισμό, τον οποίον δέχονται από τις κινέζικες πλατφόρμες που δραστηριοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση (π.χ. Temu). Το γεγονός ότι το 23,4% των ατόμων, ηλικίας 17-64, που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο, το

53. ΕΛΣΤΑΤ (2024). *Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2023*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 27 Σεπτεμβρίου 2024, σ. 2.

54. <https://digitalsme.gov.gr/programma-i-psifiaka-ergaleia-mme-b/>

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.12

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη βιβλίων - χαρτικών - λοιπών ειδών (2021 = 100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ – * Προσωρινά στοιχεία

2024, και αγόρασαν, τελικά, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, tablets, κινητά τηλέφωνα και τα παρελκόμενα αυτών (εκτυπωτές, καλώδια, head-phones) on-line, τεκμηριώνει το μέγεθος του ανταγωνισμού από τα ηλεκτρονικά καταστήματα⁵⁵. Αυτό δεν συνιστά, βέβαια, μια ελληνική ιδιαιτερότητα. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 48% των Ευρωπαίων e-shoppers προμηθεύεται υπηρεσίες πολυμέσων (μουσική, ταινίες, βιβλία και ηλεκτρονικά παιχνίδια) μέσα από on-line αγορές⁵⁶.

Σε κάθε περίπτωση, το ύψος των τιμών μοιάζει να αποτελεί την κυριότερη πρόκληση αυτής της κατηγορίας, αφού το 79,7% των καταναλωτών θεωρεί ότι η σημαντικότερη παράμετρος για την αγορά μιας ηλεκτρονικής συσκευής είναι η τιμή της⁵⁷. Στη βάση αυτή, η έκταση και το ύψος των δασμών ενδέχεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη ζήτηση των προϊόντων της κατηγορίας.

Οι «Πωλήσεις εκτός καταστημάτων» αποτελούν την κατηγορία που δέχθηκε την ισχυρότερη ώθηση, μετά το ξέσπασμα της πανδημίας του COVID-19. Τόσο σε εγχώριο όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η θετική επίδραση της πανδημίας στις ηλεκτρονικές πωλήσεις είναι εξαιρετικά έντονη. Σύμφωνα με την Eurocommerce, το B2C ηλεκτρονικό εμπόριο συνεχίζει να μεγεθύνεται, μετά το 2019, λόγω και του πολλαπλασιασμού των e-shoppers, οι οποίοι αντιστοιχούν στο 72% των Ευρωπαίων πολιτών⁵⁸. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η δυναμική του ηλεκτρονικού εμπορίου συνεχίζεται και το 2024, παρά το γεγονός ότι ο πληθωρισμός έχει συντελέσει στη συρρίκνωση της δυναμικής αυτής. Σε επίπεδο ελληνικής αγοράς, οι «Πωλήσεις εκτός καταστημάτων», ύστερα από δύο έτη απωλειών, παρουσιάζουν, εκ νέου, θετική δυναμική. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η πορεία της κατηγορίας ακολουθεί μια σπειροειδή μορφή. Η περίοδος της

55. ΕΛΣΤΑΤ (2024). Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα νοικοκυριά και τα άτομα: Έτος 2024. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 9 Δεκεμβρίου 2024, σ. 6.

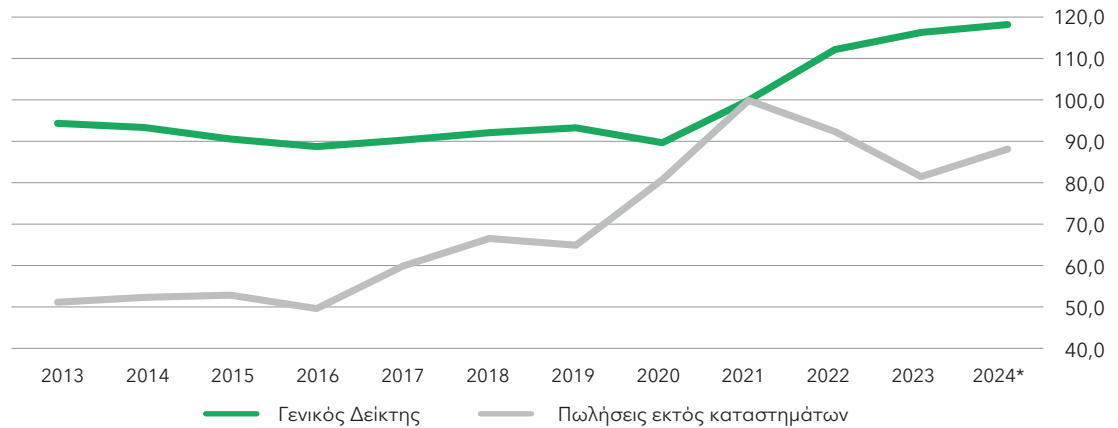
56. Eurocommerce (2024). European E-commerce Report 2024. Eurocommerce: Brussels, σ. 13.

57. ΕΛΣΤΑΤ (2024). Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα νοικοκυριά και τα άτομα: Έτος 2024. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 9 Δεκεμβρίου 2024, σ. 8.

58. Eurocommerce (2024). European E-commerce Report 2024. Eurocommerce: Brussels, σ. 7.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.13

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη πωλήσεων εκτός καταστημάτων (2021 = 100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ – * Προσωρινά στοιχεία

πανδημίας ήταν αυτή που της έδωσε ισχυρή δυναμική, καθώς οι ρυθμοί μεγέθυνσης είναι εντυπωσιακοί (2019-2020: 24,6% και 2020-2021: 23,7%). Στη συνέχεια, τα δύο έτη απομείωσης ακολούθησαν δύο έτη απωλειών (2021-2022: -7,5% και 2022-2023: -11,9%), τα οποία έδωσαν σειρά στο εξαιρετικά θετικό 2023-2024 (8,2%). Αυτές οι έντονες διακυμάνσεις αντανακλούν το γεγονός ότι η συγκεκριμένη κατηγορία περνά μια διαδικασία βίαιης ωρίμανσης, η οποία επιδρά στις επιδόσεις της. Σε κάθε περίπτωση, η μεταστροφή των καταναλωτικών προτύπων των νοικοκυριών δίνει μια διατηρήσιμη ώθηση στη συγκεκριμένη κατηγορία, προσφέροντάς της τη δυνατότητα να είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστική απέναντι σε άλλες κατηγορίες του ευρύτερου οικοσυστήματος του λιανικού εμπορίου. Σύμφωνα με τα δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ για το πρώτο τρίμηνο του 2024, τα προϊόντα που προμηθεύτηκαν τα νοικοκυριά από τα ηλεκτρονικά κανάλια διανομής ήταν (κυρίως) είδη ένδυσης/υπόδησης/αξεσουάρ (75,6%), φάρμακα ή συμπληρώματα διατροφής (36,6%), αθλητικά είδη (36,2%), τρόφιμα ή ποτά από super-markets (28,2%), καλλυντικά, προϊόντα ομορφιάς ή υγείας (27,6%) και ηλεκτρονικούς υπολογιστές, tablets, κινητά τηλέφωνα και σχετικά αξεσουάρ (23,4%)⁵⁹. Η σημαντική αύξηση της ζήτησης των κατηγοριών αυτών αναδεικνύει τη δυναμική του ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη κατηγορία, η οποία απευθύνεται σε όλο (σχεδόν) το φάσμα των προϊόντικών ομάδων που προσφέρουν οι εμπορικές επιχειρήσεις. Η αναγκαιότητα της υιοθέτησης, από τις εμπορικές επιχειρήσεις, παν-καναλικών επιχειρηματικών μοντέλων, η οποία σχολιάστηκε πιο πάνω, συνδέεται με τη σημαντική μεγέθυνση της συγκεκριμένης κατηγορίας.

Δείκτης Όγκου

Ο Δείκτης Όγκου (ΔΟ) προκύπτει από τον αποπληθωρισμό του ΔΚΕ, χρησιμοποιώντας, ως αποπληθωριστή τιμών, τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή με σταθερούς τους φόρους. Λόγω της έντονης πληθωριστικής κλιμάκωσης, η οποία

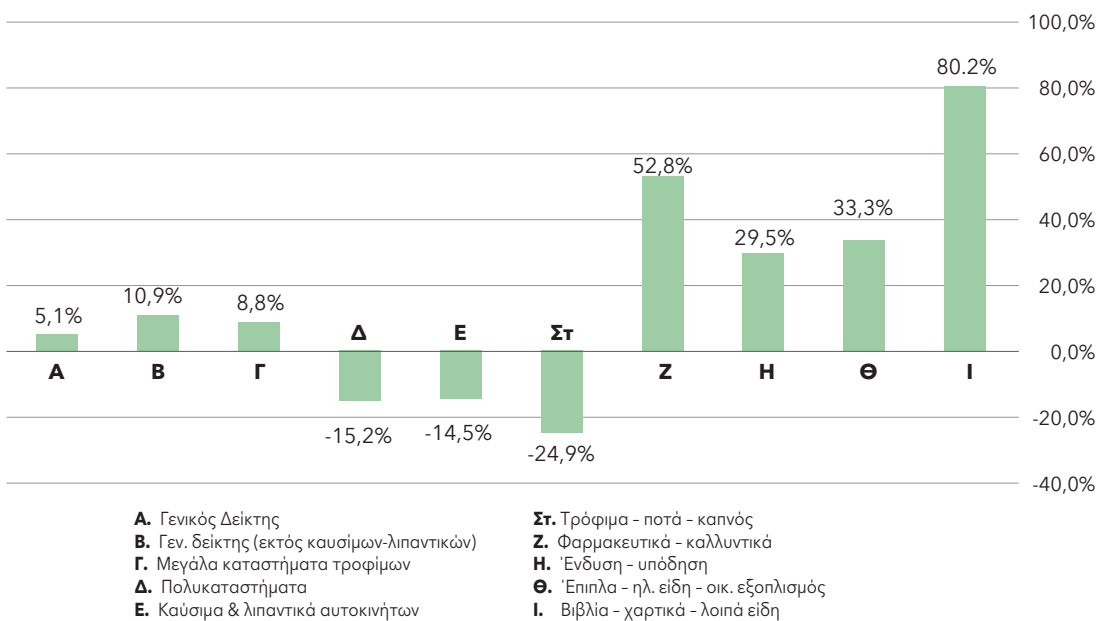
59. ΕΛΣΤΑΤ (2024). Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα νοικοκυριά και τα άτομα: Έτος 2024. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 9 Δεκεμβρίου 2024, σ. 6.

καταγράφηκε μετά το ξέσπασμα της πανδημίας του COVID-19 και, κυρίως, μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, είναι ιδιαίτερα διαφωτιστικό να παρουσιαστούν οι ποσοστιαίες μεταβολές του ΔΟ, ώστε να εκτιμηθεί η επίδραση της πληθωριστικής κλιμάκωσης στις διάφορες κατηγορίες του λιανικού εμπορίου⁶⁰.

Σύμφωνα με τις ποσοστιαίες μεταβολές που παρουσιάζονται στο διάγραμμα 1.14, και βάσει των σωρευτικών μεταβολών του ΔΟ, κατά την περίοδο 2013-2024, καταγράφονται τρεις διαφορετικές ομάδες: (α) οι κατηγορίες που εμφανίζουν σημαντική μεγέθυνση, η οποία και οφείλεται σε μια σειρά από διαφορετικούς λόγους, (β) οι κατηγορίες που παρουσιάζουν μια ανθεκτικότητα, έχοντας χαμηλότερους ρυθμούς μεγέθυνσης και (γ) οι κατηγορίες που καταγράφουν σωρευτικές απώλειες. Οι διαφορετικές ταχύτητες εντός του οικοσυστήματος του λιανικού εμπορίου οφείλονται σε διάφορους παράγοντες που έχουν επισημανθεί και παραπάνω.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.14

Σωρευτικές μεταβολές του κύκλου εργασιών ανά υποκατηγορία λιανικού εμπορίου: 2024/2013

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

Σύμφωνα με τα δεδομένα του διαγράμματος 1.14, η κατηγορία που καταγράφει την εντονότερη διεύρυνση, το διάστημα 2013-2024, είναι αυτή των «Βιβλίων - Χαρτικών - Λοιπών ειδών», η οποία έχει σχεδόν διπλασιάσει το εύρος των επιδόσεων της (80,2%), παρά τη συρρίκνωση που εμφανίζει μέσα στο 2024 (2023-2024: -2,7%). Η συγκεκριμένη κατηγορία δέχθηκε ισχυρή ώθηση, λόγω της πανδημικής κρίσης, η οποία προσέδωσε σημαντική δυναμική στον ψηφιακό μετασχηματισμό και στη ζήτηση των δυναμικών προϊόντων που προσφέρει η συγκεκριμένη κατηγορία (βλ. ηλεκτρονικοί υπολογιστές, tablets, κινητά τηλέφωνα κ.λπ.). Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας

60. Ειδικότερα, παρουσιάζονται οι ποσοστιαίες μεταβολές όλων των κατηγοριών του οικοσυστήματος του λιανικού εμπορίου, πλην των «Πωλήσεων εκτός καταστημάτων».

Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2023, το 95,9% των νοικοκυριών διαθέτει κινητό τηλέφωνο, ενώ το 80,7% προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή⁶¹. Η εμφάνιση του ψηφιακού μετασχηματισμού συνιστά μια κρίσιμη ευκαιρία για τις επιχειρήσεις του συγκεκριμένου οικοσυστήματος. Στο επίπεδο της πρώτης ομάδας, τις δεύτερες υψηλότερες θετικές σωρευτικές επιδόσεις της εμφανίζει η κατηγορία «Φαρμακευτικά - Καλλυντικά» (52,8%). Ο όγκος των πωλήσεων της κατηγορίας αυτής μεγεθύνθηκε σημαντικά κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19, έχοντας δύο συναπτά έτη σημαντικής ανάπτυξης (2019-2020: 17,4% και 2020-2021: 20,7%), ενώ εξακολουθεί να διατηρεί τη δυναμική της, ύστερα από ένα ενδιάμεσο έτος συρρίκνωσης (2022-2023: -5,6%). Χαμηλότερη, αλλά σημαντική θετική δυναμική παρουσιάζουν οι κατηγορίες «Έπιπλα - Ηλεκτρικά είδη - Οικιακός εξοπλισμός» (33,3%) και η «Ένδυση - Υπόδηση» (29,5%). Η σωρευτική μεγέθυνση της πρώτης κατηγορίας συνδέεται με την ενίσχυση της οικοδομικής δραστηριότητας, η οποία εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα δυναμική. Είναι χαρακτηριστικό ότι, στο πρώτο 11μηνο του 2024, η οικοδομική δραστηριότητα καταγράφει αύξηση κατά 14,9% στον αριθμό των οικοδομικών αδειών, 17,3% στην επιφάνεια και 11,1% στον όγκο, σε σχέση με το αντίστοιχο πρώτο 11μηνο του 2023⁶². Η κατηγορία της «Ένδυσης - Υπόδησης» παρουσιάζει θετική σωρευτική δυναμική (29,5%), παρά τις αρνητικές επιδράσεις των «πολλαπλών κρίσεων». Στη δεύτερη ομάδα, μοναδική εκπρόσωπος είναι η κατηγορία των supermarkets, η οποία ενισχύεται κατά 8,8%, το διάστημα 2013-2024. Μάλιστα, αυτή η μεγέθυνση είναι αποπληθωρισμένη, γεγονός που αντανακλά τη σημαντική βελτίωση της θέσης των supermarkets στον ρευστό κλάδο των τροφίμων. Από την άλλη πλευρά, η κατηγορία που καταγράφει την εντονότερη σωρευτική μείωση είναι τα «Τρόφιμα - Ποτά - Καπνός» (-24,9%). Η συμπίεση που δέχεται η συγκεκριμένη κατηγορία αντανακλά την επίδραση της υποκατάστασης, λόγω του πληθωριστικής κλιμάκωσης, η οποία ευνοεί τα μεγαλύτερα έναντι των μικρότερων καταστημάτων τροφίμων. Τέλος, τόσο τα «Πολυκαταστήματα» (-15,2%) όσο και τα «Καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων» (-14,5%) παρουσιάζουν σωρευτικές απώλειες. Ο πολυεπίπεδος ανταγωνισμός που δέχονται τα «Πολυκαταστήματα» από τα on-line καταστήματα και τις ψηφιακές πλατφόρμες επηρεάζει αρνητικά τις πωλήσεις τους, ειδικά την περίοδο της πανδημίας (2019-2021). Από την άλλη πλευρά, οι αρνητικές σωρευτικές απώλειες της κατηγορίας «Καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων» αντανακλά την αστάθεια των τιμών ενέργειας, μετά την πανδημία και την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία.

Το 2024, κάποιες κατηγορίες παρουσίασαν θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης, ενώ κάποιες άλλες κατέγραψαν συρρίκνωση. Σε επίπεδο Γενικού Δείκτη, σημειώνεται δεύτερο συνεχές έτος συρρίκνωσης (2022-2023: 3,3% και 2023-2024: -1,5%). Το στοιχείο αυτό δείχνει την (πραγματική) συμπίεση του κλάδου, λόγω της συρρίκνωσης του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. Μάλιστα, οι περισσότερες από τις κατηγορίες παρουσιάζουν αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής, μέσα στο 2024, με την κατηγορία «Έπιπλα- Ηλεκτρικά είδη- Λοιπά είδη» να εμφανίζει την εντονότερη συρρίκνωση (-9,3%). Απώλειες καταγράφουν τα «Πολυκαταστήματα» (-3,3%), τα οποία φαίνεται

61. ΕΛΣΤΑΤ (2024). *Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2023*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 27 Σεπτεμβρίου 2024, σ. 8.

62. ΕΛΣΤΑΤ (2025). *Έρευνα Οικοδομικής Δραστηριότητας: Νοέμβριος 2024*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 26 Φεβρουαρίου 2025, σ. 1.

ότι δυσκολεύονται να αναστρέψουν την προβληματική εικόνα των πωλήσεων, τα «Βιβλία - Χαρτικά - Λοιπά είδη» (-3%), που μοιάζουν να βρίσκονται σε μια φάση κόπωσης, και η «Ένδυση - Υπόδηση» (-1,1%), που, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, καλείται να μετασχηματιστεί εν μέσω του ισχυρού ανταγωνισμού από διάφορα κανάλια διανομής (βλ. κινεζικές πλατφόρμες). Ειδική αναφορά θα πρέπει να γίνει στα μικρότερα καταστήματα τροφίμων, τα οποία παρουσιάζουν συρρίκνωση της τάξης του -6,8%, εντός του 2024. Το στοιχείο αυτό δείχνει την επίδραση της πληθωριστικής κλιμάκωσης στις μικρότερες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο τρόφιμο. Η οριακή μείωση του πληθωρισμού στη συγκεκριμένη ομάδα δεν απομείωσε τη σωρευτική μεγέθυνση του ΔTK, η οποία προκλήθηκε τα τελευταία έτη. Η διατήρηση της ακρίβειας φαίνεται ότι εξωθεί τα νοικοκυριά στα μεγαλύτερα καταστήματα (supermarkets), οξύνοντας τον ανταγωνισμό. Άλλωστε, τα supermarkets, ύστερα από δύο έτη συρρίκνωσης (2021-2022: -2,5% και 2022-2023: -3,1%), επιστρέφουν σε θετικούς ρυθμούς, ενισχύοντας τη θέση τους σε μια αγορά που φαίνεται ιδιαίτερα ευμετάβλητη.

1.3.4. Η πορεία του ΔΚΕ στο χονδρικό εμπόριο την περίοδο 2014-2024

Το χονδρικό εμπόριο συνιστά έναν νευραλγικό κλάδο για τη λειτουργία της αγοράς. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurocommerce, ο κλάδος του χονδρικού εμπορίου αποτελείται από 1.6 εκ. επιχειρήσεις, απασχολεί 10 εκ. εργαζόμενους (6% της απασχόλησης, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης), έχει 6.5 τρισ. ευρώ κύκλο εργασιών και συνεισφέρει το 5,1% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ⁶³. Η συνεισφορά των επιχειρήσεων χονδρικού εμπορίου είναι πολυεπίπεδη, δεδομένου ότι μειώνουν τους κινδύνους που συνεπάγεται η εφοδιαστική αλυσίδα, διασφαλίζουν τη σταθερή προσφορά αγαθών (εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης) και συνδράμουν στη χρηματοδότηση τόσο των μικρών όσο και των μεγαλύτερων επιχειρήσεων. Οι εμπορικές B2B επιχειρήσεις υποστηρίζουν τις διαδικασίες της μεταφοράς, της αποθήκευσης και της προμήθειας, οι οποίες είναι κρίσιμες για την ομαλή λειτουργία των αλυσίδων αξίας. Παράλληλα, ο κλάδος του χονδρικού εμπορίου υποστηρίζει τις επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου με εξειδικευμένες λύσεις, ανταγωνιστική τιμολόγηση και αξιόπιστα κανάλια διανομής.

Το χονδρικό εμπόριο είναι ένας κλάδος που επηρεάζεται από τις διαδικασίες του πράσινου μετασχηματισμού, κυρίως λόγω της αλλαγής της χρήσης των συσκευασιών (packaging). Άλλωστε, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί, ήδη από τον Νοέμβριο του 2023, την οδηγία Packaging and Packaging Waste Regulation (PPWR), η οποία στοχεύει στην απομείωση της χρήσης του πλαστικού και στην υιοθέτηση επαναχρησιμοποιούμενων και ανακυκλώσιμων συσκευασιών⁶⁴. Στη βάση αυτή, ο θα πρέπει να επενδύσει στα κυκλικά επιχειρηματικά μοντέλα, τα οποία απαιτούν σημαντικά κεφάλαια. Σε όρους επιδόσεων, ο συγκεκριμένος κλάδος παρουσιάζει την πορεία ενός αντίστροφου V, καθώς, ύστερα από δύο έτη σημαντικής μεγέθυνσης (2020-2021:

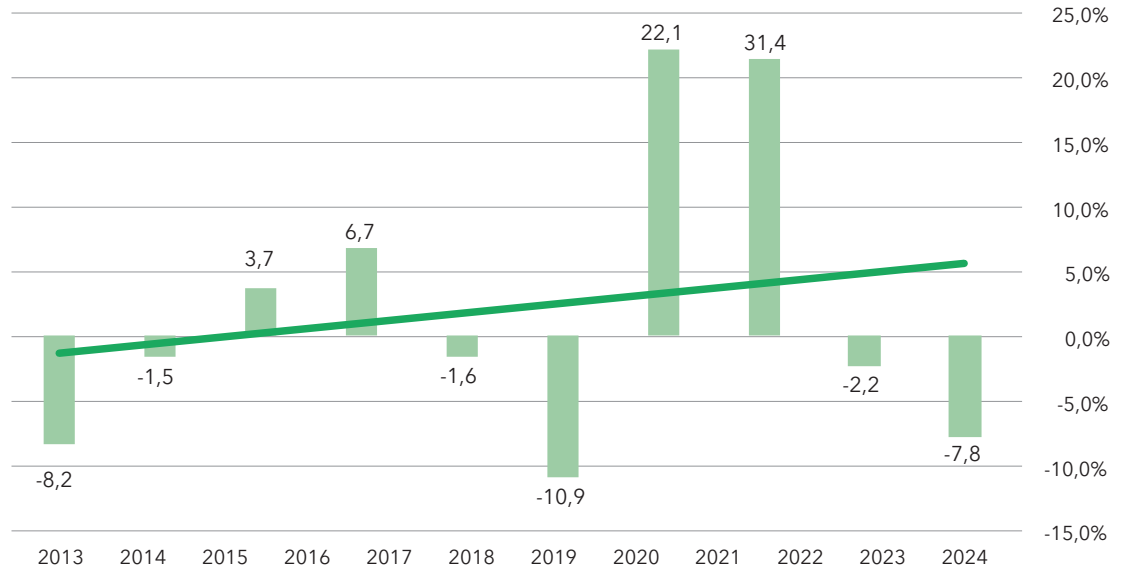
63. <https://www.eurocommerce.eu/2025/02/wholesale-me-time-to-appreciate-wholesale/>.

64. Eurocommerce (2023). *6 Tips to improve the new EU packaging regulation*, <https://www.eurocommerce.eu/updates/op-ed-packaging-and-packaging-waste-regulation/>

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.15

Εξέλιξη μέσης ετήσιας ποσοστιαίας μεταβολής (%) του Γενικού ΔΚΕ στο χονδρικό εμπόριο: 2015-2024

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

22,1% και 2021-2022: 21,4%), καταγράφει, επί δύο συναπτά έτη, συρρίκνωση (2022-2023: -2,2% και 2023-2024: -7,8%). Η συρρίκνωση αυτή αντανακλά τις προκλήσεις των τελευταίων ετών, με κυριότερη την πληθωριστική κλιμάκωση. Παράλληλα, οι προοπτικές του κλάδου δεν μπορούν να χαρτογραφηθούν εύκολα. Οι γεωοικονομικοί κατακερματισμοί, αλλά και το ενδεχόμενο ενός γενικευμένου «δασμολογικού σοκ» ενδέχεται να επηρεάσουν τις προοπτικές του κλάδου, επιδρώντας αρνητικά στις επιδόσεις του, κατά το επόμενο διάστημα. Σε κάθε περίπτωση, ο κλάδος έχει καταφέρει να καλύψει τις σωρευτικές του απώλειες, που χρονολογούνται από το 2015, όταν είχε επηρεαστεί αρνητικά λόγω των capital controls. Η αργή απομείωση των σωρευτικών απωλειών καταδεικνύει τις δυσκολίες, τις οποίες κλήθηκε να υπερβεί ο κλάδος, κατά την περίοδο των «επάλληλων κρίσεων». Για τη διασφάλιση της διατηρήσιμης ανάπτυξης του κλάδου, απαιτείται η διάθεση πόρων για τον διττό (ψηφιακό και πράσινο) μετασχηματισμό του, ενώ προϋποτίθεται και η υιοθέτηση σχετικών θεσμικών τομών, όπως η άρση του κανονισμού για τις καθυστερημένες πληρωμές, που εισήχθη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Σεπτέμβριο του 2023.

1.3.5. Ο Γενικός ΔΚΕ στον τομέα των αυτοκινήτων (Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων και μοτοσικλετών [ΣΤΑΚΟΔ 45] και Εμπόριο αυτοκινήτων [ΣΤΑΚΟΔ 451])

Όπως έχουμε τονίσει και σε προηγούμενες εκδόσεις της *Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου*, ο κλάδος του αυτοκινήτου αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της ευρωπαϊκής οικονομίας, όντας ένας από τους πιο δυναμικούς σε όρους πόρων Έρευνας & Ανάπτυξης (R&D). Είναι χαρακτηριστικό ότι, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής

Ένωσης, επενδύθηκαν, το 2023, 73 δις. ευρώ σε (R&D), ποσοστό κατά 23,7% υψηλότερο, σε σχέση με το 2022⁶⁵. Παράλληλα, η δυναμική μεγέθυνση των επενδύσεων συνδέθηκε με τη σημαντική αύξηση της παραγωγής, καθώς τα οχήματα προσέγγισαν, το 2023, τα 15 εκ., κατά 2 εκ. περισσότερα, σε σχέση με το 2022. Έτσι, παρά το γεγονός ότι η παραγωγή παραμένει χαμηλότερη, συγκριτικά με την προ-πανδημική περίοδο, φαίνεται ότι παρουσιάζει σημαντική μεγέθυνση. Επιπρόσθετα, ο κλάδος της αυτοκινητοβιομηχανίας απασχολεί περίπου 2.4 εκ. άτομα, συνεισφέροντας σημαντικά στην απασχόληση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1		
Εποχικά διορθωμένος ΔΚΕ στον τομέα των αυτοκινήτων (κλάδοι 45 & 451)		
	(%) Μεταβολή κλάδου 45	(%) Μεταβολή κλάδου 451
2015	7,8%	6,5%
2016	7,2%	7,3%
2017	6,3%	8,2%
2018	10,8%	14,2%
2019	8,4%	9,7%
2020	-12,9%	-15,3%
2021	28,8%	27,3%
2022	15,8%	20,0%
2023	21,2%	26,5%
2024 ^{Q3}	7,2%	5,2%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ/Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

Η μετάβαση στην ηλεκτροκίνηση αποτελεί μια από τις κυριότερες προκλήσεις για την ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία, με τις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προσφέρουν φορολογικά (και μη) κίνητρα στους Ευρωπαίους πολίτες, προκειμένου να αγοράσουν ηλεκτρικά αυτοκίνητα. Παράλληλα, η δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να σταματήσει την παραγωγή βενζινοκίνητων αυτοκινήτων αναμένεται να επηρεάσει τις προοπτικές της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας, προωθώντας τον μετασχηματισμό της. Βέβαια, αυτός ο μετασχηματισμός πρόκειται να λάβει χώρα εντός ενός δυσμενούς διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος. Η αύξηση των δασμών των ΗΠΑ κατά 25% έναντι των ευρωπαϊκών αγαθών είναι μάλλον βέβαιο ότι θα επηρεάσει αρνητικά τις εξαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ΗΠΑ⁶⁶.

Στην Ελλάδα, ο αριθμός των οχημάτων, ανά 1000 κατοίκους, προσεγγίζει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, αφού για κάθε 1000 κατοίκους αντιστοιχούν 641 οχήματα, όταν, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο αντιστοιχος αριθμός είναι 659 οχήματα⁶⁷. Άλλωστε, σύμφωνα με τα δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ, το 69,3% των νοικοκυριών διαθέτει ένα, τουλάχισ-

65. ACEA (2024). *The Automobile Industry. Pocket Guide 2024/2025*. Driving Mobility in Europe, September 2024, <https://www.acea.auto/files/ACEA-Pocket-Guide-2024-2025-1.pdf>.

66. <https://www.dw.com/en/trump-says-he-will-slap-european-goods-with-25-tariff/a-71763765>

67. ACEA (2024). *The Automobile Industry. Pocket Guide 2024/2025*. Driving Mobility in Europe, September 2024, <https://www.acea.auto/files/ACEA-Pocket-Guide-2024-2025-1.pdf>.

στον, επιβατηγό αυτοκίνητο ΙΧ⁶⁸. Η αύξηση της ζήτησης αντανακλάται στη δυναμική της μεγέθυνσης του κλάδου. Σύμφωνα με τον Πίνακα 1.1, ο κλάδος καταγράφει τρία συναπτά έτη μεγέθυνσης. Μάλιστα, η μεγέθυνση αυτή συνεχίζεται και στο πρώτο 9μηνο του 2024, δεδομένου ότι ο κλάδος 45 μεγεθύνεται κατά 7,2% και ο κλάδος 451 κατά 5,2%, σε σχέση με το αντίστοιχο πρώτο 9μηνο του 2023.

Βέβαια, η αγορά του «καινούριου» αυτοκινήτου παρουσιάζει χαμηλότερη δυναμική, σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ειδικότερα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για κάθε 1000 κατοίκους αντιστοιχούν 24 νέες ταξινομήσεις, ενώ, στην Ελλάδα, ο αντίστοιχος αριθμός ήταν, το 2023, 13 νέα αυτοκίνητα. Αυτό αποτυπώνεται και στην ηλικία των αυτοκινήτων που κυκλοφορούν στη χώρα, η οποία προσεγγίζει τα 17.3 έτη, όντας η υψηλότερη σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αργή διαδικασία ανανέωσης του στόλου των επιβατηγών αυτοκινήτων ΙΧ συνδέεται με την επίδραση των «επάλληλων κρίσεων» στο διαθέσιμο εισόδημα των πολιτών, ενώ αντανακλά επίσης τον υψηλό ΦΠΑ, καθώς και τον υψηλό φόρο κατανάλωσης καυσίμου, σε σχέση με τις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.3.6 Ρευστότητα και πρόσβαση στη χρηματοδότηση

Όπως έχει διατυπωθεί και σε προηγούμενες εκδόσεις της *Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου*, το ζήτημα της ρευστότητας και της πρόσβασης στη χρηματοδότηση αποτελεί ίσως το κορυφαίο πρόβλημα μεταξύ των επιχειρήσεων. Άλλωστε, ένα εύρυθμο και ρυθμισμένο τραπεζικό σύστημα είναι κρίσιμης σημασίας για την αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς. Σύμφωνα με τη συμβατική οικονομική θεωρία, η ορθολογική κατανομή κεφαλαίων μεταξύ πλεοναζόντων (καταθετών) και ελλειμματικών (δανειοληπτών) μονάδων ενισχύει τις επενδύσεις και, συνεπώς, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, καθώς επίσης την κατανάλωση και την απασχόληση. Η κατανομή της χρηματοδότησης, μέσα σε μια οικονομία, είναι εξαιρετικά κρίσιμη, καθώς μπορεί, σε αρκετές περιπτώσεις, να επιφέρει δραματικές αλλαγές στον τομέα του ανταγωνισμού. Ειδικά στο εμπόριο, η χρηματοδότηση μπορεί να επιφέρει σημαντικές ανακατατάξεις στα κανάλια διανομής, δημιουργώντας νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες.

Το τραπεζικό σύστημα, στην Ελλάδα, έχει δύο συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Το πρώτο είναι η διευρυμένη απόσταση μεταξύ των επιτοκίων των καταθέσεων και των χορηγήσεων δανείων, κάτι που είναι γνωστό στη βιβλιογραφία ως περιθώριο επιτοκίου. Η διαφορά μεταξύ των δύο επιτοκίων είναι τόσο υψηλή, ώστε έχει αποτυπωθεί σε σχετικές (ενδιαφέρουσες) έρευνες, οι οποίες κάνουν λόγο για «πληθωρισμό τραπεζικής απληστίας»⁶⁹. Μάλιστα, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2024, το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο ενισχύθηκε ελαφρώς κατά 11 μονάδες βάσης, συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023, διευρύνοντας ακόμα περισσότερο την ήδη μεγάλη

68. ΕΛΣΤΑΤ (2024). *Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα νοικοκυριά και τα άτομα: Έτος 2024*. ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς, 9 Δεκεμβρίου 2024, σ. 8.

69. G. Agiomirgianakis, S. Arvanitis, E. Mamatzakis & G. Sfakianakis (2024). Net Interest Income of Greek Banks: is it a case of Bankflation?. *Journal of Policy Modeling*, 46 (2): 417-431.

απόσταση που χώριζε τις ελληνικές τράπεζες από τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά τραπεζικά ιδρύματα. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα, το καθαρό περιθώριο επιτοκίου των σημαντικότερων ιδρυμάτων στην Ελλάδα ήταν, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2024, το δεύτερο υψηλότερο στην Ευρώπη⁷⁰.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2 Μέσα ετήσια επιτόκια υφιστάμενων δανείων, 2015-2024						
	Επαγγελματικά			Επιχειρηματικά		
	Έως 1 έτος	Από 1 έως 5 έτη	Άνω των 5 ετών	Έως 1 έτος	Από 1 έως 5 έτη	Άνω των 5 ετών
2015	7,39%	5,81%	5,3%	5,76%	4,99%	4,09%
2016	7,3%	6,61%	5,18%	5,39%	4,76%	3,92%
2017	6,96%	6,24%	4,86%	5,14%	4,56%	3,73%
2018	6,91%	6,27%	4,55%	4,84%	3,97%	3,67%
2019	6,75%	6,12%	4,38%	4,47%	3,87%	3,43%
2020	6,69%	5,22%	4,26%	4,12%	3,29%	3,25%
2021	6,42%	5,27%	4,25%	3,84%	2,96%	3,02%
2022	7,05%	6,5%	5,87%	5,06%	4,57%	4,71%
2023	7,8%	7,88%	7,1%	6,75%	6,34%	6,27%
2024*	7,35%	6,44%	6,39%	5,82%	5,28%	5,51%

*Τα στοιχεία για την περίοδο 2015-2023 αναφέρονται στον μήνα Δεκέμβριο, ενώ τα στοιχεία για το 2024, στον μήνα Νοέμβριο

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Πίνακας 1.3 Μέσα ετήσια επιτόκια νέων δανείων, 2015-2025				
	Επαγγελματικά		Επιχειρηματικά	
	Επιτόκιο κυμαινόμενο ή σταθερό έως 1 έτος	Έως 250.000€	Από 250.000 έως 1 εκατ. €	Πάνω από 1 εκατ. €
2015	6,56%	5,91%	5,09%	5,19%
2016	5,36%	5,28%	5,06%	4,53%
2017	5,45%	5,17%	4,53%	4,36%
2018	5,64%	5,18%	4,16%	3,46%
2019	5,25%	4,76%	3,85%	3,51%
2020	4,05%	4,16%	3,23%	2,53%
2021	4,46%	4,46%	3,3%	2,75%
2022	6,62%	6,14%	5,14%	4,49%
2023	5,99%	5,77%	6,01%	5,87%
2024*	5,33%	5,06%	5,3%	4,74%

*Τα στοιχεία για την περίοδο 2015-2023 αναφέρονται στον μήνα Δεκέμβριο, ενώ τα στοιχεία για το 2024, στον μήνα Νοέμβριο

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

70. <https://www.bankingsupervision.europa.eu/framework/statistics/html/index.en.html>

Η υποχώρηση των επιτοκίων παρέμβασης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συμβάλλει στη μείωση των μέσων ετησίων επιτοκίων υφιστάμενων δανείων (Πίνακας 1.2) και των μέσων ετησίων επιτοκίων νέων δανείων (Πίνακας 1.3), με αποτέλεσμα την αύξηση της τραπεζικής χρηματοδότησης των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων⁷¹.

Έτσι, σύμφωνα με τα δεδομένα που παρουσιάζονται πιο πάνω, τα επιτόκια, στις περισσότερες κατηγορίες χορηγήσεων δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, παρουσίασαν τάσεις σταθεροποίησης ή και υποχώρησης, με αποτέλεσμα το μεσοσταθμικό επιτόκιο στα επιχειρηματικά δάνεια (τακτικής λήξης) να υποχωρήσει (κατά μέσον όρο) κατά 5,5%, την περίοδο Ιανουάριος - Οκτώβριος 2024, σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023.

Βέβαια, και εδώ προκύπτει το δεύτερο στοιχείο του εγχώριου τραπεζικού συστήματος, μετά τις «επάλληλες κρίσεις» της ελληνικής οικονομίας, τα κριτήρια για την παροχή δανείων έχουν αυστηροποιηθεί σημαντικά, εξαιρώντας τη συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων ως «non-bankable». Ειδικά όσον αφορά το εμπόριο, όπως αποτυπώνεται και στο τέταρτο μέρος της *Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου*, το ζήτημα της χρηματοδότησης εξακολουθεί να αποτελεί τη σημαντικότερη πρόκληση για τις εμπορικές επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, το βασικό ό ζητούμενο παραμένει η μεγέθυνση της περιμέτρου χρηματοδότησης των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων⁷². Επί αυτής της βάσεως, το νέο ταμείο Μικροπιστώσεων, το οποίο διαχειρίζεται η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα (ΕΑΤ), αναμένεται να μειώσει το κενό χρηματοδότησης της ελληνικής οικονομίας, χορηγώντας χαμηλότοκα δάνεια σε πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες απασχολούν έως δέκα άτομα προσωπικό, με ετήσιο κύκλο εργασιών μέχρι 900.000 ευρώ. Η δημιουργία χρηματοδοτικών εργαλείων, που να αφορούν (κυρίως) τις μικρότερες επιχειρήσεις, είναι αναγκαία, αν λάβουμε υπόψη ότι το (συντριπτικά) μεγαλύτερο ποσοστό των πόρων έχει κατευθυνθεί σε επενδυτικά projects μεγάλου μεγέθους.

71. ΤΤΕ (2024). *Έκθεση Νομισματικής Σταθερότητας*. Αθήνα: Δεκέμβριος 2024, σ. 119.

72. Για περισσότερα, βλ. V. Araniou, M. Manioudis & A. Angelakis (2025). *The Economic Impact of Small and Medium - Sized Enterprises*. New York: Palgrave Macmillan.

Η ελληνική αγορά εργασίας το 2024

1

Το 2024 η απασχόληση στην εγχώρια οικονομία συνέχισε την ανοδική της πορεία (2,2%) με ελαφρώς επιταχυνόμενο ρυθμό σε σχέση με πέρυσι (1,7%).

2

Οι θέσεις εργασίας στο εμπόριο ενισχύθηκαν συγκριτικά με το 2023 κατά 1,0%, με τον κλάδο να διατηρεί το χαρακτηρισμό του μεγαλύτερου εργοδότη της χώρας, συνεισφέροντας το 16,3% της συνολικής απασχόλησης.

3

4

Η ενίσχυση της απασχόλησης οφείλεται στους επιμέρους κλάδους των Οχημάτων και του Λιανικού ενώ στο Χονδρικό καταγράφηκε ισχυρά πτώση.

5

6

Και φέτος καταγράφηκε μείωση του αριθμού των αυτοαπασχολουμένων με τους εργοδότες και κυρίως τα συμβοηθούμενα μέλη να ενισχύονται σημαντικά.

2.1. Η ελληνική αγορά εργασίας

2.1.1. Οι εξελίξεις στην απασχόληση

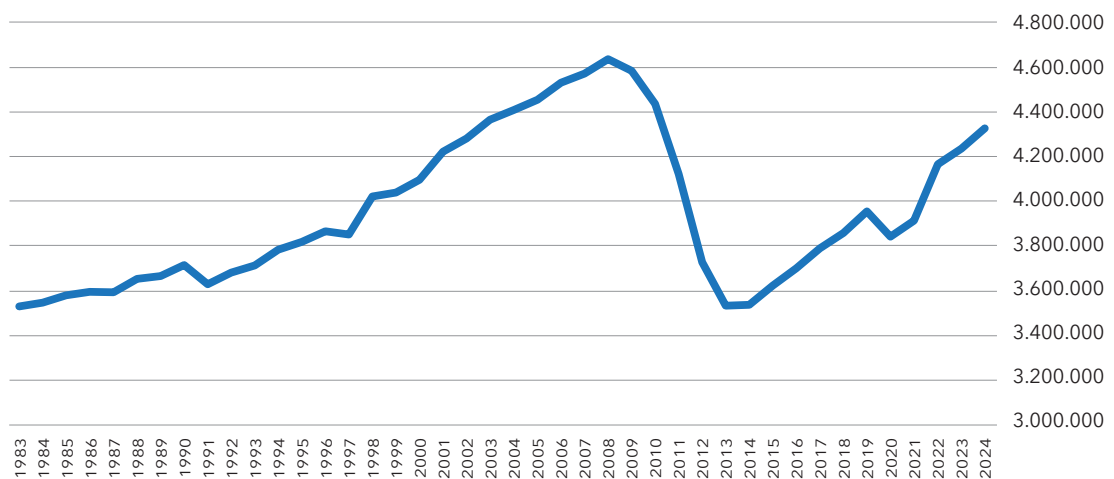
Το 2024, η απασχόληση στην εγχώρια αγορά εργασίας διατήρησε την ανοδική της τάση για τέταρτη μάλιστα διαδοχική χρονιά, μετά τις αναπόφευκτες πιέσεις που υπέστη το 2020, έτος εκδήλωσης της κρίσης υγείας (Διάγραμμα 2.1). Εντούτοις, ο απόλυτος αριθμός των εργαζομένων συνεχίζει να υπολείπεται του αντίστοιχου που είχε καταγραφεί πριν την εμφάνιση της κρίσης χρέους (2009-2016), καθώς το σύνολο των απασχολουμένων δεν υπερβαίνει εκείνο του 2003 (εξαιρείται το διάστημα της οικονομικής κρίσης).

Ειδικότερα, με βάση τα δεδομένα για την αγορά εργασίας κατά το Β' τρίμηνο κάθε έτους¹, η απασχόληση στην Ελλάδα ενισχύθηκε κατά 2,2% το 2024 (Διάγραμμα 2.2). Θετικά αποτιμάται το γεγονός ότι ο ρυθμός αύξησης της απασχόλησης είναι υψηλότερος του αντίστοιχου του 2023 (1,7%), ένδειξη ότι η αγορά εργασίας επιστρέφει σταδιακά αλλά σταθερά στην κανονικότητα και στη μακροχρόνια κατάσταση ισορροπίας.

Εκτιμάται πως η δυναμική της απασχόλησης θα συνεχιστεί και την επόμενη περίοδο, υποστηριζόμενη: α) Από την εγκατάλειψη της συσταλτικής νομισματικής πολιτικής από την ΕΚΤ, όπως προκύπτει από τις τέσσερις μειώσεις των επιτοκίων παρέμβασης εντός του 2^{ου} εξαμήνου του 2024 και τις άλλες δύο το πρώτο τρίμηνο του 2025, σε μια προσπάθεια τόνωσης της μεγέθυνσης, β) από την ισχυρή ενίσχυση των επενδύσεων και γ) από την ισχυρή τουριστική κίνηση, παρά την ανησυχία για την επιβράδυνσή

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1

Ελληνική οικονομία: Επίπεδο απασχόλησης

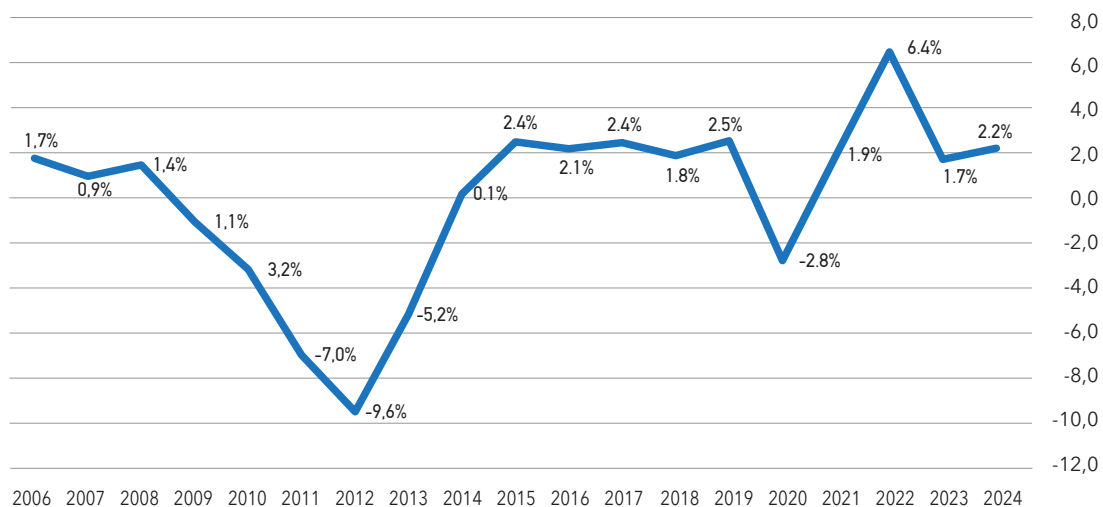

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

1. Τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το Β' τρίμηνο λογίζονται ως τα πλέον αντιπροσωπευτικά της αγοράς εργασίας και είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι αντανακλούν, με συνέπεια και αξιοπιστία, τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας, σε ολόκληρη την υπό εξέταση χρονιά. Προς επίρρωση αυτού αναφέρεται ότι η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για την περίοδο 1981-1997 διεξαγόταν μόνο κατά το Β' τρίμηνο του εκάστοτε έτους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.2

Ρυθμός μεταβολής της απασχόλησης (%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

τους στο προσεχές μέλλον. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2024 οι τουριστικές εισπράξεις και η εισερχόμενη τουριστική κίνηση αυξήθηκαν, σε ετήσια βάση, κατά 5,4% και 9,8% αντίστοιχα, δημιουργώντας έτσι νέα, ιστορικά υψηλή, επίδοση².

Συνολικά, το 2024, το εγχώριο προϊόν αυξήθηκε, σε πραγματικούς όρους, κατά 2,3% από 2,0% πέρυσι³, όταν στην Ευρωζώνη η μεγέθυνση ήταν χαμηλότερη του 1,0%, εξελίξεις που επηρεάζουν την εξωτερική ζήτηση και κατ' επέκταση και την εγχώρια αγορά εργασίας. Επίσης, το 2024 οι επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 23,1%⁴, επίδοση ενθαρρυντική μεν αλλά όχι αρκετή για να καλύψει το παραγωγικό κενό από τις παρατεταμένες και αλληπάλληλες κρίσεις.

Θετικά για τις επενδύσεις αναμένεται να λειτουργήσει και η αναβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας σε επενδυτική, πλέον, βαθμίδα, και από τη Moody's. Ουσιαστικά, η αναβάθμιση από τη Moody's έχει ήδη προεξοφληθεί από τις αγορές και δεν αποτελεί «game changer» για την ελληνική οικονομία, καθώς οι υπόλοιποι οικικοί την έχουν από καιρό αναβαθμίσει, ενώ η DBRS έχει ανεβάσει τη χώρα και μία θέση υψηλότερα. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται τη μείωση του κόστους δανεισμού του ελληνικού δημοσίου, την τόνωση της εμπιστοσύνης αλλά και την πρόσβαση των εγχώριων τραπεζών σε κεφάλαια με καλύτερους όρους και ως εκ τούτου τη δυνατότητά τους να προσφέρουν φθηνότερο δανεισμό προς την πραγματική οικονομία. Το τελευταίο βέβαια μένει να αποδειχτεί στην πράξη αφού σύμφωνα με πρόσφατη ανάλυση του INEMY της ΕΣΕΕ τα περιθώρια επιτοκίου δανεισμού για την ελληνική επιχειρηματικότητα, πέραν των άλλων εμποδίων, παραμένουν από τα υψηλότερα

2. Τράπεζα της Ελλάδος, «Εξελίξεις στο Ταξιδιωτικό Ισοζύγιο Πληρωμών: Δεκέμβριος 2024», Δελτίο Τύπου της 21^{ης} Φεβρουαρίου 2025.

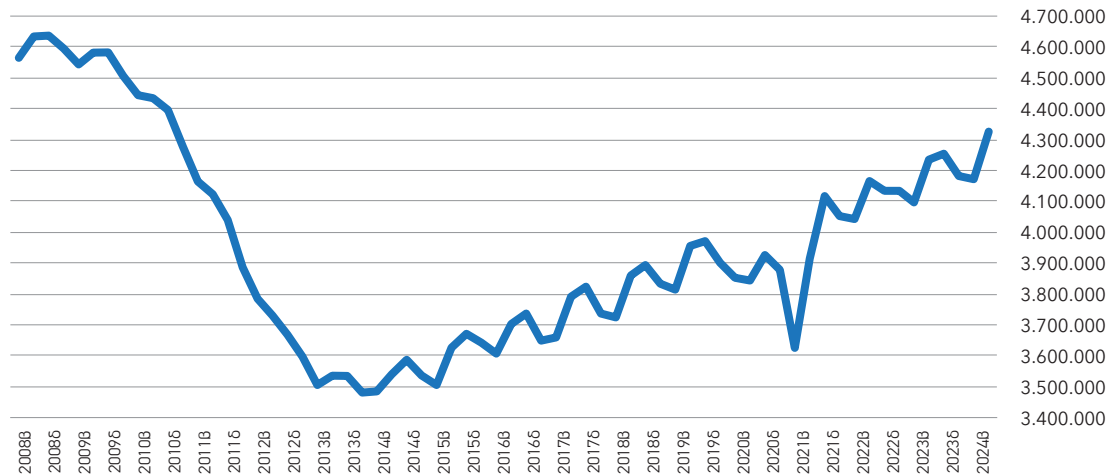
3. ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δελτίο Τύπου: "Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί", Πειραιάς, 7 Μαρτίου 2025 (συγκρίσεις σε ετήσια βάση, στοιχεία με εποχική και ημερολογιακή διόρθωση, σε όρους όγκου).

4. ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δελτίο Τύπου: "Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί", Πειραιάς, 7 Μαρτίου 2025 (συγκρίσεις σε ετήσια βάση, ΑΕΠ, μεταβολή σε πραγματικούς όρους).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.3

Επίπεδο απασχόλησης κατά τρίμηνο

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

στην Ευρωζώνη⁵. Τέλος, η εισροή πόρων στην Ελλάδα, τόσο μέσω του ΕΣΠΑ όσο και μέσω του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», λειτουργεί επίσης ευεργετικά για τις επενδύσεις.

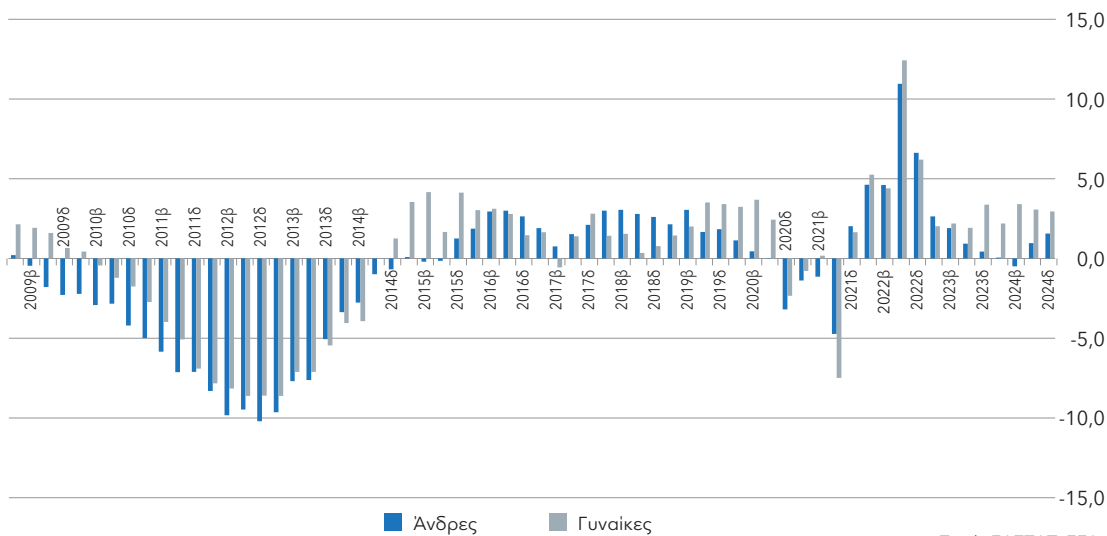
Φυσικά, το ρευστό και γεμάτο αβεβαιότητα οικονομικό και γεωπολιτικό περιβάλλον, οι απειλές για έναρξη ενός εμπορικού πολέμου, πυροδοτούμενες από τη νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ, η διόγκωση του δημοσίου χρέους για τις περισσότερες χώρες του Δυτικού κόσμου, οι φυσικές καταστροφές, οι μεταναστευτικές ροές κλπ προσθέτουν νέες προκλήσεις στην ήδη ευάλωτη επιχειρηματικότητα και μάλιστα σε παγκόσμιο επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να προστεθούν και οι επιπτώσεις του πληθωρισμού ο οποίος έχει μεν αποκλιμακωθεί αλλά το επίπεδο τιμών έχει σωρευτικά αυξηθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να περιορίζει δραστικά το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα και συνεπώς και την ίδια την κατανάλωση. Άλλωστε, η ισχυρή άνοδος των λειτουργικών εξόδων, του κόστους προμηθευτών, της φορολογίας, του (ευμετάβλητου) κόστους ενέργειας, των μισθών κλπ πλήττει και τις επιχειρήσεις και τη βιωσιμότητά τους. Για τους λόγους αυτούς, η ενίσχυση της απασχόλησης για 13^ο συνεχές τρίμηνο αξιολογείται ως ιδιαίτερα θετική εξέλιξη (συγκρίσεις σε ετήσια βάση, Διάγραμμα 2.3).

Σε γενικές γραμμές και παρά την σημαντική πρόοδο, η εγχώρια αγορά εργασίας βρίσκεται αντιμέτωπη με αρκετά εμπόδια. Το κυριότερο ενδεχομένως είναι η διαρκώς μεγαλύτερη δυσκολία των επιχειρήσεων να εντοπίσουν το απαραίτητο για αυτές εξειδικευμένο εργατικό προσωπικό, σε ένα εργασιακό περιβάλλον όπου η διάδοση της τεχνητής νοημοσύνης εκτιμάται ότι θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στις απαιτούμενες δεξιότητες των εργαζομένων. Πλέον, η έλλειψη δεξιοτήτων φαίνεται ότι δεν αφορά κυρίως ανέργους μεγαλύτερης ηλικίας, αλλά η ολοένα και μεγαλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων της τεχνητής νοημοσύνης επηρεάζει και τους νεότερους, ηλικιακά, εργαζόμενους/ ανέργους. Ως εκ τούτου, η δια βίου αλλά και η τεχνική εκπαίδευση για την

5. INEMY της ΕΣΣΕ Δελτίο Τύπου, «Η λειτουργία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος και η λειτουργία της αγοράς», 12 Δεκεμβρίου 2024.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.4

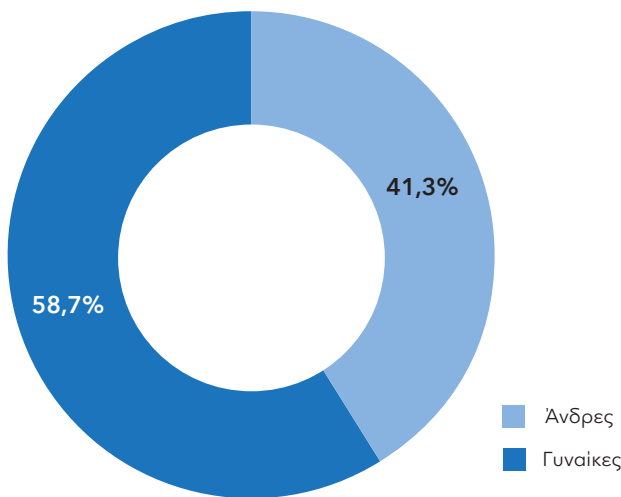
Ποσοστιαία (%) μεταβολή απασχόλησης κατά φύλο, έναντι ίδιου τριμήνου προηγούμενου έτους

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.5

Συμμετοχή φύλου στην αύξηση της απασχόλησης: Β' τρίμ. 2023 - Β' τρίμ. 2024

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

απόκτηση νέων δεξιοτήτων καθώς και η κατάρτιση στις νέες τεχνολογίες θεωρούνται απαραίτητες συνιστώσες στην αγορά εργασίας⁶. Επιπρόσθετα, θετικά για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και την ίδια την αγορά εργασίας θα λειτουργούσε η μείωση επιδότηση των ασφαλιστικών εισφορών, αντισταθμίζοντας, εν μέρει έστω, την αύξηση του μισθολογικού κόστους που έχει προηγηθεί.

Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, οι θέσεις εργασίας των ανδρών αποδείχτηκαν περισσότερο ευάλωτες, τόσο αναφορικά με το μέγεθος των απωλειών όσο και με τη διάρκεια, εξαιτίας και των δραστηριοτήτων που επλήγησαν πρώτες. Αντίθετα, κατά τα πρώτα στάδια της ανάκαμψης, η γυναικεία απασχόληση παρουσίασε ισχυρότερο ρυθμό αύξησης, αλλά, καθώς οι προοπτικές για την οικονομία γίνονταν ολοένα και πιο θετικές, ο ρυθμός τόνωσης απασχόλησης των ανδρών ενισχύθηκε και υπερκέρασε τον αντίστοιχο των γυναικών. Παρόμοια εικόνα παρουσιάστηκε και κατά τη υγειονομική κρίση, οπότε οι γυναίκες σημείωσαν καλύτερες επιδόσεις, ένδειξη ότι ο τομέας των υπηρεσιών πιέστηκε σε, σχετικά, μικρότερο βαθμό. Ωστόσο, τα τελευταία επτά τρίμηνα η γυναικεία απασχόληση σημείωσε ισχυρότερη ανοδική πορεία συγκριτικά με εκείνη των ανδρών (Διάγραμμα 2.4).

6. Τράπεζα της Ελλάδος, Ενδιάμεση Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής 2024, Δεκέμβριος 2024.

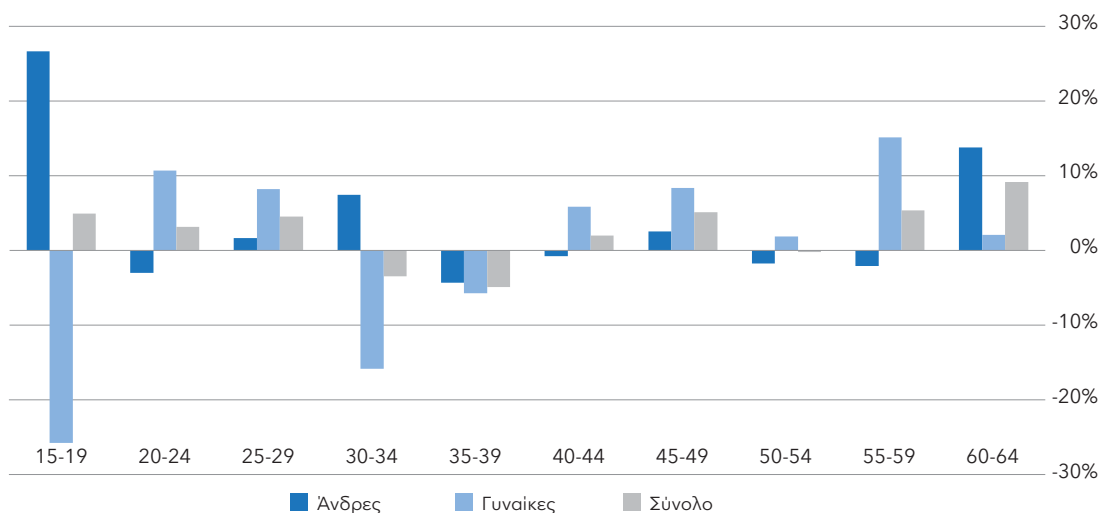
Το 2024 οι νέες θέσεις εργασίας καλύφθηκαν κυρίως από γυναίκες, όπως και το 2023 (Διάγραμμα 2.5). Η εξέλιξη αυτήν δεν θα πρέπει να εκληφθεί ως εξάλειψη των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες για να εισέλθουν στην αγορά εργασίας, οι οποίες, τις περισσότερες φορές, σχετίζονται με οικογενειακούς λόγους. Πάγιο άλλωστε αίτημα εργοδοτικών φορέων και εργαζομένων δεν είναι μόνο σωστά σχεδιασμένα κίνητρα αναφορικά με προγράμματα επανακατάρτισης (re-skilling) και αναβάθμισης δεξιοτήτων (up-skilling) στις νέες τεχνολογίας (AI κλπ) αλλά μια ολιστική προσέγγιση που να περιλαμβάνει δράσεις παροχές για τις μητέρες και ολόημεροι βρεφονηπιακοί σταθμοί.

Σε ό,τι αφορά στις ηλικιακές ομάδες, παραδοσιακά οι μεταβολές της απασχόλησης είναι ισχυρότερες στις μικρότερες ηλικίες, μέχρι 34 ετών, καθώς οι μικρότερης ηλικίας εργαζόμενοι είναι περισσότερο πρόθυμοι ή πιο ευάλωτοι σε συχνές μεταβολές στην κατάσταση και στο αντικείμενο εργασίας. Ενδεικτικά αναφέρεται πως η υψηλότερη κινητικότητα εντοπίζεται στην ηλικιακή ομάδα 15-19 καθώς ο χαμηλός αριθμός εργαζομένων σε αυτές τις κατηγορίες συνεπάγεται ότι ακόμα και μικρές απόλυτες μεταβολές εκφράζονται με εντυπωσιακές ποσοστιαίες αυξομειώσεις (Διάγραμμα 2.6). Φυσικά, η έλλειψη εργασιακής εμπειρίας αλλά και οικογενειακών υποχρεώσεων των νεαρών απασχολούμενων ενθαρρύνει τις εναλλαγές. Η εναλλαγή της τάσης μεταξύ αρρένων και θήλεων στις ηλικίες 20-29 οφείλεται κυρίως στο γεγονός πως οι πρώτοι αντιμετωπίζουν τον επιπρόσθετο περιορισμό εκπλήρωσης των στρατιωτικών υποχρεώσεων αλλά και «κοινωνικής πίεσης» για την εύρεση απασχόλησης που να προσομοιάζει περισσότερο σε θέση πλήρους απασχόλησης.

Βέβαια, δεν λείπουν και οι απώλειες της απασχόλησης σε μεγαλύτερες ηλικίες (30-39) κυρίως στις γυναίκες, παρά τη συσσωρευμένη εμπειρία, την παραγωγικότητα και τις οικογενειακές υποχρεώσεις που συναντώνται συνήθως σε αυτές τις ομάδες. Η εικόνα αυτή, ιδιαίτερα για τις γυναίκες (-15,8%) της ομάδας 30-34, μπορεί να συνδέεται με την προσπάθεια εύρεσης θέσης εργασίας με καλύτερους όρους ή ακόμη και αλλαγής κατεύθυνσης σταδιοδρομίας και θα πρέπει να συνεκτιμηθεί με τα αποτελέσματα των

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.6

Ποσοστιαίες (%) μεταβολές απασχόλησης κατά φύλο και ηλικία:
Β' τρίμ. 2023 - Β' τρίμ. 2024

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

επόμενων καταγραφών στο μέλλον. Υπενθυμίζεται ότι πέρυσι, τέτοια συμπεριφορά σε αυτήν την ηλικιακή ομάδα εμφάνιζαν οι άρρενες. Τέλος, οι αξιόλογες οι αυξήσεις της απασχόλησης στις μεγαλύτερες ηλικίες, άνω των 55 ετών σχετίζονται κυρίως με αποφάσεις συνταξιοδότησης, στο πλαίσιο αναπλήρωσης ετών ασφαλιστικής κάλυψης εξαιτίας και των επιπτώσεων της παρατεταμένης κρίσης χρέους που προηγήθηκε.

Οι οικονομικές ζυμώσεις και μεταβολές διατηρούν τις εκτιμήσεις για την κατάσταση του οικονομικού κλίματος/ περιβάλλοντος και τις προσδοκίες για την απασχόληση⁷ αμετάβλητες σε σχέση με πέρυσι, όπως προκύπτει από τους σχετικούς δείκτες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα. Ο Δείκτης για το Οικονομικό Περιβάλλον (ESI) αξιολογεί θετικά τις προσπάθειες για τόνωση της μεγέθυνσης και βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος, αλλά οι γεωπολιτικές, και όχι μόνο, προκλήσεις περιμένουν. Ο δεύτερος (Δείκτης Προσδοκιών για την Απασχόληση - EEI) διαμορφώθηκε μεν σε θετικά αλλά σχετικά χαμηλά μεγέθη αναφορικά με την πορεία της απασχόλησης το επόμενο χρονικό διάστημα, παρά τους αξιόλογους ρυθμούς ανάπτυξης και την υψηλή εισερχόμενη τουριστική κίνηση.

Επιπλέον, επισημαίνεται ότι ο αντίκτυπος από την αξιοποίηση των πόρων του ΕΣΠΑ και κυρίως του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δεν έχει, έως σήμερα, συνειδητοποιηθεί στην πραγματική οικονομία παρά μόνο εν μέρει. Αυτό οφείλεται στη μεν πρώτη περίπτωση εξαιτίας των καθυστερήσεων κατά τις διαδικασίες ένταξης και έναρξης χρηματοδότησης των νέων προγραμμάτων ενώ στη δεύτερη στον περιορισμένο αριθμό επιχειρήσεων που έχουν λάβει δάνεια από το Ταμείο.

Επίσης, οι προς χρηματοδότηση δράσεις όπως αναβάθμιση υποδομών ερευνητικών κέντρων, στρατηγικές αστικές αναπλάσεις, πρόγραμμα βελτίωσης οδικής ασφάλειας, έξυπνες πόλεις, αναμφισβήτητα βελτιώνουν την καθημερινότητα του πολίτη αλλά δεν δημιουργούν καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες που θα φέρουν πωλήσεις, κέρδη, ποιοτικές θέσεις εργασίας και εισοδήματα στο μέλλον. Ούτε συμβάλλουν ουσιαστικά στην παραγωγικότητα και στην επιτάχυνση των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων.

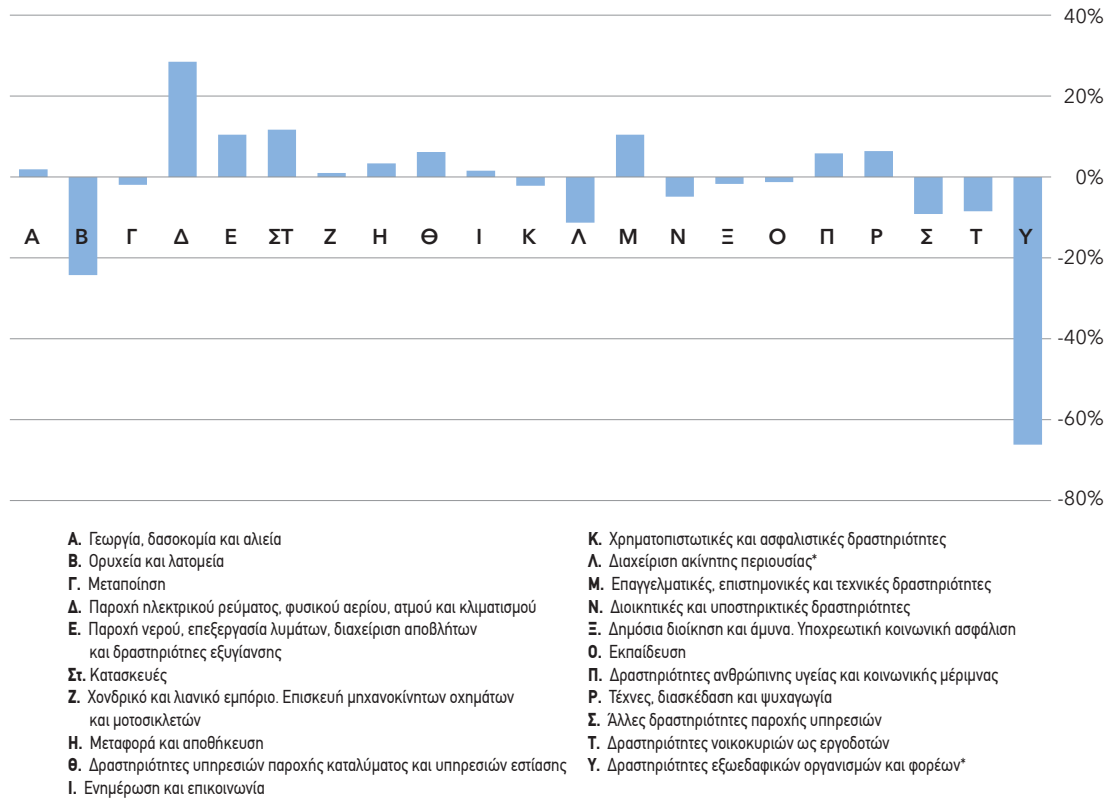
Μεγαλύτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί και στην κλαδική διάρθρωση της οικονομίας αφού η ανάκαμψη της αγοράς εργασίας μετά την πανδημία και εν μέσω ανόδου του κόστους ζωής δεν ήταν ομοιόμορφη (Διάγραμμα 2.7). Ειδικότερα, σε 10 κλάδους δραστηριότητας, μειώθηκε η απασχόληση σε σχέση με το 2023, έναντι 8 πέρυσι. Τις ισχυρότερες ποσοστιαίες υποχωρήσεις παρουσίασαν οι κλάδοι «Ορυχεία και Λατομεία» (-24,4%), «Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας» (-11,3%) διορθώνοντας την περυσινή ισχυρή αύξηση και «Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών» (-9,1%).

Την ίδια χρονική περίοδο, αύξηση απασχόλησης σημείωσαν 11 κλάδοι από 13 πέρυσι, από τους οποίους ξεχώρισαν η «Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού» (+28,7%), η «Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων και Διαχείριση Αποβλήτων» (+10,6%), οι «Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες» (+10,6%) κ.ά. Συνολικά δημιουργήθηκαν 133,3 χιλ. νέες θέσεις εργασίας, από 118,9 χιλ. πέρυσι, ενώ, ταυτόχρονα, οι απώλειες άγγιξαν τις 43,4 χιλ. από 46,8 χιλ. το 2023.

7. European Commission, *Business and Consumer Surveys, Economic Sentiment Indicator (ESI) and Employment Expectations Indicator (EEI)*.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.7*

Ποσοστιαίες (%) μεταβολές στην κλαδική απασχόληση: Β' τρίμ. 2023 - Β' τρίμ. 2024

* Εκτιμήσεις «σπάνιων χαρακτηριστικών», δηλαδή εκτιμήσεις που αναφέρονται σε κλάδους με λιγότερα από 10.000 άτομα, συνοδεύονται από ιδιαίτερα μεγάλο δειγματοληπτικό σφάλμα.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Την ίδια στιγμή, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συζήτηση αναφορικά με την ποιότητα των νέων θέσεων εργασίας μισθωτών που δημιουργήθηκαν στον ιδιωτικό τομέα κατά το τελευταίο έτος⁸. Συνολικά, το 52,0% των νέων θέσεων αφορούσε πλήρης απασχόληση ενώ το εναπομείναν 48,0% θέσεις μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης, εικόνα που παραμένει σταθερή τα τελευταία χρόνια.

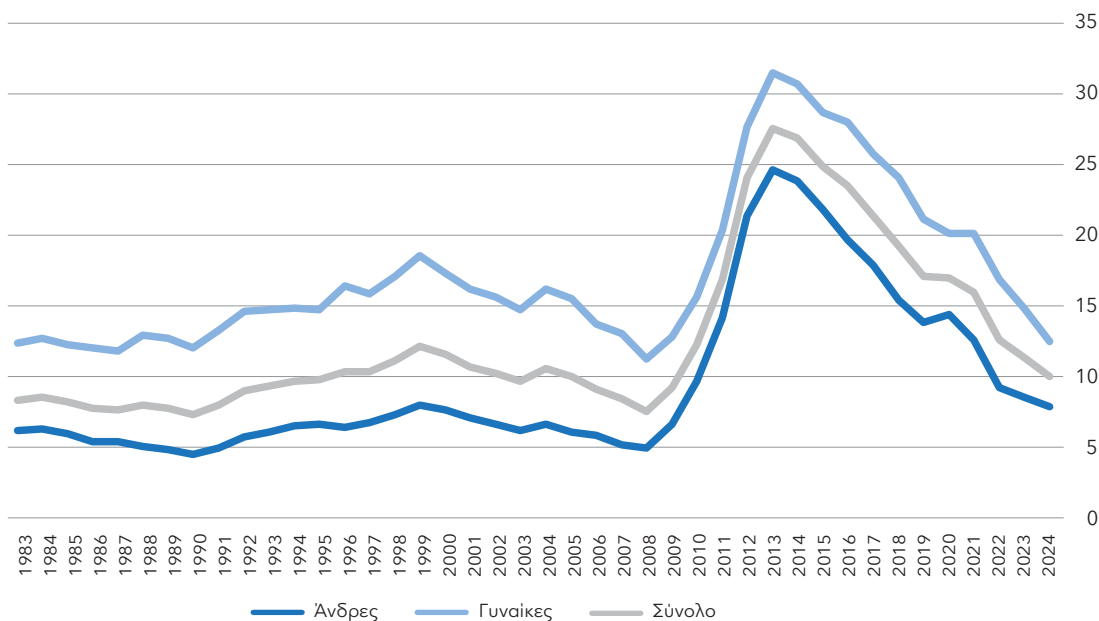
2.1.2. Ανεργία: Επίπεδο και διάρθρωση

Η ανεργία στην ελληνική οικονομία, κατά την περίοδο από το δεύτερο τρίμηνο του 2023 έως το δεύτερο τρίμηνο του 2024, συρρικνώθηκε, σε απόλυτο μέγεθος, κατά 64.806 άτομα, διατηρώντας το ποσοστό ανεργίας σε πτωτική πορεία από 12,5% το 2022 και 11,3% πέρυσι σε 9,9% φέτος, στις ηλικίες 15-64 (Διάγραμμα 2.8). Παρά την αποκλιμάκωση της ανεργίας για 11^ο συνεχές έτος, ο αριθμός των ανέργων διατηρείται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα (460.077 άτομα) ενώ και το ποσοστό ανεργίας είναι χαμηλότερο μόνο από το αντίστοιχο της Ισπανίας, της Σουηδίας, της Φινλανδίας και της Λιθουανίας. Στις θετικές ειδήσεις συγκαταλέγεται το γεγονός πως οι εκτιμήσεις

8. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, σύστημα ΕΡΓΑΝΗ - «Ροές Μισθωτής Απασχόλησης στον Ιδιωτικό Τομέα», Δεκέμβριος 2024.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.8

Ποσοστό (%) ανεργίας κατά φύλο στις ηλικίες 15-64

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

των διεθνών οργανισμών κάνουν λόγο για περαιτέρω συρρίκνωση της ανεργίας στη χώρα, εν μέσω μάλιστα αναταράξεων και αβεβαιότητας, με το ποσοστό της να έχει ήδη συρρικνωθεί σε 9,5% το τέταρτο τρίμηνο του 2024⁹.

Το 2024, η αποκλιμάκωση του ποσοστού ανεργίας οφείλονται στις επιδόσεις κυρίως των γυναικών, με το ποσοστό ανεργίας όμως στις γυναίκες να είναι σταθερά υψηλότερο του αντίστοιχου των ανδρών, παρά τη συρρίκνωση της διαφοράς. Ο αριθμός των ανέργων ανδρών μειώθηκε κατά 15.251 άτομα, συρρικνώνοντας περαιτέρω το ποσοστό ανεργίας σε 7,8% από 8,4% πέρυσι, ενώ οι άνεργες γυναίκες μειώθηκαν κατά 49.555 άτομα, με το ποσοστό ανεργίας να διαμορφώνεται πλέον σε 12,4% από 14,8% το 2022. Εντούτοις, η ταχύτητα αποκλιμάκωσης της ανεργίας έχει σταθεροποιηθεί, γεγονός που μεταφράζεται στην ολοκλήρωση της ενσωμάτωσης των ωφελειών των μεταρρυθμίσεων αλλά και στο γεγονός πως η οικονομία ίσως να προσεγγίζει το ύψος του φυσικού ποσοστού ανεργίας.

Ταυτόχρονα, η μείωση της ανεργίας δυσκολεύει τις επιχειρήσεις στην προσπάθεια πλήρωσης κενών θέσεων εργασίας, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για εξειδικευμένο προσωπικό. Η στενότητα στην αγορά εργασίας¹⁰ κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024 αυξήθηκε στους περισσότερους κλάδους της οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, πιο υψηλά ποσοστά στενότητας σημειώθηκαν σε επαγγέλματα και δραστηριότητες που σχετίζονται κυρίως με τον τουρισμό (13,4%), καθώς και στις κατασκευές (4,8%), στις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (4,5%) και στη μεταποίηση

9. ΕΛ.ΣΤΑΤ., «Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Δ' τρίμηνο 2024», Πειραιάς, 14 Δεκεμβρίου 2025.

10. Η στενότητα στην αγορά εργασίας αναφέρεται στην υπέρβαση των κενών θέσεων εργασίας σε σύγκριση με εκείνους που αναζητούν απασχόληση και εκφράζεται ως ο λόγος των κενών θέσεων εργασίας προς τις κατειλημμένες συν τις κενές θέσεις εργασίας, Τράπεζα της Ελλάδος, Ενδιάμεση Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής, Δεκέμβριος 2024.

(2,4%). Τα χαμηλότερα ποσοστά στενότητας κατέγραψαν η δημόσια διοίκηση και άμυνα, η εκπαίδευση.

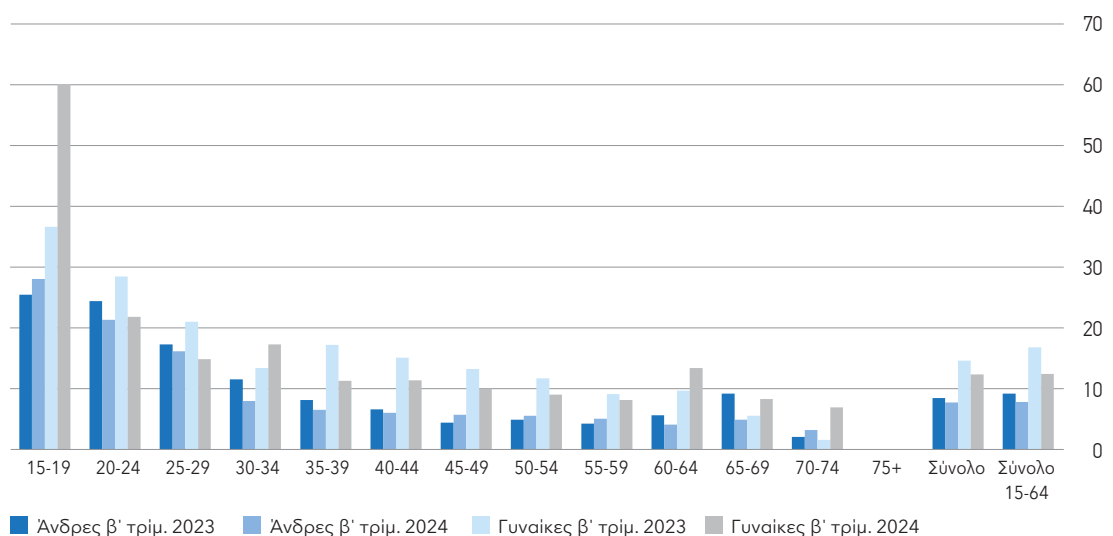
Ως εκ τούτου, αναδεικνύεται εκ νέου η ανάγκη για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και γενικότερα για την παγίωση της κουλτούρας περί δια βίου εκπαίδευσης. Η ανάγκη για εύρεση απασχόλησης με καλύτερους όρους αποδοχών, εξαιτίας και της διόγκωσης του κόστους ζωής, μπορεί να αποτελέσει «κίνητρο» για τη συμμετοχή σε σχετικά προγράμματα. Εντούτοις έχει παρατηρηθεί πως για τους εργαζομένους καθώς και για τους αναζητούντες εργασία, εκτός από τον ανταγωνιστικό μισθό και τις προοπτικές εξέλιξης, αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία το υγιές εργασιακό περιβάλλον και η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής.

Διευκρινίζεται ότι το ύψος του μισθού διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις των νοικοκυριών, ιδιαίτερα σε περιόδους ακρίβειας όπως η σημερινή. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΣΕΕ πρότεινε αύξηση του κατώτατου μισθού περί το 4% για το 2025 με την επισήμανση ότι οι αυξήσεις θα πρέπει να υπαγορεύονται από την πραγματική οικονομία και τις εξελίξεις της παραγωγικότητας και όχι να προσδιορίζονται με άλλα κριτήρια από την εκάστοτε κυβέρνηση. Τέτοιες πρακτικές είναι πιθανό να επιβραδύνουν την περαιτέρω συρρίκνωση της ανεργίας καθώς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο εκτιμά ότι θα περιοριστεί περί το 8,0% μέχρι το 2029¹¹. Η επιβράδυνση της ταχύτητας αποκλιμάκωσης της ανεργίας οφείλεται και στο γεγονός ότι οι αυξήσεις του κατώτατου μισθού, επηρεάζουν και το μέσο μισθό του ιδιωτικού τομέα και συνεπώς και τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.

Σε ό,τι αφορά στις ηλικιακές ομάδες, παρατηρείται ότι με εξαίρεση την ηλικιακή ομάδα 25-29, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι υψηλότερο των ανδρών. Επίσης, υψηλότερα ποσοστά ανεργίας εντοπίζονται στους νέους έως 29 ετών που διαθέτουν

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.9

Ποσοστό ανεργίας (%) κατά φύλο και ηλικιακή ομάδα

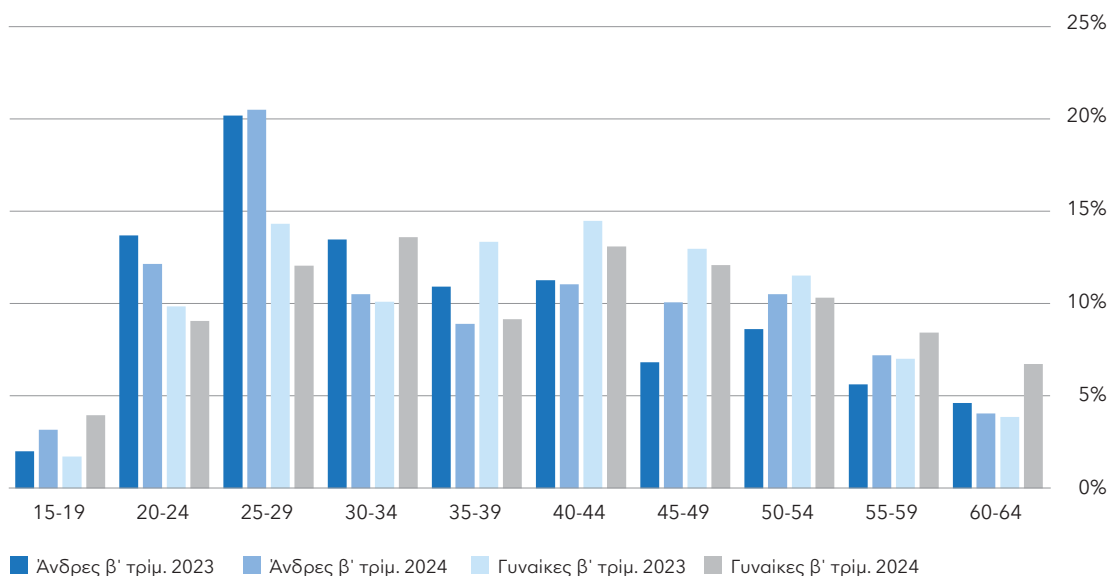

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

11. IMF, *World Economic and Financial Surveys, World Economic Outlook Database, Report for Selected Countries and Subjects*, October 2024 edition· εκτιμήσεις του ΔΝΤ έως το 2029.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.10

Ηλικιακή κατανομή της ανεργίας

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

μικρότερη εργασιακή εμπειρία αλλά και σχετικά περιορισμένες οικογενειακές υποχρεώσεις (Διάγραμμα 2.9). Παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί, τα ευρήματα αυτά συνηγορούν υπέρ ενός διαφορετικού μείγματος παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και των γυναικών, καθώς οι ομάδες αυτές παραμένουν ευάλωτες. Εντούτοις, το μεγαλύτερο κοινωνικό αλλά και οικονομικό πρόβλημα που θα κληθεί να λύσει η χώρα δεν θα είναι η ανεργία αλλά το δημογραφικό.

Διευκρινίζεται πως η συμμετοχή των νέων στο εργατικό δυναμικό είναι σχετικά χαμηλή και για το λόγο αυτό η παραπάνω εικόνα παραβλέπει το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες. Πληρέστερη εικόνα και ασφαλέστερα συμπεράσματα προκύπτουν όταν λαμβάνεται υπόψη η συμμετοχή κάθε ηλικιακής ομάδας στην αγορά εργασίας (Διάγραμμα 2.10). Ως γνωστό, οι μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες συνήθως αντιμετωπίζουν αυξημένες οικογενειακές υποχρεώσεις και θεωρούνται οι πλέον παραγωγικές, αφού έχουν ολοκληρώσει το βασικό τους κύκλο σπουδών και διαθέτουν εργασιακή εμπειρία.

Ειδικότερα, οι άνδρες άνεργοι της ηλικιακής ομάδας 15-24 ετών αποτελούν το 15,4% (από 15,7% πέρυσι) του συνολικού αριθμού των άνεργων ανδρών, με τους μη έχοντες και αναζητούντες εργασία στις ηλικιακές ομάδες 25-29 ετών (20,5%) και 30-34 ετών και 50-54 (από 10,5%) να ακολουθούν. Από την άλλη πλευρά, οι άνεργες γυναίκες ηλικίας 30-34 ετών αποτελούν το 13,6% (από 10,1% πέρυσι) του συνολικού αριθμού των άνεργων γυναικών με τις ηλικιακές ομάδες 15-24 (13,1%) και 40-44 (13,1%) να έπονται.

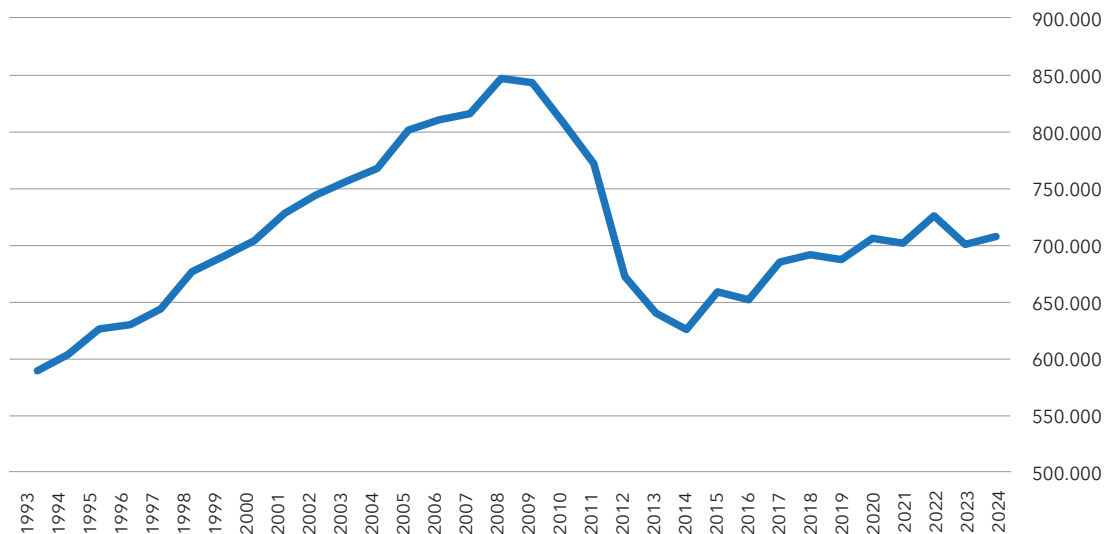
2.2. Η απασχόληση στο εμπόριο το 2024

2.2.1. Βασικές τάσεις

Το 2024, η απασχόληση στον κλάδο του εμπορίου παρουσίασε μικρή αύξηση κατά 1,0%, σε σχέση με το 2023¹². Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, στο εμπόριο, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2024, εργαζόντουσαν 706.305 άτομα άνω των 15 ετών, δηλαδή 7.046 περισσότεροι απασχολούμενοι συγκριτικά με πέρυσι (Διάγραμμα 2.11). Μη λαμβάνοντας υπόψη την περίοδο της κρίσης χρέους με τις εξαιρετικά έντονες αναταράξεις, το απόλυτο μέγεθος των εργαζομένων του κλάδου υπερβαίνει ελαφρώς το αντίστοιχο του 2000. Η εν λόγω επισήμανση υπογραμμίζει με τον πλέον εμφατικό τρόπο τόσο τις πιέσεις που έχουν ασκηθεί αλλά και ασκούνται σήμερα στην εγχώρια ζήτηση και συνεπώς και στην απασχόληση του κλάδου όσο και τους ίδιους τους μετασχηματισμούς που έλαβαν χώρα ενδοκλαδικά.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.11

Επίπεδο απασχόλησης στο εμπόριο

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

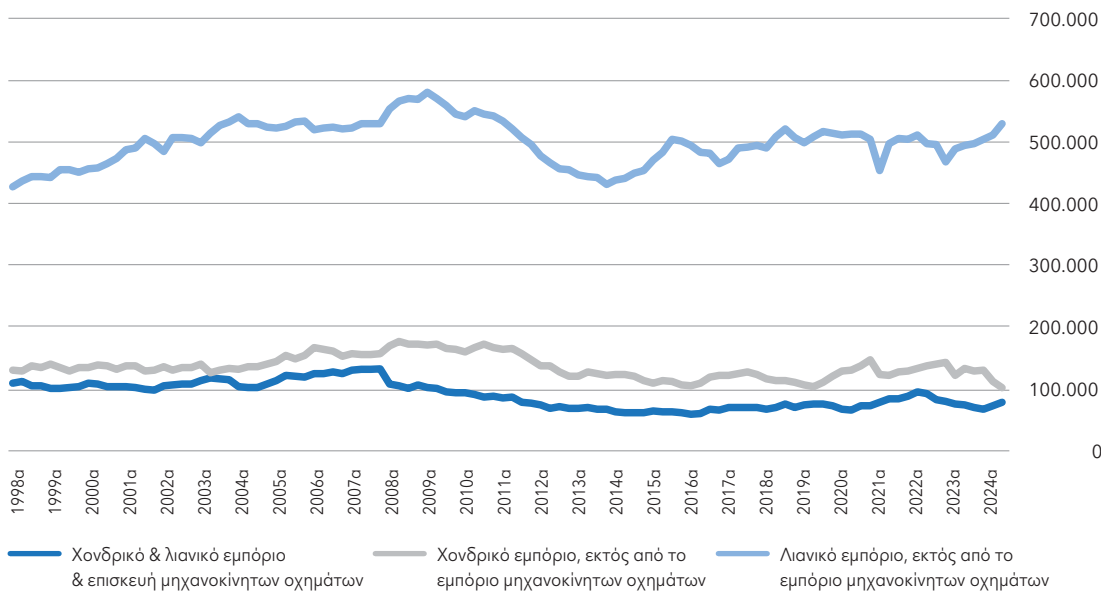
Σε σχέση με το 2008, οπότε η απασχόληση στον κλάδο, είχε ξεπεράσει τις 845 χιλ. εργαζομένους, έως το 2014, οι θέσεις εργασίας μειώνονταν, ως απόρροια της οικονομικής ύφεσης. Η ανάκαμψη του 2015, όπως και άλλων ετών που ακολούθησαν δεν στάθηκε ικανή να αναπληρώσει παρά ένα μικρό μόνο μέρος των απωλειών. Πλέον, οι θέσεις απασχόλησης στον κλάδο είναι κατά 16,4% λιγότερες συγκριτικά με το 2008.

Φέτος, η μικρή άνοδος της απασχόλησης στον κλάδο είναι παρόμοια με εκείνη του κύκλου εργασιών (+1,9%), μια εξέλιξη που αποτελεί μάλλον την εξαίρεση παρά τον κανόνα καθώς το μέγεθος της απασχόλησης σε έναν κλάδο δεν προσδιορίζεται

12. Επισημαίνεται ότι η σύγκριση αναφέρεται στα δεδομένα της απασχόλησης του Β' τριμήνου κάθε έτους, το οποίο θεωρείται το πλέον αντιπροσωπευτικό τρίμηνο για τις εξελίξεις στο σύνολο του έτους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.12

Επίπεδο απασχόλησης στους κλάδους του εμπορίου

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

μονοσήμαντα από τον τζίρο, αλλά εξαρτάται και επηρεάζεται από μια σειρά παραγόντων. Υπενθυμίζεται βέβαια πως η αύξηση του κύκλου εργασιών αναφέρεται σε ονομαστικούς και όχι σε πραγματικούς όρους, είναι δηλαδή επηρεασμένη από τον πληθωρισμό. Πιο συγκεκριμένα, η διόγκωση των τιμών προμηθευτών, του κόστους ενέργειας και γενικότερα του λειτουργικού κόστους ωθούν ανοδικά τις τελικές τιμές διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών προς τους καταναλωτές. Ως εκ τούτου, το υψηλό κόστος ζωής ουσιαστικά συμπιέζει την κατανάλωση και τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων του κλάδου, επηρεάζοντας αρνητικά τη βιωσιμότητά τους.

Οι αλληπάλληλες κρίσεις οδηγούν αναγκαστικά και στο σταδιακό μετασχηματισμό του κλάδου, ο οποίος επιταχύνεται μετά και τον αντίκτυπο της πανδημίας καθώς και της κρίσης των τιμών. Σε αυτό το πλαίσιο, δεν προκαλούν έκπληξη οι ισχυρές διαφοροποιήσεις της απασχόλησης στους επιμέρους κλάδους. Πιο συγκεκριμένα, η απασχόληση στα Οχήματα και στο Λιανικό εμπόριο ενισχύθηκε φέτος κατά 4,6% και 71, % αντίστοιχα. Ιδιαίτερα έντονη όμως πτώση των θέσεων εργασίας καταγράφηκε στο Χονδρικό (-23,6%) παρά τη μικρή ενίσχυση του τζίρου του επιμέρους κλάδου κατά 1,6% (Διάγραμμα 2.12).

Εντούτοις, το εμπόριο διατηρεί τον τίτλο του μεγαλύτερου εργοδότη της χώρας παρέχοντας το 16,3% της συνολικής απασχόλησης από 16,5% πέρυσι. Αυτό όμως που προκαλεί το ενδιαφέρον και αποκαλύπτει τις πιέσεις στον κλάδο ίσως και το μετασχηματισμό της οικονομίας είναι το διαρκώς μειούμενο, από το 2020, μερίδιο του εμπορίου στη συνολική απασχόληση (Διάγραμμα 2.13). Πέρα λοιπόν από τους μετασχηματισμούς (ψηφιακό και πράσινο) και γενικότερα τη σταδιακή ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών και τις αναπόφευκτες μεταβολές του τρόπου ολοκλήρωσης των αγορών, η μείωση της απασχόλησης μπορεί να αποδοθεί και στις πιέσεις στην επιχει-

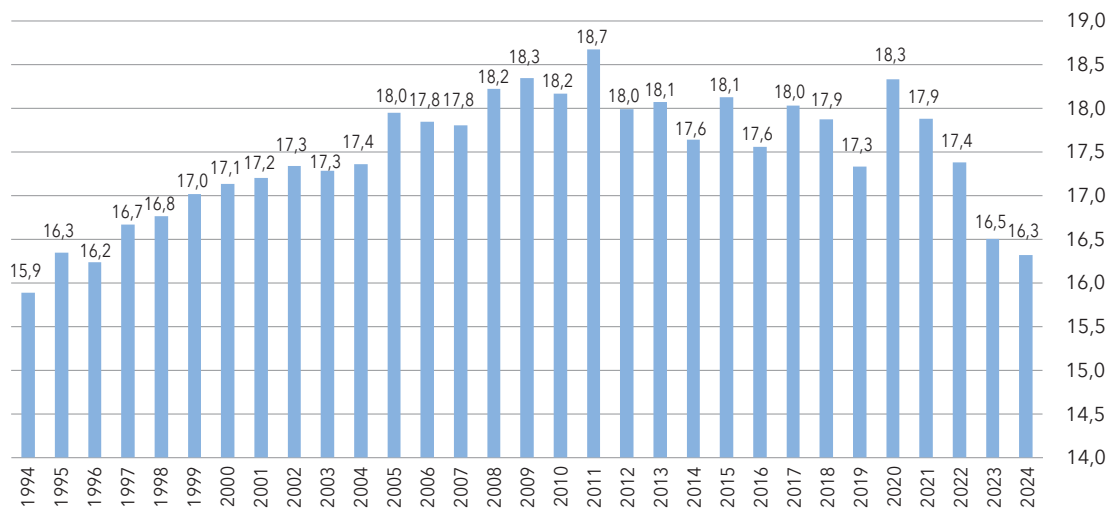
ρηματικότητα όπου σε ένα σημαντικό της τμήμα πλέον προκρίνεται η εξασφάλιση της βιωσιμότητας έναντι της επέκτασης.

Πληρέστερη εικόνα των εσωτερικών ζυμώσεων και αλλαγών παρέχεται από την κατά θέση στο επάγγελμα ανάλυση της απασχόλησης των επιμέρους κλάδων του εμπορίου (Πίνακας 2.1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1							
Απασχόληση στο εμπόριο ανά επιμέρους κλάδο και κατά θέση στο επάγγελμα, 2008, 2020-2023							
Κλάδος αναφοράς	Θέση στην απασχόληση	2008	2020	2021	2022	2023	2024
		Αριθμός ατόμων					
Μηχανοκίνητα Οχήματα και Μοτοσυκλέτες	Αυτοπασχολούμενος με προσωπικό	16.807	10.274	17.309	15.220	12.527	16.996
	Αυτοπασχολούμενος χωρίς προσωπικό	24.324	15.701	18.250	17.951	20.837	12.217
	Μισθωτός	57.769	37.727	43.768	55.086	39.432	45.483
	Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	5.360	712	3.347	3.119	847	2.337
	ΣΥΝΟΛΟ	104.260	64.414	82.674	91.376	73.643	77.033
Χονδρικό εμπόριο	Αυτοπασχολούμενος με προσωπικό	23.476	13.662	12.338	15.112	9.526	9.955
	Αυτοπασχολούμενος χωρίς προσωπικό	24.691	11.599	8.174	6.558	6.689	3.479
	Μισθωτός	119.184	100.805	98.816	112.482	114.886	85.843
	Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	8.777	2.954	1.765	2.191	1.371	1.970
	ΣΥΝΟΛΟ	176.128	129.020	121.093	136.343	132.472	101.247
Λιανικό εμπόριο	Αυτοπασχολούμενος με προσωπικό	66.134	56.294	63.728	60.246	57.269	59.267
	Αυτοπασχολούμενος χωρίς προσωπικό	170.273	118.291	114.971	103.329	94.749	95.641
	Μισθωτός	274.156	312.233	289.530	312.550	320.308	345.673
	Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	54.148	24.482	28.168	20.511	20.819	27.446
	ΣΥΝΟΛΟ	564.711	511.300	496.397	496.636	493.145	528.027
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	Αυτοπασχολούμενος με προσωπικό	106.417	80.230	93.375	90.578	79.322	86.218
	Αυτοπασχολούμενος χωρίς προσωπικό	219.288	145.591	141.395	127.838	122.275	111.337
	Μισθωτός	451.109	450.765	432.114	480.118	474.626	476.999
	Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	68.285	28.148	33.280	25.821	23.037	31.753
	ΣΥΝΟΛΟ	845.099	704.734	700.164	724.355	699.260	706.307

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.13

Εξέλιξη συμμετοχής (%) του εμπορίου στη συνολική απασχόληση

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2

Ποσοστιαίες μεταβολές ανά θέση στο επάγγελμα και φύλο, β' τρίμ. 2024/2023
Στο σύνολο της οικονομίας και το εμπόριο

	Θέση στην απασχόληση	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
Σύνολο της οικονομίας	Εργοδότες	243.755 7,0%	81.285 5,6%	325.040 6,6%
	Αυτοαπασχολούμενοι	565.203 1,5%	280.704 -1,8%	845.907 0,4%
	Μισθωτοί	1.586.230 0,4%	1.412.879 2,9%	2.999.109 1,6%
	Συμβοηθούντα μέλη	59.060 12,1%	98.709 16,7%	157.769 14,9%
	Σύνολο	2.454.248 1,6%	1.873.577 2,9%	4.327.825 2,2%
	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	Εργοδότες	67.146 10,7%	19.072 2,1%
Αυτοαπασχολούμενοι		76.403 -9,6%	34.934 -7,6%	111.337 -8,9%
Μισθωτοί		228.701 -2,2%	248.298 3,1%	476.999 0,5%
Συμβοηθούντα μέλη		7.221 -0,2	24.532 80,1%	31.753 37,8%
Σύνολο Εμπορίου		379.471 -2,3%	326.836 5,1%	706.307 1,0%

Εξετάζοντας τις κατά φύλο εξελίξεις της απασχόλησης στο σύνολο της οικονομίας και στο εμπόριο κατά το τελευταίο έτος, δεν μπορεί παρά να επισημανθεί η άνοδος των βοηθών, ως μέσο περιορισμού του κόστους για τις επιχειρήσεις, με τον αριθμό των αρρένων βοηθών στο εμπόριο να παραμένει σταθερός. Θετικά αποτιμάται η άνοδος των εργοδοτών σε οικονομία και εμπόριο, ανεξαρτήτως φύλου. Ο αριθμός των αρρένων μισθωτών στο εμπόριο δεν ακολούθησε την ενίσχυση των γυναικών μισθωτών του κλάδου, αλλά η απασχόληση αυξήθηκε οριακά, ενώ στο σύνολο οι μισθωτοί ενισχύθηκαν και στα δύο φύλα. Τέλος, στο εμπόριο οι αυτοαπασχολούμενοι μειώνονται και στα δύο φύλα ενώ στο σύνολο μόνο στις γυναίκες (Πίνακας 2.2)

2.3. Η απασχόληση στο εμπόριο: Μεταβολές

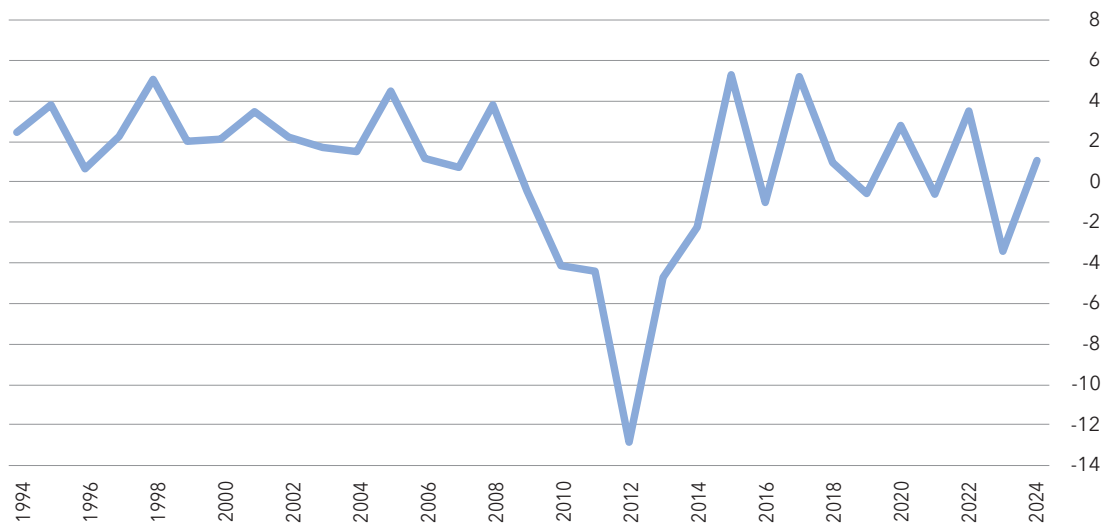
2.3.1. Οι μεταβολές στους επιμέρους κλάδους του εμπορίου

Το δεύτερο τρίμηνο του 2024, η απασχόληση στο εμπόριο αυξήθηκε κατά 7.047 εργαζομένους ή κατά 1,0%, έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2023, χωρίς ωστόσο να αντισταθμίσει τις περυσινές απώλειες. Είναι λοιπόν σαφές πως η απασχόληση στο εμπόριο δεν ακολουθεί μια ομαλή πορεία, ανοδική ή καθοδική, αλλά ένα μάλλον μεικτό μοτίβο, το οποίο επηρεάζεται από τις εξελίξεις της οικονομίας, του διαθέσιμου εισοδήματος, του διεθνούς περιβάλλοντος, των προσδοκιών, των γεωπολιτικών εντάσεων κ.ά. (Διάγραμμα 2.14).

Ο κλάδος του εμπορίου είχε χαρακτηριστεί από την ικανότητά του να δημιουργεί διαρκώς νέες θέσεις εργασίας μέχρι την εκδήλωση της κρίσης χρέους. Σήμερα, παρά τη σταδιακή επιστροφή στην κανονικότητα, είναι ακόμη ορατός ο αντίκτυπος από τις ισχυρές πιέσεις που έχουν ασκηθεί σωρευτικά στην οικονομία και στον κλάδο, σε συνδυασμό μάλιστα με την υγειονομική κρίση και την άνοδο των τιμών. Οι αναταρά-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.14

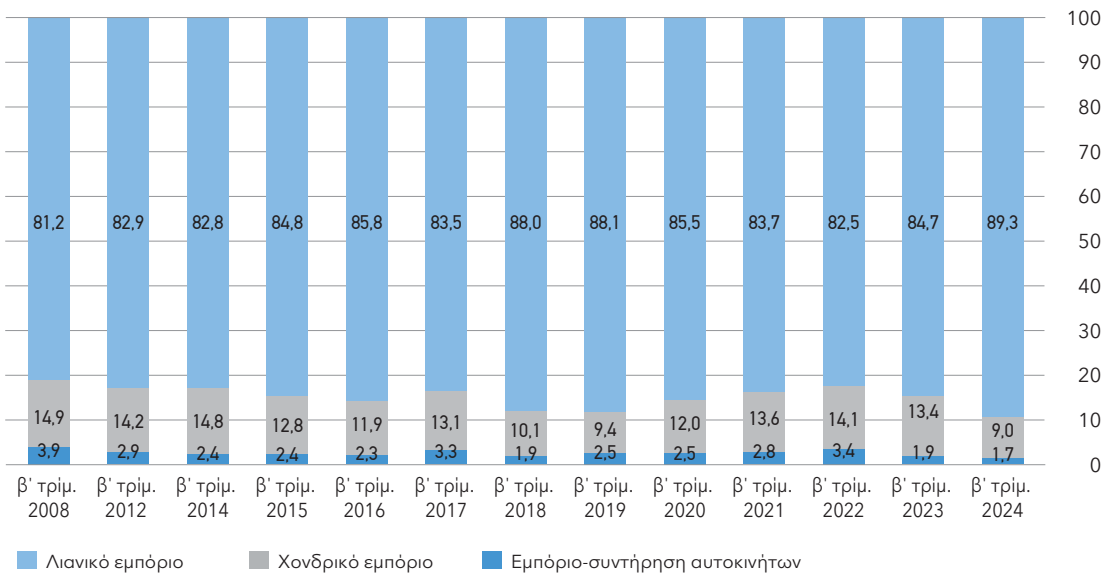
Ετήσιες ποσοστιαίες (%) μεταβολές της απασχόλησης του εμπορίου

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.15

Κατανομή (%) γυναικών εργαζομένων στους κλάδους του εμπορίου

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Ξεις αυτές υπογράμμιζαν, και μάλιστα εμφατικά, την ανάγκη μετασχηματισμού και εκσυγχρονισμού του εμπορίου εν μέσω μειωμένων εισοδημάτων, υψηλής αβεβαιότητας και εμποδίων στη χρηματοδότηση. Τα αποτελέσματα της επόμενης περιόδου θα δείξουν αν η τόνωση της απασχόλησης στον κλάδο είναι βιώσιμη ή όχι. Σε κάθε περίπτωση, οι θέσεις εργασίας στον κλάδο αυξήθηκαν το τέταρτο τρίμηνο του έτους σε 728,7 χιλ. και το αντίστοιχο μερίδιο του εμπορίου ανήλθε σε 17,0%¹³.

Παραδοσιακά, η γυναικεία απασχόληση συγκεντρωνόταν σε συντριπτικό βαθμό στο λιανικό εμπόριο, εξέλιξη που παρέμεινε και φέτος και μάλιστα σημαντικά ενισχυμένη. Αντίθετα, η φύση και το αντικείμενο των εργασιών στους υποκλάδους του χονδρικού εμπορίου, και κυρίως των οχημάτων, είναι περισσότερο συνυφασμένο με τους άντρες και ως εκ τούτου οι θέσεις εργασίας των γυναικών στους συγκεκριμένους επιμέρους κλάδους είναι περισσότερο επισφαλείς (Διάγραμμα 2.15). Το 2024 μάλιστα τα αντίστοιχα μερίδια περιορίστηκαν σε ιστορικά χαμηλά ποσοστά.

Η μέση ηλικία των εργαζομένων στο εμπόριο αυξήθηκε ως απόλυτο μέγεθος, την περίοδο 2008-2024, κατά 3,9 έτη, μετά και τη φετινή άνοδο. Μέχρι το 2017, η μέση ηλικία είχε ενισχυθεί ελαφρώς, με την απόκλιση να κυμαίνεται περίπου στο ενάμισι (1,5) έτος. Φαίνεται, πως το “brain-drain” δεν είχε ιδιαίτερο αντίκτυπο στον κλάδο. Ωστόσο, από το 2018 η διαφορά διευρύνεται μέχρι το 2022 οπότε σε ένα μόλις έτος ενισχύεται κατά περισσότερο από ένα (1) έτος (Πίνακας 2.3). Φέτος, καταγράφηκε μικρή ενίσχυση. Η μικρή ηλικιακή διαφορά μεταξύ των δύο φύλων διευρύνθηκε ελαφρώς φέτος. Το εύρημα αυτό ίσως να συνδέεται με το γεγονός πως οι μετασχηματισμοί που λαμβάνουν χώρα στο εμπόριο τα τελευταία έτη συντελούν στη χαλάρωση του επί σειρά ετών ρόλο του, αυτού της εισόδου των νέων στην αγορά εργασίας. Βέβαια, οι ζυμώσεις αυτές δεν λαμβάνουν χώρα μόνο στο εμπόριο, αλλά σε ολό-

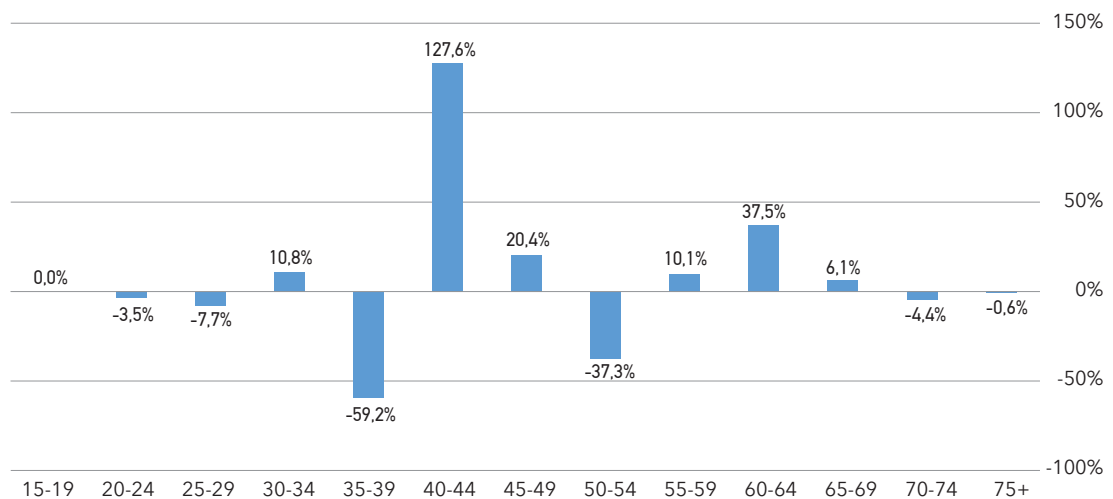
13. ΕΛ.ΣΤΑΤ., «Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Δ τρίμηνο 2024», Πειραιάς, 7 Μαρτίου 2025.

κληρη την επιχειρηματικότητα στο πλαίσιο των δυσκολιών πρόσληψης επιπλέον εργαζομένων, έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας αλλά και των δημογραφικών προκλήσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3													
Μέση ηλικία εργαζομένων στο εμπόριο: Ηλικίες 15-65 ετών													
	2008	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Άνδρες	39,4	40,5	41,3	41,2	41,1	40,9	41,7	42,0	42,1	42,4	43,2	42,5	43,4
Γυναίκες	38,2	39,3	39,7	39,6	39,8	39,8	40,7	41,2	41,4	42,1	42,7	41,9	42,2
Σύνολο	38,9	40,0	40,6	40,5	40,5	40,4	41,2	41,7	41,8	41,8	43,0	42,2	42,8

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.16

Κατανομή νέων θέσεων εργοδοτών στο εμπόριο: 2024-2023

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

2.3.2. Οι μεταβολές κατά θέση στο επάγγελμα

Οι μισθωτοί στο εμπόριο αντιστοιχούν στο διόλου ευκαταφρόνητο 67,5% της απασχόλησης του κλάδου, μέγεθος που δικαιολογεί το μεγάλο ενδιαφέρον για αυτήν την κατηγορία. Ωστόσο, οι εξελίξεις στην απασχόληση των εργοδοτών, το μερίδιο των οποίων στη συνολική απασχόληση ανέρχεται σε 12,2%, σκιαγραφούν τη δυναμική της επιχειρηματικότητας στον κλάδο. Η συμμετοχή των αυτοαπασχολουμένων στον κλάδο (15,8%) είναι μεν πολύ σημαντική αλλά βαίνει διαρκώς μειούμενη. Κατά το τελευταίο έτος, οι νέες θέσεις εργασίας των εργοδοτών εντοπίστηκαν, κυρίως, στις ηλικιακές ομάδες 40-44, 60-64 και 45-49 (Διάγραμμα 2.16). Η εικόνα αυτή συνηγορεί στο γεγονός ότι η επιχειρηματικότητα που συνεπάγεται πρόσληψη εργαζομένων απαιτεί εμπειρία και φυσικά πόρους, δηλαδή προϋποθέσεις που πληρούνται κυρίως σε μεγαλύτερες ηλικίες.

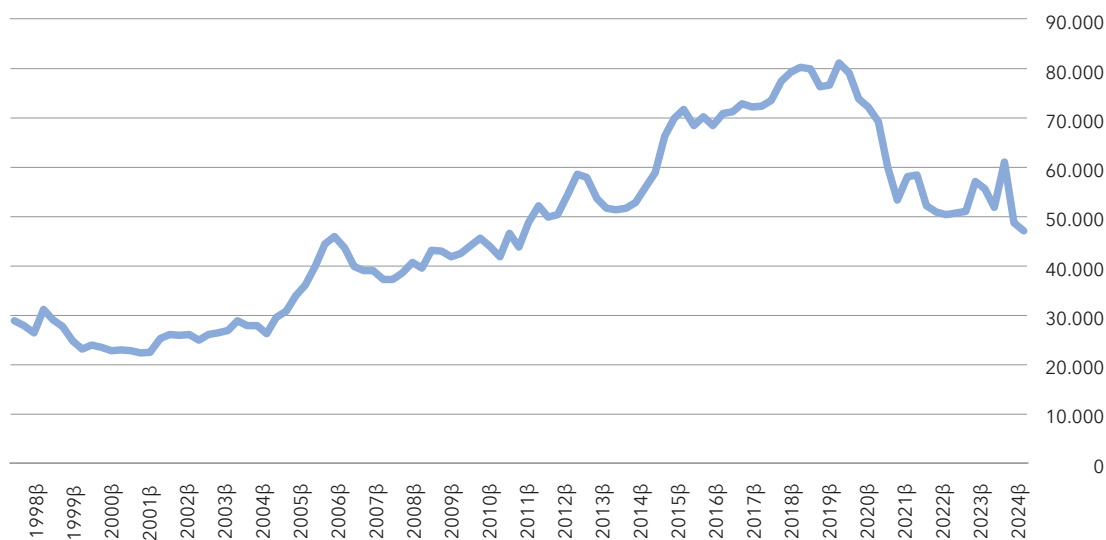
2.3.3. Οι ευέλικτες μορφές εργασίας στο εμπόριο

Η μερική απασχόληση

Φυσικά, εκτός από την ηλικιακή διάρθρωση, έχει σημασία και η εξέταση της ποιότητας των νέων θέσεων εργασίας των μισθωτών, όσον αφορά στους όρους ευελιξίας (πλήρης ή μερική / μόνιμη ή προσωρινή απασχόληση). Στο εμπόριο, η μερική απασχόληση, σε απόλυτα μεγέθη, παρουσίαζε σχετική σταθερότητα, μέχρι και τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Έκτοτε, ακολούθησε ανοδική πορεία, η οποία επιταχύνθηκε κυρίως στα μέσα της οικονομικής κρίσης με αποτέλεσμα αυτού του είδους η απασχόληση στον κλάδο να φτάσει το ζενίθ της το τρίτο τρίμηνο του 2019 (81.119 εργαζόμενοι). Σε γενικές γραμμές, η μερική απασχόληση χαρακτηρίζεται από εποχικότητα, και κορυφώνεται, κατά κύριο λόγο, κατά το τρίτο τρίμηνο κάθε έτους, εξαιτίας των αναγκών που προκύπτουν κατά την καλοκαιρινή/ τουριστική περίοδο (Διάγραμμα 2.17). Πλέον, οι μερικώς απασχολούμενοι εργαζόμενοι στο εμπόριο αριθμούν 47.155 άτομα, ή στο 6,7% της συνολικής απασχόλησης του κλάδου ή στο 9,9% των μισθωτών του κλάδου.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.17

Η μερική απασχόληση στο εμπόριο: Α' τρίμ. 1998 - Β' τρίμ. 2024

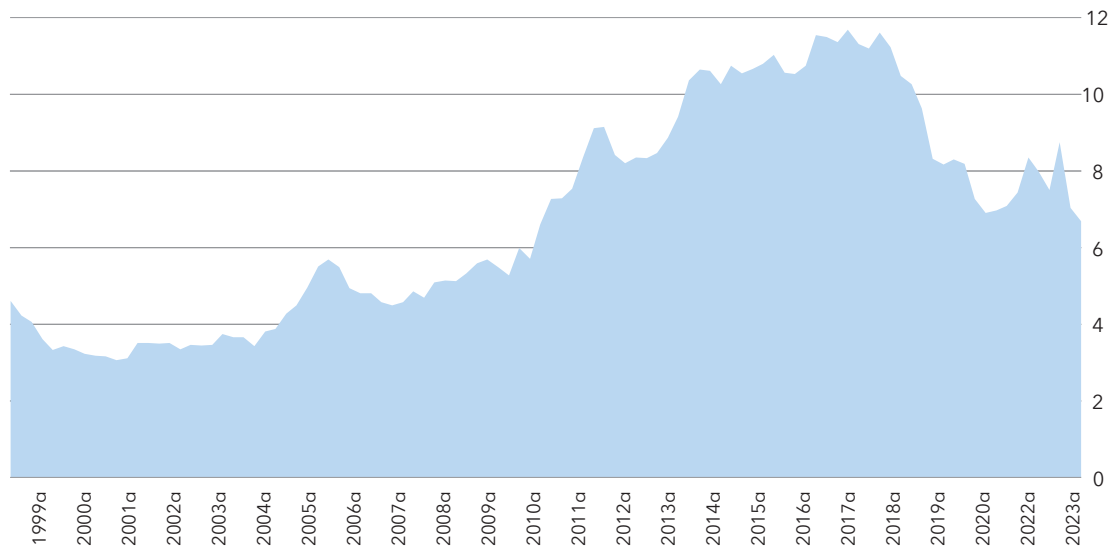
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Αξίζει να σημειωθεί πως η ισχυρή πτώση που κατέγραψε η μερική απασχόληση με την εκδήλωση της πανδημίας, οφείλεται στο γεγονός ότι η σχετική υποστηρικτική κρατική πολιτική έδινε βάρος σε θέσεις πλήρους απασχόλησης. Η συρρίκνωσή της συνεχίστηκε και το 2022, καθώς η αναθέρμανση της οικονομίας δεν στηρίχθηκε σε αυτήν την ευέλικτη μορφή εργασίας, παρά τη ρευστότητα του διεθνούς περιβάλλοντος και τις πληθωριστικές πιέσεις. Δηλαδή, σε πρώτο στάδιο, σε ότι αφορά το εμπόριο, η ενίσχυση του κύκλου εργασιών δεν συνοδεύτηκε από άνοδο της μερικής απασχόλησης. Ωστόσο, το 2023 καταγράφηκε αξιοσημείωτη αύξηση (10,4% το δεύτερο τρίμηνο), ενώ φέτος υποχώρησε έντονα κατά 15,3%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.18

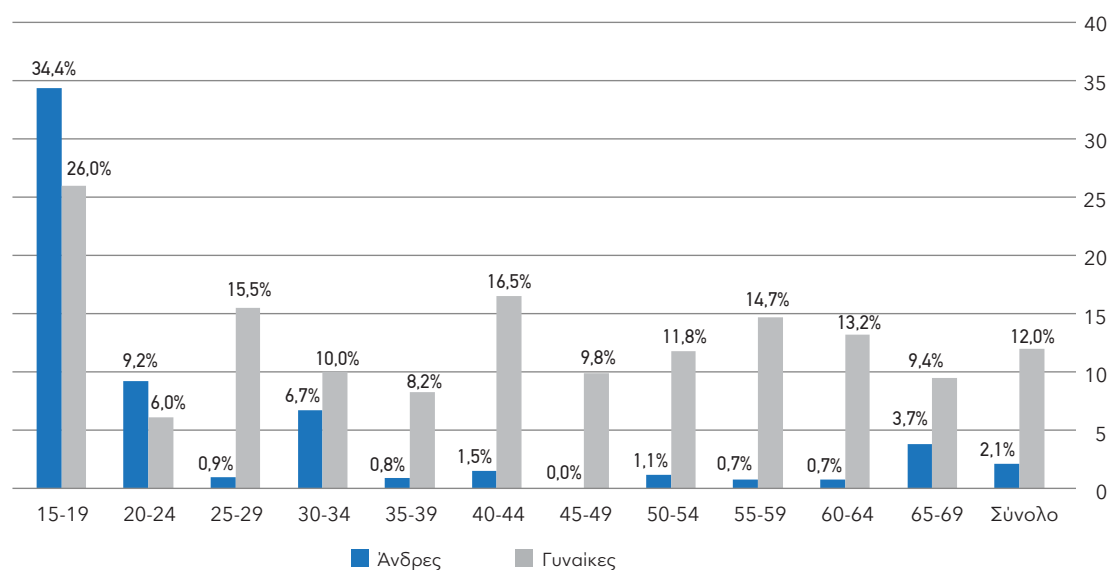
Μερίδιο μερικής απασχόλησης στο σύνολο της απασχόλησης του εμπορίου

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.19

Ποσοστό (%) μερικής απασχόλησης στην αντίστοιχη συνολική στο εμπόριο: Β' τρίμ. 2024

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Ιστορικά, η μερική απασχόληση στο εμπόριο φάνηκε να εδραιώνεται την περίοδο από τις αρχές του 2015 έως τα μέσα του 2020. Διογκώθηκε δηλαδή σε μια προσπάθεια της οικονομίας να επανέλθει στην κανονικότητα μετά από την παρατεταμένη ύφεση της κρίσης χρέους μέσα από την αξιοποίηση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας (Διάγραμμα 2.18). Πλέον, η υποχώρησή της κάτω από το 7% σε συνδυασμό τόσο με το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις δυσκολεύονται στην εύρεση του κατάλληλου προσωπικού όσο και με το δημογραφικό πρόβλημα ίσως διατηρήσει τη μερική απασχόληση σε χαμηλά επίπεδα στο μέλλον. Φυσικά, πιο ασφαλή συμπεράσματα θα μπορούν να εξαχθούν μετά τη δημοσίευση των δεδομένων των επόμενων τριμήνων.

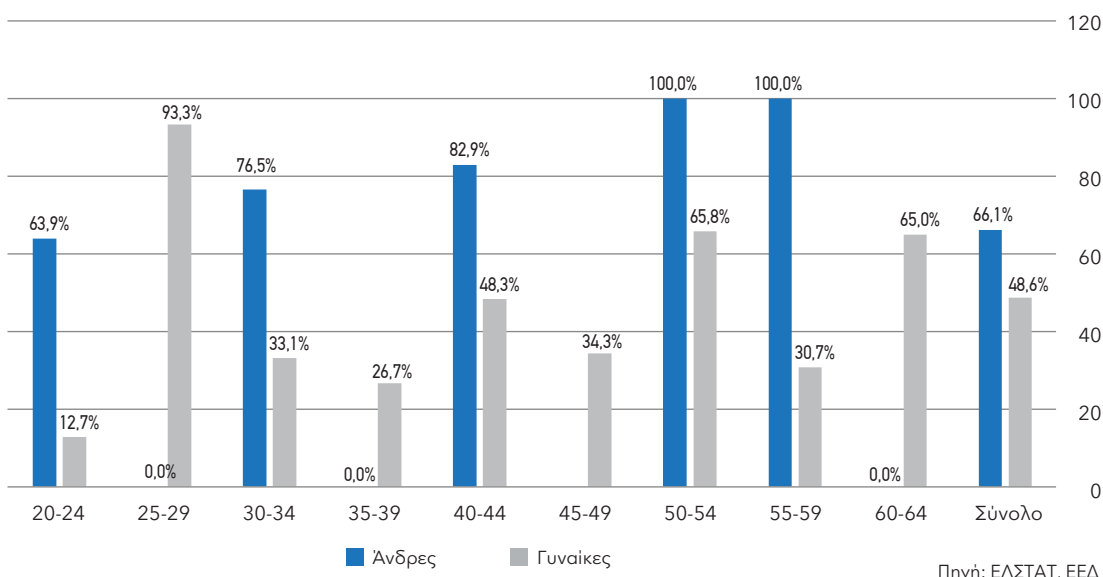
Αξιίζει να σημειωθεί πως η μερική απασχόληση στο εμπόριο παραμένει κυρίως γένους θηλυκού. Το 2024, το 82,8% των μερικώς απασχολούμενων είναι γυναίκες, αναλογία που ενισχύθηκε σε αξιόλογο βαθμό σε σχέση με πέρυσι (78,0%). Στο Διάγραμμα 2.19, εμφανίζεται το ποσοστό των εργαζομένων με μερική απασχόληση, κατά ομάδα ηλικιών, και για τα δύο φύλα. Ενδεικτικά, στο σύνολο της απασχόλησης των αρρένων του κλάδου μόνο το 2,2% των ανδρών εργάζονται σε καθεστώς μερικής απασχόλησης έναντι 12,0%, των γυναικών, εξέλιξη που σχετίζεται με κοινωνικούς λόγους καθώς οι γυναίκες, παραδοσιακά, φέρουν, φέρουν μεγαλύτερο βάρος στην ανατροφή των τέκνων αλλά και των εγγονιών και ως εκ τούτου και περισσότερα εμπόδια εισόδου και παραμονής στην αγορά εργασίας.

Με εξαίρεση τις ηλικιακές ομάδες 15-19 και 620-24, τα ποσοστά των γυναικών στη μερική απασχόληση υπερβαίνουν σαφώς τα αντίστοιχα των ανδρών, σε όλες τις υπόλοιπες ομάδες. Επιπλέον, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η μερική απασχόληση εμφανίζει ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά στους πολύ νέους, ηλικιακά, εργαζομένους, μέχρι 24 ετών, κυρίως στους άρρενες. Εντούτοις, οι γυναίκες εμφανίζουν πολύ υψηλά ποσοστά σε όλες σχεδόν τις ηλικιακές ομάδες. Σε γενικές γραμμές, στις μικρότερες ηλικίες, αυτή η εικόνα, όταν είναι βέβαια εκούσια, συνδέεται με τις αυξημένες οικογενειακές υποχρεώσεις, ενώ στις μεγαλύτερες, συνήθως με αποφάσεις συνταξιοδότησης ή και αδυναμίας εύρεσης εργασίας πλήρους απασχόλησης.

Η αλήθεια είναι πως η ηθελημένη μερική απασχόληση δεν είναι ιδιαίτερα δημοφιλής κυρίως στους άνδρες. Περισσότεροι από τους μισούς μερικώς απασχολούμενους (50,6%) δηλώνουν πως δεν βρήκαν εργασία πλήρους απασχόλησης για να εργαστούν, ποσοστό παρόμοιο με το αντίστοιχο περυσινό (52,8%). Το ποσοστό των ανδρών, οι οποίοι δεν βρήκαν εργασία πλήρους ωραρίου (61,9%) είναι σαφώς υψηλότερο συγκριτικά με εκείνο των γυναικών (48,3%). Στο Διάγραμμα 2.20, παρουσιάζεται η αναλογία των εργαζομένων, οι οποίοι αποδέχτηκαν να εργάζονται μερικώς, λόγω

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.20

Ποσοστό (%) μερικώς εργαζομένων που δεν βρήκαν εργασία πλήρους ωραρίου: Β' τρίμ. 2024

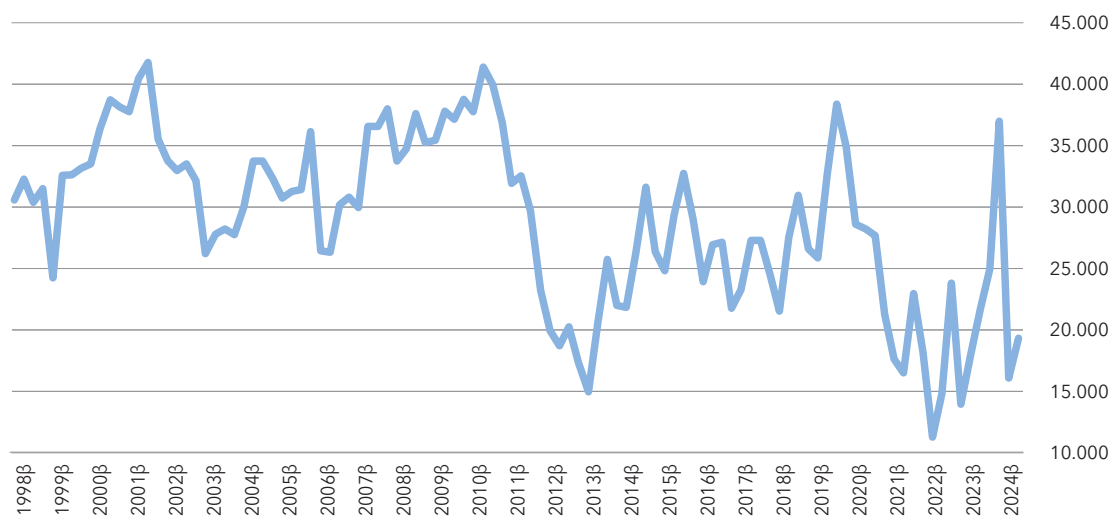
της αδυναμίας εύρεσης εργασίας πλήρους απασχόλησης, στο σύνολο των μερικώς απασχολούμενων στο εμπόριο, κατά φύλο. Εξαιτίας των μηδενικών ποσοστών και στα δύο φύλα, στις ηλικιακές ομάδες 15-19 και άνω των 65 ετών, δεν παρουσιάζονται αποτελέσματα γι' αυτές τις ομάδες.

Η απασχόληση ορισμένου χρόνου

Η εξέλιξη της απασχόλησης των μισθωτών με συμβάσεις ορισμένου χρόνου παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις τα τελευταία χρόνια. Η ανοδική πορεία αυτής της μορφής απασχόλησης ξεκίνησε το 1999 μέχρι τα τέλη του 2001 για να ενισχυθεί ξανά από το 2006 έως τις αρχές της οικονομικής κρίσης. Από τις αρχές του 2011 το επίπεδο της προσωρινής εργασίας στο εμπόριο μειώνεται, και μάλιστα με έντονο ρυθμό για να ανακάμψει και πάλι από τις αρχές του 2013, και κατόπιν να σταθεροποιηθεί, σε ένα εύρος μεταξύ 25 και 35 χιλ. θέσεων, χωρίς, ωστόσο, να λείπουν οι ισχυρές εποχικές διακυμάνσεις (Διάγραμμα 2.21).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.21

Επίπεδο προσωρινής εργασίας στο εμπόριο: 1998-2024

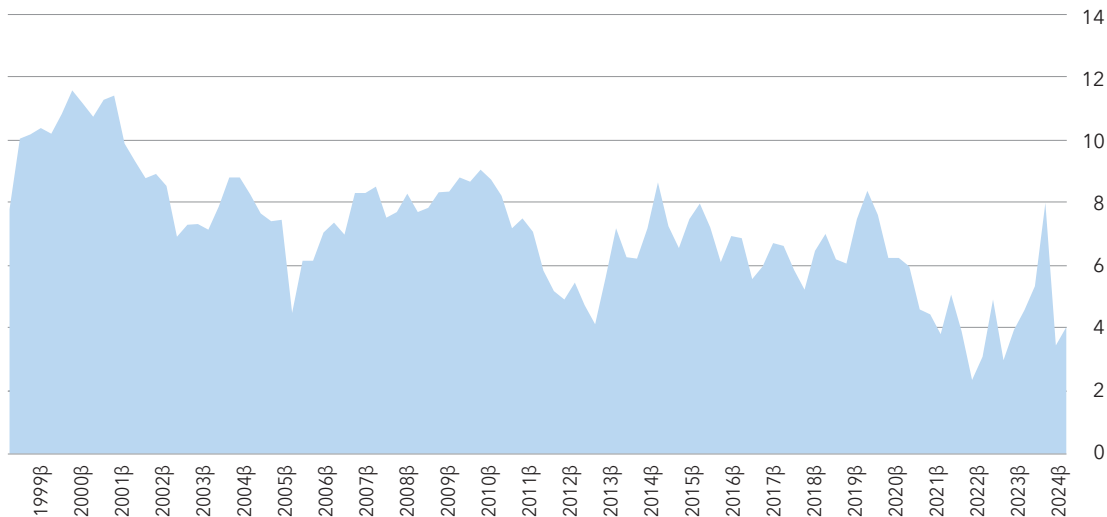

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ 2022 Β' τριμήνου

Η στόχευση της κρατικής πολιτικής στην προστασία/ διατήρηση θέσεων πλήρους απασχόλησης άσκησε καθοδικές πιέσεις στην ευέλικτη αυτή μορφή εργασίας μέχρι και το τέλος του 2022. Ωστόσο, τα δύο πρώτα τρίμηνα του 2023 η προσωρινή απασχόληση κατέγραψε, σε ετήσια βάση, εξαιρετικά ισχυρούς ρυθμούς ενίσχυσης (60,8% κατά το πρώτο και 46,6% κατά το δεύτερο τρίμηνο αντίστοιχα), χωρίς όμως το μερίδιό της στους μισθωτούς να ξεπεράσει το 4,6%. Τα δύο πρώτα τρίμηνα του 2024 αυτή η μορφή της απασχόλησης μειώθηκε ισόποσα κατά 11,0% ανά τρίμηνο, με τη συμμετοχή της στους μισθωτούς του εμπορίου να διαμορφώνεται στο 4,0% (Διάγραμμα 2.22). Παρά τη ρευστότητα και την αβεβαιότητα η εν λόγω μορφή απασχόλησης δεν εμφανίζει κάποια δυναμική, αν και τα δεδομένα των επόμενων τριμήνων είναι απαραίτητα για την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.22

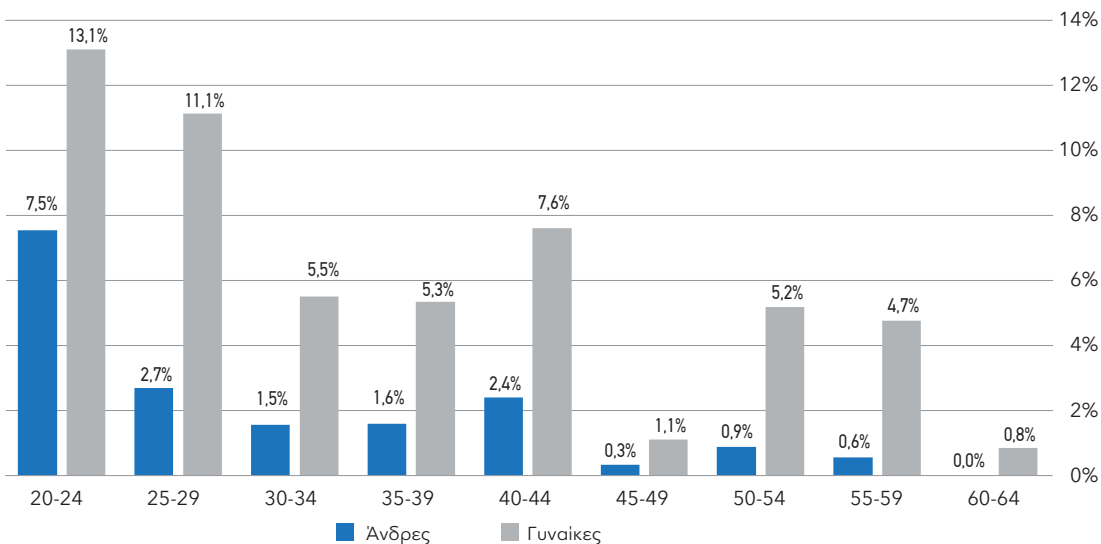
Ποσοστό (%) προσωρινά εργαζομένων στο σύνολο των μισθωτών του εμπορίου:
Α' τρίμ. 1999 - Β' τρίμ. 2024

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.23

Ποσοστό (%) προσωρινής εργασίας κατά ηλικία
στην αντίστοιχη συνολική απασχόληση του εμπορίου: Β' τρίμ. 2024

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Και σε αυτήν την περίπτωση, η αναλογία της προσωρινής εργασίας είναι πολύ υψηλή στις νεότερες ηλικίες, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των συγκεκριμένων ηλικιακών ομάδων (ανάγκη απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, απασχόληση σε εργασίες με έντονη εποχική διακύμανση όπως τουρισμός, αγροτικές εργασίες κλπ). Βέβαια, η προσωρινή εργασία εντοπίζεται και σε εργαζομένους μεγαλύτερων ηλικιών, ενώ οι γυναίκες φαίνεται να εργάζονται με αυτήν την ευέλικτη μορφή σε μεγαλύτερο βαθμό.

2.4 Η απασχόληση στις ελληνικές εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ

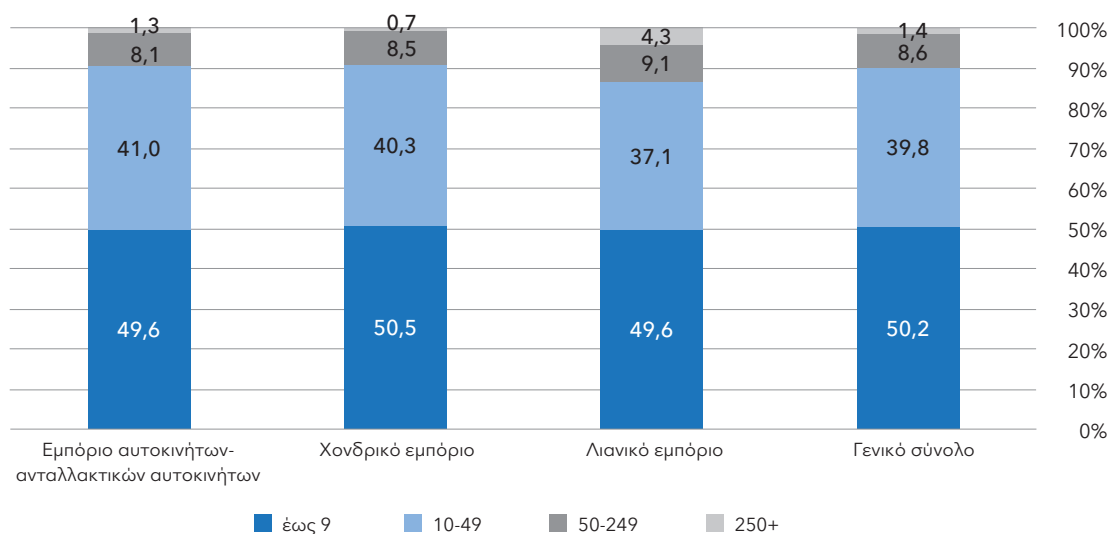
Οι ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις συνέχισαν την πολύ καλή πορεία των τελευταίων ετών, καταγράφοντας αύξηση της συνολικής απασχόλησης και το 2023.

Από τις 6.794 εταιρείες που περιλαμβάνονται στο τρίτο μέρος της έκθεσης, η ICAP CRIF DATABANK διαθέτει στοιχεία απασχόλησης για 5.164 εταιρείες¹⁴. Οι επιχειρήσεις αυτές κατά το 2023 απασχολούσαν συνολικά 228.764 άτομα (Πίνακας 2.4). Η μέση απασχόληση ανήλθε σε 44,3 εργαζόμενους ανά επιχείρηση το 2023. Από το σύνολο της απασχόλησης του τομέα, το εμπόριο αυτοκινήτων είχε μερίδιο μόνο 4,6%, στο χονδρικό εμπόριο εργάζονταν το 39,6% του συνόλου, ενώ στο λιανικό εμπόριο το υπόλοιπο 55,9%.

Όπως και στις προηγούμενες Εκθέσεις για τους σκοπούς της ανάλυσης του παρόντος κεφαλαίου, οι 5.164 εταιρείες χωρίστηκαν σε 4 στρώματα με κριτήριο την απασχόληση (ως 9 εργαζόμενους, 10-49 εργαζόμενους, 50-249 εργαζόμενους, άνω των 250 εργαζομένων). Στο διάγραμμα 2.24 παρουσιάζεται η κατανομή του αριθμού των εταιρειών ανά στρώμα απασχόλησης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.24

Σχετική κατανομή αριθμού εταιρειών ανά τομέα και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2023 (%)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Στο σύνολο του εμπορικού τομέα, η πλειοψηφία των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ, 50,2%, αφορά τις πολύ μικρές επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 9 άτομα, ωστόσο οι επιχειρήσεις που ανήκουν σε αυτό το κλιμάκιο καλύπτουν μόλις το 4,4% της συνολικής απασχόλησης των εμπορικών εταιρειών του δείγματος. Ακόμη, το 39,8% των επιχειρήσεων απασχολούσε 10 έως και 49 άτομα, αυτού δε του μεγέθους οι επιχειρήσεις

14. Στη φετινή έκδοση, η παρούσα ανάλυση περιλαμβάνει τις εταιρείες για τις οποίες υπήρχε διαθέσιμος ισολογισμός για τα 2 τελευταία έτη (2023, 2022) κατά την ημερομηνία οριστικοποίησης του δείγματος (Δεκέμβριος 2024).

κάλυψαν το 19,0% της συνολικής απασχόλησης. Περαιτέρω, το 8,6% των εταιρειών που συγκροτούν το δείγμα απασχολούσε 50 έως 249 άτομα, ενώ η συμμετοχή αυτής της κατηγορίας στη συνολική απασχόληση του εμπορίου ανήλθε επίσης σε 19,0% το 2023 (Πίνακες 2.5 και 2.6).

Οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις, με απασχόληση άνω των 250 εργαζόμενων, συνιστούν μόλις το 1,4% των εταιρειών του δείγματος, εν τούτοις το μερίδιο της κατηγορίας αυτής στη συνολική απασχόληση του εμπορίου παραμένει κορυφαίο διαχρονικά και ανήλθε σε 57,5% το 2023.

Με τα δεδομένα του παρόντος δείγματος, η συνολική απασχόληση όλων των επιχειρήσεων (ανεξαρτήτως τομέα) αυξήθηκε κατά 5,25% την τελευταία διετία, εξέλιξη στην οποία συνέβαλαν κυρίως οι μεγάλες σε μέγεθος εμπορικές εταιρείες.

Ανοδική ήταν η εξέλιξη της απασχόλησης και στους τρεις τομείς του εμπορίου το τελευταίο έτος. Ειδικότερα, η αύξηση της απασχόλησης ανά τομέα την περίοδο 2023/22, είχε ως εξής:

Εμπόριο αυτοκινήτων: 4,5%

Χονδρικό εμπόριο: 5,7%

Λιανικό εμπόριο: 5,0%

Εάν εξετασθεί η μέση απασχόληση ανά εταιρεία, διαπιστώνεται μικρή ανάκαμψη του δείκτη, από 42,1 εργαζόμενους/εταιρεία το 2022, σε 44,3 εργαζόμενους/εταιρεία το 2023.

Όσον αφορά στην εξέλιξη της απασχόλησης του εμπορίου στις επί μέρους κατηγορίες κλιμακίων, όπως αναφέρθηκε, η διεύρυνση της απασχόλησης προήλθε κυρίως από τις επιχειρήσεις με προσωπικό άνω των 250 ατόμων (μεταβολή 2023/22: 6,5%). Οι επιχειρήσεις που απασχολούσαν 10-49 και 50-249 άτομα κατέγραψαν επίσης αύξηση της απασχόλησης αλλά με μικρότερους ρυθμούς (3,4% και 5,2% αντίστοιχα). Αντίθετα, στις πολύ μικρές επιχειρήσεις καταγράφεται και στη φετινή έκθεση μικρή μείωση της απασχόλησης (-2,4%) την τελευταία διετία, γεγονός ενδεικτικό ότι αυτή η κατηγορία επιχειρήσεων είναι η πιο ευάλωτη σε αντίξοες συνθήκες (πληθωριστικές πιέσεις, συρρίκνωση διαθέσιμου εισοδήματος, κλπ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4
Αριθμός απασχολούμενων ανά τομέα δραστηριότητας και κλιμάκιο απασχόλησης: 2022-2023 (άτομα)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Εμπόριο αυτοκινήτων	828	808	3.419	3.738	3.375	3.376	2.391	2.541	10.013	10.463
Χονδρικό εμπόριο	7.805	7.609	31.715	32.725	29.923	31.600	16.160	18.555	85.603	90.489
Λιανικό εμπόριο	1.648	1.621	6.961	7.081	8.111	8.569	105.009	110.541	121.729	127.812
Γενικό σύνολο	10.281	10.038	42.095	43.544	41.409	43.545	123.560	131.637	217.345	228.764

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5
Αριθμός επιχειρήσεων ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2023
(αριθμός εταιρειών)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης				Σύνολο
	έως 9	10-49	50-249	250+	
Εμπόριο αυτοκινήτων	195	161	32	5	393
Χονδρικό εμπόριο	1.950	1.558	329	28	3.865
Λιανικό εμπόριο	449	336	82	39	906
Γενικό σύνολο	2.594	2.055	443	72	5.164

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6
Ποσοστά επιχειρήσεων ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2023 (%)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης				Σύνολο
	έως 9	10-49	50-249	250+	
Εμπόριο αυτοκινήτων	49,6	41,0	8,1	1,3	100,0
Χονδρικό εμπόριο	50,5	40,3	8,5	0,7	100,0
Λιανικό εμπόριο	49,6	37,1	9,1	4,3	100,0
Γενικό σύνολο	50,2	39,8	8,6	1,4	100,0

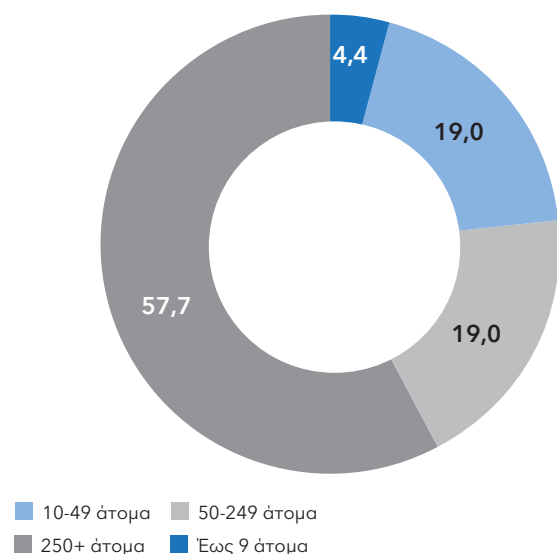
Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Εξετάζοντας τη σύνθεση του διαθέσιμου δείγματος εμπορικών εταιρειών, όπως προαναφέρθηκε υπερτερούν σταθερά οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (50,2%), ενώ οι μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις με απασχόληση άνω των 250 εργαζομένων καλύπτουν μόλις το 1,4% του συνόλου. Η κατανομή των εταιρειών ανά στρώμα απασχόλησης δεν διαφοροποιείται αναλόγως του τομέα δραστηριότητας, δεδομένου ότι σε όλους τους τομείς πλειοψηφούν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (που απασχολούν έως 9 εργαζόμενους) όπως και τις περισσότερες φορές στα προηγούμενα έτη. Μεγαλύτερη σχετικά ένταση έχει το φαινόμενο αυτό στον τομέα του χονδρικού εμπορίου, όπου το ποσοστό των πολύ μικρών εταιρειών ανέρχεται σε 50,5%, το 2023 και από κοντά ακολουθούν το λιανικό εμπόριο και το εμπόριο αυτοκινήτων με 49,6%.

Στο διάγραμμα 2.25 παρουσιάζεται η κατανομή της απασχόλησης των εμπορικών εταιρειών, στις επιμέρους κατηγορίες μεγέθους εταιρειών, κατά το 2023. Όπως είχε διαπιστωθεί και στις προηγούμενες έρευνες, αυξημένο είναι το μερίδιο του κλιμακίου των πολύ μεγάλων εμπο-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.25

Ποσοστιαία κατανομή της απασχόλησης ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2022 (%)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ρικών επιχειρήσεων, οι οποίες (το 2023) κάλυψαν το 57,5% της συνολικής απασχόλησης βάσει του διαθέσιμου δείγματος εταιρειών. Η ακριβής ποσοστιαία σύνθεση του δείγματος των επιμέρους κατηγοριών μπορεί μεν να επηρεάζεται από το εύρος του διαθέσιμου δείγματος επιχειρήσεων, ωστόσο διαχρονικά δεν εντοπίζεται δραστική διαφοροποίηση στη συμμετοχή των τεσσάρων κλιμακίων εταιρειών.

Εξετάζοντας τη συγκέντρωση της απασχόλησης εντοπίζονται διαφορές μεταξύ των επιμέρους τομέων του εμπορίου. Το λιανικό εμπόριο εξακολουθεί να κυριαρχεί στις πολύ μεγάλες εταιρείες και το 2023, καλύπτοντας ποσοστό 86,5% της συνολικής απασχόλησης σε αυτόν τον τομέα (έναντι αντίστοιχου ποσοστού 85,6% της περσινής έρευνας). Το χονδρικό εμπόριο έχει το υψηλότερο ποσοστό συγκέντρωσης της απασχόλησης, 36,2%, στο κλιμάκιο επιχειρήσεων που απασχολούν από 10 έως 49 άτομα, ενώ και το εμπόριο αυτοκινήτων υπερτερεί στο ίδιο κλιμάκιο με σχετικό μερίδιο 35,7% (Πίνακας 2.7).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7					
Συγκέντρωση της απασχόλησης ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2023					
Ανάλυση κατά τομέα δραστηριότητας (%)					
Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης				Σύνολο
	έως 9	10-49	50-249	250+	
Εμπόριο αυτοκινήτων	7,7	35,7	32,3	24,3	100,0
Χονδρικό εμπόριο	8,4	36,2	34,9	20,5	100,0
Λιανικό εμπόριο	1,3	5,5	6,7	86,5	100,0
Γενικό σύνολο	4,4	19,0	19,0	57,5	100,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Τα βασικά μεγέθη και οι χρηματοοικονομικοί δείκτες του εμπορίου ανά στρώμα απασχόλησης παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στον πίνακα 2.8.

Ο δείκτης του ενεργητικού ανά απασχολούμενο αποτελεί μια πρώτη ένδειξη της έντασης κεφαλαίου στο εμπόριο. Τα στοιχεία (για το σύνολο των εταιρειών ανεξαρτήτως μεγέθους) δείχνουν ότι, ο γενικός δείκτης παρουσίασε οριακή μείωση κατά 0,5% διαμορφούμενος σε €208 χιλ. το 2023 (από €209 χιλ. το 2022 - πίνακας 2.9). Ο δείκτης αυξήθηκε σημαντικά μόνο στο εμπόριο αυτοκινήτων κατά 14,3% ενώ ελαφρά μείωση κατέγραψαν οι άλλοι δύο τομείς και συγκεκριμένα ο δείκτης συρρικνώθηκε κατά 1,5% στο χονδρικό και κατά 0,9% στο λιανικό εμπόριο. Ειδικότερα, ιδιαίτερα σημαντική ήταν η άνοδος του δείκτη στις επιχειρήσεις εμπορίας αυτοκινήτων με απασχολούμενο προσωπικό 50-249 άτομα (+27,2%).

Από την τομεακή ανάλυση (βάσει του διαθέσιμου δείγματος εταιρειών) προκύπτει ότι, οι εταιρείες του εμπορίου αυτοκινήτων είναι μεγαλύτερης έντασης κεφαλαίου από τους λοιπούς τομείς, με ενεργητικό ανά απασχολούμενο €376 χιλ. το 2023, ενώ το λιανικό εμπόριο παραμένει ο τομέας με την υψηλότερη ένταση εργασίας (ενεργητικό/απασχολούμενο: €116 χιλ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8
Δείκτες ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2022-2023 – Γενικό σύνολο εμπορίου

Αριθμός εργαζομένων	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Αριθμός επιχειρήσεων	2.683	2.594	1.988	2.055	422	443	71	72	5.164	5.164
Όγκος απασχόλησης	10.281	10.038	42.095	43.544	41.409	43.545	123.560	131.637	217.345	228.764
Ενεργητικό ανά απασχολούμενο € χιλ.	426	434	264	268	316	324	136	133	209	208
Πωλήσεις ανά απασχολούμενο € χιλ.	713	690	435	433	660	613	211	210	364	350
Μικτά κέρδη ανά απασχολούμενο € χιλ.	100	104	80	84	91	96	43	46	62	65
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων %	19,5	16,9	25,5	23,5	23,4	21,1	12,1	20,3	19,9	21,1
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων %	8,4	7,5	11,0	11,0	9,0	8,9	5,0	8,0	7,9	8,9
Ποσοστό μικτού κέρδους %	14,1	15,0	18,4	19,4	13,8	15,7	20,6	22,0	17,2	18,7
Ποσοστό καθαρού κέρδους %	4,3	3,8	6,0	5,8	3,6	3,7	2,3	3,8	3,8	4,3
Δανειακή επιβάρυνση %	62,8	63,8	61,4	59,9	67,7	66,9	71,0	70,1	66,9	66,1
Γενική ρευστότητα	1,45	1,43	1,59	1,62	1,48	1,47	1,02	1,02	1,36	1,36

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Μεταξύ των τεσσάρων κλιμακίων μεγέθους απασχόλησης, μικρή βελτίωση του δείκτη παρατηρείται σε όλες τις ομάδες επιχειρήσεων πλην των πολύ μεγάλων (με προσωπικό πάνω από 250 άτομα) στην οποία ο δείκτης μειώθηκε κατά 2,2%. Αναλυτικότερα, στην ομάδα των πολύ μικρών επιχειρήσεων (με προσωπικό έως 9 άτομα) ο δείκτης αυξήθηκε κατά 1,9%, στην ομάδα με προσωπικό 10-49 άτομα ενισχύθηκε κατά 1,5% ενώ ελαφρώς υψηλότερη (2,5%) ήταν η αύξηση στην ομάδα επιχειρήσεων που απασχολούν 50-249 άτομα.

Από τη σύγκριση των κλιμακίων απασχόλησης επιβεβαιώνεται το γεγονός ότι οι μικρότερες εταιρείες εμφανίζουν το υψηλότερο ενεργητικό ανά απασχολούμενο σε σχέση με τα υπόλοιπα στρώματα και συγκεκριμένα €434 χιλ. το 2023 (Πίνακας 2.9), γεγονός αναμενόμενο λόγω της πολύ χαμηλής απασχόλησης που αντιστοιχεί σε αυτήν την κατηγορία (υπενθυμίζεται ότι οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, συνολικά, κάλυψαν μόνο το 4,4% της συνολικής απασχόλησης στο εμπόριο).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9										
Ενεργητικό ανά απασχολούμενο ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2022-2023										
Σύνολο επιχειρήσεων ('000 €)										
Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Εμπόριο αυτοκινήτων	426	446	262	278	379	482	322	358	329	376
Χονδρικό εμπόριο	430	440	292	293	366	365	266	241	325	320
Λιανικό εμπόριο	407	399	137	146	106	113	112	110	117	116
Γενικό σύνολο	426	434	264	268	316	324	136	133	209	208

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Οι πωλήσεις ανά απασχολούμενο το 2023 διαμορφώθηκαν σε €350 χιλ., μειωμένες κατά 3,8% σε σχέση με το 2022 (Πίνακας 2.10). Η μεταβολή αυτή οφείλεται ουσιαστικά στο χονδρικό εμπόριο. Ειδικότερα, το τελευταίο έτος ο δείκτης (ανεξαρτήτως κλιμακίου απασχόλησης) μειώθηκε στο χονδρικό εμπόριο κατά 9,5%, στο λιανικό εμπόριο ενισχύθηκε κατά 5,2% ενώ ιδιαίτερα σημαντική ήταν η αύξηση του δείκτη στο εμπόριο αυτοκινήτων κατά 22,2%.

Από πλευράς μεγέθους απασχόλησης, επιδείνωση του δείκτη καταγράφηκε και στα τέσσερα κλιμάκια μεγέθους (ανεξαρτήτως τομέα), κυρίως δε στις επιχειρήσεις με προσωπικό από 50 έως 249 άτομα (-7,1%).

Στις πολύ μικρές επιχειρήσεις (με προσωπικό έως 9 άτομα) ο δείκτης συρρικνώθηκε κατά 3,2% ενώ οριακή ήταν η μείωση (-0,5%) στις επιχειρήσεις με προσωπικό 10-49 άτομα καθώς και στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις (με πάνω από 250 απασχολούμενους).

Όσον αφορά στη διαμόρφωση του δείκτη ανά τομέα συνολικά (ανεξαρτήτως κλιμακίου απασχόλησης), ο τομέας του εμπορίου αυτοκινήτων παρουσιάζει τις υψηλότερες πωλήσεις ανά απασχολούμενο (€633 χιλ. το 2023), ακολουθεί το χονδρικό εμπόριο (€581 χιλ.) και έπεται το λιανικό εμπόριο (€163 χιλ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10										
Πωλήσεις ανά απασχολούμενο ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης:										
2022-2023 – Σύνολο επιχειρήσεων ('000 €)										
Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Εμπόριο αυτοκινήτων	375	479	422	514	746	935	385	455	518	633
Χονδρικό εμπόριο	704	673	466	451	792	703	679	565	642	581
Λιανικό εμπόριο	925	874	299	307	139	154	135	145	155	163
Γενικό σύνολο	713	690	435	433	660	613	211	210	364	350

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Από τη σύγκριση των κλιμακίων απασχόλησης των εταιρειών του χονδρεμπορίου διαπιστώνεται ότι, το κλιμάκιο των επιχειρήσεων που απασχολούν 50-249 άτομα εμφανίζει την υψηλότερη τιμή στο συγκεκριμένο δείκτη ο οποίος διαμορφώθηκε σε €703 χιλ. το 2023 (Πίνακας 6). Στο εμπόριο αυτοκινήτων η υψηλότερη τιμή του δείκτη καταγράφεται, επίσης, στις επιχειρήσεις με προσωπικό 50-249 άτομα (€935 χιλ.). Στο λιανικό εμπόριο η μεγαλύτερη τιμή παρουσιάζεται στις πολύ μικρές επιχειρήσεις που απασχολούν έως 9 άτομα (€874 χιλ.).

Αντίθετα με τις πωλήσεις, τα μικτά κέρδη ανά απασχολούμενο αυξήθηκαν κατά 4,8% το 2023/2022 και διαμορφώθηκαν σε €65 χιλ. το τελευταίο έτος (Πίνακας 2.11). Την υψηλότερη αύξηση παρουσιάζει ο δείκτης στο εμπόριο αυτοκινήτων (+19,8%), ακολουθεί το λιανικό εμπόριο (+10,0%) και έπεται το χονδρικό εμπόριο με οριακή όμως αύξηση (+1,1%). Τα υψηλότερα μικτά κέρδη ανά απασχολούμενο εμφανίζει το εμπόριο αυτοκινήτων (€103 χιλ.), ακολουθεί το χονδρικό εμπόριο (€92 χιλ.) και έπεται το λιανικό εμπόριο (€44 χιλ.).

Από πλευράς κλιμακίων απασχόλησης (ανεξαρτήτως τομέα), στις εταιρείες με απασχόληση έως 9 άτομα ο δείκτης κατέγραψε την υψηλότερη τιμή, €104 χιλ. το 2023, ενώ στις πολύ μεγάλες εταιρείες ο αντίστοιχος δείκτης έλαβε τη χαμηλότερη τιμή (€46 χιλ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11										
Μικτά κέρδη* ανά απασχολούμενο ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2022-2023 – Σύνολο επιχειρήσεων ('000 €)										
Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Εμπόριο αυτοκινήτων	48	53	76	90	112	140	79	90	86	103
Χονδρικό εμπόριο	105	107	86	88	101	104	76	71	91	92
Λιανικό εμπόριο	105	112	54	59	47	52	38	41	40	44
Γενικό σύνολο	100	104	80	84	91	96	43	46	62	65

*Πωλήσεις μείον κόστος πωληθέντων

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Με βάση τα δεδομένα του παρόντος δείγματος εταιρειών, ο δείκτης της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων¹⁵ διαμορφώθηκε σε 21,1% το 2023 (για το σύνολο των εταιρειών ανεξαρτήτως μεγέθους ή κλάδου), παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2022 (19,9%) (Πίνακας 2.12).

Σημαντική ήταν η αύξηση του δείκτη στο λιανικό εμπόριο (+9 ποσ. μονάδες), ακολούθησε το εμπόριο αυτοκινήτων (+6,8 ποσ. μονάδες), ενώ στο χονδρικό εμπόριο ο δείκτης μειώθηκε (-2,8 ποσ. μονάδες). Ειδικότερα, στο λιανικό εμπόριο ιδιαίτερα υψηλή ήταν η αύξηση του δείκτη στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις (+11,6 ποσ. μονάδες).

15. Η τιμή των δεικτών αποδοτικότητας ιδίων και συνολικών κεφαλαίων, μικτού και καθαρού κέρδους, δανειακής επιβάρυνσης και ρευστότητας πιθανόν να διαφέρει ελαφρά στο παρόν τμήμα σε σύγκριση με το Μέρος 3 της Έκθεσης. Ο λόγος είναι ότι για την εξαγωγή των δεικτών που σχετίζονται με την απασχόληση χρησιμοποιήθηκε μικρότερο σύνολο εταιρειών, από ό,τι στο τρίτο μέρος της μελέτης.

Τον υψηλότερο δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων το 2023 κατέγραψε το εμπόριο αυτοκινήτων (31,6%) και ακολούθησαν, κατά σειρά, το λιανικό (22,6%) και το χονδρικό εμπόριο (19,4%).

Από πλευράς μεγέθους απασχόλησης (ανεξαρτήτως τομέα δραστηριότητας) αύξηση του δείκτη παρουσίασαν μόνο οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις (με πάνω από 250 απασχολούμενους), ενώ οι υπόλοιπες κατηγορίες εμφάνισαν μείωση. Επίσης, το κλιμάκιο των εταιρειών με 10-49 εργαζόμενους εμφάνισε τις καλύτερες επιδόσεις το 2023, με τον σχετικό δείκτη να ανέρχεται σε 23,5%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης:
2022-2023– Σύνολο επιχειρήσεων (%)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Εμπόριο αυτοκινήτων	9,2	8,8	35,5	40,6	24,6	31,8	22,0	31,1	24,8	31,6
Χονδρικό εμπόριο	22,2	19,7	24,8	21,9	23,7	19,7	11,5	11,6	22,2	19,4
Λιανικό εμπόριο	13,0	7,9	27,1	26,8	17,7	20,2	11,9	23,5	13,6	22,6
Γενικό σύνολο	19,5	16,9	25,5	23,5	23,4	21,1	12,1	20,3	19,9	21,1

*Καθαρά προ φόρου κέρδη προς ίδια κεφάλαια επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Ο δείκτης της αποδοτικότητας των συνολικών κεφαλαίων, στο σύνολο των εταιρειών του δείγματος, παρουσίασε μικρή αύξηση το 2023 (κατά μία ποσοστιαία μονάδα) και διαμορφώθηκε σε 8,9% από 7,9% το προηγούμενο έτος (Πίνακας 2.13).

Μεταξύ των τριών τομέων, υψηλότερος ήταν ο δείκτης στο εμπόριο αυτοκινήτων (10,8%) παρουσιάζοντας αύξηση κατά 2,4 ποσ. μονάδες το 2023 έναντι του 2022 (8,4%). Ο δείκτης στο χονδρικό εμπόριο διαμορφώθηκε σε 8,7% το 2023 μειωμένος οριακά (-0,4 ποσ. μον.), ενώ ο δείκτης στο λιανικό εμπόριο ανήλθε σε 8,8% ενισχυμένος κατά 3,2 ποσ. μονάδες.

Εξετάζοντας την εξέλιξη του δείκτη ανά κλιμάκιο μεγέθους εταιρειών, διαπιστώνεται ότι την καλύτερη επίδοση κατά το 2023 (11,0%) εμφάνισαν οι εμπορικές εταιρείες με προσωπικό από 10 έως 49 άτομα, ανεξαρτήτως τομέα δραστηριότητας (Πίνακας 2.13).

Ο δείκτης του περιθωρίου μικτού κέρδους (για το σύνολο των εταιρειών) αυξήθηκε κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες το 2023 και διαμορφώθηκε σε 18,7% από 17,2% το προηγούμενο έτος (Πίνακας 2.14). Σε επίπεδο τομέων σημειώνεται ότι, στο εμπόριο αυτοκινήτων ο δείκτης συρρικνώθηκε οριακά κατά 0,3 ποσ. μονάδες, ενώ στο χονδρικό εμπόριο αυξήθηκε κατά 1,6 ποσ. μονάδες και στο λιανικό εμπόριο ενισχύθηκε κατά 0,9 ποσ. μονάδες. Τις υψηλότερες επιδόσεις διαχρονικά εμφανίζει ο τομέας του λιανικού εμπορίου (26,7% το 2023).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.13
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης:
2022-2023– Σύνολο επιχειρήσεων (%)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Εμπόριο αυτοκινήτων	3,8	4,7	9,7	13,0	9,9	11,5	6,7	9,3	8,4	10,8
Χονδρικό εμπόριο	9,1	8,2	11,1	10,6	9,0	8,5	4,8	5,5	9,1	8,7
Λιανικό εμπόριο	7,2	5,0	11,3	11,8	6,9	8,5	4,9	8,8	5,6	8,8
Γενικό σύνολο	8,4	7,5	11,0	11,0	9,0	8,9	5,0	8,0	7,9	8,9

*Καθαρά προ φόρου κέρδη συν χρηματοοικονομικές δαπάνες προς σύνολο ενεργητικού επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Από τη σύγκριση των στρωμάτων απασχόλησης (ανεξαρτήτως τομέα) διαπιστώνεται ότι, το περιθώριο μικτού κέρδους εμφάνισε αύξηση (έστω και οριακή) σε όλα τα κλιμάκια απασχόλησης, με την μεγαλύτερη να εμφανίζει η κατηγορία των επιχειρήσεων που απασχολούν 50 έως 249 άτομα (+1,9 ποσ. μον.) και ακολουθεί η κατηγορία των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων με προσωπικό άνω των 250 ατόμων (+1,4 ποσ. μον.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.14
Ποσοστό μικτού κέρδους* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2022-2023 –
Σύνολο επιχειρήσεων (%)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Εμπόριο αυτοκινήτων	12,9	11,0	18,0	17,6	15,0	15,0	20,5	19,8	16,7	16,4
Χονδρικό εμπόριο	14,9	15,9	18,5	19,6	12,8	14,8	11,3	12,6	14,2	15,8
Λιανικό εμπόριο	11,4	12,9	18,2	19,1	33,4	33,8	27,9	28,4	25,8	26,7
Γενικό σύνολο	14,1	15,0	18,4	19,4	13,8	15,7	20,6	22,0	17,2	18,7

*Μικτά κέρδη προς πωλήσεις επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Στον πίνακα 2.15 παρουσιάζεται η εξέλιξη του ποσοστού καθαρού κέρδους, ανά κλιμάκιο απασχόλησης. Στο σύνολο των εταιρειών (ανεξαρτήτως μεγέθους) το ποσοστό καθαρού κέρδους διαμορφώθηκε σε 4,3% το 2023, παρουσιάζοντας ελαφρά αύξηση κατά 0,5 ποσ. μονάδες σε σχέση με το 2022 (3,8%).

Ο συγκεκριμένος δείκτης αυξήθηκε κατά 1,8 ποσ. μονάδες στο λιανικό εμπόριο και κατά 0,9 ποσ. μονάδες στο εμπόριο αυτοκινήτων. Στο χονδρικό εμπόριο παρέμεινε σχεδόν στάσιμος (-0,1 ποσ. μον.).

Βάσει κλιμακίων μεγέθους απασχόλησης, η τιμή του δείκτη ενισχύθηκε κατά 1,5 ποσ. μον. στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις (με προσωπικό πάνω από 250 άτομα), ενώ στις υπόλοιπες κατηγορίες επιχειρήσεων η μεταβολή ήταν οριακή (αρνητική ή θετική).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.15
Ποσοστό καθαρού κέρδους* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2022-2023 –
Σύνολο επιχειρήσεων (%)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Εμπόριο αυτοκινήτων	3,5	2,6	5,2	6,1	4,5	5,1	3,0	4,5	4,3	5,2
Χονδρικό εμπόριο	4,8	4,6	6,3	5,9	3,5	3,4	1,4	1,7	4,0	3,9
Λιανικό εμπόριο	2,6	1,6	4,5	4,8	4,1	4,7	2,8	5,2	3,1	4,9
Γενικό σύνολο	4,3	3,8	6,0	5,8	3,6	3,7	2,3	3,8	3,8	4,3

*Καθαρά προ φόρου κέρδη προς πωλήσεις επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η δανειακή επιβάρυνση μειώθηκε οριακά το τελευταίο έτος, με τον δείκτη (για το σύνολο των εταιρειών) να ανέρχεται σε 66,1% το 2023 από 66,9% το προηγούμενο έτος (Πίνακας 2.16). Τη μεγαλύτερη βελτίωση παρουσίασε ο δείκτης στο χονδρικό εμπόριο καθώς συρρικνώθηκε κατά 1,3 ποσ. μονάδες. Οριακά μειωμένος είναι ο δείκτης στο λιανικό εμπόριο (-0,6 ποσ. μον.), ενώ σχεδόν στάσιμος εμφανίζεται στο εμπόριο αυτοκινήτων (+0,1 ποσ. μον.). Τον υψηλότερο δείκτη εμφανίζει το 2023 το εμπόριο αυτοκινήτων (72,5%), ακολουθεί το λιανικό (69,3%) και έπεται το χονδρικό εμπόριο (63,5%).

Βάσει κλιμακίων μεγέθους απασχόλησης, ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης επιδεινώθηκε κατά μία ποσοστιαία μονάδα στις πολύ μικρές επιχειρήσεις (με προσωπικό έως 9 άτομα), ενώ βελτιώθηκε στις υπόλοιπες τρεις κατηγορίες επιχειρήσεων. Ειδικότερα, στις επιχειρήσεις με προσωπικό 10 - 49 άτομα ο δείκτης μειώθηκε κατά 1,5 ποσ. μονάδα. Την υψηλότερη δανειακή επιβάρυνση το 2023 (70,1%) παρουσιάζουν οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με προσωπικό από 250 άτομα και πάνω.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.16
Δανειακή επιβάρυνση* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2022-2023
Σύνολο επιχειρήσεων (%)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Εμπόριο αυτοκινήτων	66,9	68,5	76,5	72,1	64,1	68,7	83,9	81,5	72,4	72,5
Χονδρικό εμπόριο	64,2	64,7	59,8	58,3	67,9	66,6	67,8	66,2	64,8	63,5
Λιανικό εμπόριο	53,9	57,0	63,5	62,1	69,7	68,1	71,3	70,7	69,9	69,3
Γενικό σύνολο	62,8	63,8	61,4	59,9	67,7	66,9	71,0	70,1	66,9	66,1

*Σύνολο υποχρεώσεων προς σύνολο ενεργητικού επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Όσον αφορά στη γενική ρευστότητα, ο δείκτης (για το σύνολο των εταιρειών) παρέμεινε στάσιμος τη διετία 2023-2022, διαμορφούμενος σε 1,36 (Πίνακας 2.17). Τον υψηλότερο δείκτη ρευστότητας εμφανίζει ο τομέας του χονδρικού εμπορίου (1,53) και ακολουθούν το εμπόριο αυτοκινήτων (1,29) και το λιανικό εμπόριο (0,99).

Ανεξαρτήτως τομέα δραστηριότητας, ο υψηλότερος δείκτης το 2023 αντιστοιχεί στην κατηγορία των εταιρειών με 10-49 εργαζόμενους (με τον δείκτη να διαμορφώνεται σε 1,62), ενώ τον χαμηλότερο δείκτη (1,02) εμφανίζουν οι πολύ μεγάλες εταιρείες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.17										
Γενική ρευστότητα* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2022-2023										
Σύνολο επιχειρήσεων										
Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Εμπόριο αυτοκινήτων	1,05	0,85	1,24	1,25	1,45	1,46	1,56	1,17	1,34	1,29
Χονδρικό εμπόριο	1,44	1,46	1,65	1,69	1,51	1,48	1,24	1,34	1,51	1,53
Λιανικό εμπόριο	1,83	1,73	1,46	1,44	1,20	1,26	0,90	0,87	1,02	0,99
Γενικό σύνολο	1,45	1,43	1,59	1,62	1,48	1,47	1,02	1,02	1,36	1,36

*Κυκλοφορούν κεφάλαιο συν ρευστά διαθέσιμα προς σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η γενική εικόνα των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ το 2023

1

Οι ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις συνέχισαν την ανοδική τους πορεία και το 2023, ωστόσο, οι εξωγενείς κρίσεις και οι γεωπολιτικές εντάσεις, αποδυνάμωσαν τη δυναμική της εγχώριας οικονομίας.

2

Ο κύκλος εργασιών κατέγραψε μικρή αύξηση κατά 1,5% το 2023.

3

Τα μικτά κέρδη ενισχύθηκαν με αρκετά υψηλότερο ρυθμό (10,6%).

4

Σε επίπεδο καθαρών αποτελεσμάτων, η κερδοφορία του συνόλου των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ κατέγραψε αξιόλογη αύξηση κατά 14,4% σε ετήσια βάση. Κερδοφόροι παρέμειναν και οι τρεις τομείς του εμπορίου το 2023.

5

6

Το συνολικό χρέος των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ ενισχύθηκε κατά 3,8% το 2023/2022, μεταβολή που προήλθε κυρίως από την αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 4,7%, ενώ οι μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις ενισχύθηκαν μόνο κατά 1,6%.

7

3.1. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, καταγράφονται και αναλύονται τα οικονομικά αποτελέσματα των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ για το 2023. Με αυτόν τον τρόπο, θεωρούμε ότι δίνεται μια όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη εικόνα της πορείας της επιχειρηματικότητας του ελληνικού εμπορίου.

Το κεφάλαιο αποτελείται από δύο ενότητες. Στην παρούσα ενότητα (3.1), παρουσιάζεται μια συνολική εικόνα των ευρημάτων. Στην ενότητα 3.2, γίνεται εκτενής απολογισμός των οικονομικών στοιχείων των ΑΕ και ΕΠΕ του εμπορίου, κατά το έτος 2023. Ειδικότερα, παρουσιάζεται η ανάλυση της πορείας των κερδών και των πωλήσεων (υποενότητα 3.2.1), της χρηματοδότησης του εμπορίου (υποενότητα 3.2.2) και των βασικών χρηματοοικονομικών δεικτών αποδοτικότητας και ρευστότητας (υποενότητα 3.2.3). Τέλος, στην ενότητα 3.3, αναφέρονται βασικά πληροφοριακά στοιχεία για τις πηγές των δεδομένων και τα βασικά χαρακτηριστικά των δειγμάτων, στα οποία στηρίχτηκε η ανάλυση.

3.1.1. Γενική εικόνα για τις εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, κατά το 2023

Η ελληνική οικονομία κινήθηκε σε ανοδική τροχιά και το 2023, αλλά με επιβραδυνόμενο ρυθμό, καταγράφοντας αύξηση του ΑΕΠ (σε όρους όγκου) κατά 2,3%,¹ έναντι 5,7%, το 2022. Τα γεγονότα και οι εξελίξεις που διαδραματίστηκαν τα τελευταία χρόνια, σε παγκόσμιο επίπεδο (ενεργειακή κρίση, αύξηση πληθωρισμού), παρά την αποκλιμάκωσή τους το 2023, αποδυνάμωσαν τη δυναμική της εγχώριας οικονομίας και επηρέασαν τον ρυθμό ανάπτυξής της.

Σίγουρα οι εξωγενείς κρίσεις και οι γεωπολιτικές εντάσεις δημιούργησαν πολλαπλά προβλήματα στη διεθνή αγορά και δεν άφησαν αλώβητο τον ελληνικό εταιρικό τομέα (στο σύνολό του), επηρεάζοντας, ωστόσο, σε διαφορετικό βαθμό τους επιμέρους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας.

Εστιάζοντας στον εμπορικό τομέα, με βάση τα διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία, διαπιστώνεται ότι οι ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις, στο σύνολό τους, κατάφεραν να επιτύχουν αξιόλογη διεύρυνση της κερδοφορίας τους, παρά τη μικρή αύξηση του συνολικού κύκλου εργασιών, υποδηλώνοντας, γενικότερα, καλή διαχείριση του κόστους και των δαπανών τους. Βεβαίως, διαφορετική ήταν η πορεία των βασικών οικονομικών μεγεθών μεταξύ των επιμέρους εμπορικών τομέων, καθώς η συμβολή ορισμένων κλάδων δραστηριότητας (στο σύνολο) είναι σημαντική, επηρεάζοντας ανάλογα την εξέλιξη και το ποσοστό μεταβολής των οικονομικών μεγεθών του συνολικού εμπορικού τομέα.

Όμως, πριν την ανάλυση των οικονομικών αποτελεσμάτων του εμπορικού τομέα για το 2023, θα πρέπει να γίνει κάποια αναφορά για τις εξελίξεις της αγοράς το 2024.

Οι εκτιμήσεις για την πορεία της ελληνικής οικονομίας το 2024 είναι θετικές, καθώς καταγράφεται περαιτέρω αύξηση του ΑΕΠ, με ρυθμό 2%-2,5%.²

1. Δελτίο Τύπου ΕΛ.ΣΤΑΤ (17/10/2024, 2^η εκτίμηση).

2. Το 1ο τρίμηνο του 2024, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 2,1%, σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023, το

Επίσης, σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2025 (δημοσιεύτηκε τον Νοέμβριο του 2024), αναμένεται αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,2%, το 2024, σε σχέση με το 2023, ενώ προβλέπεται περαιτέρω ανάπτυξη με ρυθμό 2,3%, το 2025. Επιπλέον, αξίζει να αναφερθεί ότι, βάσει των τελευταίων διαθέσιμων στοιχείων της ΕΛ.ΣΤΑΤ., ο ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε, το 2024, στο 2,7%³ από 3,5%, το 2023, και 9,6%, το 2022. Η πτωτική πορεία αποδίδεται, σε μεγάλο βαθμό, στην υποχώρηση των τιμών της ενέργειας.

Σχετικά με την πορεία του κύκλου εργασιών των εμπορικών επιχειρήσεων, το 2024, μια πρώτη εικόνα διαφαίνεται από τα (προσωρινά) στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ.⁴, καθώς ο δείκτης κύκλου εργασιών στο εμπόριο αυτοκινήτων αυξήθηκε κατά 5,2%, τους πρώτους 9 μήνες του 2024, σε σχέση με αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης στο λιανικό εμπόριο κατέγραψε αύξηση κατά 2,7%. Αντίθετα, στο χονδρικό εμπόριο, ο δείκτης κύκλου εργασιών εμφανίζεται μειωμένος κατά 8,4%, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα.

Βεβαίως, σε ποια επίπεδα θα διαμορφωθεί, τελικά, η ετήσια μεταβολή των οικονομικών μεγεθών και αποτελεσμάτων του εμπορικού τομέα, το 2024, θα διαπιστωθεί με την ολοκλήρωση της δημοσίευσης των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών για το εν λόγω έτος.

Παρόλα αυτά, γυρίζοντας έναν χρόνο πριν και αναλύοντας τα οικονομικά στοιχεία των εμπορικών επιχειρήσεων νομικής μορφής ΑΕ και ΕΠΕ (συνολικά 6.794 επιχειρήσεις), για τη χρήση 2023, προκύπτουν τα εξής:

μικρή αύξηση του κύκλου εργασιών (+1,5%)

αξιόλογη διεύρυνση της λειτουργικής και καθαρής κερδοφορίας (+13,4% και +14,4% αντίστοιχα)

ελαφρά βελτίωση των περιθωρίων κερδοφορίας (μικτού, λειτουργικού, καθαρού κέρδους)

αύξηση της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων

ελαφρά συρρίκνωση του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης

σταθερότητα του δείκτη γενικής ρευστότητας

Σχετικά με την εξέλιξη του κύκλου εργασιών, σημειώνεται ότι το 52,5% των εμπορικών επιχειρήσεων (ΑΕ και ΕΠΕ) εμφάνισε αύξηση στις πωλήσεις τους, το 2023, σε σχέση με το 2022, ενώ το 5,9% αυτών παρουσίασε στασιμότητα. Μείωση κατέγραψε το υπόλοιπο 41,6%. Παράλληλα, το 55,9% των επιχειρήσεων κατέγραψε αύξηση των κερδών τους (στον ένα ή τον άλλο βαθμό) και το 18,5% στασιμότητα, το τελευταίο έτος (διάγραμμα 3.1).

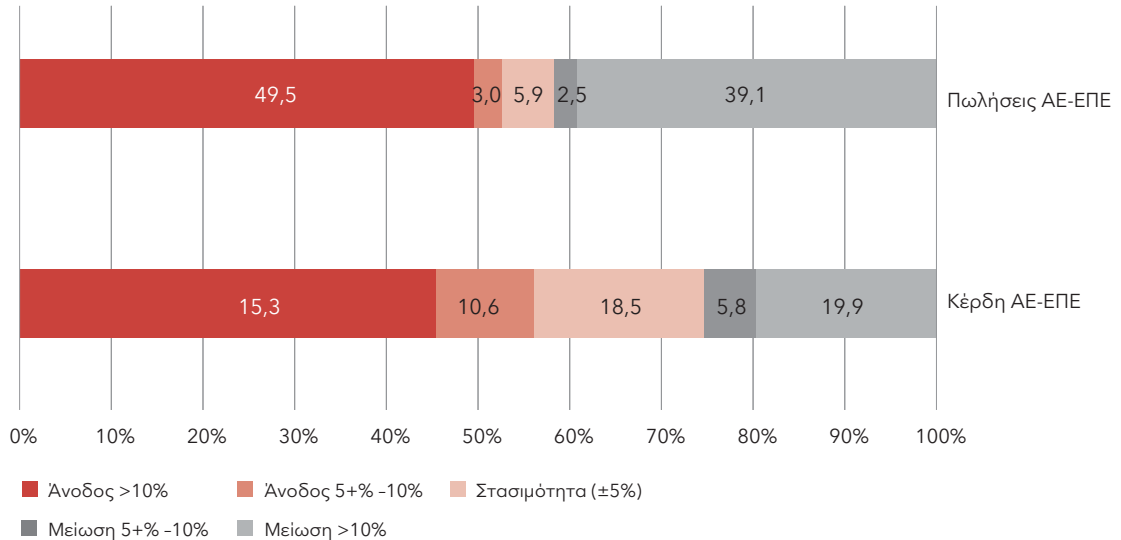
2ο τρίμηνο ενισχύθηκε αντίστοιχα κατά 2,3% και το τρίτο τρίμηνο κατά 2,4% (Δελτία Τύπου ΕΛ.ΣΤΑΤ., 7/6/2024, 6/9/2024 και 6/12/2024).

3. ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Δελτίο Τύπου 13/1/2025).

4. ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Δελτία Τύπου 28 και 29 Νοεμβρίου 2024).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1

Πωλήσεις και κέρδη των επιχειρήσεων του ελληνικού εμπορίου: 2023
(% των επιχειρήσεων)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Αναλυτικότερα, με βάση τα δημοσιευμένα αποτελέσματα χρήσεως (6.794 εμπορικών επιχειρήσεων ΑΕ και ΕΠΕ), διαπιστώνεται αύξηση του συνολικού κύκλου εργασιών κατά 1,5%. Σε απόλυτα μεγέθη, οι συνολικές πωλήσεις διαμορφώθηκαν σε €81,3 δισ., το 2023, από €80,1 δισ., το 2022 (αύξηση κατά €1,2 δισ.). Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι, εάν από το δείγμα των επιχειρήσεων εξαιρεθεί ο κλάδος “Χονδρικό εμπόριο καυσίμων και χημικών”, οι πωλήσεις του οποίου μειώθηκαν σημαντικά το 2023/2022 (λόγω μείωσης των τιμών των πετρελαιοειδών προϊόντων), τότε ο συνολικός κύκλος εργασιών του (λοιπού) εμπορικού τομέα εμφανίζεται αυξημένος κατά 9,0%, το τελευταίο έτος.

Παρά τη μικρή (ποσοστιαία) αύξηση των πωλήσεων (+1,5%) του συνόλου του εμπορικού τομέα, κατά την περίοδο 2023/2022, τα μικτά κέρδη ενισχύθηκαν με υψηλότερο ποσοστό, κατά 10,6%, λόγω της οριακής μείωσης του κόστους. Η μεταβολή αυτή οδήγησε στη βελτίωση του περιθωρίου μικτού κέρδους κατά 1,6 ποσοστιαίες μονάδες, καθώς διαμορφώθηκε σε 18,8%, το 2023, από 17,2%, το 2022.

Επίσης, τα λοιπά λειτουργικά έσοδα αυξήθηκαν κατά 15,8%, το 2023/2022, ενώ μικρότερη ήταν η συνολική ποσοστιαία αύξηση των λειτουργικών εξόδων και χρηματοοικονομικών δαπανών (+10,5%).

Οι παραπάνω εξελίξεις είχαν ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση της λειτουργικής κερδοφορίας του εμπορίου κατά 13,4%. Επιπλέον, τα συνολικά καθαρά (προ φόρων) κέρδη του εμπορίου διαμορφώθηκαν σε €3.469,9 εκατ., το 2023, καταγράφοντας άνοδο κατά 14,4%, σε ετήσια βάση. Το περιθώριο καθαρού κέρδους βελτιώθηκε ελαφρώς σε 4,3%, το 2023, από 3,8%, το 2022.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1			
Συνοπτικά ενοποιημένα αποτελέσματα χρήσης των ΑΕ και ΕΠΕ: 2023-2022 ('000 €)			
Μέγεθος	2023	2022	Μεταβολή 2023/2022
Πωλήσεις	81.336.985	80.128.603	1,5%
Κόστος πωληθέντων	66.058.329	66.319.262	-0,4%
Μικτά κέρδη	15.278.655	13.809.341	10,6%
Λοιπά λειτουργικά έσοδα	1.699.921	1.468.542	15,8%
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	12.505.133	11.472.279	9,0%
Χρηματοοικονομικές δαπάνες	850.524	610.896	39,2%
Λειτουργικά κέρδη	3.622.919	3.194.707	13,4%
Μη λειτουργικά έσοδα	72.319	54.453	32,8%
Μη λειτουργικά έξοδα	25.568	28.688	-10,9%
Μη ενσωματωθείς αποσβέσεις	199.787	187.841	6,4%
Καθαρά κέρδη	3.469.884	3.032.631	14,4%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Τα συνολικά ίδια κεφάλαια των εμπορικών εταιρειών αυξήθηκαν κατά 7,7%, το 2023/2022.

Παράλληλα, το συνολικό χρέος των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ ενισχύθηκε κατά 3,8% την ίδια περίοδο, μεταβολή που προήλθε από την αύξηση κυρίως των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 4,7%, ενώ οι μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις διευρύνθηκαν με μικρότερο ρυθμό (+1,6%). Ειδικότερα, ο συνολικός τραπεζικός δανεισμός αυξήθηκε κατά 2,8%, το 2023.

Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης, η οποία προήλθε είτε από τράπεζες είτε (κατά κύριο λόγο) από λοιπούς πιστωτές, "απορροφήθηκε" από το κυκλοφορούν ενεργητικό. Μικρότερο μέρος αυτών των κεφαλαίων χρηματοδότησε τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το 2023, σημειώθηκε αύξηση της κερδοφορίας των ΑΕ και ΕΠΕ του εμπορίου κατά 14,4%, ενώ τα ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν, με μικρότερο ρυθμό, κατά 7,7%. Αποτέλεσμα των παραπάνω μεταβολών ήταν ο δείκτης της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων να βελτιωθεί σε 21,3%, το 2023, από 20,0%, το προηγούμενο έτος.

Επίσης, ο δείκτης της αποδοτικότητας των συνολικών κεφαλαίων διαμορφώθηκε σε 8,9%, το 2023, από 7,9%, το 2022.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2

Πηγές και χρήσεις των νέων κεφαλαίων των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ το 2023-2022 ('000 €)

Πηγές νέων κεφαλαίων	Μεταβολή 2023/2022	Μερίδιο επί της μεταβολής του παθητικού
A.1 Μετοχικά κεφάλαια	43.627	1,9%
A.2 Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	1.115.783	47,4%
A. Ίδια κεφάλαια	1.159.410	49,3%
B.1 Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.047.278	44,5%
B.1.1 Βραχυπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις	190.143	8,1%
B.1.2 Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	857.136	36,4%
B.2 Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	146.254	6,2%
B.2.1 Μακροπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις	162.490	6,9%
B.2.2 Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	-16.237	-0,7%
B. Υποχρεώσεις	1.193.532	50,7%
Αύξηση παθητικού	2.352.942	100,0%
Χρήσεις νέων κεφαλαίων	Μεταβολή 2023/2022	Μερίδιο επί της μεταβολής του ενεργητικού
Γ. Καθαρά πάγια	976.204	41,5%
Δ.1 Αποθέματα	651.597	27,7%
Δ.2 Βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις	424.159	18,0%
Δ. Κυκλοφορούν	1.075.756	45,7%
Ε. Διαθέσιμα	300.983	12,8%
Αύξηση ενεργητικού	2.352.942	100,0%

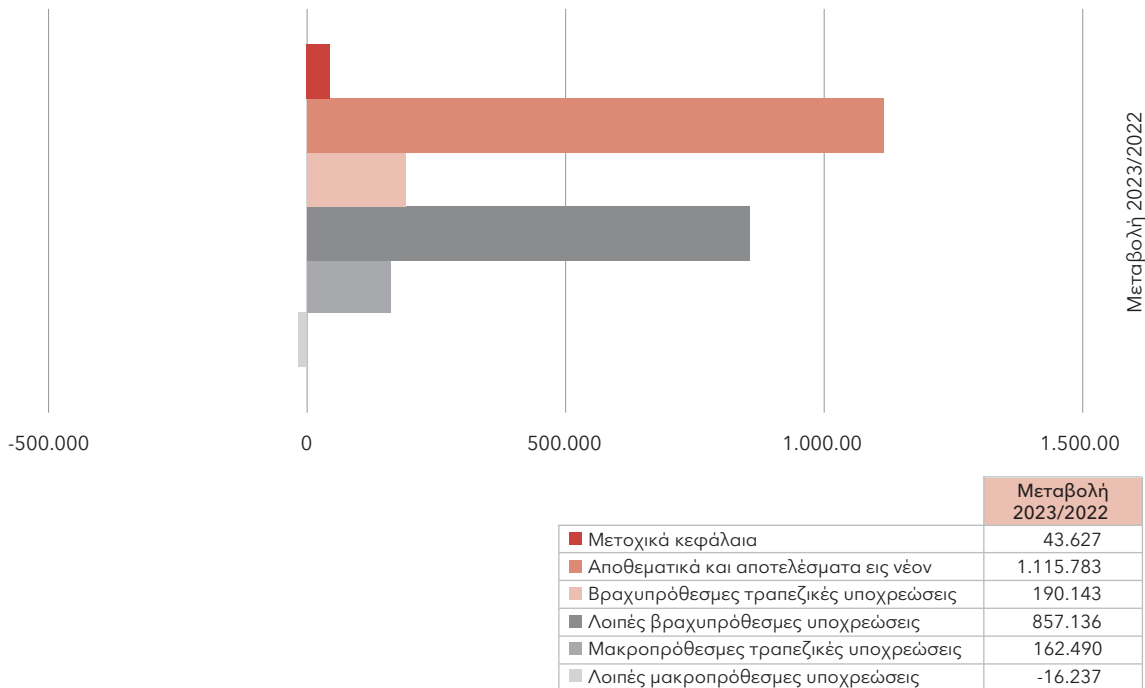
Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Από τους διαθέσιμους ισολογισμούς των ΑΕ και ΕΠΕ, προκύπτει ότι, το 2023, το κυκλοφορούν και διαθέσιμο κεφάλαιο διευρύνθηκαν συνολικά κατά 4,6%, ενώ και οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκαν με τον ίδιο σχεδόν ρυθμό (4,7%). Συνδυασμένο αποτέλεσμα των παραπάνω μεταβολών ήταν η σταθερότητα του δείκτη γενικής ρευστότητας σε 1,35, τη διετία 2023-2022.

Επίσης, από την επεξεργασία των στοιχείων, διαπιστώνεται ότι το 35,4% των επιχειρήσεων παρουσίασαν βελτίωση στη ρευστότητά τους, το 2023, το 22,9% εμφάνισε στασιμότητα, ενώ το υπόλοιπο 41,8% υπέστη επιδείνωση στη ρευστότητα (ανεξαρτήτως ποσοστού).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2

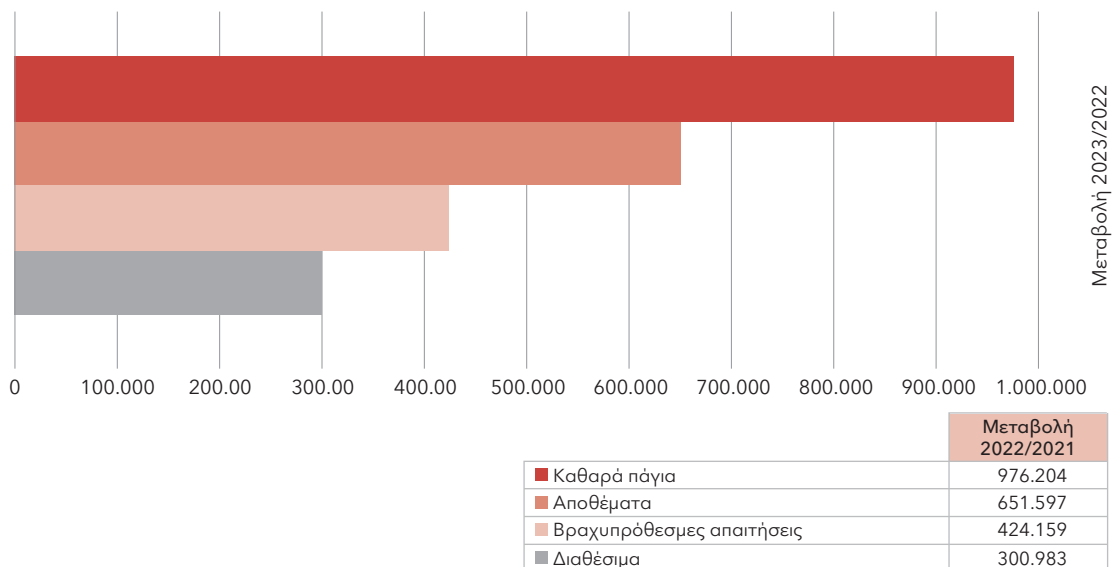
Χρηματοδότηση της αύξησης του ενεργητικού των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023/2022 ('000 €)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3

Αύξηση του ενεργητικού των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023/2022 ('000 €)

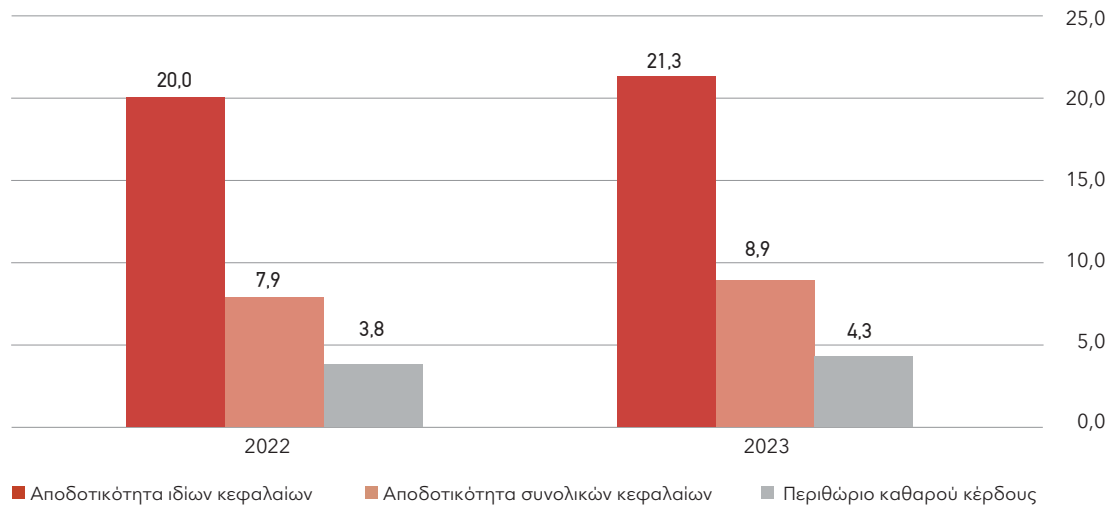

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.4

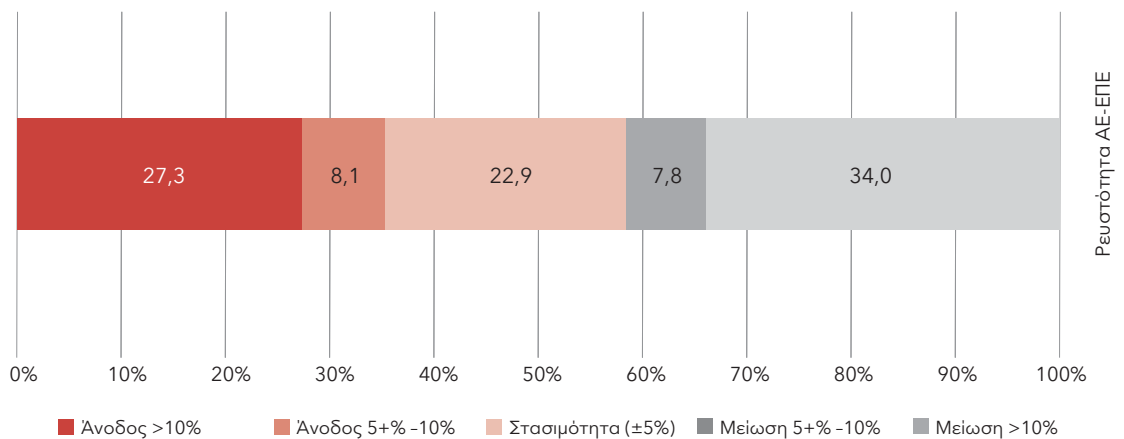
Αποδοτικότητα ιδίων και συνολικών κεφαλαίων και ποσοστό καθαρού κέρδους εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2022-2023 (%)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.5

Η ρευστότητα των επιχειρήσεων του ελληνικού εμπορίου: 2023 (% επιχειρήσεων)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

3.2. Ο οικονομικός απολογισμός όσον αφορά τις ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου, για το έτος 2023

ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ 2023

Το 2023, οι συνολικές πωλήσεις των εταιρειών του εμπορίου κατέγραψαν μικρή αύξηση κατά 1,5%, ενώ τα μικτά κέρδη ενισχύθηκαν με αρκετά πιο υψηλό ρυθμό (10,6%).

Αύξηση πωλήσεων εμφάνισαν δύο, από τους τρεις, τομείς του εμπορίου, το 2023. Εντονότερη ήταν η άνοδος στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (+27,5%), και ακολούθησε το λιανικό εμπόριο (+10,4%). Μείωση πωλήσεων (-4,0%) κατέγραψε το χονδρικό εμπόριο.

Το περιθώριο μικτού κέρδους στο εμπόριο (συνολικά) διαμορφώθηκε σε 18,8%, το 2023, αυξημένο κατά 1,6 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2022 (17,2%).

Το 2023, η καθαρή (προ φόρου) κερδοφορία του συνόλου των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ κατέγραψε αξιόλογη αύξηση κατά 14,4%.

Κερδοφόροι ήταν και οι τρεις τομείς του εμπορίου, το 2023. Διαφορετική, ωστόσο, ήταν η εξέλιξη των κερδών τους. Ειδικότερα, στο λιανικό εμπόριο τα κέρδη ενισχύθηκαν κατά 74,1%, στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών κατά 54,5% ενώ στο χονδρικό εμπόριο μειώθηκαν κατά 5,6%.

Η αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εταιρείες διαμορφώθηκε σε 4,16:1, το 2023, από 4,11:1, το 2022.

Το περιθώριο καθαρού κέρδους βελτιώθηκε σε 4,3%, το 2018, από 3,8%, το προηγούμενο έτος. Σε επίπεδο τομέων, το υψηλότερο ποσοστό εμφανίζει, το 2023, το εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (5,1%), ακολουθεί το λιανικό εμπόριο (4,9%) και έπεται ο τομέας του χονδρικού εμπορίου (3,9%).

Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων αυξήθηκε κατά 1,3 ποσοστιαίες μονάδες, καθώς διαμορφώθηκε σε 21,3%, το 2023, από 20,0%, το προηγούμενο έτος.

Τα ίδια κεφάλαια του συνόλου των εμπορικών εταιρειών ενισχύθηκαν κατά 7,7%, το 2023, σε σχέση με το 2022. Αύξηση παρουσίασαν και οι τρεις τομείς του εμπορίου. Ιδιαίτερα υψηλό ήταν το ποσοστό ανόδου στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών, καθώς διαμορφώθηκε στο 20,1%. Στο χονδρικό εμπόριο τα ίδια κεφάλαια διευρύνθηκαν κατά 7,5%, ενώ στο λιανικό κατά 5,5%.

Το συνολικό χρέος των εταιρειών ΑΕ και ΕΠΕ ενισχύθηκε κατά 3,8%, κατά το διάστημα 2023/2022, μεταβολή που προήλθε, κυρίως, από την αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 4,7%. Οι μεσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις ενισχύθηκαν με μικρότερο ρυθμό (+1,6%).

Η δανειακή επιβάρυνση βελτιώθηκε ελαφρώς σε 66,4%, το 2023, από 67,2%, το 2022.

Η γενική ρευστότητα παρέμεινε στάσιμη, κατά τη διετία 2023-2022, διαμορφούμενη σε 1,35 και τα δύο έτη.

3.2.1. Οι πωλήσεις και η κερδοφορία των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου, το 2023

Πωλήσεις 2023

Από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων χρήσης (έτους 2023) που έχουν δημοσιευθεί και υπάρχουν στο αρχείο της ICAP CRIF, διαφαίνεται μικρή αύξηση των πωλήσεων, αλλά αξιόλογη διεύρυνση της κερδοφορίας των εμπορικών εταιρειών.

Συγκεκριμένα, από τα διαθέσιμα δημοσιευμένα αποτελέσματα χρήσεως 6.794 εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ, προκύπτει μικρή αύξηση του κύκλου εργασιών κατά 1,5% (ή €1,2 δισ.), κατά το διάστημα 2023/2022, οι δε συνολικές πωλήσεις τους διαμορφώθηκαν σε €81,3 δισ., το 2023 (από €80,1 δισ. το 2022).

Διαφορετική ήταν η εξέλιξη των πωλήσεων μεταξύ των τομέων. Ειδικότερα, σημαντική αύξηση καταγράφηκε στον τομέα της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών κατά 27,5%. Ακολούθησε το λιανικό εμπόριο με άνοδο 10,4%, ενώ ο τομέας του χονδρικού εμπορίου σημείωσε μείωση 4,0%, το διάστημα 2023/2022.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι πωλήσεις του χονδρικού εμπορίου (σε απόλυτα μεγέθη) καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του συνόλου των πωλήσεων των εμπορικών εταιρειών (2023:65,6%, 2022:69,4%), και, ως εκ τούτου, η εξέλιξή τους επηρεάζει σημαντικά τον ρυθμό μεταβολής των πωλήσεων όλου του εμπορικού τομέα. Ειδικότερα, η αρνητική μεταβολή, η οποία εμφανίζεται στο χονδρικό εμπόριο (-4,0%), οφείλεται, ουσιαστικά, στη μείωση των πωλήσεων κατά 18,3% (ή €4,0 δισ.), την οποία κατέγραψε το Χ/Ε καυσίμων και χημικών (λόγω της μείωσης των τιμών των πετρελαιοειδών προϊόντων κατά το 2023). Εάν αφαιρεθεί ο συγκεκριμένος κλάδος από το σύνολο, τότε οι πωλήσεις όλου του εμπορικού τομέα εμφανίζονται αυξημένες κατά 9,0%, κατά το διάστημα 2023/2022.

Σε κλαδικό επίπεδο, από τους 18 συνολικά κλάδους του εμπορίου, οι 13 παρουσίασαν άνοδο των πωλήσεών τους, το 2023, σε σχέση με το 2022. Σε απόλυτα μεγέθη, τη μεγαλύτερη αύξηση εμφανίζουν, κατά σειρά, το εμπόριο αυτοκινήτων (κατά €1,3 δισ. ή 31,4%), ο κλάδος των Σουπερμάρκετ (κατά €1,2 δισ. ή 11,6%) και το χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών, καπνού (€996,3 εκατ. ή 10,5%).

Την υψηλότερη ποσοστιαία αύξηση εμφάνισαν το εμπόριο αυτοκινήτων (31,4%), το Λ/Ε καλλυντικών (20,4%), το Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης (15,1%) και το Λ/Ε οικιακών συσκευών (14,1%).

ΠΩΛΗΣΕΙΣ 2023

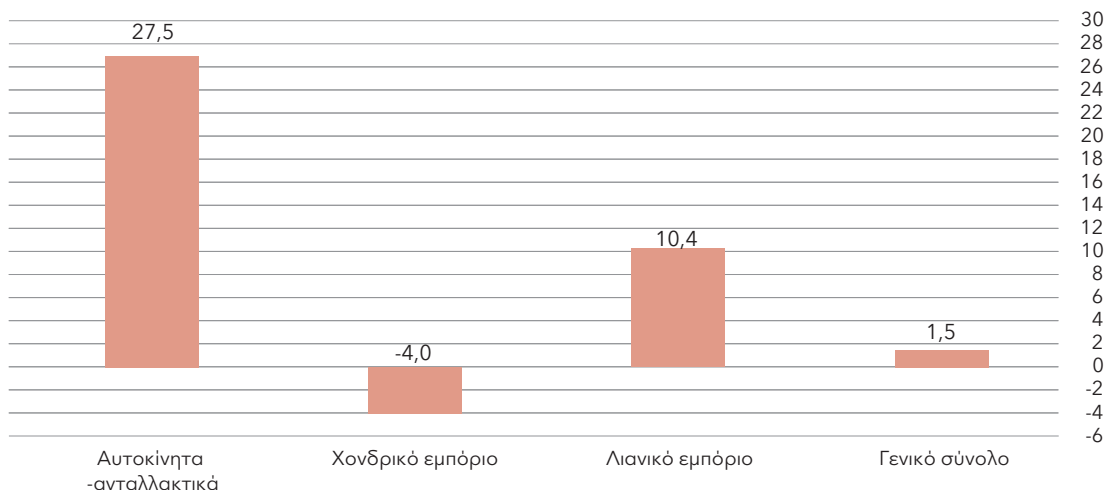
Μικρή αύξηση πωλήσεων κατέγραψε το σύνολο του εμπορικού τομέα το 2023, σε σχέση με το 2022. Διαφορετική, ωστόσο, ήταν η εξέλιξη μεταξύ των τομέων. Σημαντική άνοδο εμφάνισε κυρίως το εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών και ακολούθησε το λιανικό εμπόριο. Μείωση πωλήσεων παρουσίασε το χονδρικό εμπόριο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3 Οι πωλήσεις των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023-2022 Κατανομή κατά τομέα και κλάδο ('000 €)			
Κλάδος	2023	2022	Μεταβολή 2023/2022
Αυτοκίνητα	5.516.186	4.196.775	31,4%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	1.180.819	1.055.511	11,9%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	6.697.005	5.252.286	27,5%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	1.368.130	1.369.805	-0,1%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	10.444.432	9.448.129	10,5%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	10.898.627	10.334.617	5,5%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	17.941.445	21.961.161	-18,3%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	3.692.076	3.908.925	-5,5%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	7.522.379	7.071.561	6,4%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	1.491.416	1.510.796	-1,3%
Χονδρικό εμπόριο	53.358.504	55.604.994	-4,0%
Σουπερμάρκετ	11.869.318	10.631.441	11,6%
Πολυκαταστήματα	392.416	353.609	11,0%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	311.784	282.860	10,2%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	1.818.667	1.580.630	15,1%
Λ/Ε καλλυντικών	463.969	385.231	20,4%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	678.075	594.452	14,1%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	1.541.128	1.431.434	7,7%
Λ/Ε καυσίμων	1.725.675	1.798.884	-4,1%
Λοιπό Λ/Ε	2.480.444	2.212.782	12,1%
Λιανικό εμπόριο	21.281.476	19.271.322	10,4%
Γενικό σύνολο	81.336.985	80.128.603	1,5%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.6

Ρυθμός μεταβολής των πωλήσεων: 2023/2022 - Ανάλυση κατά τομέα (%)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Μικτά, λειτουργικά και καθαρά κέρδη

Παρά τη μικρή ποσοστιαία αύξηση των πωλήσεων (1,5%), τα μικτά κέρδη των ελληνικών εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ ενισχύθηκαν με αρκετά υψηλότερο ποσοστό, και συγκεκριμένα κατά 10,6%, το 2023/2022, λόγω της οριακής (έστω) μείωσης του κόστους πωλήσεων (-0,4%).

Το τελευταίο εξεταζόμενο έτος, τα μικτά κέρδη αυξήθηκαν και στους τρεις τομείς του εμπορίου, ωστόσο πιο έντονη ήταν η άνοδος στον τομέα της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (+25,5%). Ακολουθεί η αύξηση στο λιανικό εμπόριο (+14,3%) και έπεται το χονδρικό εμπόριο (+6,7%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4			
Τα μικτά κέρδη των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023-2022			
Κατανομή κατά τομέα και κλάδο (’000 €)			
Κλάδος	2023	2022	Μεταβολή 2023/2022
Αυτοκίνητα	823.268	623.780	32,0%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	283.606	258.110	9,9%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	1.106.874	881.890	25,5%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	228.376	224.936	1,5%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1.704.270	1.510.639	12,8%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	2.994.123	2.725.129	9,9%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	928.868	1.024.614	-9,3%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	706.952	727.654	-2,8%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	1.598.871	1.434.966	11,4%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	337.415	316.120	6,7%
Χονδρικό εμπόριο	8.498.875	7.964.057	6,7%
Σουπερμάρκετ	2.853.422	2.553.518	11,7%
Πολυκαταστήματα	149.107	128.135	16,4%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	88.547	79.762	11,0%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	799.833	661.062	21,0%
Λ/Ε καλλυντικών	160.824	125.434	28,2%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	255.910	223.730	14,4%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	233.438	209.664	11,3%
Λ/Ε καυσίμων	149.126	136.465	9,3%
Λοιπό Λ/Ε	982.698	845.623	16,2%
Λιανικό εμπόριο	5.672.906	4.963.394	14,3%
Γενικό σύνολο	15.278.655	13.809.341	10,6%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Αξίζει να αναφερθεί ότι 16 από τους 18 συνολικά κλάδους του εμπορίου εμφάνισαν αύξηση της μικτής κερδοφορίας τους. Τα υψηλότερα ποσοστά ανόδου εμφάνισαν οι κλάδοι: εμπόριο αυτοκινήτων (+32,0%), Λ/Ε καλλυντικών (+28,2%) και Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης (+21,0%). Ακολούθησαν τα Πολυκαταστήματα (+16,4%) και το λοιπό λιανικό εμπόριο (+16,2%).

Το χαμηλότερο ποσοστό αύξησης των μικτών κερδών εμφάνισε το Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής (+1,5%), και ακολούθησαν το υπόλοιπο χονδρικό εμπόριο (+6,7%) και το Λ/Ε καυσίμων (+9,3%).

Σε απόλυτα μεγέθη, την υψηλότερη αύξηση εμφανίζουν τα Σουπερμάρκετ (€299,9 εκατ. ή 11,7%) και το Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης και ειδών οικιακής χρήσης (€269 εκατ. ή 9,9%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5		
Ποσοστό μικτού κέρδους των ΑΕ και ΕΠΕ κατά τομέα και κλάδο: 2023-2022		
Κλάδος	2023	2022
Αυτοκίνητα	14,9%	14,9%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	24,0%	24,5%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	16,5%	16,8%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	16,7%	16,4%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	16,3%	16,0%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	27,5%	26,4%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	5,2%	4,7%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	19,1%	18,6%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	21,3%	20,3%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	22,6%	20,9%
Χονδρικό εμπόριο	15,9%	14,3%
Σουπερμάρκετ	24,0%	24,0%
Πολυκαταστήματα	38,0%	36,2%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	28,4%	28,2%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	44,0%	41,8%
Λ/Ε καλλυντικών	34,7%	32,6%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	37,7%	37,6%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	15,1%	14,6%
Λ/Ε καυσίμων	8,6%	7,6%
Λοιπό Λ/Ε	39,6%	38,2%
Λιανικό εμπόριο	26,7%	25,8%
Γενικό σύνολο	18,8%	17,2%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Επισημαίνεται ότι, λόγω της υψηλότερης ποσοστιαίας αύξησης των μικτών κερδών (+10,6%), συγκριτικά με εκείνη των πωλήσεων (+1,5%), το περιθώριο μικτού κέρδους βελτιώθηκε σε 18,8%, το 2023, από 17,2%, το 2022 (αύξηση κατά 1,6 ποσ. μονάδες). Ο συγκεκριμένος δείκτης μειώθηκε οριακά μόνο στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (κατά 0,3 ποσ. μονάδες). Αντίθετα, αύξηση εμφάνισε ο δείκτης στο χονδρικό εμπόριο (+1,6 ποσ. μονάδες) και στο λιανικό εμπόριο (+0,9 ποσ. μονάδες).

Αναλυτικότερα, οριακή μείωση του δείκτη σημειώθηκε, το 2023, μόνο στον κλάδο των ανταλλακτικών αυτοκινήτων. Στους υπόλοιπους 17 κλάδους, το περιθώριο μικτού κέρδους παρουσίασε βελτίωση (έστω και οριακή) ή παρέμεινε στάσιμο.

Το λιανικό εμπόριο εμφανίζει τον υψηλότερο δείκτη διαχρονικά (26,7%, το 2023), ακολουθεί ο τομέας της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (16,5%) και έπεται το χονδρικό εμπόριο (15,9%).

Στο επίπεδο της λειτουργικής κερδοφορίας του εμπορίου (στο σύνολό του), οι εξελίξεις ήταν επίσης θετικές, το 2023. Τα συνολικά λειτουργικά κέρδη διαμορφώθηκαν σε €3,6 δισ., καταγράφοντας άνοδο κατά 13,4%, σε σχέση με το 2022, υψηλότερη από την αντίστοιχη των μικτών κερδών (+10,6%). Ειδικότερα, τα λοιπά λειτουργικά έσοδα ενισχύθηκαν κατά 15,8%, το διάστημα 2023/2022, ενώ μικρότερη ήταν η συνολική ποσοστιαία αύξηση των λειτουργικών εξόδων και χρηματοοικονομικών δαπανών (+10,5%).

Σε επίπεδο τομέων, σημαντική ποσοστιαία αύξηση εμφάνισαν τα λειτουργικά αποτελέσματα κυρίως του λιανικού εμπορίου (κατά 65,0% ή €444,5 εκατ.), καθώς και της εμπορίας αυτοκινήτων και ανταλλακτικών (κατά 49,3% ή €124,7 εκατ.). Αντίθετα, στο χονδρικό εμπόριο, τα λειτουργικά κέρδη συρρικνώθηκαν κατά 6,2% (ή κατά €141 εκατ.), το τελευταίο έτος.

Τα υψηλότερα οργανικά κέρδη (σε απόλυτα μεγέθη) εμφανίζει, με διαφορά από τους λοιπούς τομείς, το χονδρικό εμπόριο. Ακολουθεί το λιανικό εμπόριο και έπεται ο τομέας της εμπορίας αυτοκινήτων-ανταλλακτικών.

Από πλευράς κλάδων, θετική μεταβολή στο λειτουργικό αποτέλεσμα εμφανίζουν, το 2023, 13 από τους 18 συνολικά κλάδους.

Σημαντική ποσοστιαία αύξηση των λειτουργικών κερδών εμφάνισαν αρκετοί κλάδοι του εμπορίου, κατά το διάστημα 2023/2022. Ιδιαίτερα υψηλή ήταν η αύξηση (σε ποσοστό και σε απόλυτα μεγέθη) στο Λοιπό λιανικό εμπόριο, καθώς τα οργανικά κέρδη υπερδιπλασιάστηκαν (+105,3% ή κατά €316,8 εκατ.). Η μεταβολή αυτή οφείλεται, κατά κύριο λόγο, σε μια μεγάλη εταιρεία του κλάδου, η οποία επηρεάζει σημαντικά τα προαναφερόμενα μεγέθη (βλ. σημείωση 4).

Επισημαίνεται ότι στο λοιπό λιανικό εμπόριο συμπεριλαμβάνονται κλάδοι όπως: το λιανικό εμπόριο παιχνιδιών, βιβλίων, αθλητικού εξοπλισμού, ιατρικών ειδών, χαλιών, κοσμημάτων κλπ. Αξίζει να αναφερθεί ότι τα λειτουργικά κέρδη του λοιπού λιανικού εμπορίου κάλυψαν το 54,7% του συνόλου των λειτουργικών αποτελεσμάτων του λιανικού εμπορίου το 2023 (2022: 44,0%).

Επιπλέον, σημαντική ποσοστιαία αύξηση εμφανίζουν και άλλοι κλάδοι του εμπορίου, και συγκεκριμένα το Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού (+114,0%), το Λ/Ε καλλυντικών

Τα υψηλότερα οργανικά κέρδη (σε απόλυτα μεγέθη) εμφανίζει, με διαφορά από τους λοιπούς τομείς, το χονδρικό εμπόριο.

(+67,3%), τα Πολυκαταστήματα (+61,3%), το εμπόριο αυτοκινήτων (+60,2%), το Λ/Ε οικιακών συσκευών (+58,0%) και τα Σουπερμάρκετ (+43,9%). Επίσης, ένας κλάδος, και συγκεκριμένα το Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου παρουσίασε αρνητικό λειτουργικό αποτέλεσμα και τα δύο εξεταζόμενα έτη, σημαντικά, όμως, μειωμένο το 2023, σε σχέση με το 2022 (κατά 67,9%).

Τη χαμηλότερη ποσοστιαία αύξηση εμφάνισε το άλλο χονδρικό εμπόριο (+5,5%), το εμπόριο ανταλλακτικών αυτοκινήτων (+10,6%) και το Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού (+12,0%).

Την μεγαλύτερη αύξηση, σε απόλυτα μεγέθη, κατέγραψε ο κλάδος του λοιπού λιανικού εμπορίου (€316,8 εκατ.), του εμπορίου αυτοκινήτων (€118,8 εκατ.), των Σουπερμάρκετ (€70,9 εκατ.) και του Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (€65,0 εκατ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.6 Τα λειτουργικά κέρδη των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023-2022 Κατανομή κατά τομέα και κλάδο ('000 €)			
Κλάδος	2023	2022	Μεταβολή 2023/2022
Αυτοκίνητα	316.109	197.335	60,2%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	61.649	55.724	10,6%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	377.758	253.060	49,3%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	56.569	79.610	-28,9%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	453.335	404.622	12,0%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	703.263	722.169	-2,6%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	99.830	261.706	-61,9%
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	215.548	270.597	-20,3%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	508.219	443.244	14,7%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	80.413	76.205	5,5%
Χονδρικό εμπόριο	2.117.178	2.258.154	-6,2%
Σουπερμάρκετ	232.468	161.525	43,9%
Πολυκαταστήματα	29.831	18.499	61,3%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	7.812	3.651	114,0%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	188.627	155.317	21,4%
Λ/Ε καλλυντικών	26.015	15.554	67,3%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	24.907	15.763	58,0%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-6.379	-19.891	67,9%
Λ/Ε καυσίμων	7.143	32.296	-77,9%
Λοιπό Λ/Ε	617.559	300.780	105,3%
Λιανικό εμπόριο	1.127.984	683.493	65,0%
Γενικό σύνολο	3.622.919	3.194.707	13,4%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Από την άλλη πλευρά, σημαντική μείωση των λειτουργικών κερδών εμφάνισε ο κλάδος του Χ/Ε καυσίμων και χημικών (-61,9% ή κατά €161,9 εκατ.), το Λ/Ε καυσίμων (-77,9% ή €25,1 εκατ.)⁵, το Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής (-28,9% ή €23,0 εκατ.) και το Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων (-20,3% ή €55,0 εκατ.)⁶.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.7		
Περιθώριο λειτουργικού κέρδους των ΑΕ και ΕΠΕ κατά τομέα και κλάδο: 2023-2022		
Κλάδος	2023	2022
Αυτοκίνητα	5,7%	4,7%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	5,2%	5,3%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	5,6%	4,8%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	4,1%	5,8%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	4,3%	4,3%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	6,5%	7,0%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	0,6%	1,2%
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	5,8%	6,9%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	6,8%	6,3%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	5,4%	5,0%
Χονδρικό εμπόριο	4,0%	4,1%
Σουπερμάρκετ	2,0%	1,5%
Πολυκαταστήματα	7,6%	5,2%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	2,5%	1,3%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	10,4%	9,8%
Λ/Ε καλλυντικών	5,6%	4,0%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	3,7%	2,7%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-0,4%	-1,4%
Λ/Ε καυσίμων	0,4%	1,8%
Λοιπό Λ/Ε	24,9%	13,6%
Λιανικό εμπόριο	5,3%	3,5%
Γενικό σύνολο	4,5%	4,0%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

5. Στον κλάδο του Λ/Ε καυσίμων, η αύξηση των λειτουργικών εξόδων κατά 13,6% (ή κατά €16,4 εκατ.), η οποία συνοδεύτηκε από δραστική μείωση των λοιπών λειτουργικών εσόδων κατά 78% (ή €19,4 εκατ.), είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του λειτουργικού αποτελέσματος του κλάδου κατά 77,9%. Μεγάλο μέρος της μείωσης των λειτουργικών εσόδων του κλάδου οφείλεται σε συγκεκριμένη εταιρεία, η οποία μείωσε τα έσοδά της κατά €16 εκατ. περίπου. Αν δεν συμπεριληφθεί η συγκεκριμένη εταιρεία στο δείγμα, τότε το ποσοστό μείωσης των λοιπών λειτουργικών εσόδων του κλάδου θα περιοριζόταν στο 38% περίπου.

6. Πληροφορίες σχετικά με την εξέλιξη της κερδοφορίας (λειτουργικής και καθαρής) το 2023/2022 ορισμένων από τους προαναφερόμενους κλάδους παρατίθενται σε επόμενη ενότητα (βλ. σημειώσεις 3-4).

Όσον αφορά το ποσοστό λειτουργικού κέρδους, λόγω της υψηλότερης αύξησης των λειτουργικών κερδών σε σχέση με την αντίστοιχη των πωλήσεων το περιθώριο λειτουργικού κέρδους αυξήθηκε ελαφρώς σε 4,5%, το 2023, από 4,0%, το 2022. Ο συγκεκριμένος δείκτης παρουσίασε αύξηση κατά 1,8 ποσοστιαίες μονάδες, στο λιανικό εμπόριο, και κατά 0,8 ποσ. μονάδες, στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών. Στο χονδρικό εμπόριο, εμφάνισε οριακή αρνητική μεταβολή (-0,1 ποσ. μον.).

Από κλαδικής σκοπιάς, μείωση (έστω και οριακή) σημείωσε ο δείκτης σε 6 από τους 18 συνολικά κλάδους, με το Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής (-1,7 ποσ. μον.) να καταγράφει τη μεγαλύτερη πτώση.

ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ 2023

Το 2023, η κερδοφορία (προ φόρων) του συνόλου των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ κατέγραψε αξιόλογη αύξηση κατά 14,4%.

Το περιθώριο καθαρού κέρδους διευρύνθηκε σε 4,3%, το 2023, από 3,8%, το 2022.

Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων βελτιώθηκε σε 21,3%, το 2023, από 20,0%, το προηγούμενο έτος.

Η αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εταιρείες διαμορφώθηκε σε 4,16:1, το 2023, από 4,11:1, το 2022.

Κερδοφόρο ήταν το τελικό καθαρό αποτέλεσμα και στους τρεις τομείς του εμπορίου, το 2023. Σημαντική αύξηση κερδών κατέγραψε το λιανικό εμπόριο (+74,1%), καθώς και ο τομέας της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (+54,5%). Μείωση κερδών εμφάνισε το χονδρικό εμπόριο (-5,6%).

Το 2023, η συνολική κερδοφορία των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ παρουσίασε αξιόλογη αύξηση, τα δε κέρδη (προ φόρων) διαμορφώθηκαν σε €3,5 δισ., ενισχυμένα κατά 14,4%, σε σχέση με το 2022.

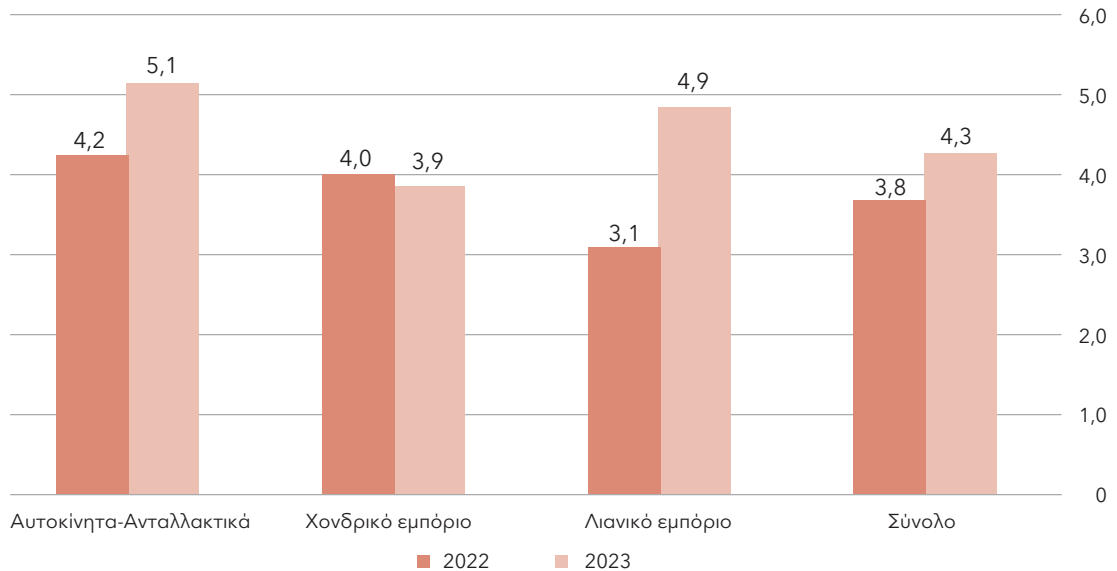
Θετικό είναι το γεγονός ότι και οι τρεις τομείς του εμπορίου ήταν κερδοφόροι κατά τη διετία 2023-2022. Ωστόσο, διαφορετική ήταν η εξέλιξη του καθαρού αποτελέσματος των επιμέρους τομέων. Συγκεκριμένα, ιδιαίτερα υψηλή ήταν η αύξηση του κερδοφορίας του λιανικού εμπορίου κατά 74,1%, και ακολούθησε το εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (+54,5%). Αντίθετα, στο χονδρικό εμπόριο η κερδοφορία συρρικνώθηκε κατά 5,6%.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι, στις παραπάνω μεταβολές (θετικές ή αρνητικές), ιδιαίτερα σημαντική ήταν η συμβολή συγκεκριμένων κλάδων δραστηριότητας, όπως αναλύεται στη συνέχεια.

Σημαντικό είναι ότι 12 από τους 18 συνολικά κλάδους του εμπορίου κατέγραψαν αύξηση κερδών, το 2023, ενώ 5 παρουσίασαν μείωση του κερδοφόρου αποτελέσμα-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.7

Ποσοστό καθαρού κέρδους των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2022-2023 -
Ανάλυση κατά τομέα (%)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

τος, κατά το τελευταίο έτος. Επίσης, ένας κλάδος ήταν ζημιογόνος, τόσο το 2023 όσο και το 2022, ο οποίος κατάφερε, ωστόσο, να μειώσει σημαντικά το αρνητικό αποτέλεσμα⁷.

Μεταξύ των κλάδων που κατέγραψαν μείωση κερδών το 2023, σε σχέση με το 2022, την υψηλότερη ποσοστιαία μείωση εμφάνισε το Λ/Ε καυσίμων (-81,5%) και ακολούθησε το Χ/Ε καυσίμων και χημικών (-57,6%).

Ιδιαίτερα υψηλή (σε ποσοστό και σε απόλυτα μεγέθη) ήταν η αύξηση των κερδών στο λοιπό λιανικό εμπόριο, τα οποία υπερδιπλασιάστηκαν (119,0% ή κατά €322,8 εκατ.), μεταβολή η οποία οφείλεται, κατά κύριο λόγο, σε μια μεγάλη εταιρεία του κλάδου⁸.

Επίσης, σημαντική (σε απόλυτα μεγέθη) ήταν η άνοδος των κερδών στο εμπόριο αυτοκινήτων (κατά €115,8 εκατ.), στο Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (€71,4 εκατ.), στα Σουπερμάρκετ (€58,9 εκατ.) και στο Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού (€49,9 εκατ.).

7. Η διαμόρφωση αρνητικού καθαρού αποτελέσματος στον κλάδο του λιανικού εμπορίου Η/Υ και μηχανών γραφείου οφείλεται σε μεγάλη εταιρεία - αλυσίδα του κλάδου -, η οποία εμφάνισε υψηλές ζημιές και το 2023 (€-28,9 εκατ.), αν και μειωμένες σε σχέση με το προηγούμενο έτος (€-41,6 εκατ.). Αν δεν συμπεριληφθούν τα μεγέθη της συγκεκριμένης εταιρείας στο δείγμα, τότε το αποτέλεσμα του κλάδου (λειτουργικό και καθαρό) θα ήταν θετικό και για τα 2 έτη.

8. Ο υπερδιπλασιασμός του λειτουργικού και καθαρού αποτελέσματος στον κλάδο του λοιπού Λ/Ε οφείλεται, κατά κύριο λόγο, σε μεγάλη εταιρεία του κλάδου, η οποία σημείωσε κατακόρυφη άνοδο των κερδών της κατά 183% (ή €293,8 εκατ.), λόγω, κυρίως, της "εκτόξευσης" των λοιπών λειτουργικών εσόδων από €10,6 εκατ., το 2022, σε €258,3 εκατ., το 2023. Αν δεν συμπεριληφθούν τα μεγέθη της συγκεκριμένης εταιρείας στον κλάδο, τότε η αύξηση στο λειτουργικό και καθαρό αποτέλεσμα θα περιοριζόταν σε 16,4% και 26,2% αντίστοιχα.

Σχετικά με την ετήσια μεταβολή του τελικού καθαρού αποτελέσματος, κατακόρυφη ήταν η ποσοστιαία αύξηση των κερδών, το 2023, σε ορισμένους κλάδους του εμπορίου, κυρίως δε στο Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού (+207,5%), στα Πολυκαταστήματα (+185,0%), στο Λοιπό λιανικό εμπόριο (+119,0%), στο εμπόριο αυτοκινήτων (+69,2%) και στο Λ/Ε καλλυντικών (+67,6%).

Τα υψηλότερα κέρδη προ φόρου εμφανίζει ο κλάδος του Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης (€689,2 εκατ.), και ακολουθούν κατά σειρά: το Λοιπό λιανικό εμπόριο (€594,1 εκατ.), το Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (€493,4 εκατ.), το Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού (€444,3 εκατ.), το εμπόριο αυτοκινήτων (€283,1 εκατ.), τα Σουπερμάρκετ (€214,1 εκατ.) και το Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων (€212,5 εκατ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8 Τα προ φόρου κέρδη των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023-2022 Κατανομή κατά τομέα και κλάδο (€ '000)			
Κλάδος	2023	2022	Μεταβολή 2023/2022
Αυτοκίνητα	283.079	167.285	69,2%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	60.649	55.182	9,9%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	343.728	222.466	54,5%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	53.994	77.130	-30,0%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	444.302	394.367	12,7%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	689.164	703.834	-2,1%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	116.887	275.542	-57,6%
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	212.450	264.900	-19,8%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	493.406	421.964	16,9%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	79.850	77.178	3,5%
Χονδρικό εμπόριο	2.090.052	2.214.914	-5,6%
Σουπερμάρκετ	214.063	155.171	38,0%
Πολυκαταστήματα	15.591	5.470	185,0%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	6.321	2.055	207,5%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	137.800	107.209	28,5%
Λ/Ε καλλυντικών	25.750	15.361	67,6%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	45.569	30.654	48,7%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-8.853	-23.256	61,9%
Λ/Ε καυσίμων	5.791	31.354	-81,5%
Λοιπό Λ/Ε	594.070	271.232	119,0%
Λιανικό εμπόριο	1.036.103	595.250	74,1%
Γενικό σύνολο	3.469.884	3.032.631	14,4%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Το περιθώριο καθαρού κέρδους αυξήθηκε ελαφρώς σε 4,3%, το 2023, από 3,8%, το 2022. Σε επίπεδο τομέων, το υψηλότερο ποσοστό εμφάνισε, το 2023, το εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (5,1%), στη συνέχεια το λιανικό εμπόριο (4,9%) και ακολούθησε ο τομέας του χονδρικού εμπορίου (3,9%).

Από κλαδικής πλευράς, 17 κλάδοι, από τους 18 συνολικά, εμφανίζουν θετικό δείκτη και τα δύο έτη. Το υψηλότερο ποσοστό καθαρού κέρδους, το 2023, αντιστοιχεί στον κλάδο του λοιπού λιανικού εμπορίου (24,0%), και ακολουθούν το Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης (7,6%), το Λ/Ε οικιακών συσκευών (6,7%), το Χ/Ε/ μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (6,6%) και το Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης (6,3%).

Τα χαμηλότερα (θετικά) περιθώρια εμφανίζουν το λιανικό εμπόριο καυσίμων (0,3%) και το χονδρικό εμπόριο καυσίμων και χημικών (0,7%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9		
Περιθώριο καθαρού κέρδους των ΑΕ και ΕΠΕ κατά τομέα και κλάδο: 2023-2022		
Κλάδος	2023	2022
Αυτοκίνητα	5,1%	4,0%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	5,1%	5,2%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	5,1%	4,2%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	3,9%	5,6%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	4,3%	4,2%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	6,3%	6,8%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	0,7%	1,3%
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	5,8%	6,8%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	6,6%	6,0%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	5,4%	5,1%
Χονδρικό εμπόριο	3,9%	4,0%
Σουπερμάρκετ	1,8%	1,5%
Πολυκαταστήματα	4,0%	1,5%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	2,0%	0,7%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	7,6%	6,8%
Λ/Ε καλλυντικών	5,6%	4,0%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	6,7%	5,2%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-0,6%	-1,6%
Λ/Ε καυσίμων	0,3%	1,7%
Λοιπό Λ/Ε	24,0%	12,3%
Λιανικό εμπόριο	4,9%	3,1%
Γενικό σύνολο	4,3%	3,8%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η διαμόρφωση των καθαρών αποτελεσμάτων των εμπορικών εταιρειών, κατά την τελευταία εξεταζόμενη διετία, είχε ως αποτέλεσμα να μεταβληθεί οριακά το κερδοφόρο τμήμα των ΑΕ και ΕΠΕ. Συγκεκριμένα, οι κερδοφόρες εταιρείες κάλυψαν το

80,6% του συνόλου των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ του δείγματος, το 2023, από 80,4%, το 2022. Η αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εταιρείες διαμορφώθηκε σε 4,16:1, το 2023, από 4,11:1, το 2022.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10					
Αριθμός εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023 - 2022 - Κατανομή κατά τύπο κερδοφορίας					
Κερδοφόρες		Ζημιογόνες		Σύνολο	
2023	2022	2023	2022	2023	2022
5.478	5.465	1.316	1.329	6.794	6.794

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

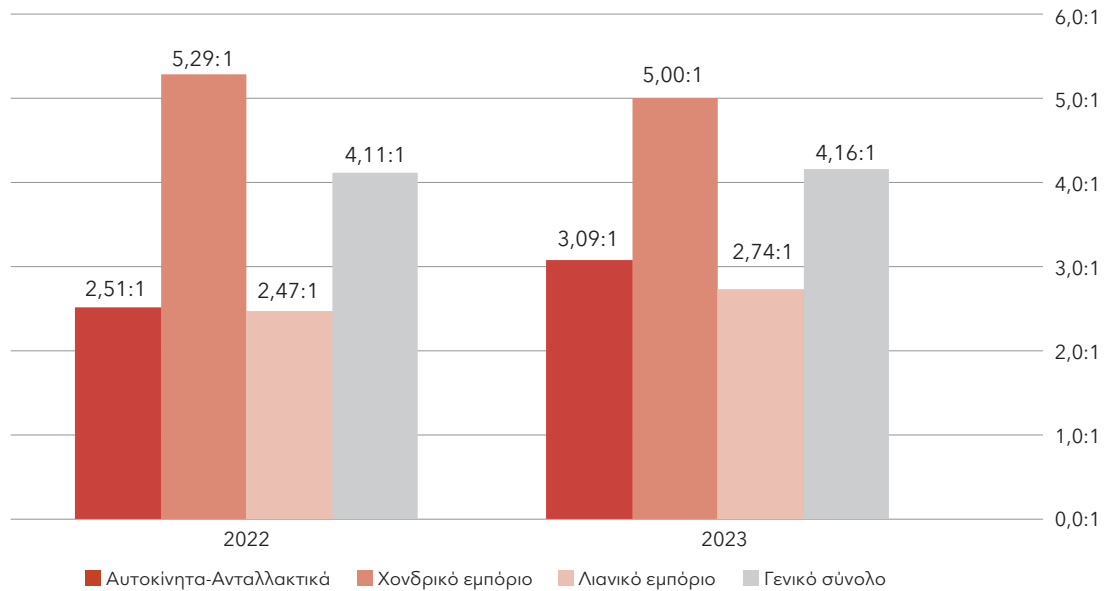
Από τομεακής πλευράς, η υψηλότερη αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εταιρείες διαμορφώθηκε, το 2023, στο χονδρικό εμπόριο (5,00:1). Ακολούθησαν το εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (3,09:1) και το λιανικό εμπόριο (2,74:1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.11		
Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εταιρείες: 2023 - 2022		
Ανάλυση κατά τομέα και κλάδο		
Κλάδος	2023	2022
Αυτοκίνητα	3,07:1	2,45:1
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	3,11:1	2,63:1
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	3,09:1	2,51:1
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	5,20:1	5,00:1
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	4,58:1	4,83:1
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	4,20:1	4,64:1
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	5,08:1	6,32:1
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	5,82:1	6,31:1
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	6,36:1	6,21:1
Άλλο χονδρικό εμπόριο	4,91:1	4,91:1
Χονδρικό εμπόριο	5,00:1	5,29:1
Σουπερμάρκετ	4,04:1	3,00:1
Πολυκαταστήματα	3,75:1	3,75:1
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1,74:1	1,24:1
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης και ειδών οικιακής χρήσης	2,44:1	2,07:1
Λ/Ε καλλυντικών	2,54:1	2,07:1
Λ/Ε οικιακών συσκευών	5,10:1	3,16:1
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	2,74:1	3,18:1
Λ/Ε καυσίμων	1,62:1	2,88:1
Λοιπό Λ/Ε	2,83:1	2,86:1
Λιανικό εμπόριο	2,74:1	2,47:1
Γενικό σύνολο	4,16:1	4,11:1

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.8

Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ: 2022-2023

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

3.2.2. Οι πηγές χρηματοδότησης των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου, το 2023

Τα συνολικά ίδια κεφάλαια διευρύνθηκαν κατά 7,7%, κατά τη διετία 2023-2022. Ωστόσο, οι συνολικές υποχρεώσεις των εταιρειών αυξήθηκαν με μικρότερο ρυθμό (3,8%), κ'ατι που είχε ως αποτέλεσμα την ελαφρά βελτίωση του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης του εμπορίου σε 66,4%, το 2023, από 67,2%, το προηγούμενο έτος.

Η εξέλιξη των ιδίων κεφαλαίων

Με βάση το διαθέσιμο δείγμα ισολογισμών της παρούσας έρευνας, τα ίδια κεφάλαια των ΑΕ και ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου αυξήθηκαν κατά 7,7%, τη διετία 2023-2022, και διαμορφώθηκαν σε €16,3 δισ. Ειδικότερα, ιδιαίτερα σημαντική αύξηση κατά 28,3% κατέγραψε το κονδύλι "αποτελέσματα εις νέον". Το μετοχικό κεφάλαιο εμφάνισε οριακή θετική μεταβολή (+0,7%), ενώ τα αποθεματικά μειώθηκαν κατά 2,8%.

Αύξηση στα ίδια κεφάλαιά τους εμφάνισαν και οι τρεις τομείς του εμπορίου, κατά το διάστημα 2023/2022. Το υψηλότερο ποσοστό ανόδου καταγράφεται στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (+20,1%), και ακολουθούν το χονδρικό εμπόριο (+7,5%) και το λιανικό εμπόριο (+5,5%).

Από κλαδικής πλευράς, το 2023, παρατηρείται αύξηση των ιδίων κεφαλαίων σε 15 επί μέρους κλάδους. Υψηλή ήταν η ποσοστιαία αύξηση στο εμπόριο αυτοκινήτων (+27,9%) και στο Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης (+21,1%). Μείωση εμφάνισαν τα ίδια κεφάλαια στο Χ/Ε καυσίμων και χημικών (-3,2%), στο Λ/Ε οικιακών συσκευών (-3,1%) και στο Λ/Ε καυσίμων (-1,1%).

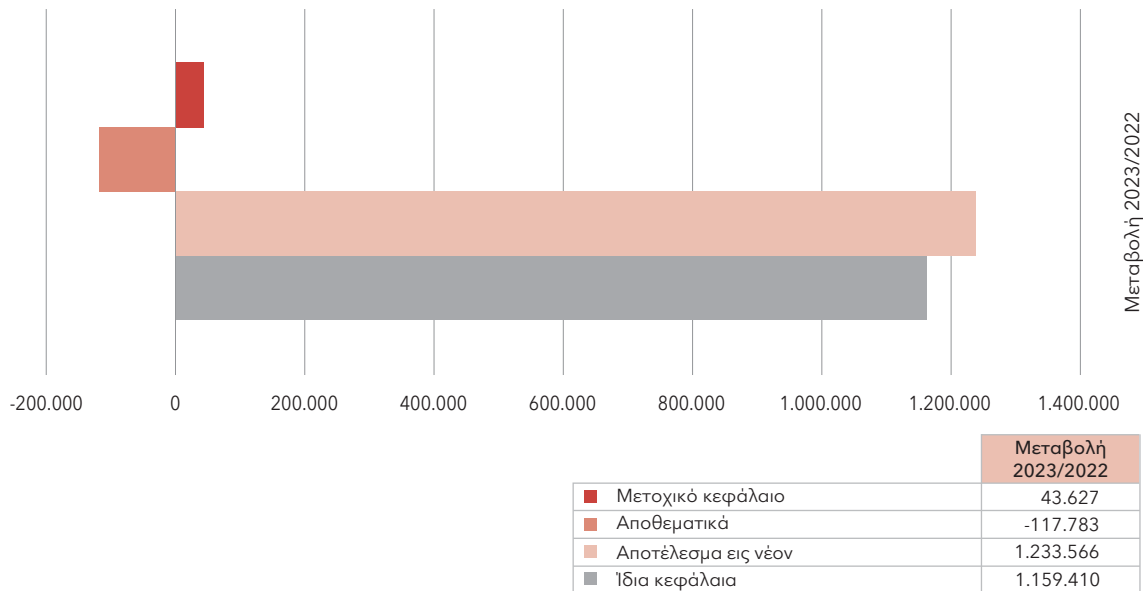
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12			
Η κατανομή των ιδίων κεφαλαίων κατά τομέα και κλάδο: 2023-2022 (€ '000)			
Κλάδος	2023	2022	Μεταβολή 2023/2022
Αυτοκίνητα	706.059	552.043	27,9%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	315.333	298.382	5,7%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	1.021.392	850.425	20,1%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	297.858	289.928	2,7%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	2.073.969	1.885.522	10,0%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	3.289.930	3.031.371	8,5%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	1.296.314	1.339.027	-3,2%
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	1.384.858	1.300.019	6,5%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	2.028.033	1.819.953	11,4%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	327.588	284.826	15,0%
Χονδρικό εμπόριο	10.698.550	9.950.646	7,5%
Συπερμάρκετ	1.529.342	1.447.500	5,7%
Πολυκαταστήματα	214.250	202.943	5,6%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	34.458	32.816	5,0%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	349.153	288.287	21,1%
Λ/Ε καλλυντικών	89.743	82.595	8,7%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	253.123	261.112	-3,1%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	182.635	169.636	7,7%
Λ/Ε καυσίμων	78.991	79.884	-1,1%
Λοιπό Λ/Ε	1.856.687	1.783.072	4,1%
Λιανικό εμπόριο	4.588.383	4.347.844	5,5%
Γενικό σύνολο	16.308.325	15.148.915	7,7%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.9

Μεταβολή των ιδίων κεφαλαίων των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023/2022 ('000 €)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Το συνολικό χρέος των εταιρειών Α.Ε. και ΕΠΕ ενισχύθηκε κατά 3,8%, το διάστημα 2023/2022, μεταβολή που προήλθε κυρίως από την αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 4,7%. Οι μεσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις ενισχύθηκαν με μικρότερο ρυθμό (+1,6%).

Η συμμετοχή του τραπεζικού δανεισμού στο συνολικό χρέος των εταιρειών διαμορφώθηκε σε 40,6%, το 2023, από 41,1%, το προηγούμενο έτος.

Οι διαφορετικοί ρυθμοί μεταβολής του συνολικού χρέους των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ (+3,8%) και των ιδίων κεφαλαίων (+7,7%) είχαν ως αποτέλεσμα την ελαφρά βελτίωση της δανειακής επιβάρυνσης σε 66,4%, το 2023, από 67,2%, το προηγούμενο έτος. Η διεύρυνση των συνολικών υποχρεώσεων οφείλεται, κυρίως, στην αύξηση του βραχυπρόθεσμου χρέους κατά 4,7%, ενώ το μεσο-μακροπρόθεσμο χρέος ενισχύθηκε κατά 1,6%. Ειδικότερα, ο συνολικός τραπεζικός δανεισμός (βραχυπρόθεσμος και μακροπρόθεσμος) αυξήθηκε κατά 2,8%, το διάστημα 2023/2022. Η συμμετοχή του τραπεζικού δανεισμού στο σύνολο των υποχρεώσεων διαμορφώθηκε σε 40,6%, το 2023, από 41,1%, το προηγούμενο έτος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.13 Μεταβολές βασικών μεγεθών του παθητικού των ΑΕ και ΕΠΕ: 2023-2022 (€ '000)		
Μέγεθος	Μεταβολή 2023/2022	Ποσοστό Μεταβολής 2023/2022
Α. Ίδια κεφάλαια	1.159.410	7,7
A.1 Μετοχικό κεφάλαιο	43.627	0,7
A.2 Αποθεματικά	-117.783	-2,8
A.3 Αποτέλεσμα εις νέον	1.233.566	28,3
Β. Υποχρεώσεις	1.193.532	3,8
B.1 Μεσο-μακροπρόθεσμες	146.254	1,6
B.2 Βραχυπρόθεσμες	1.047.278	4,7
Γ. Σύνολο παθητικού	2.352.942	5,1

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

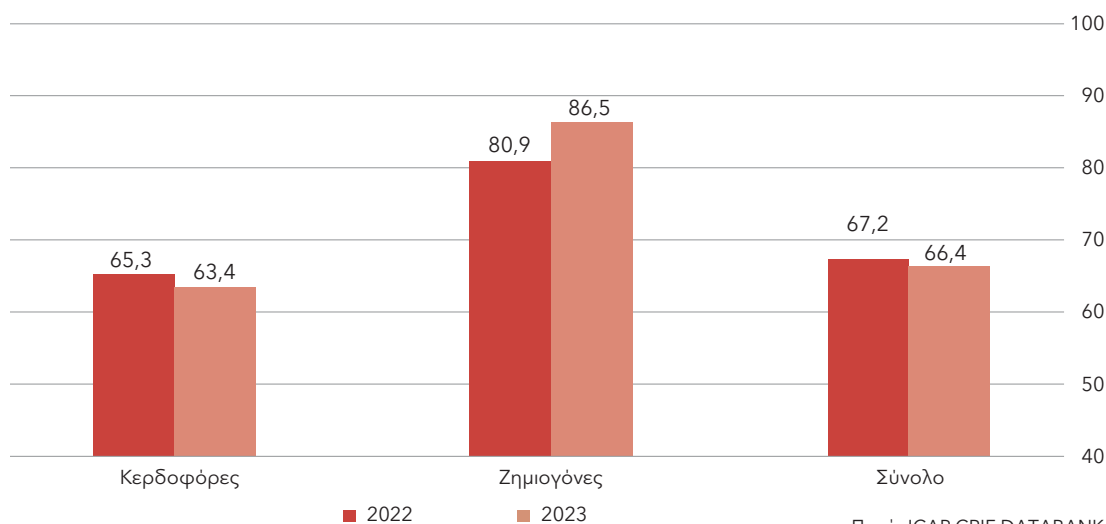
Συρρίκνωση του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης εμφάνισαν και οι τρεις τομείς του εμπορίου, και κυρίως το χονδρικό εμπόριο, κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες. Οριακή μείωση εμφάνισε το λιανικό εμπόριο (-0,6 ποσ. μον.), καθώς και το εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (-0,2 ποσ. μον.).

Από κλαδική σκοπιά, ο δείκτης διευρύνθηκε σε 5 από τους 18 επιμέρους κλάδους, ενώ σε έναν παρέμεινε στάσιμος. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η αύξηση στο Λ/Ε καυσίμων (κατά 5 ποσ. μον.), ενώ, στους υπόλοιπους τέσσερεις, η αύξηση ήταν οριακή (κάτω από μία ποσ. μον.).

Αντίθετα, σημαντική μείωση του δείκτη κατέγραψε ο κλάδος του Λοιπού Λ/Ε (κατά 4,8 ποσ. μον.) και του Άλλου χονδρικού εμπορίου (-3,3 ποσ. μον.). Ακολούθησαν το Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης (-2,3 ποσ. μον.) και το Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού (-1,6 ποσ. μον.).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.10

Δείκτης δανειακής επιβάρυνσης: 2022-2023 - Ανάλυση κατά τύπο κερδοφορίας (%)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.14
Δείκτης δανειακής επιβάρυνσης* των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023-2022
Ανάλυση κατά τομέα και κλάδο

Κλάδος	2023	2022
Αυτοκίνητα	77,8%	78,6%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	62,7%	62,4%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	74,6%	74,8%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	67,6%	67,4%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	59,2%	60,8%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	64,6%	65,4%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	71,5%	72,6%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	57,0%	58,4%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	63,1%	63,3%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	67,2%	70,5%
Χονδρικό εμπόριο	63,8%	65,0%
Σουπερμάρκετ	80,5%	80,5%
Πολυκαταστήματα	73,3%	73,6%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	72,4%	73,0%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	71,6%	73,9%
Λ/Ε καλλυντικών	74,1%	73,4%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	65,1%	64,9%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	75,8%	76,7%
Λ/Ε καυσίμων	73,6%	68,6%
Λοιπό Λ/Ε	36,1%	40,9%
Λιανικό εμπόριο	69,4%	70,0%
Γενικό σύνολο	66,4%	67,2%

*Υποχρεώσεις προς σύνολο παθητικού

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

3.2.3. Η αποδοτικότητα των κεφαλαίων και η ρευστότητα των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου, το 2023

Η αποδοτικότητα των ιδίων και των συνολικών κεφαλαίων

Το 2023, η κερδοφορία των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ κατέγραψε αύξηση κατά 14,4%, ενώ τα ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν με χαμηλότερο ρυθμό (7,7%). Δεδομένων αυτών των μεταβολών, ο δείκτης της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων διευρύνθηκε σε 21,3%, το 2023, από 20,0%, το 2022.

Από την ανάλυση των επιμέρους τομέων, προκύπτει αξιόλογη αύξηση της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων στο λιανικό εμπόριο (+8,9 ποσ. μον.), καθώς και στον τομέα της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (κατά 7,5 ποσ. μον.), ενώ μειώθηκε στο χονδρικό εμπόριο (-2,8 ποσ. μον.).

Από κλαδικής πλευράς, σημαντικό είναι ότι 17 από τους 18 συνολικά κλάδους εμφάνισαν θετικό δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων, το 2023. Μόνον ένας κλάδος, και συγκεκριμένα το λιανικό εμπόριο Η/Υ, μηχανών γραφείου εμφάνισε αρνητική αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων, το 2023 (όπως και το 2022).

Πίνακας 3.15 Αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων* των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023-2022 Κατανομή κατά τομέα και κλάδο		
Κλάδος	2023	2022
Αυτοκίνητα	40,1%	30,3%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	19,2%	18,5%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	33,7%	26,2%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	18,1%	26,6%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	21,4%	20,9%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	20,9%	23,2%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	9,0%	20,6%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	15,3%	20,4%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	24,3%	23,2%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	24,4%	27,1%
Χονδρικό εμπόριο	19,5%	22,3%
Σουπερμάρκετ	14,0%	10,7%
Πολυκαταστήματα	7,3%	2,7%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	18,3%	6,3%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	39,5%	37,2%
Λ/Ε καλλυντικών	28,7%	18,6%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	18,0%	11,7%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-4,8%	-13,7%
Λ/Ε καυσίμων	7,3%	39,2%
Λοιπό Λ/Ε	32,0%	15,2%
Λιανικό εμπόριο	22,6%	13,7%
Γενικό σύνολο	21,3%	20,0%

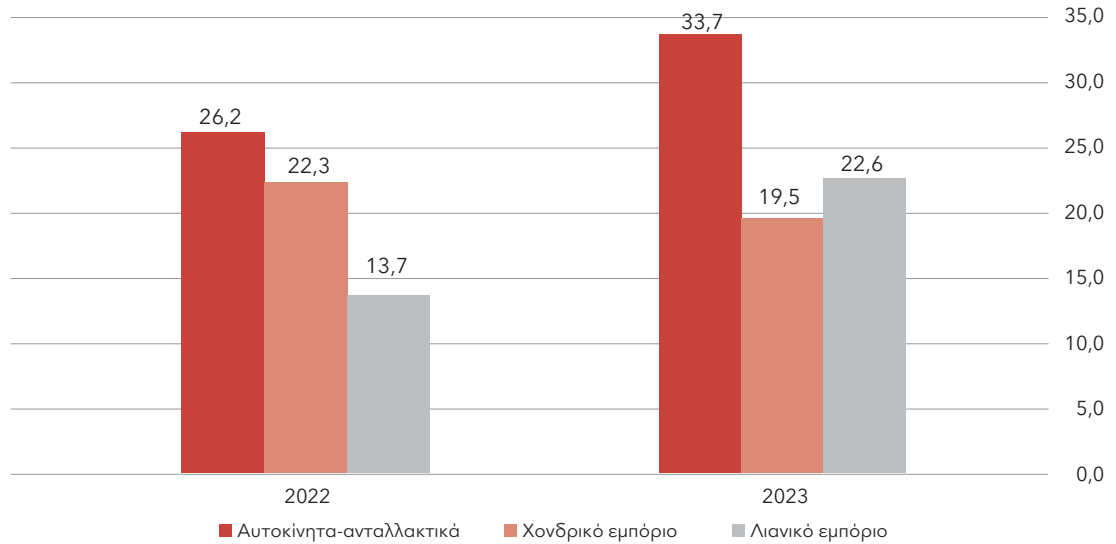
*Καθαρά προ φόρου κέρδη προς ίδια κεφάλαια επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η αποδοτικότητα των συνολικών κεφαλαίων αποτελεί έναν δείκτη του προ φόρου οφέλους που αποκομίζουν οι μέτοχοι και οι δανειστές μιας επιχείρησης. Συνιστά το άθροισμα των κερδών και των χρηματοοικονομικών δαπανών, εκφρασμένο ως ποσοστό του συνολικού ενεργητικού.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.11

Αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2022-2023 - Ανάλυση κατά τομέα (%)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Με βάση τα δεδομένα, ο δείκτης βελτιώθηκε σε 8,9%, το 2023, από 7,9%, το 2022. Σε επίπεδο τομέων, ο συγκεκριμένος δείκτης αυξήθηκε στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (κατά 2,4 ποσ. μον.), καθώς και στο λιανικό εμπόριο (κατά 3,2 ποσ. μον.). Μόνο στο χονδρικό εμπόριο μειώθηκε οριακά (-0,3 ποσ. μον.).

Σε επίπεδο κλάδων, τις καλύτερες επιδόσεις εμφάνισε, το 2023, το Λοιπό Λ/Ε (21,5%), και ακολούθησαν το Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης (13,1%) και το εμπόριο αυτοκινήτων (11,2%).

Όσον αφορά τη μεταβολή του δείκτη κατά το τελευταίο έτος, παρατηρείται βελτίωση του δείκτη σε 13 από τους 18 επιμέρους κλάδους. Τη μεγαλύτερη βελτίωση, με διαφορά, εμφάνισε το Λοιπό Λ/Ε (κατά 11,7 ποσ. μον.), και ακολούθησε το Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού (+3,5 ποσ. μον.), το εμπόριο αυτοκινήτων (+2,9 ποσ. μον.), το Λ/Ε καλλυντικών (+2,8 ποσ. μον.) και το Λ/Ε οικιακών συσκευών (+2,8 ποσ. μον.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.16		
Η αποδοτικότητα των συνολικών κεφαλαίων* των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023-2022		
Κατανομή κατά τομέα και κλάδο		
Κλάδος	2023	2022
Αυτοκίνητα	11,2%	8,3%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	8,4%	7,9%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	10,6%	8,2%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	8,2%	10,3%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	10,0%	9,1%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	8,7%	8,9%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	5,3%	7,6%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	8,2%	9,8%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	10,5%	9,6%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	9,8%	9,3%
Χονδρικό εμπόριο	8,7%	9,0%
Συπερμάρκετ	4,8%	3,6%
Πολυκαταστήματα	4,2%	2,8%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	6,5%	3,0%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	13,1%	11,1%
Λ/Ε καλλυντικών	8,9%	6,1%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	8,6%	5,8%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	1,6%	-0,6%
Λ/Ε καυσίμων	5,4%	15,5%
Λοιπό Λ/Ε	21,5%	9,8%
Λιανικό εμπόριο	8,8%	5,6%
Γενικό σύνολο	8,9%	7,9%

*Καθαρά προ φόρου κέρδη συν χρηματοοικονομικές δαπάνες προς σύνολο ενεργητικού επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η ρευστότητα

Από τα στοιχεία των ισολογισμών που υπάρχουν στη βάση δεδομένων της ICAP CRIF, διαφαίνεται στασιμότητα στο κεφάλαιο κίνησης των ΑΕ και ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου, κατά τη διετία 2023-2022, όπως αυτή προκύπτει από τον δείκτη της γενικής ρευστότητας (δηλαδή, τον λόγο του κυκλοφορούντος και διαθέσιμου κεφαλαίου προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις).

Συγκεκριμένα, το κυκλοφορούν και διαθέσιμο κεφάλαιο αυξήθηκαν συνολικά κατά 4,6%, το διάστημα 2023/2022, ενώ και οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκαν με τον ίδιον σχεδόν ρυθμό (4,7%), με αποτέλεσμα ο δείκτης της γενικής ρευστότητας να παραμείνει σταθερός, κατά τη διετία 2023-2022, σε 1,35.

Σε επίπεδο τομέων, οριακή επιδείνωση του δείκτη γενικής ρευστότητας παρουσίασε ο τομέας της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών, καθώς και το λιανικό εμπόριο. Οριακή ήταν η βελτίωση στο χονδρικό εμπόριο.

Από κλαδικής πλευράς, οι ετήσιες μεταβολές είναι γενικά πολύ μικρές (ή και εντελώς οριακές, σε αρκετές περιπτώσεις). Εν τούτοις, σημειώνεται ελαφρά βελτίωση της γενικής ρευστότητας σε 7 από τους 18 συνολικά κλάδους. Το 2023, τον υψηλότερο δείκτη εμφανίζει ο κλάδος του λοιπού λιανικού εμπορίου (2,03), και ακολουθούν το Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων (1,70), το Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (1,57) και το Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης (1,55).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.17						
Αριθμοδείκτης κεφαλαίου κίνησης*: 2023-2022						
Ανάλυση κατά τομέα, κλάδο και κερδοφορία						
Κλάδος	Κερδοφόρες		Ζημιογόνες		Σύνολο	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Αυτοκίνητα	1,30	1,35	0,62	0,57	1,17	1,17
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	1,61	1,65	1,00	1,46	1,52	1,62
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	1,37	1,42	0,68	0,71	1,24	1,28
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	1,68	1,60	0,77	0,68	1,50	1,48
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1,57	1,52	0,98	0,94	1,50	1,46
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	1,62	1,61	0,99	1,05	1,55	1,55
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	1,56	1,35	0,83	0,87	1,32	1,25
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	1,98	1,83	1,10	0,85	1,70	1,71
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	1,67	1,64	0,95	1,16	1,57	1,61
Άλλο χονδρικό εμπόριο	1,34	1,29	1,11	1,23	1,33	1,29
Χονδρικό εμπόριο	1,64	1,57	0,95	0,96	1,52	1,50
Σουπερμάρκετ	0,70	0,67	0,57	0,50	0,68	0,64
Πολυκαταστήματα	0,97	0,99	1,10	0,88	0,97	0,95
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1,22	1,23	0,70	0,68	1,05	1,02
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	1,23	1,21	0,87	1,08	1,19	1,19
Λ/Ε καλλυντικών	1,22	1,20	0,33	0,61	1,10	1,10
Λ/Ε οικιακών συσκευών	1,24	1,64	0,89	0,70	1,19	1,43
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	1,48	1,61	0,83	0,86	1,14	1,20
Λ/Ε καυσίμων	1,78	1,51	0,99	1,27	1,30	1,46
Λοιπό Λ/Ε	2,12	2,67	1,05	1,04	2,03	2,40
Λιανικό εμπόριο	1,05	1,10	0,71	0,70	0,99	1,02
Γενικό σύνολο	1,45	1,44	0,86	0,84	1,35	1,35

*Κυκλοφορούν και διαθέσιμο κεφάλαιο προς βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

3.3. Οι πηγές της ανάλυσης

Εκτός από τα δημοσιευμένα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής και της Τράπεζας της Ελλάδος, ως πηγή δεδομένων χρησιμοποιήθηκε και το αρχείο των λογιστικών καταστάσεων της ICAP CRIF, της περιόδου 2022-2023, το οποίο αναφέρεται σε εμπορικές επιχειρήσεις νομικής μορφής ΑΕ, ΕΠΕ και ΙΚΕ⁹.

Το αρχείο της ICAP CRIF που χρησιμοποιήθηκε περιέχει τους ισολογισμούς και τις λογιστικές καταστάσεις των ΑΕ και ΕΠΕ του εμπορίου και περιλαμβάνει 6.794 εταιρείες, για τη διετία 2022-2023. Συγκεκριμένα, η παρούσα ανάλυση περιλαμβάνει τις εταιρείες για τις οποίες υπήρχε διαθέσιμος ισολογισμός για τα δύο τελευταία έτη (2023, 2022) κατά την ημερομηνία οριστικοποίησης του δείγματος (Δεκέμβριος 2024). Η κατανομή τους ανά τομέα εμπορικής δραστηριότητας παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.18.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.18 Το αρχείο ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ ICAP CRIF 2023-2022 (αριθμός εταιρειών)	
Τομέας εμπορίου	Ισολογισμοί
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	527
Χονδρικό εμπόριο	4.853
Λιανικό εμπόριο	1.414
Σύνολο	6.794

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Κατά πρώτον, οι εταιρείες έχουν ταξινομηθεί σε τρεις βασικούς τομείς, ανάλογα με τον τύπο της εμπορικής τους δραστηριότητας: χονδρικό εμπόριο, λιανικό εμπόριο και εμπόριο αυτοκινήτων και ανταλλακτικών αυτοκινήτων. Στη φετινή Έκθεση, έγινε κλαδική ανάλυση των ισολογισμών και των αποτελεσμάτων χρήσης των ΑΕ και ΕΠΕ της τελευταίας διετίας, με κατάλληλη συγχώνευση των τετραψήφιων εμπορικών δραστηριοτήτων κατά NACE (αναθεώρηση 2). Επίσης, συγκρίθηκε η κεφαλαιουχική διάρθρωση και τα αποτελέσματα χρήσης των κερδοφόρων και ζημιογόνων ΑΕ και ΕΠΕ κάθε έτους, τόσο στο σύνολο του εμπορίου, όσο και κατά τομέα και κλάδο εμπορικής δραστηριότητας.

9. Για την παρούσα ανάλυση αναφέρονται ως ΑΕ-ΕΠΕ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.19
Οι κλάδοι του εμπορίου

Κλάδος	Κλάδοι NACE
Αυτοκίνητα	4511, 4519, 4520
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	4531, 4532, 4540
Χ/Ε* προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	4611 έως και 4624
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	4631 έως και 4639
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	4641 έως και 4649
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	4671 και 4675
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	4672 έως και 4674, 4676
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	4651, 4652, 4661 έως και 4666, 4669
Άλλο χονδρικό εμπόριο	4690
Σουπερμάρκετ	4711
Πολυκαταστήματα	4719
Λ/Ε** τροφίμων, ποτών, καπνού	4721 έως και 4729
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	4751, 4771 έως και 4772
Λ/Ε καλλυντικών	4775
Λ/Ε οικιακών συσκευών	4743, 4754, 4759, 4763
Λ/Ε Η/Υ***, μηχανών γραφείου	4741, 4742
Λ/Ε καυσίμων	4730
Λοιπό Λ/Ε	4752, 4753, 4761, 4762, 4764, 4765, 4774, 4776 έως 4778

* Χονδρικό εμπόριο, ** Λιανικό εμπόριο, *** Ηλεκτρονικοί υπολογιστές

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Για όσους διαβάζουν την *Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου* για πρώτη φορά θα πρέπει να επισημανθεί εκ νέου ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανάμεσα στις ΑΕ και ΕΠΕ αφενός και στις επιχειρήσεις των λοιπών νομικών μορφών αφετέρου, ως προς την ποσοστιαία κατανομή ανά τομέα εμπορικής δράσης. Η μεγάλη πλειονότητα των λιανεμπορικών επιχειρήσεων είναι είτε ατομικές επιχειρήσεις είτε ομόρρυθμες ή ετερόρρυθμες εταιρείες. Αντίθετα, περίπου 7 από τις 10 ΑΕ και ΕΠΕ δραστηριοποιούνται στο χονδρικό εμπόριο, και το συνολικό ενεργητικό τους καλύπτει πάνω από το 60% του ενεργητικού όλων των ΑΕ και ΕΠΕ του εμπορίου (βάσει των διαθέσιμων δημοσιευμένων ισολογισμών και, κατ' επέκταση, του διαθέσιμου δείγματος εταιρειών της παρούσας έρευνας).

Ο σπουδαιότερος κλάδος δραστηριότητας των ΑΕ και ΕΠΕ του χονδρικού εμπορίου, τόσο από πλευράς αριθμού εταιρειών όσο και από πλευράς συνολικών κεφαλαίων, είναι ο ενοποιημένος κλάδος ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης. Το υψηλότερο μέσο ενεργητικό (ενεργητικό ανά εταιρεία) στον τομέα έχει ο κλάδος των καυσίμων-χημικών. Στο λιανικό εμπόριο, δραστηριοποιούνται 2 στις 10 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ. Στον συγκεκριμένο τομέα, υπάρχει ο κλάδος με το μεγαλύτερο μέσο ενεργητικό στο σύνολο του εμπορίου. Πρόκειται για τον κλάδο των Σουπερμάρκετ, ενώ ακολουθεί ο κλάδος των Πολυκαταστημάτων. Τέλος, ο τομέας της εμπορίας των αυτοκινήτων-ανταλλακτικών αυτοκινήτων περιλαμβάνει λιγότερες από μια στις 10 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, ο δε βασικός κλάδος του είναι η εμπορία αυτοκινήτων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.20				
Αριθμός, μερίδια ενεργητικού και ενεργητικό ανά εταιρεία των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2023				
Κατανομή κατά τομέα και κλάδο				
Κλάδος	Εταιρείες	Μερίδια πλήθους εταιρειών	Μερίδια ενεργητικού	Μέσο ενεργητικό ('000 €)
Αυτοκίνητα	338	5,0%	6,5%	9.397
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	189	2,8%	1,7%	4.468
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	527	7,8%	8,3%	7.629
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	372	5,5%	1,9%	2.472
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1.061	15,6%	10,5%	4.797
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	1.268	18,7%	19,1%	7.326
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	322	4,7%	9,4%	14.117
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	614	9,0%	6,6%	5.250
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	1.009	14,9%	11,3%	5.447
Άλλο χονδρικό εμπόριο	207	3,0%	2,1%	4.829
Χονδρικό εμπόριο	4.853	71,4%	60,8%	6.092
Σουπερμάρκετ	136	2,0%	16,1%	57.547
Πολυκαταστήματα	19	0,3%	1,6%	42.181
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	148	2,2%	0,3%	845
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης και ειδών οικιακής χρήσης	258	3,8%	2,5%	4.767
Λ/Ε καλλυντικών	46	0,7%	0,7%	7.528
Λ/Ε οικιακών συσκευών	183	2,7%	1,5%	3.967
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	71	1,0%	1,6%	10.632
Λ/Ε καυσίμων	97	1,4%	0,6%	3.082
Λοιπό Λ/Ε	456	6,7%	6,0%	6.372
Λιανικό εμπόριο	1.414	20,8%	30,9%	10.619
Γενικό σύνολο	6.794	100,0%	100,0%	7.153

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η χαρτογράφηση των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο λιανικό εμπόριο

(έρευνα INEMY 2024)

1

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις εμφανίζουν στασιμότητα, καθώς δυσκολεύονται να αυξήσουν τον κύκλο εργασιών τους λόγω οικονομικών πιέσεων και αβεβαιότητας στην αγορά.

2

Το ενεργειακό κόστος συνεχίζει να αποτελεί σοβαρό πλήγμα για την βιωσιμότητά των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η αύξηση του λογαριασμού ενέργειας, καταγράφεται σε υψηλότερα ποσοστά από το προηγούμενο έτος, γεγονός που υποδηλώνει την εντεινόμενη πίεση στο λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων.

3

4

Η άνοδος στις επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών 20.001€-50.000€ (39% το 2024 από 38% το 2023) και 50.001€-100.000€ (24% από 13%) και η παράλληλη μείωση των επιχειρήσεων άνω των 100.001€ στο 6% από 13%, αποτυπώνει την τάση συγκέντρωσης των επιχειρήσεων στις μεσαίες κατηγορίες.

5

6

Το 51,9% των επιχειρήσεων εκτιμά ότι η οικονομική τους κατάσταση θα παραμείνει αμετάβλητη το Β' εξάμηνο του 2024, επιβεβαιώνοντας τη στασιμότητα στην αγορά.

4.1 Το προφίλ των εμπορικών επιχειρήσεων και οι επιχειρηματικές στρατηγικές

4.1.1. Έτη λειτουργίας και Μίσθωση καταστήματος

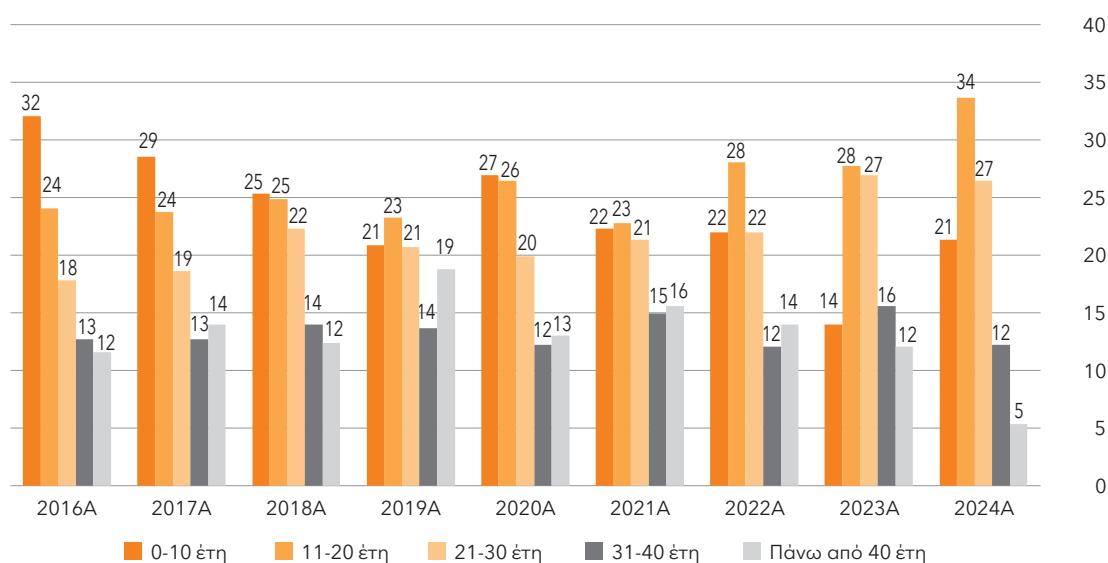
Η διαμόρφωση του προφίλ των εμπορικών επιχειρήσεων εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν τις επιχειρηματικές στρατηγικές και τις επιδόσεις του κλάδου του λιανικού εμπορίου. Ένα από τα βασικά στοιχεία ανάλυσης είναι η διάρκεια λειτουργίας των επιχειρήσεων. Η κατανομή των ετών λειτουργίας στο λιανικό εμπόριο φαίνεται να σημειώνει το 2024 ορισμένες διαφοροποιήσεις σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (2023).

Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται έως 10 έτη αυξήθηκαν από 14% το 2023 σε 21% το 2024, σηματοδοτώντας την ίδρυση νέων επιχειρήσεων που συνδέεται με μια αύξηση αυτής της παρουσίας της συγκεκριμένης κατηγορίας της τάξης των επτά ποσοστιαίων μονάδων. Παράλληλα, το ποσοστό των επιχειρήσεων με 11-20 έτη λειτουργίας παρουσίασε σημαντική άνοδο (από 28% σε 34%) ενώ το ποσοστό εκείνων με 21 έως 30 έτη παραμένει σταθερό διατηρώντας την αύξηση της συμμετοχής τους που είχε σημειωθεί πέρυσι.

Η εικόνα που εμφανίζουν οι δύο αυτές κατηγορίες μπορεί να μεταφραστεί σε δυναμισμό ή και αντοχή των «νεαρότερων» επιχειρήσεων του κλάδου. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται πάνω από 40 έτη μειώθηκαν αισθητά, από 12% το 2023 σε μόλις 5% το 2024, σημειώνοντας το χαμηλότερο ποσοστό των τελευταίων εννέα ετών καταγραφής. Η τάση αυτή ενδεχομένως αντανακλά αποχωρήσεις των επιχειρήσεων από την αγορά, είτε λόγω συνταξιοδότησης χωρίς μεταβίβαση, είτε λόγω διακοπής της λειτουργίας τους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.1

Έτη λειτουργίας στο λιανικό εμπόριο (% επιχειρήσεων)

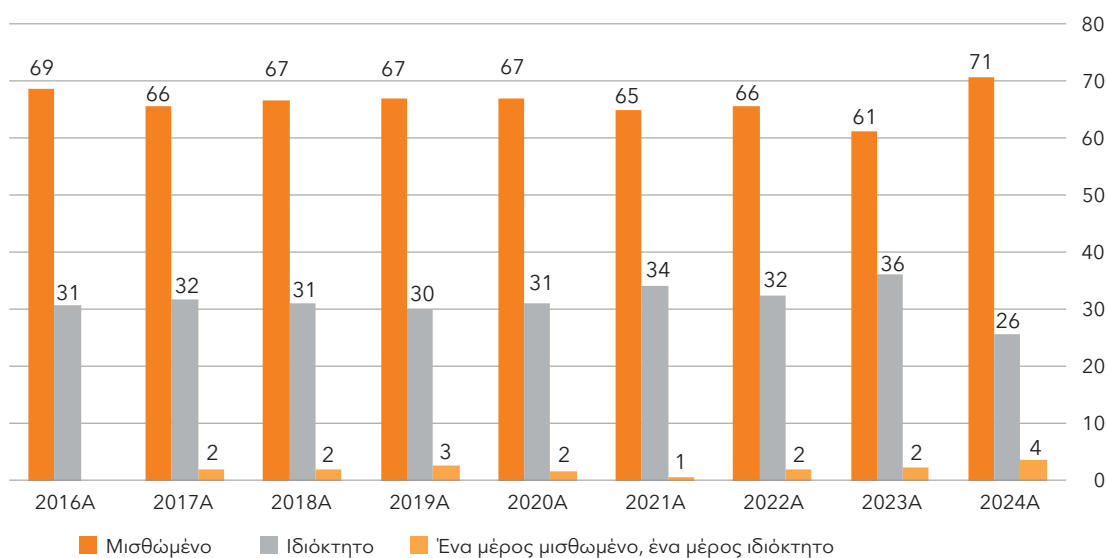
Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

4.1.2. Ιδιοκτησιακό καθεστώς επαγγελματικής στέγης

Σχετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς των επαγγελματιών ακινήτων στο λιανικό εμπόριο, τα στοιχεία για το 2024 υποδεικνύουν διαχρονικά την υπεροχή των μισθωμένων ακινήτων έναντι της ιδιόκτητης επαγγελματικής στέγης. Ωστόσο, το 2024, φαίνεται να σημειώνεται μια υποχώρηση των ιδιόκτητων ακινήτων στο 26% έναντι 36% το 2023, συρρικνώνοντας την αναλογία τους κατά 27%. Αντίθετα, το ποσοστό των επιχειρήσεων που ενοικιάζουν τον επαγγελματικό τους χώρο αυξήθηκε προσεγγίζοντας το 71%, σημειώνοντας το υψηλότερο ποσοστό των τελευταίων εννέα ετών. Παράλληλα, το εύρημα αυτό ενδέχεται να αντανακλά δυσκολίες της απόκτησης ή διατήρησης ιδιόκτητης στέγης, πιθανώς λόγω αυξημένου κόστους αγοράς ή ισχυρών οικονομικών πιέσεων. Επιπλέον, η κατηγορία των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν μικτό καθεστώς (ένα μέρος ιδιόκτητο και ένα μέρος μισθωμένο) παραμένει σταθερά σε πολύ χαμηλά επίπεδα, επιβεβαιώνοντας την κυριαρχία των δύο κύριων τάσεων στον κλάδο.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.2

Καθεστώς χρήσης ακινήτου στο λιανικό εμπόριο (% επιχειρήσεων)

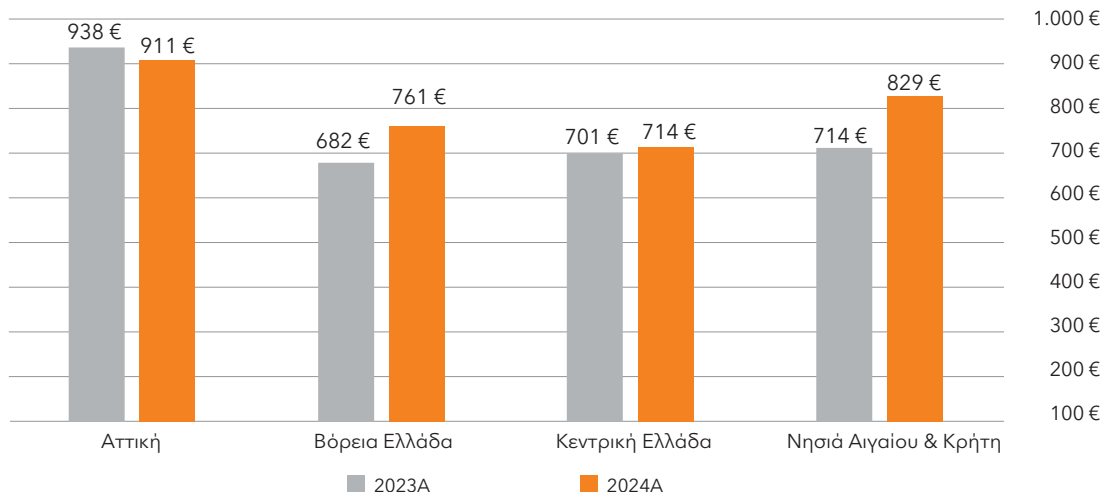

Πηγή: INFMΥ-F5FF

Το διάγραμμα 4.3 παρουσιάζει τη μεταβολή του μέσου μηνιαίου μισθώματος ανά μεγάλη γεωγραφική περιοχή της χώρας για το πρώτο εξάμηνο του 2024 σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023. Στην Αττική, το μέσο μίσθωμα μειώθηκε από 938 ευρώ το 2023 σε 911 ευρώ το 2024, καταγράφοντας ποσοστιαία μεταβολή της τάξης του -2,8%. Στη Βόρεια Ελλάδα, υπήρξε αισθητή αύξηση, με το μίσθωμα να διαμορφώνεται στα 761 ευρώ το 2024, από 682 ευρώ το 2023. Αντίθετα, στην Κεντρική Ελλάδα, το μέσο μίσθωμα κινήθηκε σε σταθερή πορεία με οριακά αυξητική τάση, καθώς καταγράφεται από 701 ευρώ το 2023 σε 714 ευρώ το 2024. Η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφεται στα Νησιά Αιγαίου & Κρήτη, όπου το μέσο μίσθωμα ανήλθε σε 829 ευρώ το 2024, από 714 ευρώ το 2023. Το στοιχείο αυτό αναδεικνύει την πίεση της τουριστικής δραστηριότητας στις τιμές των επαγγελματικών στεγών στους βασικούς τουριστικούς πόλους της ελληνικής οικονομίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.3

Μέσο μηνιαίο μίσθωμα σε ευρώ ανά μεγάλη γεωγραφική περιοχή
Α' εξάμηνο 2024 και Α' εξάμηνο 2023 (σε ευρώ)

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

Συνολικά, τα δεδομένα αποτυπώνουν την ανοδική τάση των ενοικίων στις περισσότερες περιοχές, ειδικά στα νησιά, με την περίπτωση της Αττικής να έχει ενδεχομένως σταθεροποιηθεί διαγράφοντας μια πτωτική τάση.

Παρακάτω, παρουσιάζεται η συσχέτιση μεταξύ των ετών λειτουργίας μιας επιχείρησης και του ιδιοκτησιακού καθεστώτος του ακινήτου όπου στεγάζεται (Πίνακας 4.1), καθώς, όπως έχει επισημανθεί και σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις, αυτές οι δύο μεταβλητές είναι αλληλεξαρτώμενες. Παρατηρείται ότι οι επιχειρήσεις που στεγάζονται σε ιδιόκτητο ακίνητο συγκεντρώνονται κυρίως στην κατηγορία των 11-20 ετών λειτουργίας, με ποσοστό 31,3%, ενώ το 27,9% ανήκει στην κατηγορία των 21-30 ετών. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν μικτό καθεστώς (ένα μέρος μισθωμένο, ένα μέρος ιδιόκτητο) εμφανίζουν το υψηλότερο ποσοστό τους στην κατηγορία των 21-30 ετών (48,7%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1

Έτη λειτουργίας και καθεστώς ιδιοκτησίας ακινήτου της επιχείρησης (2022α)

	Μισθωμένο ακίνητο	Ιδιόκτητο ακίνητο	Ένα μέρος μισθωμένο / ένα μέρος ιδιόκτητο	Σύνολο
0-10 έτη	24,2%	12,8%	14,2%	21,5
11-20 έτη	36,0%	31,3%	6,3%	32,9
21-30 έτη	24,9%	27,9%	48,7%	28,5
31-40 έτη	9,4%	19,1%	23,1%	10,8
Πάνω από 40 έτη	4,5%	8,9%	0,0%	5,6
ΔΓ/ΔΑ	0,9%	0,0%	7,7%	0,7

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η μικρή εκπροσώπηση επιχειρήσεων με ιδιόκτητο ακίνητο στην κατηγορία έως 10 έτη (12,8%), στοιχείο που δείχνει ότι οι νεοσύστατες επιχειρήσεις βασίζονται κυρίως σε ενοικιαζόμενους χώρους. Αντίθετα, η κατανομή των επι-

χειρήσεων που στεγάζονται αποκλειστικά σε μισθωμένα ακίνητα είναι περισσότερο ομοιόμορφη, καλύπτοντας όλες τις ηλικιακές κατηγορίες, γεγονός που καταδεικνύει την υψηλή εξάρτηση του κλάδου από τη μίσθωση επαγγελματικών χώρων.

Στον Πίνακα 4.2 αποτυπώνεται η σχέση μεταξύ των ετών λειτουργίας μιας επιχείρησης και της μισθωτής απασχόλησης, δηλαδή αν η επιχείρηση διαθέτει υπαλλήλους ή λειτουργεί αποκλειστικά με την απασχόληση του ιδιοκτήτη. Από τη σύγκριση των δύο κατηγοριών (επιχειρήσεις χωρίς υπαλλήλους και επιχειρήσεις με τουλάχιστον έναν υπάλληλο), προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις με μισθωτούς εργαζομένους δραστηριοποιούνται στην αγορά για 11-30 έτη σε ποσοστό 61,1%, επιβεβαιώνοντας ότι η μισθωτή εργασία είναι πιο διαδεδομένη σε επιχειρήσεις μεσαίας ηλικίας. Αντίθετα, στις επιχειρήσεις χωρίς προσωπικό, παρατηρείται ότι το 51% λειτουργεί έως 20 έτη, ενώ το 20,5% δραστηριοποιείται για περισσότερα από 30 έτη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2 Έτη λειτουργίας και μισθωτή εργασία			
	Χωρίς υπαλλήλους	Με έναν τουλάχιστον υπάλληλο	Σύνολο
0-10 έτη	21,7%	20,9%	21,1%
11-20 έτη	29,5%	35,1%	33,6%
21-30 έτη	28,3%	26,0%	26,5%
31-40 έτη	14,2%	11,7%	12,3%
Πάνω από 40 έτη	6,3%	5,1%	5,4%
ΔΓ/ΔΑ	0,0%	1,2%	0,9%

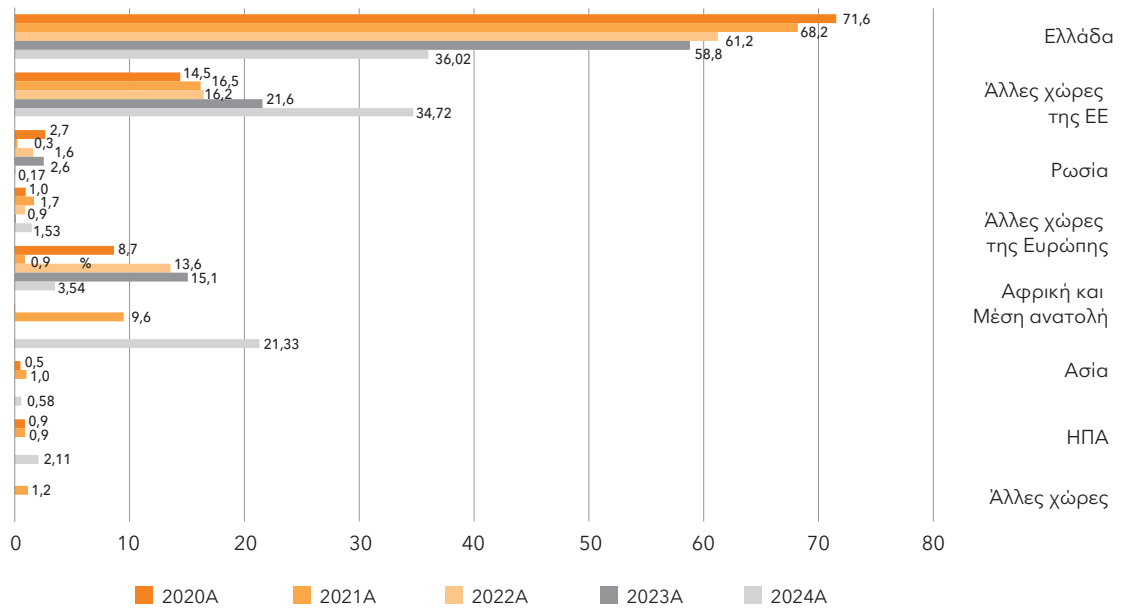
4.1.3. Γεωγραφική προέλευση προϊόντων

Η ανάλυση της προέλευσης των εμπορευμάτων στις επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου καταγράφεται στο Διάγραμμα 4.4, όπου παρατηρείται μια γενικευμένη τάση διαφοροποίησης. Παρότι η Ελλάδα διαχρονικά εξακολουθεί να αποτελεί τη βασική πηγή προμήθειας, το ποσοστό των εγχωρίως παραγόμενων προϊόντων μειώνεται σταδιακά από 72% το 2020, σε 61% το 2022, 59% το 2023 και 36% το 2024. Η αυξημένη στροφή προς την ελληνική παραγωγή κατά τα έτη 2020-2021 φαίνεται να συνδέεται με την πανδημία και τα προβλήματα που προέκυψαν στις διεθνείς εφοδιαστικές αλυσίδες (off-shoring, re-shoring κ.λπ.). Συνεχίζοντας, η μείωση της εγχώριας προέλευσης μετά το 2022 αντισταθμίζεται από αύξηση των εισαγωγών, ιδιαίτερα από την Ευρωπαϊκή Ένωση (από 22% το 2023 σε 35% το 2024). Σημαντική αυξητική τάση καταγράφεται στις εισαγωγές από την Ασία, φτάνοντας το 21% το 2024, εύρημα που ενδεχομένως να συνδέεται με τη διεύρυνση των εμπορικών δικτύων των επιχειρήσεων προς νέες αγορές κυρίως για αναζήτηση φθηνότερων προϊόντων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.4

Πηγές προέλευσης των εμπορευμάτων της επιχείρησης (%)

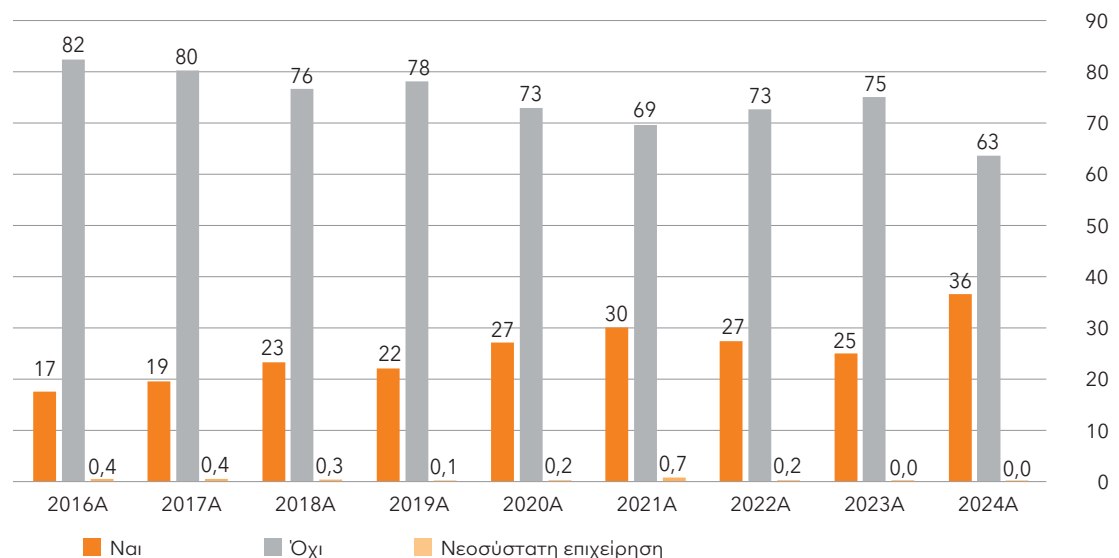
Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

4.1.4. Προμηθευτές

Σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας, παρατηρείται μία σαφής τάση διατήρησης σταθερών συνεργασιών στο λιανικό εμπόριο, με τους επιχειρηματίες να βασίζονται σε σχέσεις εμπιστοσύνης με τους προμηθευτές τους. Ωστόσο, το ποσοστό των επιχειρήσεων που διέκοψαν συνεργασία με κάποιον προμηθευτή αυξάνεται το 2024 στο 36%, από 25% το 2023, καταγράφοντας την υψηλότερη αναλογία μεταξύ των ετών παρακολούθησης, σηματοδοτώντας μια σημαντική αλλαγή των σχέσεων B2B

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.5

Διακοπή συνεργασίας με κάποιον προμηθευτή (%)

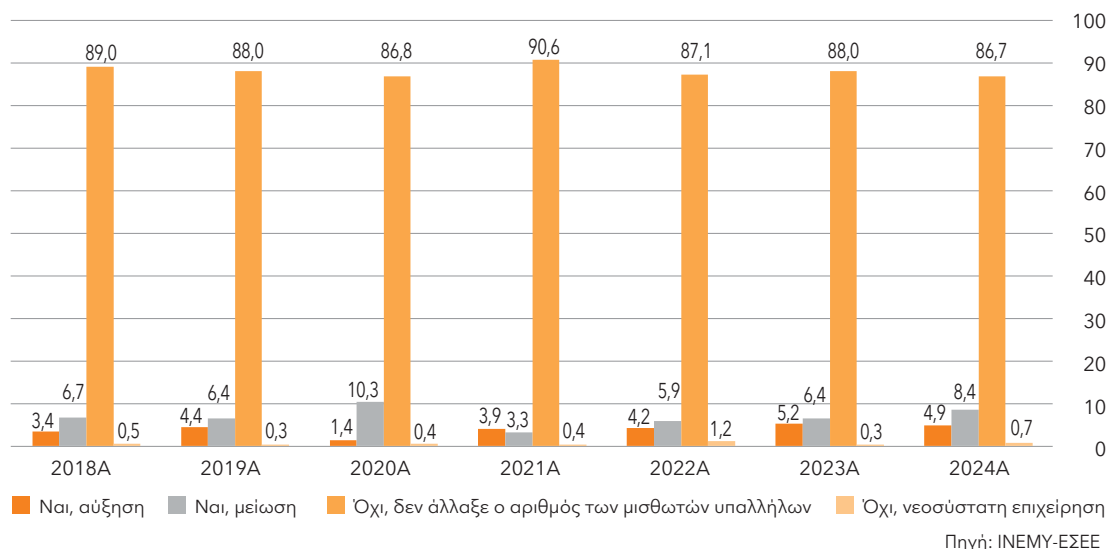

Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

μεταξύ των εμπορικών επιχειρήσεων. Ενώ, το ποσοστό των επιχειρήσεων που δεν διέκοψαν συνεργασία με κάποιο προμηθευτή παραμένει υψηλό συγκεντρώνοντας το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων, καθώς προσεγγίζει το 63% 2024, έναντι 75% το 2023. Η μεταβολή αυτή μπορεί φανερώσει ορισμένες ανακατατάξεις στις εμπορικές σχέσεις, είτε λόγω οικονομικών πιέσεων είτε λόγω διαφοροποιήσεων στις ανάγκες και τις προτιμήσεις των επιχειρήσεων. Είναι πιθανό, η διακοπή συνεργασίας με προμηθευτές να συνδέεται με τις διαφοροποιήσεις που παρατηρήθηκαν στις χώρες προέλευσης εμπορευμάτων, με την αναζήτηση διαφορετικών προμηθευτών εκτός της ελληνικής αγοράς κάτι που επιβεβαιώνεται και από την σημαντική αύξηση της προέλευσης από την Ασία.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.6

Μεταβολή μισθωτής απασχόλησης στο λιανικό εμπόριο Α' εξαμήνου ετών 2018 έως 2024 (% επιχειρήσεων)

4.1.5. Μεταβολή μισθωτής απασχόλησης

Η διατήρηση ενός υψηλού ποσοστού σταθερότητας στον αριθμό των μισθωτών υπαλλήλων επιβεβαιώνει για ακόμη μία χρονιά την ανθεκτικότητα της απασχόλησης στο λιανικό εμπόριο. Το 2024, το 86,7% των επιχειρήσεων δεν προχώρησε σε αλλαγές στον αριθμό των απασχολούμενων, ποσοστό ελαφρώς χαμηλότερο σε σχέση με το 2023 (88%). Παράλληλα, σημειώνεται άνοδος στο ποσοστό των επιχειρήσεων που μείωσαν την απασχόληση, το οποίο διαμορφώθηκε στο 8,4% το 2024 έναντι 6,4% το 2023. Η τάση αυτή ενδέχεται να αντανακλά προσαρμογές στην αγορά εργασίας, είτε λόγω μεταβολών στη ζήτηση της αγοράς εργασίας είτε λόγω αυξημένων λειτουργικών εξόδων για τις επιχειρήσεις.

4.2 Βασικά Οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων στο λιανικό εμπόριο

4.2.1. Αριθμός επιχειρήσεων ανά τάξη μεγέθους κύκλου εργασιών

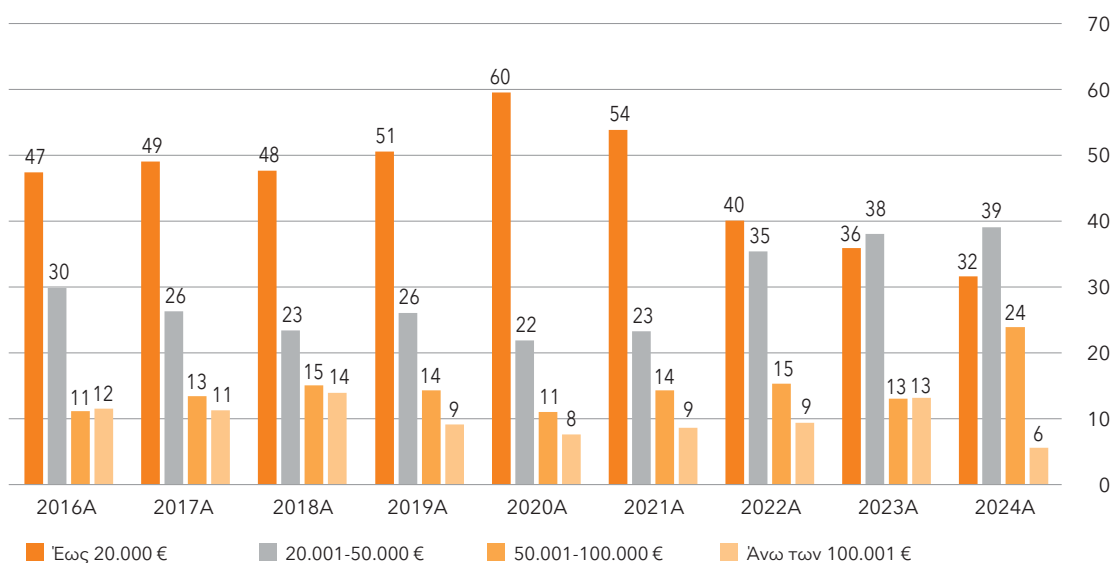
Στην παρούσα ενότητα αποτυπώνονται τα βασικά οικονομικά μεγέθη των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο, με έμφαση στις μικρότερες επιχειρήσεις, οι οποίες συνιστούν τον κύριο κορμό του κλάδου. Σύμφωνα με τα στοιχεία, το ποσοστό των επιχειρήσεων με χαμηλότερο κύκλο εργασιών (έως 20.000€) συνεχίζει την πτωτική του πορεία, καταγράφοντας 32% το 2024 από 36% το 2023 και 40% το 2022.

Αντίστοιχα, παρατηρείται διατήρηση την αυξητική πορείας στην κατηγορία των επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών από 20.001€ έως 50.000€, η οποία αγγίζει το 39% το 2024 έναντι του 38% το προηγούμενο έτος. Σημαντική είναι η αύξηση που καταγράφεται στις επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών μεταξύ 50.001€ και 100.000€, των οποίων ο αριθμός ενισχύεται σημαντικά, φτάνοντας το 24% το 2024 από 13% το 2023, σημειώνοντας δηλαδή τη μεγαλύτερη αύξηση σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες.

Αντίθετα, η κατηγορία με κύκλο εργασιών άνω των 100.001€ φαίνεται να συρρικνώνεται φτάνοντας στο 6% το 2024 έναντι του 13% το προηγούμενο έτος, επιστρέφοντας σε επίπεδα χαμηλότερα από τα προηγούμενα χρόνια. Η συνολική εικόνα αποτυπώνει μια σταδιακή ανακατανομή των επιχειρήσεων προς τις ενδιάμεσες κλίμακες κύκλου εργασιών, πιθανώς ως αποτέλεσμα της προσαρμογής τους στις οικονομικές συνθήκες και στις εξελίξεις της αγοράς.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.7

Ποσοστό επιχειρήσεων ανά κλίμακα κύκλου εργασιών:
Α' εξάμηνο 2016 – Α' εξάμηνο 2024 (%)

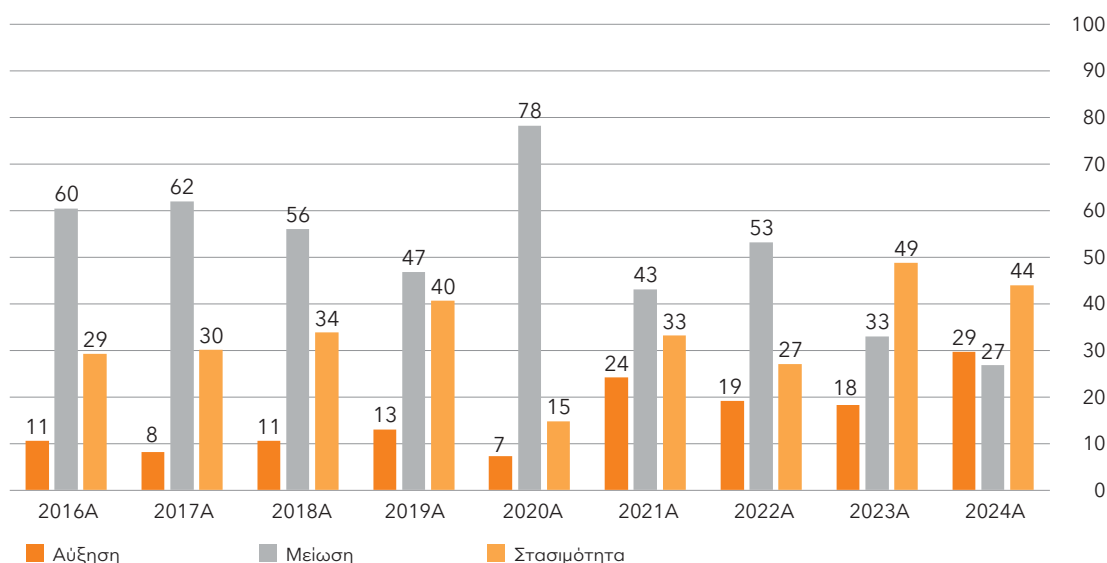

Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

Αναφορικά με την πορεία του κύκλου εργασιών, παρατηρείται αισθητή μείωση του μεριδίου των επιχειρήσεων που ανέφεραν πτώση στον κύκλο εργασιών τους, το

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.8

Εξέλιξη κύκλου εργασιών λιανικού εμπορίου (% επιχειρήσεων)

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

οποίο περιορίστηκε στο 27%, καταγράφοντας το χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων ετών. Η τάση αυτή φαίνεται να συνοδεύεται από μείωση του ποσοστού των επιχειρήσεων που διατήρησαν σταθερό κύκλο εργασιών, με την κατηγορία αυτή να αγγίζει το 44% (έναντι 49% το 2023).

Ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι η συνεχής μείωση της αναλογίας των επιχειρήσεων με αρνητική μεταβολή στον κύκλο εργασιών, η οποία υποχώρησε στο 27% το 2024, από 33% το 2023, καταγράφοντας τη χαμηλότερη τιμή από το 2016. Παράλληλα, το ποσοστό των επιχειρήσεων που κατέγραψαν αύξηση στον κύκλο εργασιών τους ενισχύθηκε σημαντικά, φτάνοντας στο 29% το 2024, έναντι 18% το 2023 και 19% το 2022. Είναι πιθανό ότι η βελτίωση αυτή οφείλεται, τουλάχιστον εν μέρει, στην ενίσχυση του τουριστικού τομέα, ο οποίος αποτελεί σημαντικό κομμάτι της ελληνικής οικονομίας. Η αυξημένη τουριστική κίνηση μπορεί να έχει συμβάλει στην άνοδο του κύκλου εργασιών, ιδίως σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τουριστικές περιοχές.

Ο πίνακας 4.3 παρουσιάζει την πρόβλεψη και την αναθεωρημένη εκτίμηση του INEMY για τα βασικά οικονομικά μεγέθη των επιχειρήσεων, εκφρασμένα σε ευρώ, για τα έτη 2023 και 2024. Ο κύκλος εργασιών προβλεπόταν στα 134.695 ευρώ για το 2023, όμως η αναθεωρημένη εκτίμηση 2023 καταγράφεται σε 116.929 ευρώ, ενώ για το 2024 εκτιμάται περαιτέρω μείωση στα 111.169 ευρώ. Οι αγορές εμπορευμάτων εμφανίζουν σημαντική πτώση από την αρχική πρόβλεψη των 124.069 ευρώ το 2023, στην αναθεωρημένη εκτίμηση των 93.516 ευρώ και στη συνέχεια στα 68.436 ευρώ στην πρόβλεψη για το 2024. Τα λειτουργικά έξοδα με ενοίκια αυξάνονται από 17.316 ευρώ στην πρόβλεψη του 2023, σε 18.894 ευρώ στην εκτίμηση του 2023 και προβλέπεται να φτάσουν στα 20.617 ευρώ το 2024. Αντίθετα, τα λειτουργικά έξοδα χωρίς ενοίκια παρουσιάζουν οριακή αύξηση, από 9.438 ευρώ στην πρόβλεψη του 2023 σε 9.515 ευρώ στην αναθεωρημένη εκτίμηση του 2023 και 9.593 ευρώ στην πρόβλεψη του 2024. Τέλος, οι ασφαλιστικές εισφορές αυξάνονται οριακά από 2.958 ευρώ στην

πρόβλεψη του 2023 σε 3.238 ευρώ στην αναθεωρημένη εκτίμηση και πιθανών να ανέλθουν στα 3.400 ευρώ το 2024.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3 Πρόβλεψη & εκτίμηση INEMY (ποσά σε ευρώ)			
	Πρόβλεψη 2023	Αναθεωρημένη εκτίμηση 2023	Πρόβλεψη 2024
Κύκλος εργασιών	134.695 €	116.929 €	111.169 €
Αγορές εμπορευμάτων	124.069 €	93.516 €	68.436 €
Λειτουργικά έξοδα (με ενοίκιο)	17.316 €	18.894 €	20.617 €
Λειτουργικά έξοδα (χωρίς ενοίκιο)	9.438 €	9.515 €	9.593 €
Ασφαλιστικές εισφορές	2.958 €	3.238 €	3.400 €

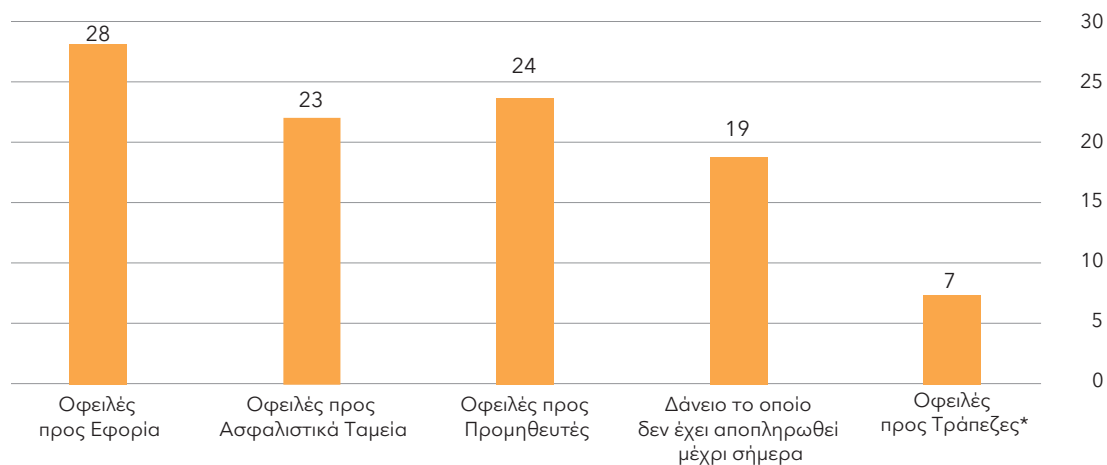
4.3 Οφειλές και τραπεζικός δανεισμός

4.3.1 Ληξιπρόθεσμες οφειλές

Για την πληρέστερη εικόνα των επιχειρήσεων είναι σημαντικό να διερευνηθεί η ύπαρξη οφειλών, προς το Δημόσιο, τις Τράπεζες και τους προμηθευτές. Σε αυτήν την ενότητα εξετάζονται οι οφειλές των επιχειρήσεων προς το δημόσιο, οι οποίες περιλαμβάνουν φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις, καθώς και τα χρέη προς προμηθευτές, τράπεζες και μη εξοφλημένα δάνεια. Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 4.9, σημαντικό ποσοστό των εμπορικών επιχειρήσεων δυσκολεύεται να ανταπεξέλθει στις οικονομικές του υποχρεώσεις, επιβαρύνεται με χρέη και αντιμετωπίζει ζητήματα ρευστότητας. Η ανάλυση των δεδομένων δείχνει ότι περίπου μία στις τρεις επιχειρήσεις έχει εκκρεμότητες προς την εφορία (28%), το 23% παρουσιάζει οφειλές προς τα ασφαλιστικά ταμεία, ενώ το ποσοστό των επιχειρήσεων που διατηρούν ενεργό

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.9

Ποσοστό (%) επιχειρήσεων με οφειλές: Α' εξάμηνο 2024

Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

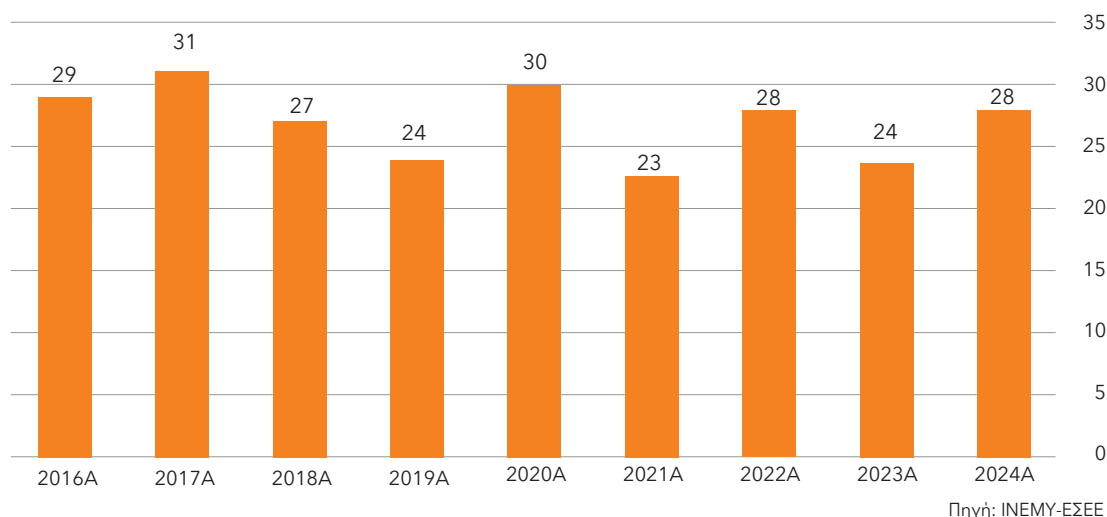
*Οφειλές προς Τράπεζες με αναγωγή στο σύνολο

επιχειρηματικό δάνειο κυμαίνεται στο 19%. Επιπλέον, το 24% των επιχειρήσεων δυσκολεύεται να εξοφλήσει τους προμηθευτές του εντός του συμφωνημένου χρονικού διαστήματος.

Τα Διαγράμματα 4.10 και 4.11 παρουσιάζουν τη διαχρονική εξέλιξη των επιχειρήσεων με οφειλές προς την εφορία και τα ασφαλιστικά ταμεία και υποδεικνύουν την πιθανότητα αύξησης του ιδιωτικού χρέους των επιχειρήσεων. Για το Α' εξάμηνο του 2024, το ποσοστό των επιχειρήσεων με φορολογικές οφειλές αυξήθηκε κατά τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες από το 2023, φτάνοντας το 28%, επιστρέφοντας έτσι στα επίπεδα του 2022. Παρόμοια τάση καταγράφεται και στις οφειλές προς τα ασφαλιστικά ταμεία, οι οποίες αυξήθηκαν από 15% το Α' εξάμηνο του 2023 σε 23% το αντί-

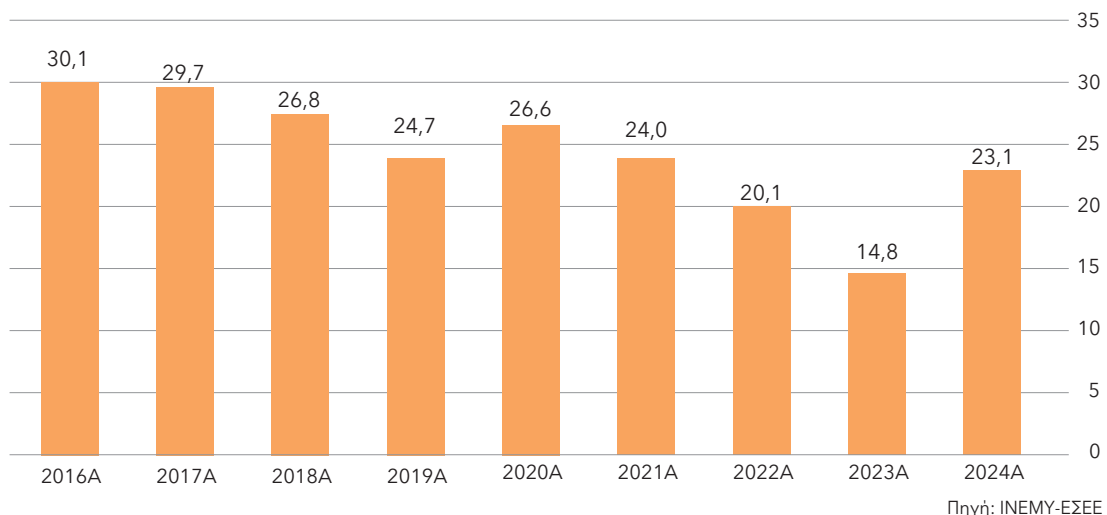
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.10

Ποσοστό (%) επιχειρήσεων με οφειλές προς την εφορία:
Α' εξάμηνο 2016 – Α' εξάμηνο 2024

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.11

Ποσοστό (%) επιχειρήσεων με ληξιπρόθεσμες οφειλές σε ασφαλιστικά ταμεία:
Α' εξάμηνο 2016 – Α' εξάμηνο 2024

στοιχο διάστημα του 2024. Συνεπώς, το 2024 παρατηρείται ενίσχυση της αναλογίας των επιχειρήσεων με οφειλές προς το δημόσιο, έπειτα από μια ασταθής περίοδο που είχε επιβαρύνει σημαντικά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

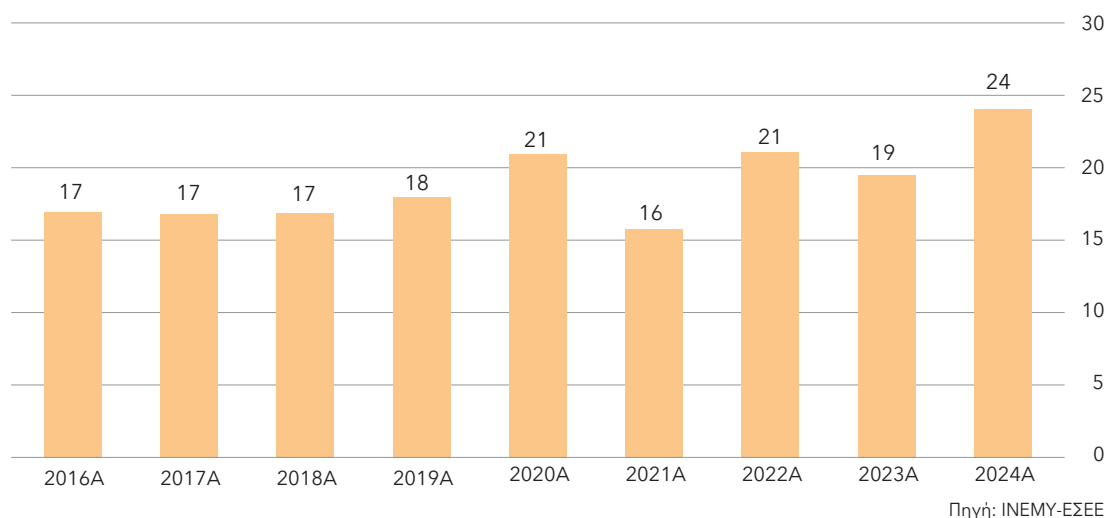
Το Διάγραμμα 4.12 απεικονίζει τη διαχρονική εξέλιξη του ποσοστού των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν ληξιπρόθεσμες οφειλές προς προμηθευτές από το Α' εξάμηνο του 2016 έως το Α' εξάμηνο του 2024.

Αρχικά, την περίοδο 2016-2018, το ποσοστό παρέμεινε σταθερό στο 17%. Στη συνέχεια, σημειώθηκε μικρή αύξηση (18% το 2019), ενώ το 2020 καταγράφηκε μια αύξηση, με το 21% των επιχειρήσεων να έχουν ληξιπρόθεσμες οφειλές. Μετά από μια προσωρινή μείωση στο 16% το 2021, το ποσοστό αυξήθηκε εκ νέου στο 21% το 2022 και υποχώρησε στο 19% το 2023.

Ωστόσο, το 2024 παρατηρείται νέα άνοδος, με το ποσοστό να φτάνει στο 24%, καταγράφοντας την υψηλότερη τιμή για το σύνολο της περιόδου 2016-2024, εύρημα που αναδεικνύει την πίεση των επιχειρηματιών για την εξόφληση των ποσών για τις αγορές εμπορευμάτων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.12

Ποσοστό (%) επιχειρήσεων με ληξιπρόθεσμες οφειλές προς προμηθευτές:
Α' εξάμηνο 2016 – Α' εξάμηνο 2024

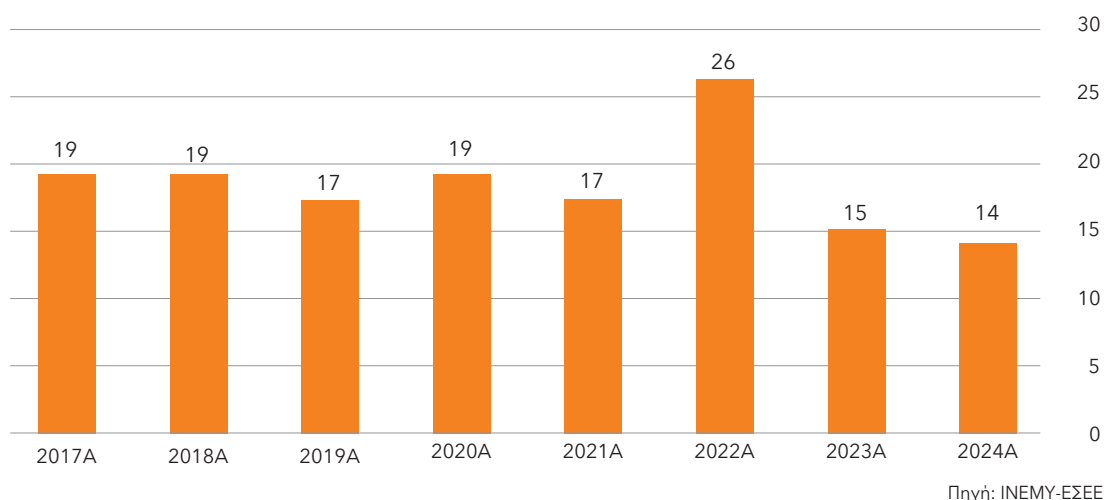

4.3.2 Χρηματοδότηση και επενδύσεις

Τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης εξακολουθούν να αποτελούν την κυριότερη πηγή χρηματοδότησης (86,1%) της λειτουργίας της επιχείρησης, αν και καταγράφουν υποχώρηση σε σχέση με το 2023 (95,3%), επιστρέφοντας σε επίπεδα προγενέστερων ετών. Παράλληλα, η χρηματοδότηση μέσω προγραμμάτων παρουσιάζει μικρή ανάκαμψη, φτάνοντας το 9,7% το 2024 από 5,5% το 2023, παραμένοντας ωστόσο αισθητά χαμηλότερη από το 21,1% που είχε καταγραφεί το 202. Φαίνεται πως η νέα προγραμματική περίοδος ΕΣΠΑ 2021-2027 διευρύνει την περίμετρο χρηματοδότησης των εμπορικών επιχειρήσεων από ευρωπαϊκούς πόρους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.13

Ποσοστό (%) επιχειρήσεων με επιχειρηματικό δάνειο: Α' εξάμηνο 2017 - Α' εξάμηνο 2024

Παράλληλα, η συμβολή των συγγενών στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων εμφανίζει αυξητική τάση, φτάνοντας στο 16,6% το 2024, σε σύγκριση με το 6,9% του 2023. Το στοιχείο αυτό δείχνει ότι μη συμβατικές μορφές χρηματοδότησης συνεχίζουν να αποτελούν σημαντικό κανάλι ρευστότητας. Εντυπωσιακή είναι η αύξηση του τραπεζικού δανεισμού, ο οποίος σχεδόν διπλασιάζεται στο 13,6% το 2024 από 6,9% το προηγούμενο έτος, καταγράφοντας τη μεγαλύτερη τιμή της εξεταζόμενης περιόδου.

Τέλος, παρατηρείται σημαντική αύξηση της χρηματοδότησης μέσω προσωπικών κεφαλαίων, η οποία ανέρχεται στο 68,8% το 2024 έναντι 44,8% το 2023. Αυτό υποδηλώνει ότι οι επιχειρηματίες στηρίζονται όλο και περισσότερο σε δικούς τους πόρους για τη διατήρηση της ρευστότητάς τους, γεγονός που μπορεί να σηματοδοτεί είτε μεγαλύτερη αυτονομία είτε περιορισμένη πρόσβαση σε εξωτερική χρηματοδότηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4
Χρηματοδότηση της επιχείρησης λιανικού εμπορίου: Α' εξάμηνο 2016 - Α' εξάμηνο 2024 (πολλαπλής επιλογής, σε%)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Τραπεζικός δανεισμός	3,4	2,1	3,5	3,2	4,2	6,8	5	6,9	13,6
Κεφάλαια επιχείρησης	90,8	87,7	85,2	86,4	86,2	81,8	88	95,3	86,1
Προσωπικά κεφάλαια	55	52,9	38,4	33,3	54,5	42,3	53,7	44,8	68,8
Συγγενείς	2,4	25,4	19,7	22,2	24,4	22,3	25,6	6,9	16,6
Προγράμματα	-	1,8	1,5	1,6	3,5	6,9	21,1	5,5	9,7
Αποζημίωση Ειδ. Σκοπού	-	-	-	-	62,6	31,1			
Επιστρεπτέα Προκαταβολή	-	-	-	-	31,4	62,1			

Στο Διάγραμμα 4.13 παρουσιάζεται το ποσοστό των επιχειρήσεων με επιχειρηματικό δάνειο για το πρώτο εξάμηνο κάθε έτους από το 2017 έως το 2024. Από το 2017 έως το 2019, το ποσοστό παρέμεινε σχετικά σταθερό με μικρές διακυμάνσεις. Στη συνέ-

χεια, παρατηρείται μια μικρή αύξηση στο 19% το 2020 και μετά μια μικρή πτώση στο 17% το 2021. Το 2022, σημειώνεται μια απότομη και σημαντική αύξηση στο 26% για να υπάρξει επιστροφή σε χαμηλότερα μεγέθη το 2023 (15%) και το 2024 (14%).

4.4. Υποκειμενικές προσεγγίσεις: η γνώμη των εμπόρων για τα προβλήματα των εμπορικών επιχειρήσεων

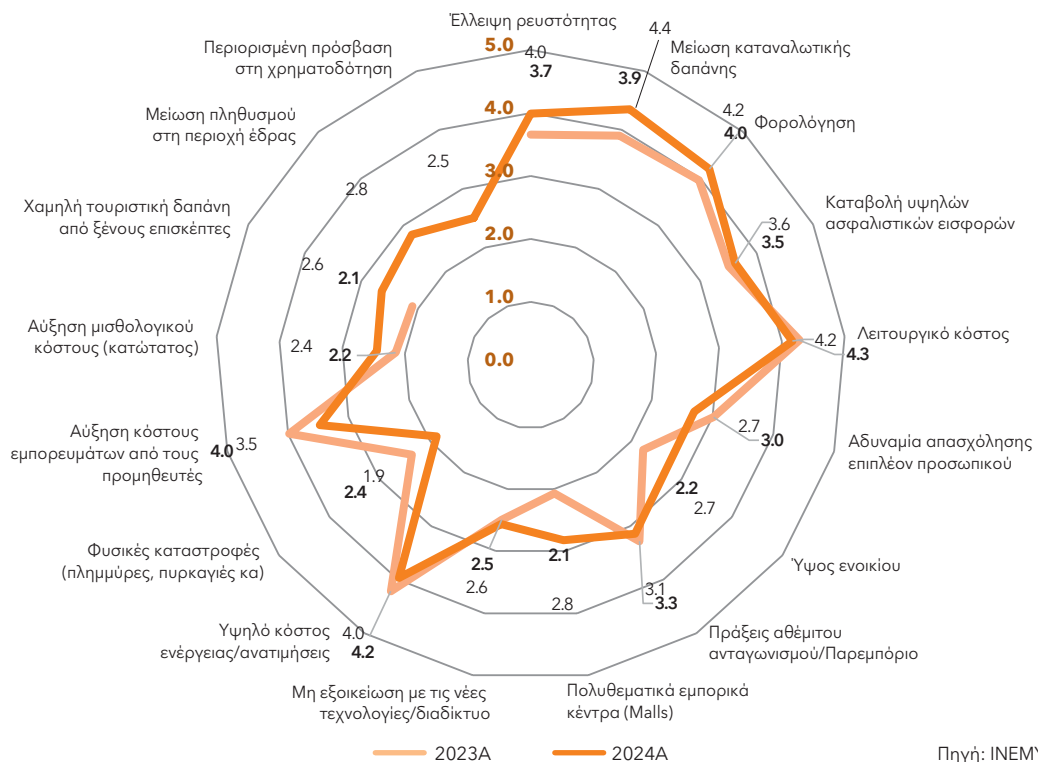
Το 2024, η αξιολόγηση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι εμπορικές επιχειρήσεις παρουσιάζει ορισμένες διαφοροποιήσεις σε σχέση με το προηγούμενο έτος, 2023. Η ιεράρχηση των προβλημάτων καταγράφεται σε μια κλίμακα από 1 έως 5, με βάση το βαθμό που τους επηρεάζουν αρνητικά προς διερεύνηση προβλήματα, όπου το 1 λαμβάνεται ως «ελάχιστα σημαντικό» και το 5 «πάρα πολύ σημαντικό».

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που εξακολουθούν να απασχολούν τις εμπορικές επιχειρήσεις είναι η μείωση της καταναλωτικής δαπάνης, η οποία καταγράφει το 2024 αύξηση στον βαθμό σημαντικότητας (4,4 έναντι 3,9 το 2023). Ακολουθεί το λειτουργικό κόστος (4,2), το οποίο παραμένει με αυξημένο βαθμό, ένα από τα βασικότερα προβλήματα, ενώ η φορολόγηση αυξάνεται ελαφρώς (4,2 έναντι 4,0 το προηγούμενο έτος).

Η έλλειψη ρευστότητας, η οποία είχε παρουσιάσει μείωση το 2023, σημειώνει εκ νέου άνοδο στο 4,0 ενισχύοντας το βαθμό σημαντικότητας για τις επιχειρήσεις του κλά-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.14

Αξιολόγηση προβλημάτων των εμπορικών επιχειρήσεων κατά το Α' εξάμηνο των ετών 2023 και 2024

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

δου. Η καταβολή ασφαλιστικών εισφορών (3,6) παραμένει σταθερή σε επίπεδο σημαντικότητας, ενώ η αδυναμία απασχόλησης περισσότερου προσωπικού μειώνεται ελαφρώς (2,7 από 3,0 το 2023), γεγονός που μπορεί να υποδηλώνει μια διαφορετική προτεραιοποίηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι εμπορικές επιχειρήσεις.

Στον αντίποδα, το πρόβλημα της χαμηλής τουριστικής δαπάνης καταγράφει αύξηση (2,6 έναντι 2,1). Τα ενοίκια εμφανίζουν επίσης μια σχετική αύξηση στο βαθμό σημαντικότητας (2,7 από 2,2), ενώ η εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες και το διαδίκτυο παραμένει σταθερή (2,6).

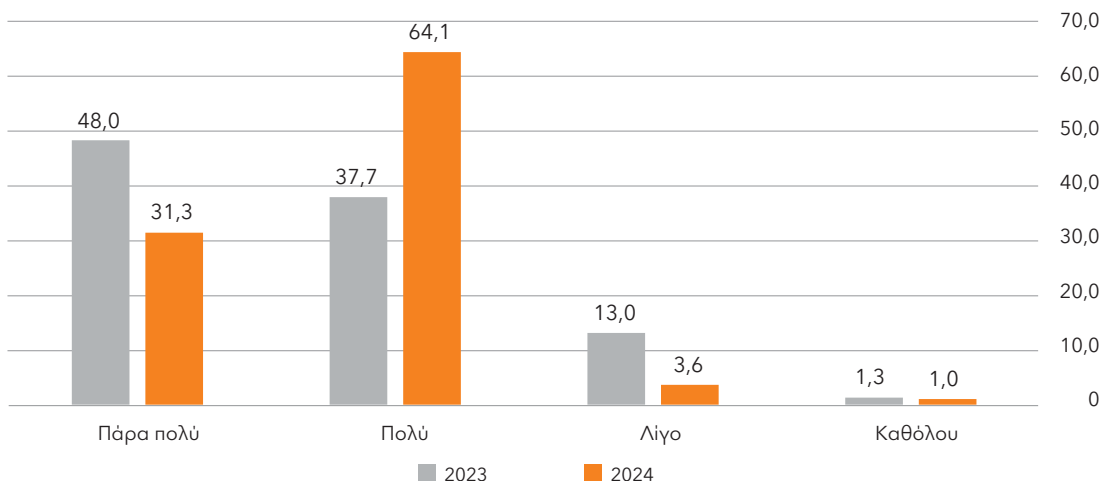
Τέλος, η αύξηση του μισθολογικού κόστους εξακολουθεί να αποτελεί ζήτημα, φτάνοντας το 2,4 το 2024 από 2,2 το προηγούμενο έτος, αντανακλώντας τις επιπτώσεις πιθανών αλλαγών στον κατώτατο μισθό. Οι φυσικές καταστροφές, παρότι είχαν ενταχθεί πρόσφατα στην αξιολόγηση, καταγράφουν ηπιότερη σημασία (1,9 από 2,4 το 2023).

4.5. Οι εξελίξεις στην αγορά ενέργειας, η πράσινη μετάβαση και οι εμπορικές επιχειρήσεις

Όπως αναφέρθηκε και στην ετήσιες εκθέσεις των προηγούμενων ετών, η ενεργειακή κρίση αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα αβεβαιότητας για την παγκόσμια οικονομία και για την καθημερινότητα των επιχειρήσεων. Η μεταβλητότητα των τιμών ενέργειας, η οποία εντάθηκε μετά την πανδημία του COVID-19 και κορυφώθηκε μετά την 24η Φεβρουαρίου 2022 και την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους για τις επιχειρήσεις και την ενίσχυση του πληθωρισμού, ο οποίος μείωσε (και συνεχίζει σε ένα μικρότερο βαθμό να μειώνει) το βιοτικό επίπεδο των νοικοκυριών. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ελήφθησαν μέτρα τόσο για την πλευρά της ζήτησης όσο και για αυτήν της προσφοράς. Συνεπώς, εκτός από τις

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.15

Σε ποιο βαθμό επηρέασαν τον τζίρο της επιχείρησής σας οι πρόσφατες ανατιμήσεις στο κόστος ενέργειας τον τελευταίο χρόνο; (% των επιχειρήσεων)

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

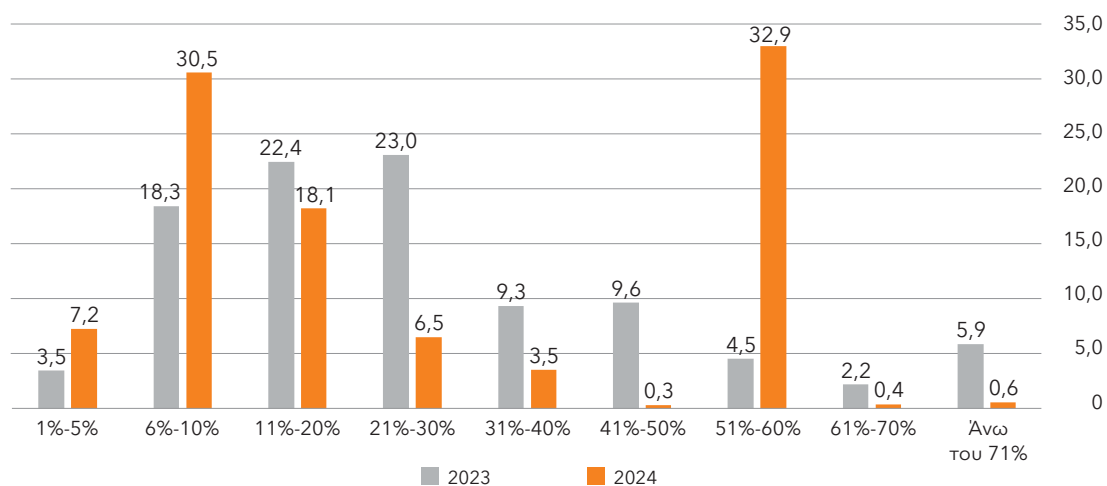
στρατηγικές εξοικονόμησης, η συζήτηση γύρω από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας εξελίχθηκε σε βασικό πυλώνα της ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής. Παράλληλα, το αυξημένο ενεργειακό κόστος και η συγχρόνως αναγκαία προετοιμασία για την πράσινη μετάβαση ασκούν ισχυρές πιέσεις στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Ιδιαίτερα, λόγω της απουσίας οικονομικών κλίμακας, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις φαίνεται να πλήττονται περισσότερο σε σχέση με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με τα δεδομένα από την έρευνα του INEMY-ΕΣΕΕ, διαπιστώνεται ότι η ενεργειακή κρίση έχει σημαντική επίδραση στον κύκλο εργασιών των εμπορικών επιχειρήσεων. Η άμεση ή έμμεση επίδραση της αύξησης του ενεργειακού κόστους έχει προκαλέσει μια σειρά από σοβαρές συνέπειες. Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 4.15, ο κύκλος εργασιών των περισσότερων εμπορικών επιχειρήσεων (περίπου 92%) έχει επηρεαστεί αρνητικά από τις αυξήσεις του ενεργειακού κόστους. Περισσότερες από τρεις στις δέκα επιχειρήσεις (31,3%) έχουν υποστεί σημαντική επίδραση, ενώ περίπου δύο στις τρεις επιχειρήσεις (64,1%) έχουν πληγεί σε μεγάλο βαθμό από την κλιμάκωση των τιμών ενέργειας. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι μόλις το 4,6% των επιχειρήσεων αναφέρει ότι ο κύκλος εργασιών τους έχει επηρεαστεί ελάχιστα ή καθόλου από τον πληθωρισμό. Συνεπώς, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο αντίκτυπος της ενεργειακής κρίσης στον κύκλο εργασιών των εμπορικών επιχειρήσεων φαίνεται να έχει υποστεί σημαντικές μεταβολές μεταξύ του 2023 και του 2024, καθώς την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι παρατηρήθηκε μεγαλύτερο ποσοστό εμπορικών επιχειρήσεων που δήλωναν ότι είχαν επηρεαστεί ελάχιστα (13%) ή καθόλου (1,3%).

Το εγχείρημα της αποτίμησης της βαρύτητας των αρνητικών επιπτώσεων από το αυξημένο ενεργειακό κόστος δεν είναι μια εύκολη άσκηση. Όμως, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 4.16, παρατηρείται ότι το 7,2% των επιχειρήσεων εκτιμά ότι οι αυξήσεις στο κόστος ενέργειας έχουν επηρεάσει τον κύκλο εργασιών τους κατά ποσοστό μεταξύ 1% και 5%. Επιπλέον, το 30,5% θεωρεί ότι η επίπτωση κυμαίνεται μεταξύ 6% και 10%, ενώ το 18,1% αναφέρει ότι οι αυξήσεις έχουν επηρεάσει τον κύκλο εργασιών τους κατά ποσοστό μεταξύ 11% και 20%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.16

Σε τι ποσοστό έχει αυξηθεί κατά μέσω όρο ο λογαριασμός ενέργειας της επιχειρήσής σας εξαιτίας των ανατιμήσεων; (% των επιχειρήσεων)

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

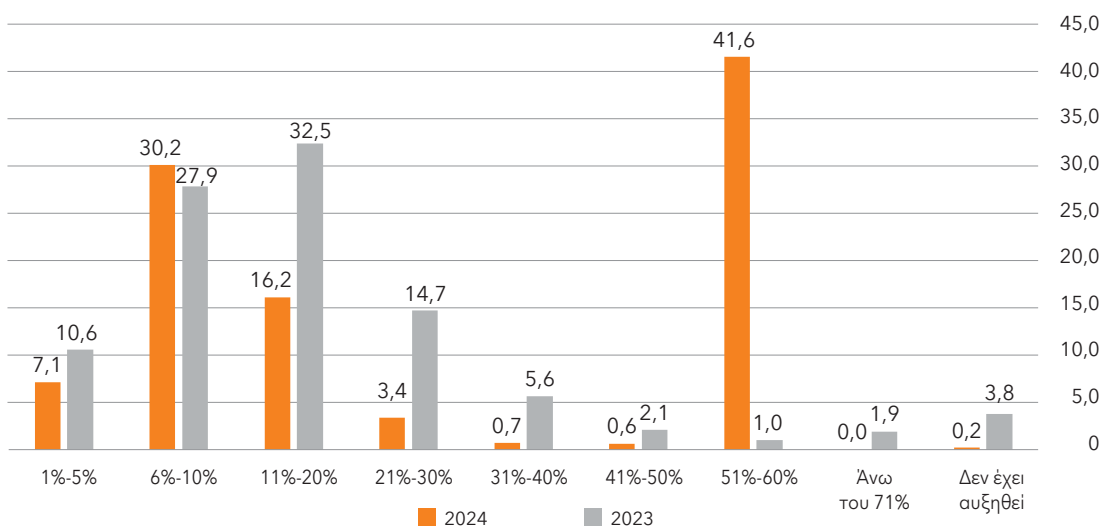
ών τους σε ποσοστό από 11% έως 20%. Παράλληλα, περίπου το 6,5% εκτιμά ότι οι ανατιμήσεις έχουν επιδράσει στον κύκλο εργασιών τους σε ποσοστό μεταξύ 21% και 30%, ενώ το 3,8% αναφέρει ότι η επίδραση κυμαίνεται από 31% έως 50%. Το 32,9% καταγράφει επίπτωση από 51% έως 60%. Τέλος, το 1% δηλώνει ότι η αρνητική επίδραση ξεπερνά το 60%.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων αποκαλύπτει σημαντικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με το 2023, αναδεικνύοντας την αυξημένη ένταση των αρνητικών επιπτώσεων των ανατιμήσεων του ενεργειακού κόστους. Πιο συγκεκριμένα, στην κλίμακα του 6%-10%, φέτος το 30,5% των επιχειρήσεων αναφέρει ότι ο κύκλος εργασιών τους έχει επηρεαστεί σε αυτό το ποσοστό, ενώ πέρσι το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 18,3%. Αυτή η αύξηση υποδηλώνει μια πιο ισχυρή επίδραση, σε σχέση με την περσινή χρονιά, όταν οι επιχειρήσεις παρουσίαζαν πιο ήπιες επιπτώσεις. Αξιοσημείωτη είναι η μείωση των εμπορικών επιχειρήσεων που δηλώνουν επίπτωση από 11% έως 50%, με τα ποσοστά για το 2024 να είναι μικρότερα σε σχέση με το 2023. Το 2023, τα ποσοστά στις κλίμακες 11%-20%, 21%-30% και 31%-50% κυμαίνονταν αντίστοιχως στα 22,4%, 23%, 9,3% και 9,6% του αριθμού των επιχειρήσεων, ενώ φέτος τα ποσοστά αυτά είναι αισθητά μειωμένα, γεγονός που δείχνει μια ασυμμετρία των επιπτώσεων μεταξύ των εμπορικών επιχειρήσεων.

Επιπλέον, το 32,9% των επιχειρήσεων αναφέρει ότι έχει αυξηθεί το κόστος ενέργειας κατά 51%-60%, αναλογία που αναδεικνύει και το σημαντικό βαθμό επιρροής των επιχειρήσεων από όλες αυτές τις ανατιμήσεις, ενώ το αντίστοιχο περυσινό στην ίδια κλίμακα κυμαινόταν στο 4,5%. Αυτή η αύξηση υποδεικνύει ότι σχεδόν μία στις τρεις εμπορικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν πλέον πολύ μεγαλύτερες δυσκολίες σε σύγκριση με πέρυσι. Αυτές οι διαφοροποιήσεις αποκαλύπτουν όχι μόνο την κλιμάκωση της ενεργειακής κρίσης αλλά και την ολοένα και πιο έντονη πίεση που δέχονται οι εμπορικές επιχειρήσεις, καθώς το ενεργειακό κόστος εξακολουθεί να επηρεάζει τις οικονομικές τους επιδόσεις σε αυξανόμενο βαθμό.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.17

Το τελευταίο διάστημα ποιό είναι το ύψος της αύξησης των τιμών αγοράς των εμπορευμάτων από τους προμηθευτές σας; (% των επιχειρήσεων)

Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

Στο Διάγραμμα 4.17 παρατηρούμε αύξηση των τιμών αγοράς από τους προμηθευτές σε διάφορα επίπεδα επιβάρυνσης. Ξεκινώντας από το 1% έως 5%, περίπου το 7,1% των επιχειρήσεων αναφέρει αυξήσεις σε αυτό το εύρος. Ακολουθούν οι αυξήσεις μεταξύ 6% και 10%, οι οποίες καταγράφονται στο 30,2% των επιχειρήσεων. Στη συνέχεια, το 16,2% των επιχειρήσεων αντιμετωπίζει αυξήσεις της τάξης του 11% έως 20%. Στην κλίμακα του 21% έως 30%, οι αυξήσεις αφορούν το 3,4% των επιχειρήσεων. Ακολουθούν οι αυξήσεις από 31% έως 50%, οι οποίες επηρεάζουν μόλις το 1,3% των επιχειρήσεων.

Με βάση τα ευρήματα αποκαλύπτονται σημαντικές διαφοροποιήσεις στην ένταση των αυξήσεων τιμών σε σύγκριση με το 2023. Ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι η αύξηση του ποσοστού των εμπορικών επιχειρήσεων που επηρεάζονται από αυξήσεις στην κλίμακα 51%-60%, οι οποίες το 2024 αγγίζουν το 41,6%. Η διαφοροποίηση σε σχέση με το 2023 είναι εξαιρετικά μεγάλη, καθώς το αντίστοιχο ποσοστό τότε ήταν μόλις 1% σημείο από το οποίο διαφαίνεται ότι το 2024 οι αυξήσεις εντάθηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό.

Σε αντίθεση με το 2023, οι κλίμακες αυξήσεων μεταξύ 11%-50% παρουσιάζουν συνολικά μικρότερη ένταση φέτος. Στο προηγούμενο διάγραμμα, παρατηρήθηκε ότι το 2023 οι επιχειρήσεις που ανήκαν στις κλίμακες αυτές παρουσίαζαν μεγαλύτερη κατανομή και ποσοστά, με τις αυξήσεις να είναι πιο κατανεμημένες σε μεγαλύτερο εύρος. Αντίθετα, το 2024, οι επιχειρήσεις που επηρεάζονται από αυξήσεις στο εύρος 11%-50% φαίνεται να μειώνονται σημαντικά, γεγονός που αντανάκλα την ένταση των αυξήσεων στις υψηλότερες κλίμακες. Επίσης θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι διαφοροποιήσεις αυτές μπορεί να ερμηνευτούν από την πιθανή επιλογή κάποιων να αλλάξουν προμηθευτή ή χώρα προέλευσης, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

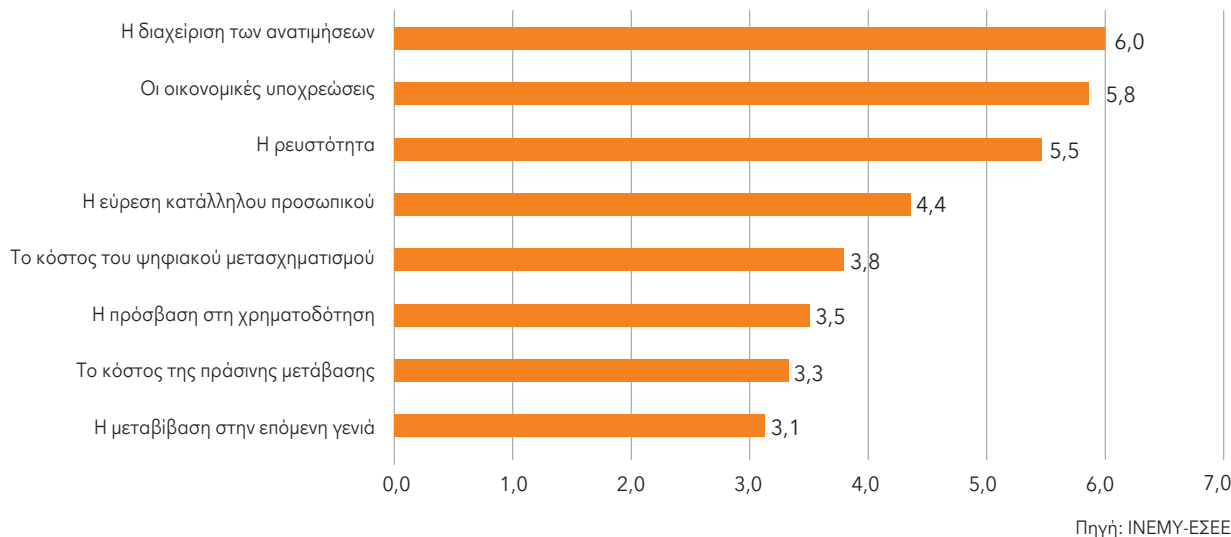
Ειδικότερα, το γεγονός ότι η κλίμακα 51%-60% επηρεάζει τόσο μεγάλο ποσοστό επιχειρήσεων, δείχνει ότι οι αυξήσεις δεν είναι πλέον απλώς συγκυριακές ή περιορισμένες σε μικρές επιχειρήσεις, αλλά πλήττουν ένα σημαντικό μέρος του εμπορικού τομέα.

Οι επιχειρήσεις κλήθηκαν να αξιολογήσουν, χρησιμοποιώντας μια κλίμακα κρισιμότητας επτά βαθμίδων, όπου το 1 σημαίνει «καθόλου» και το 7 «πέρα πολύ», τη σημαντικότερη πρόκληση που αντιμετώπισε η επιχείρησή τους το 2024. Οι προκλήσεις που αξιολόγησαν οι επιχειρήσεις, όπως γίνεται τα τελευταία τρία χρόνια, κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες: α) τις βραχυπρόθεσμες προκλήσεις (όπως η διαχείριση ανατιμήσεων, οι οικονομικές υποχρεώσεις, η ρευστότητα, η πρόσβαση στη χρηματοδότηση, το τέλος επιτηδεύματος, ο φόρος περιβάλλοντος, ο φόρος τεκμαρτού εισοδήματος και το ψηφιακό τέλος), οι οποίες συνδέονται με τη βιωσιμότητα της επιχείρησης και β) τις μακροπρόθεσμες προκλήσεις (όπως το κόστος του ψηφιακού μετασχηματισμού, η εύρεση κατάλληλου προσωπικού, η διαδοχή και το κόστος της πράσινης μετάβασης), οι οποίες, δυνητικά, μπορούν να μετασχηματίσουν την επιχείρηση (διάγραμμα 4.18).

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι οι κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις σχετίζονται με την οικονομική πίεση και τις εξωτερικές μεταβολές των τιμών. Η διαχείριση των ανατιμήσεων (6) είναι η πιο επιβαρυντική πρόκληση, γεγονός που υποδηλώνει ότι η αύξηση του κόστους αγοράς προϊόντων αλλά και το ενεργειακό κόστος επηρεάζει έντονα τη λειτουργία των επιχειρήσεων. Αμέ-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.18

Ποιά είναι η κύρια πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η επιχειρησή σας

σως μετά, οι οικονομικές υποχρεώσεις (5,8) και η ρευστότητα (5,5) αποτελούν βασικά προβλήματα, δείχνοντας ότι πολλές επιχειρήσεις δυσκολεύονται να ανταποκριθούν στις οικονομικές τους δεσμεύσεις και να εξασφαλίσουν επαρκή κεφάλαια για τη βιωσιμότητά τους. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η έλλειψη ρευστότητας συνδέεται άμεσα με τις αυξημένες τιμές και τις δυσκολίες πρόσβασης σε χρηματοδότηση.

Το κόστος ψηφιακού μετασχηματισμού (3,8) κινείται σε μέτρια επίπεδα, καταδεικνύοντας ότι οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν την ανάγκη για τεχνολογική προσαρμογή. Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση (3,5) φαίνεται να αποτελεί μέτρια πρόκληση συγκριτικά με τις υπόλοιπες προς διερεύνηση προκλήσεις, εύρημα που θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως ότι οι μικρότερες επιχειρήσεις λόγω του διαχρονικού αποκλεισμού τους από τα προγράμματα χρηματοδότησης δεν αναγνωρίζουν τη πρόσβαση στη χρηματοδότηση πλέον ως πρόκληση αλλά ως περισσότερο ως πρόβλημα, δεδομένων τόσο των κριτηρίων για την ένταξή τους, των δεσμεύσεων αλλά και εν τέλει της υπέρογκης φορολόγησης στην ίδια την χρηματοδότηση.

Αντιθέτως, το κόστος της πράσινης μετάβασης (3,3) και η μεταβίβαση στην επόμενη γενιά (3,1) εμφανίζονται ως οι λιγότερο πιεστικές προκλήσεις. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις δεν δίνουν προτεραιότητα σε επενδύσεις βιωσιμότητας ή στη διαδοχή τους, τουλάχιστον σε αυτή τη φάση.

Συνολικά, οι επιχειρήσεις φαίνεται να προσανατολίζονται περισσότερο στην αντιμετώπιση των άμεσων οικονομικών πιέσεων των βραχυπρόθεσμων προκλήσεων δηλαδή, όπως οι αυξήσεις τιμών, η ρευστότητα και οι φορολογικές υποχρεώσεις. Παράλληλα, θέματα όπως η πράσινη μετάβαση, η ψηφιακή ανάπτυξη και η διαδοχή τους στην επόμενη γενιά παραμένουν σημαντικά, αλλά δεν αποτελούν τις πιο πιεστικές ανάγκες στο παρόν στάδιο.

Στη συνέχεια αναλύονται με βαθμό επιρροής σε μία κλίμακα από το 1 έως το 5 που 1 σημαίνει καθόλου και 5 πάρα πολύ, κατά πόσο επηρεάζουν αρνητικά τις επιχειρήσεις μια σειρά από τύπους φορολόγησης, συγκεκριμένα το τέλος επιτηδεύματος, το ψη-

φιακό τέλος, ο φόρος τεκμαρτού εισοδήματος και ο φόρος περιβάλλοντος. Από την ανάλυση φαίνεται ότι το τέλος επιτηδεύματος που επί σειρά ετών ίσχυε για τις επιχειρήσεις αποτελεί ένα εμπόδιο που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό (4,4) την επιχειρήσεις. Στη συνέχεια ακολουθούν ο φόρος τεκμαρτού εισοδήματος και το ψηφιακό τέλος στο 4,2 και τέλος με χαμηλότερη ένταση στο 3,7 ο φόρος περιβάλλοντος.

Οι αρνητικές επιπτώσεις του ενεργειακού κόστους, και κυρίως της αβέβαιης οικονομικής κατάστασης, εκφράζονται με μέτρια ένταση στις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την κατάσταση τους κατά το Α' εξάμηνο του 2024, δηλαδή από την 1η Ιανουαρίου έως την 30η Ιουνίου 2024. Σύμφωνα με το διάγραμμα 4.20, η πλειονότητα των επιχειρήσεων (68,6%) θεωρεί ότι η κατάσταση είναι ικανοποιητική- μέτρια. Επιπλέον, το 20,1% δηλώνει ότι η κατάσταση τους δεν είναι καλή, ενώ μόλις το 11,3% πιστεύει ότι η επιχείρηση βρίσκεται σε καλή κατάσταση.

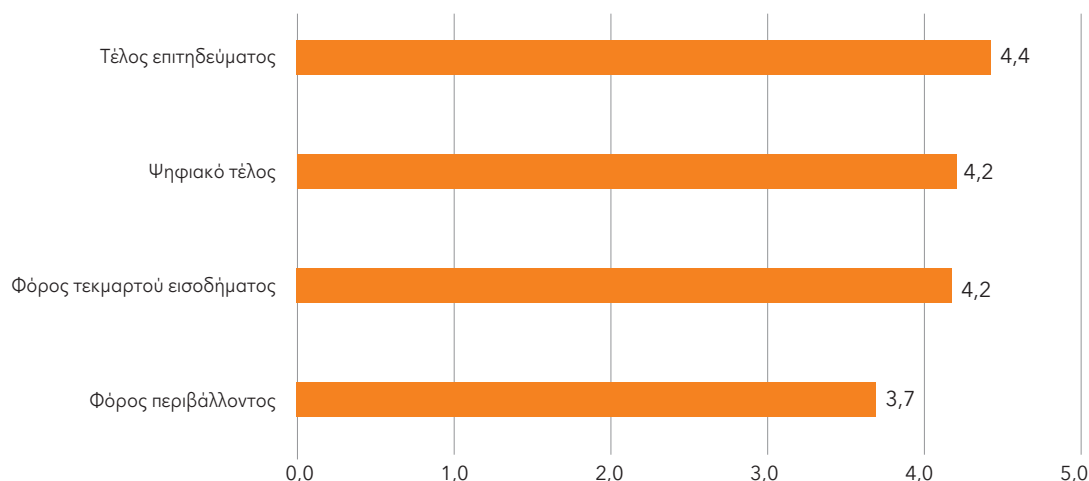
Από τη σύγκριση των δεδομένων μεταξύ του Α' εξαμήνου του 2023 και του Α' εξαμήνου του 2024, προκύπτουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων σχετικά την κατάσταση της επιχείρησης. Αρχικά, το ποσοστό των επιχειρήσεων που αξιολογούν την κατάσταση τους ως Ικανοποιητική-Μέτρια εμφανίζεται αυξημένο το 2024, αγγίζοντας το 68,6%, έναντι 60,6% το 2023.

Παράλληλα, το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν ότι η κατάστασή τους δεν είναι καλή παραμένει ουσιαστικά αμετάβλητο, με 20,1% το 2024 έναντι 20% το 2023.

Ωστόσο, η πιο αξιοσημείωτη μεταβολή αφορά το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν ότι βρίσκονται σε καλή οικονομική κατάσταση. Το 2023, το ποσοστό αυτό ανερχόταν στο 19,4%, ενώ το 2024 μειώνεται σημαντικά στο 11,3%, σημειώνοντας πτώση κατά 8,1 ποσοστιαίες μονάδες. Η μείωση αυτή αντανακλά μια σαφή υποχώρηση της αισιοδοξίας στον επιχειρηματικό τομέα, καθώς λιγότερες επιχειρήσεις εκτιμούν ότι βρίσκονται σε ευνοϊκή οικονομική θέση. Η επιδείνωση του επιχειρηματικού κλίματος στο οικοσύστημα των εμπορικών επιχειρήσεων αποτυπώνεται και στα σχετικά δευτερογενή δεδομένα που αναλύονται σε άλλα μέρη της *Ετήσιας Έκθεσης*.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.19

Ποιά είναι η κύρια πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η επιχείρησή σας

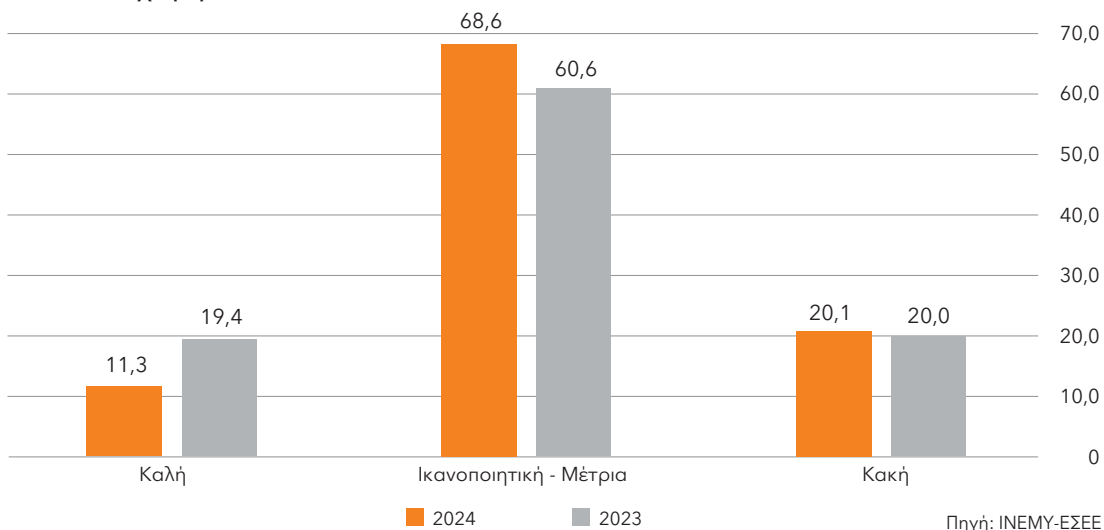

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.20

Αξιολόγηση της κατάστασης της επιχειρησής σας για το Α' εξάμηνο του 2024
(% των επιχειρήσεων)

Συμπερασματικά, η ανάλυση των δεδομένων δείχνει ότι, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, περισσότερες επιχειρήσεις αξιολογούν την οικονομική τους κατάσταση ως Ικανοποιητική-Μέτρια, ενώ η αισιοδοξία για βελτίωση περιορίζεται. Αντίθετα, το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν επιδείνωση παραμένει σταθερό, γεγονός που ενδέχεται να δείχνει μια παγιωμένη δυσκολία στο επιχειρηματικό περιβάλλον, χωρίς ενδείξεις άμεσης ανάκαμψης.

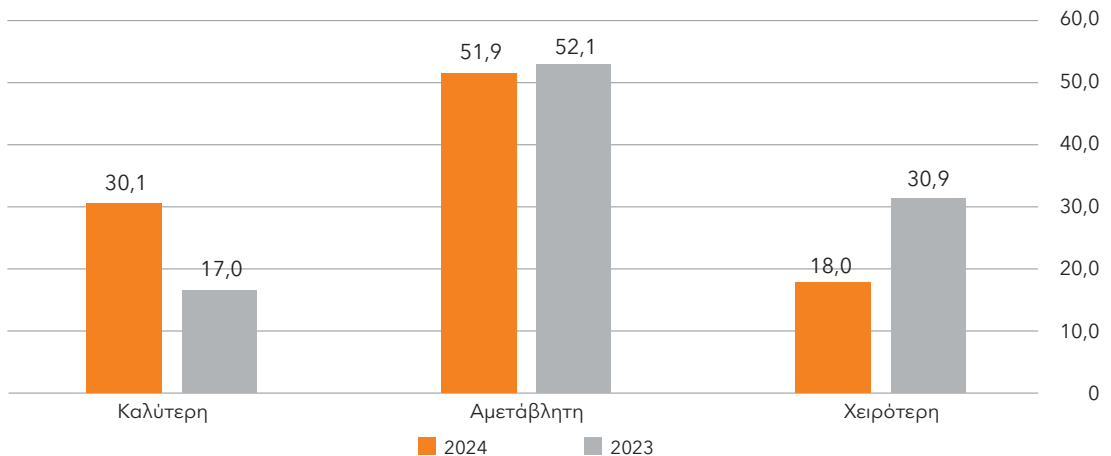
Το διάγραμμα 4.21 καταδεικνύει ότι η πλειονότητα των επιχειρήσεων (51,9%) εκτιμά πως η οικονομική τους κατάσταση θα παραμείνει αμετάβλητη κατά το Β' εξάμηνο του 2024, συγκριτικά με το Α' εξάμηνο του ίδιου έτους. Η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώνει μια τάση στασιμότητας στην αγορά, καθώς περισσότερες από τις μισές επιχειρήσεις δεν αναμένουν κάποια ουσιαστική βελτίωση ή επιδείνωση. Το εύρημα αυτό είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο, δεδομένου ότι το Β' εξάμηνο του έτους θεωρείται παραδοσιακά πιο ευνοϊκό για τις επιχειρηματικές επιδόσεις, κυρίως λόγω εποχικότητας και εορτών. Παρά το γεγονός αυτό, η διατήρηση μιας σταθερής - και όχι βελτιωμένης - κατάστασης αντικατοπτρίζει είτε την έλλειψη δυναμικής ανάπτυξης είτε τις συνεχιζόμενες αβεβαιότητες που περιορίζουν τις προοπτικές ανάκαμψης.

Περίπου τρεις στις δέκα επιχειρήσεις (30,1%) εκτιμούν ότι η οικονομική τους κατάσταση θα βελτιωθεί κατά το Β' εξάμηνο του 2024, σε σύγκριση με το Α' εξάμηνο του ίδιου έτους. Το εύρημα αυτό θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως μια αυξημένη αισιοδοξία των επιχειρηματιών για την πορεία της αγοράς στο δεύτερο μισό του έτους. Ωστόσο, η εκτίμηση αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς τα στοιχεία της έρευνας δείχνουν ότι το Α' εξάμηνο του 2024 δεν ήταν ιδιαίτερα θετικό για τις εμπορικές επιχειρήσεις. Επιπροσθέτως, λιγότερες από μία στις πέντε επιχειρήσεις (18%) εκτιμούν ότι η οικονομική τους κατάσταση θα επιδεινωθεί κατά το Β' εξάμηνο του 2024, σε σύγκριση με το Α' εξάμηνο του ίδιου έτους. Η συγκριτικά χαμηλή αυτή πρόβλεψη ενδέχεται να οφείλεται στο γεγονός ότι το Β' εξάμηνο του έτους συμπίπτει με περιόδους αυξημένης οικονομικής δραστηριότητας, όπως η τουριστική σεζόν και η εορταστική περίοδος, οι οποίες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην αγορά.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.21

Πώς αναμένετε ότι θα διαμορφωθεί η κατάσταση της επιχειρήσεώς σας το Β' εξάμηνο του 2024 σε σχέση με το Α' εξάμηνο του 2023 (% των επιχειρήσεων)

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

Όσον αφορά στις προβλέψεις των επιχειρήσεων για την πορεία της οικονομικής τους κατάστασης, παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των ετών 2023 και 2024. Οι διαφορές αυτές αναδεικνύουν τις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς και τις προσδοκίες των επιχειρήσεων, αποτυπώνοντας τις τάσεις αισιοδοξίας ή επιφυλακτικότητας που επικρατούν σε κάθε περίοδο. Αρχικά, το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκτιμούν ότι η κατάστασή τους θα παραμείνει αμετάβλητη παρουσιάζει ελάχιστη διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ετών, με 52,1% το 2023 και 51,9% το 2024. Η σχεδόν ταυτόσημη αυτή κατανομή υποδηλώνει ότι, ανεξαρτήτως οικονομικών συνθηκών, ένας σταθερός πυρήνας επιχειρήσεων εξακολουθεί να θεωρεί πως δεν θα υπάρξει ουσιαστική μεταβολή στην πορεία τους.

Ωστόσο, η πιο σημαντική μεταβολή καταγράφεται στις εκτιμήσεις για βελτίωση ή επιδείνωση της κατάστασης των επιχειρήσεων. Ειδικότερα, το 2023, ένα σημαντικό ποσοστό, 30,9%, προέβλεπε επιδείνωση, ενώ μόλις το 17% ανέμενε βελτίωση. Αντίθετα, το 2024, η εικόνα αυτή αντιστρέφεται πλήρως: πλέον, τρεις στις δέκα επιχειρήσεις (30,1%) εκτιμούν ότι η κατάσταση τους θα βελτιωθεί, ενώ μόλις 18% αναμένουν επιδείνωση.

Η αντιστροφή αυτή των προσδοκιών υποδηλώνει μια αλλαγή κλίματος στην αγορά, με τις επιχειρήσεις να εμφανίζονται περισσότερο αισιόδοξες για το Β' εξάμηνο του 2024, σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023. Παράγοντες όπως η τουριστική περίοδος, η εορταστική κατανάλωση και ενδεχομένως η προσαρμογή των επιχειρήσεων στις προκλήσεις των προηγούμενων ετών, φαίνεται να ενισχύουν την αισιοδοξία τους. Συμπερασματικά, αν και η στασιμότητα εξακολουθεί να χαρακτηρίζει μεγάλο μέρος της αγοράς, η μετατόπιση από τις αρνητικές προς τις θετικές προβλέψεις για το Β' εξάμηνο του 2024 αποτελεί ένδειξη σταδιακής βελτίωσης της επιχειρηματικής εμπιστοσύνης.

Με βάση τα δεδομένα που παρατίθενται, η ενεργειακή κρίση και οι συνέπειές της φαίνεται να επηρεάζουν τις εμπορικές επιχειρήσεις σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό το 2024

σε σύγκριση με το 2023. Οι ανατιμήσεις στο κόστος της ενέργειας το 2024 εμφανίζονται να πλήττουν σε μεγαλύτερη κλίμακα τις επιχειρήσεις. Η αύξηση των λογαριασμών ενέργειας, μάλιστα, καταγράφεται σε υψηλότερα ποσοστά από το προηγούμενο έτος, γεγονός που υποδηλώνει την εντεινόμενη πίεση στο λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων. Το ποσοστό της αύξησης του κόστους για τις επιχειρήσεις σε ό,τι αφορά τις αγορές εμπορευμάτων από τους προμηθευτές ενισχύεται επίσης σημαντικά, εντείνοντας την οικονομική επιβάρυνση και επιδεινώνοντας περαιτέρω τις συνθήκες για τις εμπορικές επιχειρήσεις.

4.6 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία της έρευνας είναι ποσοτική, ούτως ώστε να αποτυπώνονται οι γενικές τάσεις και να καθίσταται εφικτή η στατιστική γενίκευση των αποτελεσμάτων στον υπό έρευνα πληθυσμό-στόχο. Η τεχνική συλλογής των δεδομένων που εφαρμόστηκε στην έρευνα πεδίου είναι η τηλεφωνική συνέντευξη με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο απαρτίζεται από κλειστές ερωτήσεις απλής και πολλαπλής επιλογής και από ερωτήσεις διαβάθμισης.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν από καταρτισμένους ερευνητές, οι οποίοι και έλαβαν ειδική εκπαίδευση για τη διενέργεια της έρευνας – καθ' όλη δε τη διάρκεια της έρευνας υπήρχαν επόπτες υπεύθυνοι για την ορθή διενέργεια των συνεντεύξεων. Η περίοδος συλλογής των δεδομένων ήταν 35 εργάσιμες ημέρες.

4.6.1. Πληθυσμός - στόχος, δείγμα της έρευνας και τεχνική δειγματοληψίας

Ο πληθυσμός-στόχος της έρευνας πεδίου αποτελείται από όλες τις επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου σε πανελλαδικό επίπεδο, πλην πέντε κατηγοριών δραστηριότητας σε επίπεδο τετραψήφιου ΣΤΑΚΟΔ. Συγκεκριμένα, εκτός πληθυσμού-στόχου έχουν τεθεί οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο καυσίμων και φαρμάκων, τα σουπερμάρκετ, τα πολυκαταστήματα, καθώς και οι επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου σε υπαίθριους πάγκους και αγορές. Το πραγματοποιηθέν δείγμα της πρωτογενούς έρευνας αποτελείται από 1000 επιχειρήσεις με κύριο κλάδο δραστηριότητας το Λιανικό εμπόριο στις κατηγορίες του πληθυσμού στόχου.

Αναλυτικότερα, σχεδιάστηκε στρωματοποιημένη (stratified) δειγματοληψία με μεταβλητές στρωμάτωσης την Περιφέρεια (13 στρώματα - strata) και τη δραστηριότητα σε επίπεδο τετραψήφιου ΣΤΑΚΟΔ (20 στρώματα), εντός των οποίων ο πληθυσμός-στόχος κατανέμεται σε ομοιογενείς υποπληθυσμούς. Υπολογίστηκε αναλογικά το πλήθος των επιχειρήσεων που θα συμμετείχαν σε κάθε στρώμα και για τις δύο μεταβλητές στρωμάτωσης, βάσει της κατανομής του στατιστικού μητρώου επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ.

Τέλος, για την εκτίμηση των χαρακτηριστικών της έρευνας και την αναγωγή στον πληθυσμό-στόχο κάθε επιχείρηση σταθμίστηκε με κατάλληλο αναγωγικό συντελεστή. Βάσει του σχεδιασμού, κάθε περιοχή αναφοράς λαμβάνει συγκεκριμένους συ-

ντελεστές βαρύτητας ώστε να διασφαλίζεται η όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτική συμμετοχή της κάθε κατηγορίας του πληθυσμού στο λιανικό εμπόριο. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκαν 24 κλάσεις στάθμισης (weighting classes) και τα δεδομένα ομαδοποιήθηκαν σε τέσσερις μεγάλες γεωγραφικές περιοχές και έξι κλάδους δραστηριότητας, έτσι ώστε το σταθμισμένο αποτέλεσμα του πλήθους των επιχειρήσεων να ανέρχεται στον ακριβή αριθμό των επιχειρήσεων του πληθυσμού-στόχου.

4.6.2. Σύγκριση βασικών χαρακτηριστικών επιχειρήσεων έρευνας πεδίου και διαθέσιμων στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Δεδομένου ότι οι εκτιμήσεις των παραμέτρων του δείγματος γενικεύονται στον πληθυσμό-στόχο, είναι σημαντική η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος όσον αφορά βασικά χαρακτηριστικά και μεγέθη των επιχειρήσεων. Επιπλέον, είναι αξιοσημείωτο να ελεγχθεί αν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ιδιοκτητών των επιχειρήσεων του δείγματος προσεγγίζουν ικανοποιητικά τις αντίστοιχες πραγματικές κατανομές, ώστε να μειωθεί, όσο το δυνατόν, το μεροληπτικό σφάλμα στις ποιοτικές ερωτήσεις της έρευνας.

Αρχικά, παρουσιάζονται οι κατανομές της νομικής μορφής των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου βάσει του μητρώου επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ του έτους για τον πληθυσμό-στόχο της έρευνας, και των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στο δείγμα της έρευνας πεδίου. Συγκρίνοντας τις δύο κατανομές, είναι εμφανές ότι η διάρθρωση του δείγματος, όσον αφορά τη νομική μορφή προσεγγίζει τα πραγματικά δεδομένα.

Νομική μορφή: Σύγκριση		
Νομική μορφή	Μητρώο ΕΛΣΤΑΤ	Έρευνα πεδίου 2024
ΟΕ - ΑΤΟΜΙΚΗ - ΕΕ	96,4%	92,3%
ΑΕ - ΕΠΕ	2,6%	4,9%
Άλλο	1,0%	2,8%
Σύνολο	100%	100,0%

Οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν στο δείγμα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικές του πληθυσμού-στόχου και όσον αφορά το μέγεθός τους. Υπάρχουν δύο σημαντικοί παράγοντες που καθορίζουν το μέγεθος της επιχείρησης: α) ο κύκλος εργασιών και β) ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνται σε αυτήν. Και για τα δύο χαρακτηριστικά υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία από το μητρώο επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ.

Στον Πίνακα «Κύκλος εργασιών» παρουσιάζονται οι κατανομές του ετήσιου κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων για το σύνολο του λιανικού εμπορίου και συγκεκριμένα των επιχειρήσεων που αποτελούν τον πληθυσμό-στόχο της έρευνας πεδίου βάσει του μητρώου επιχειρήσεων. Διαχρονικά, η κατανομή των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στο δείγμα προσεγγίζει ικανοποιητικά τη γενική κατανομή των επιχειρήσεων του πληθυσμού-στόχου στο σύνολο των διενεργειών. Τυχόν διαφοροποιήσεις στο σύνολο του λιανικού εμπορίου και του δείγματος έγκεινται στο γεγονός ότι ο πληθυ-

σμός-στόχος δεν συμπεριλαμβάνει επιχειρήσεις με υψηλό κύκλο εργασιών, όπως τα σουπερμάρκετ, τα φαρμακεία, τα πρατήρια καυσίμων και τα πολυκαταστήματα.

Κύκλος εργασιών-Σύγκριση		
Κύκλος εργασιών (σε χιλιάδες ευρώ)	Σύνολο λιανικού εμπορίου	Πληθυσμός - στόχος λιανικού εμπορίου
Έως 20	33%	35%
20 έως 70	27%	31%
70 έως 150	13%	15%
150 έως 500	13%	11%
Άνω των 500	14%	8%
Σύνολο	100%	100%

Όσον αφορά τον αριθμό των απασχολούμενων, όπως αποτυπώνεται στο μητρώο της ΕΛΣΤΑΤ, κατηγοριοποιώντας τις επιχειρήσεις σε δύο υποπληθυσμούς: επιχειρήσεις με αριθμό απασχολούμενων έως 10 άτομα και επιχειρήσεις με πάνω από 11 απασχολούμενους και όπως φαίνεται στον Πίνακα «Αριθμός απασχολούμενων», υπάρχει σημαντική ταύτιση των δύο κατανομών.

Αριθμός απασχολούμενων		
Αριθμός απασχολούμενων	Πληθυσμός - στόχος λιανικού εμπορίου	Έρευνα πεδίου
Έως και 10 άτομα	98,8%	98%
11 άτομα και άνω	1,2%	2,0%
Σύνολο	100%	100%

Επιπρόσθετα, θα παρουσιαστούν και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ιδιοκτητών των επιχειρήσεων. Τα παρακάτω επίσημα στοιχεία αφορούν το φύλο, την ηλικία και την εκπαίδευση των αυτοαπασχολούμενων¹ στο σύνολο του λιανικού εμπορίου και όχι στον πληθυσμό-στόχο καθώς τα διαθέσιμα δεδομένα διατίθενται έως διψήφια ανάλυση. Ο Πίνακας «Δημογραφικά χαρακτηριστικά» παρουσιάζει τις κατανομές των δημογραφικών χαρακτηριστικών σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ του τελευταίου διαθέσιμου β' τριμήνου, τα οποία συγκρίνονται με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της έρευνας που πραγματοποιήθηκε από το INEMY σε συγκεκριμένες κατηγορίες όμως του κλάδου.

1. με ή χωρίς προσωπικό

Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Φύλο	Έρευνα πεδίου (%)	Έρευνα εργατικού δυναμικού, β' τρίμηνο (%)
Άνδρας	66,4	73,5
Γυναίκα	33,6	26,5

Ηλικία	Έρευνα πεδίου (%)	Έρευνα εργατικού δυναμικού, β' τρίμηνο (%)
Έως 24	0,4	0,7
25-34	4,5	7,8
35-44	17,1	29,4
45-54	36,7	35,1
55-64	34,3	23,2
65 ΚΑΙ ΑΝΩ	6,7	3,9

Επίπεδο εκπαίδευσης	Έρευνα πεδίου (%)	Έρευνα εργατικού δυναμικού, β' τρίμηνο (%)
Κατώτερη	2,5	8,7
Μέση	57,5	65,6
Ανώτερη	40,0	25,7

Συμπερασματικά, το δείγμα το οποίο συλλέγεται για τη συγκεκριμένη έρευνα κρίνεται επαρκές προσεγγίζοντας σημαντικά τον πληθυσμό στόχο, ώστε να δίνεται η δυνατότητα για ασφαλείς αναγωγές τόσο των σημειακών εκτιμήσεων σε ποσοτικές παραμέτρους στον πληθυσμό-στόχο, όσο και των ποιοτικών ερωτήσεων, δεδομένου ότι το δείγμα έχει σταθμιστεί με τους κατάλληλους αναγωγικούς συντελεστές και διατηρείται η αντιπροσωπευτικότητα στα σημαντικότερα χαρακτηριστικά των μονάδων.

Οι μετασχηματισμοί της καταναλωτικής δαπάνης των ελληνικών νοικοκυριών: 2008-2023

1

Η καταναλωτική δαπάνη αυξάνεται σε όλες σχεδόν τις εισοδηματικές κατηγορίες, πλησιάζοντας τα επίπεδα του 2008, ενώ παρατηρείται μια τάση φθίνουσας κοινωνικής κινητικότητας με μετατοπίσεις νοικοκυριών προς χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες.

2

3

Ο πληθωρισμός στα τρόφιμα (8,9% το 2023) είναι πολύ υψηλότερος από τον γενικό δείκτη τιμών (3,5%), επηρεάζοντας δυσανάλογα τα χαμηλότερου εισοδήματος νοικοκυριά που διαθέτουν μεγαλύτερο ποσοστό των δαπανών τους σε ανελαστικά αγαθά, όπως τα τρόφιμα.

4

5

Η αύξηση της κατανάλωσης στις χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες οφείλεται στην ανάγκη επιβίωσης και όχι στην ενίσχυση της αγοραστικής τους δύναμης.

6

Και το 2023 μόνο οι περιφέρειες της Αττικής και του Νοτίου Αιγαίου υπερέβησαν τον εθνικό μέσο όρο κατανάλωσης.

Εισαγωγή

Η μελέτη των τάσεων της κατανάλωσης είναι ιδιαίτερα σημαντική, τόσο σε κοινωνικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο ενώ συγχρόνως αποτελεί δείκτη της οικονομικής ευημερίας και των προοπτικών ανάπτυξης μιας χώρας. Ειδικότερα, η μελέτη της καταναλωτικής δαπάνης είναι θεμελιώδης για τη διαμόρφωση της στρατηγικής των επιχειρήσεων αφού έτσι μπορούν να προσαρμόσουν το σχεδιασμό τους για να ανταπυχθούν και να παραμείνουν ανταγωνιστικές. Δεδομένου ότι η κατανάλωση αντανακλά τις επιθυμίες, τις ανάγκες και τις προτιμήσεις των καταναλωτών, οι επιχειρήσεις μπορούν να προσαρμόσουν τις προμήθειες και τις διαδικασίες παραγωγής τους για να μειώσουν κόστη και να αυξήσουν την αποδοτικότητα. Παράλληλα μπορούν να προσαρμόζουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις απαιτήσεις της αγοράς. Αυτό οδηγεί σε καλύτερη προετοιμασία για οικονομικές κρίσεις, αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο καθώς και στο περιβάλλον.

Έτσι στην έκθεση του 2022 καθιερώθηκε η ξεχωριστή μελέτη των τάσεων στην κατανάλωση και στην καταναλωτική δαπάνη των ελληνικών νοικοκυριών. Στο πλαίσιο αυτό, καταγράφονται και αναλύονται οι μεταβολές στο επίπεδο διαβίωσης και οι ενδεχόμενοι μετασχηματισμοί των νοικοκυριών, βασιζόμενοι στα διαθέσιμα στοιχεία των Ερευνών Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) της ΕΛΣΤΑΤ, τα οποία αποτυπώνουν τις καταναλωτικές επιλογές τους στην ελληνική αγορά. Η (ΕΟΠ), που διεξάγεται ετησίως από το 2008 από την ΕΛΣΤΑΤ, καλύπτει χρονικά ολόκληρο το έτος και αφορά το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, με δειγματοληπτική μονάδα το νοικοκυριό. Στόχος της είναι ο προσδιορισμός των καταναλωτικών προτύπων των ελληνικών νοικοκυριών για την αναθεώρηση του δείκτη τιμών καταναλωτή, η συμπλήρωση στατιστικών στοιχείων για την κατανάλωση, η μελέτη της διάρθρωσης των δαπανών σε σχέση με το εισόδημα και άλλα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά, καθώς και η ανάλυση των μεταβολών του επιπέδου διαβίωσης. Επιπλέον, εξετάζει τη σχέση μεταξύ δαπανών, τα όρια χαμηλού εισοδήματος και τις αλλαγές στις διατροφικές συνήθειες.

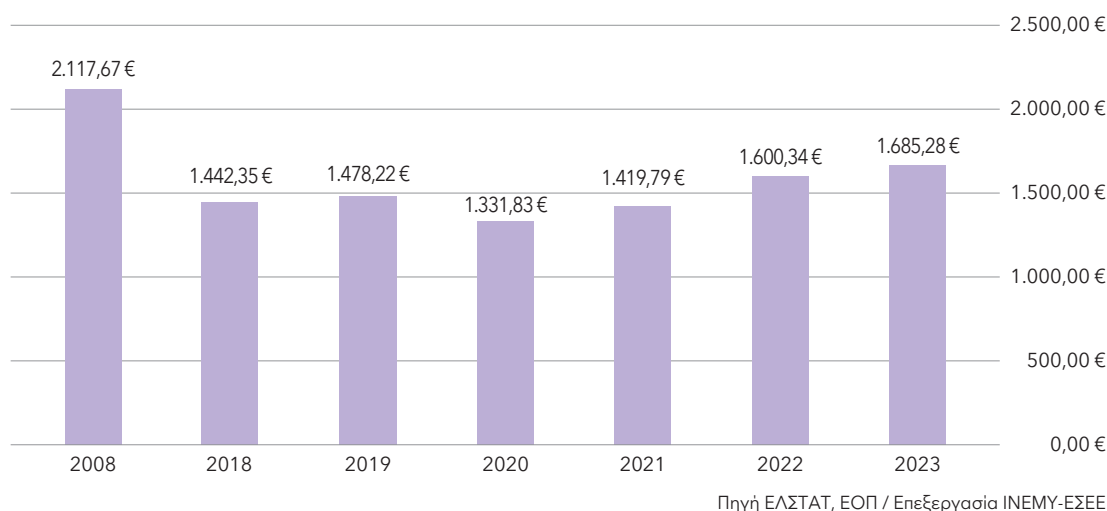
Ωστόσο, είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι ενώ οι Έρευνες Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) της ΕΛΣΤΑΤ παρέχουν πολύτιμα δεδομένα για την χαρτογράφηση των καταναλωτικών τάσεων, η ταξινόμηση των νοικοκυριών αποκλειστικά βάσει εισοδήματος έχει περιορισμούς ως προς την κοινωνική κατηγοριοποίηση. Αγνοεί πολιτισμικά χαρακτηριστικά και άλλους οικονομικούς πόρους που μπορεί να διαθέτουν τα νοικοκυριά, όπως περιουσιακά στοιχεία ή κοινωνικά δίκτυα στήριξης. Παρόλα αυτά, παραμένει χρήσιμη, καθώς αποτυπώνει τις γενικές τάσεις μεταβολής της καταναλωτικής δαπάνης και ενδεχόμενες μορφές κοινωνικής κινητικότητας, δίνοντας έμφαση στις αυξομειώσεις της δαπάνης ανά ξεχωριστή εισοδηματική κατηγορία.

5.1 Η εξέλιξη της καταναλωτικής δαπάνης

Για την μελέτη της καταναλωτικής δαπάνης, αναλύεται η εξέλιξη της συνολικής μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών την περίοδο 2018-2023, οι τάσεις ανά εισοδηματική κατηγορία, η διάρθρωση των δαπανών για συγκεκριμένα αγαθά και η κατανο-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.1

Μ.Ο. Συνολικής Μηνιαίας Δαπάνης

μή της καταναλωτικής δαπάνης στις περιφέρειες. Ο πίνακας και το διάγραμμα 5.1 αποτυπώνουν τη μεταβολή της συνολικής δαπάνης των ελληνικών νοικοκυριών για μια περίοδο έξι ετών. Σε γενικές γραμμές παρατηρείται ότι ο μέσος όρος της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών κυμαίνεται, στα 1.442,35 ευρώ (2018), 1.478,22 ευρώ (2019), 1.331,83 ευρώ (2020), 1.419,79 ευρώ (2021), 1.600,34 ευρώ (2022) και τέλος στα 1.685,28 ευρώ (2023). Διατηρούμε ως βάση και σημείο εκκίνησης το 2008 όταν ο μέσος όρος της μηνιαίας καταναλωτικής δαπάνης είχε ανέλθει στα 2.117,67 ευρώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1

Η εξέλιξη της μέση μηνιαίας δαπάνης 2008, 2018-2023

Έτη	Συνολική μηνιαία δαπάνη
2008	2.117,67 €
2018	1.442,35 €
2019	1.478,22 €
2020	1.331,83 €
2021	1.419,79 €
2022	1.600,34 €
2023	1.685,28 €

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας της ελληνικής κρίσης χρέους, τα εισοδήματα των νοικοκυριών συμπίεστηκαν εξαιτίας της εφαρμογής συσταλτικών οικονομικών πολιτικών, με αποτέλεσμα το 2018 η μηνιαία δαπάνη να μειωθεί κατά 31,9% συγκριτικά με το 2008. Το 2019 σημειώθηκε αύξηση της μηνιαίας δαπάνης κατά 2,5% σε σχέση με το 2018, όμως η εκδήλωση της πανδημίας του 2020 μείωσε τη δαπάνη των νοικοκυριών, εξαιτίας των μέτρων υγειονομικής προστασίας (lockdown), ενώ λίγο αργότερα προστέθηκαν και οι αρνητικές επιπτώσεις της ενεργειακής κρίσης. Αντίθετα το 2023, σε σχέση με το 2022, καταγράφεται αύξηση της δαπάνης κατά 5,3%, η οποία υπερέβη ελαφρώς τον επίσημο πληθωρισμό (3,5%).

5.2 Η καταναλωτική δαπάνη ανά εισοδηματική κατηγορία

Ο μέσος όρος της δαπάνης των νοικοκυριών δεν είναι αρκετός για να αναδείξει περισσότερο λεπτομερείς διακυμάνσεις στις καταναλωτικές τάσεις βάσει κριτηρίων όπως το εισόδημα, το επάγγελμα και τη σύνθεση του νοικοκυριού. Αυτός είναι και ο λόγος που επιχειρούμε μια συσχέτιση του ύψους της καταναλωτικής δαπάνης με το εισόδημα των νοικοκυριών, όπως αυτό διαχωρίζεται σε 8 εισοδηματικές κατηγορίες, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, οι οποίες είναι οι εξής: 1) μέχρι 750 ευρώ, 2) από 751 έως 1.100 ευρώ, 3) από 1.101 έως 1.450 ευρώ, 4) από 1.451 έως 1.800 ευρώ, 5) από 1.801 έως 2.200 ευρώ, 6) από 2.201 έως 2.800 ευρώ, 7) από 2.801 έως 3.500 ευρώ και, τέλος, 8) από 3.501 ευρώ και άνω. Η ταξινόμηση των νοικοκυριών με βάση το εισόδημα δεν αποτελεί μια συνεπής κοινωνική κατηγοριοποίηση, καθώς παραβλέπει τόσο πολιτισμικά χαρακτηριστικά όσο και άλλους οικονομικούς πόρους στους οποίους ένα νοικοκυριό ενδέχεται να έχει πρόσβαση. Παρόλα αυτά, η κατηγοριοποίηση με βάση το εισόδημα είναι χρήσιμη καθώς αναδεικνύει γενικές τάσεις καταναλωτικής μεταβολής και πιθανής κοινωνικής κινητικότητας. Ουσιαστικά θα αναδειχθεί η μεταβολή της δαπάνης των εισοδηματικών κατηγοριών, είτε ανοδική είτε καθοδική.

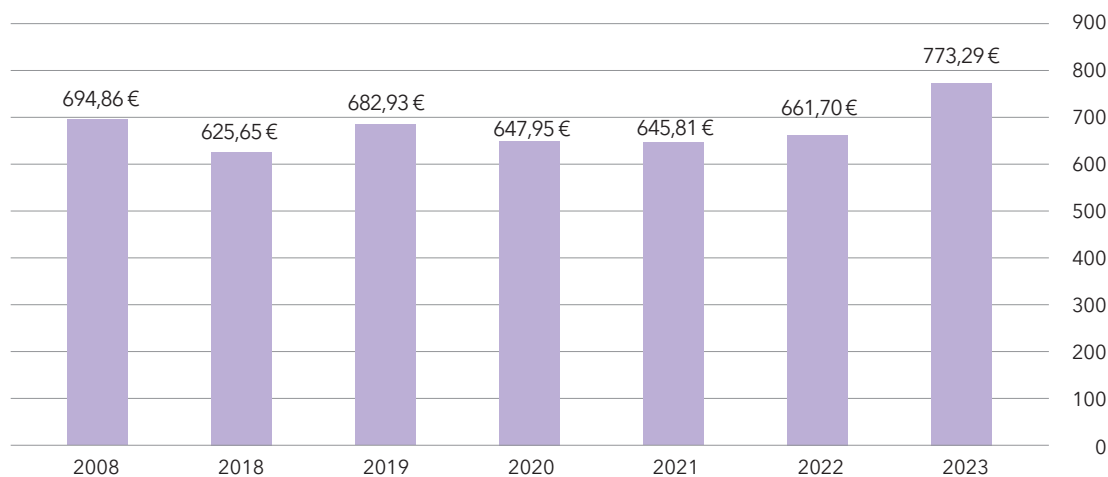
5.2.1 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («μέχρι 750 ευρώ»)

Η μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών της πρώτης εισοδηματικής κατηγορίας («μέχρι 750 ευρώ») παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα την τελευταία πενταετία πριν το 2022. Το 2022 αυξήθηκε κατά 2,4% σε σχέση με το 2021, φτάνοντας στα 661,70 ευρώ. Το 2023 η δαπάνη των νοικοκυριών ανήλθε στα 773,2 ευρώ σημειώνοντας μια σημαντική αύξηση περίπου 16,8% σε σχέση με το 2022, ξεπερνώντας για πρώτη φορά τα επίπεδα του έτους αναφοράς (2008). (Διάγραμμα 5.2).

Μια πολύ πιθανή ερμηνεία για αυτή την άνοδο μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι η αύξηση του κατώτατου μισθού από τα 663 ευρώ τον Ιανουάριο του 2022 σε 780 ευρώ τον

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.2

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα «μέχρι 750 €»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Ενεξέργεια INEMY-ΕΣΣΕ

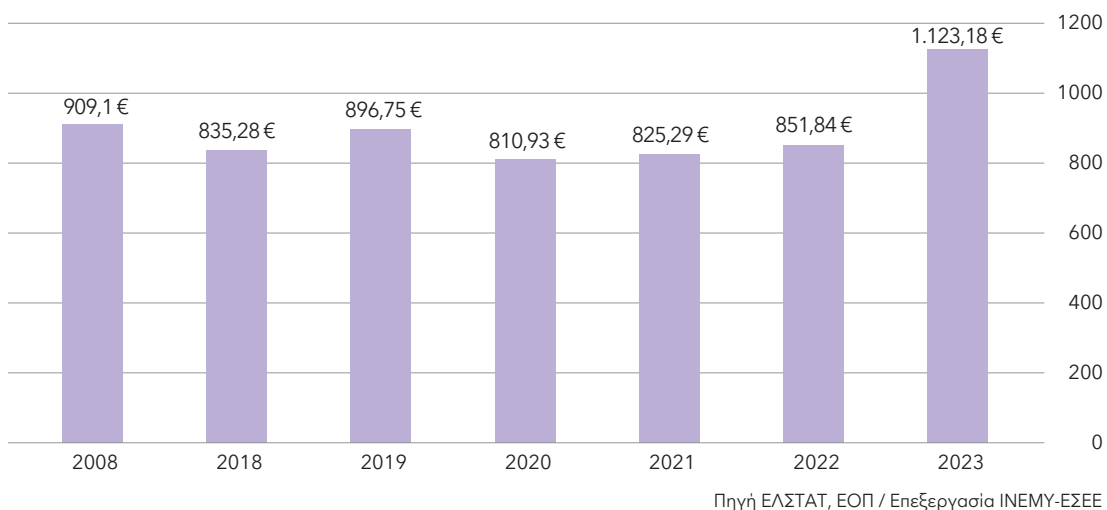
Απρίλιο του 2023, μία άνοδος κατά 17,6%. Το συμπέρασμα αυτό αποτελεί μια υπόθεση καθότι δεν υπάρχει ποιοτική εικόνα για την πηγή του εισοδήματος στην κατηγοριοποίηση της ΕΛΣΤΑΤ, μόνο για το ύψος του, οπότε δεν είναι γνωστό αν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της αύξησης του κατώτατου μισθού και της αύξησης της δαπάνης, γεγονός που θα μπορούσε να συμπεραθεί καθώς μια τέτοια αύξηση είναι λογική γιατί η άνοδος του κατώτατου μισθού θα επηρέαζε περισσότερο χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες, όπου η σύνθεσή τους είναι, κατά πλειονότητα, μισθωτοί.

5.2.2 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («751-1.100 ευρώ»)

Η δεύτερη εισοδηματική κατηγορία, που περιλαμβάνει νοικοκυριά με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα «από 751 έως 1.100 ευρώ», παρουσιάζει παρόμοια εξέλιξη στη καταναλωτική δαπάνη. Το 2022 η δαπάνη αυξήθηκε περαιτέρω κατά 3,2% σε σχέση με το 2021, ενώ το 2023 ανήλθε στα 1.123,1 ευρώ. Πρόκειται για μια άνοδο περίπου 31,8% από το 2022 και περίπου 23,5% από το 2008.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.3

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 751 έως 1.100 €

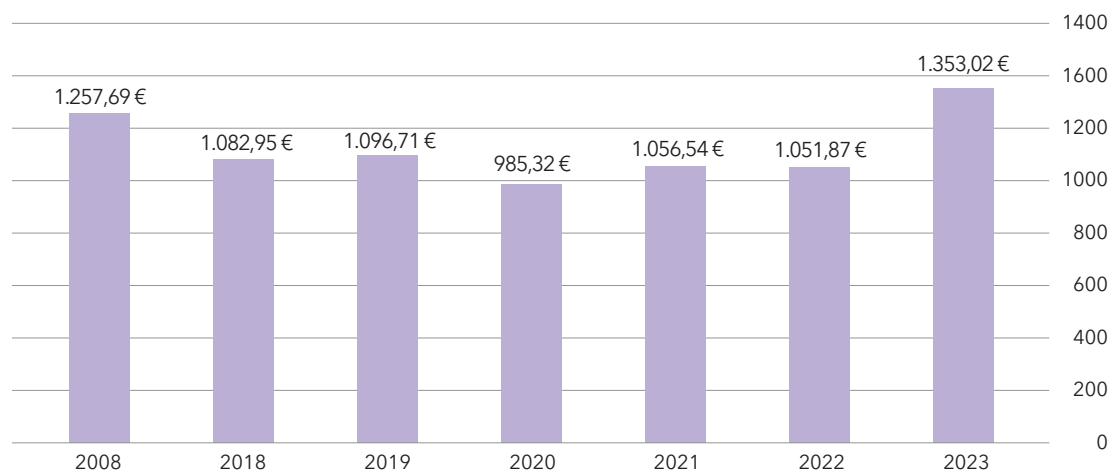
Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία των ΕΟΠ της ΕΛΣΤΑΤ, το 2019 καταγράφεται αύξηση της δαπάνης κατά 7,3% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Ωστόσο, το 2020 σημειώνεται σημαντική μείωση της τάξης του 9,5%, ενώ το 2021 παρατηρείται μικρή αύξηση κατά 1,7%, ανεβάζοντας τη δαπάνη από 810,9 ευρώ το 2020 σε 825,29 ευρώ ένα χρόνο μετά.

5.2.3 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («1.101-1.450 ευρώ»)

Η τρίτη εισοδηματική κατηγορία νοικοκυριών, με συνολικό διαθέσιμο εισόδημα «από 1.101 έως 1.450 ευρώ», το έτος 2022 σημειώνει οριακή μείωση της δαπάνης κατά 0,44% συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, ενώ το 2023 η δαπάνη ανέρχεται στα 1.353 ευρώ, καταγράφοντας μια σημαντική αύξηση περίπου 28,6% από το 2022 και

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.4

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 1.101 έως 1.450 €

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Ενεξεργασία INEMY-ΕΣΣΕ

7,4% από το 2008. Το 2019 παρατηρήθηκε μια μικρή αύξηση στη δαπάνη, της τάξης του 1,2%, ενώ το 2020 σημειώθηκε νέα μείωση κατά 10,1% σε σχέση με το 2019 (2019: 1.096,71 ευρώ, 2020: 985,32 ευρώ).

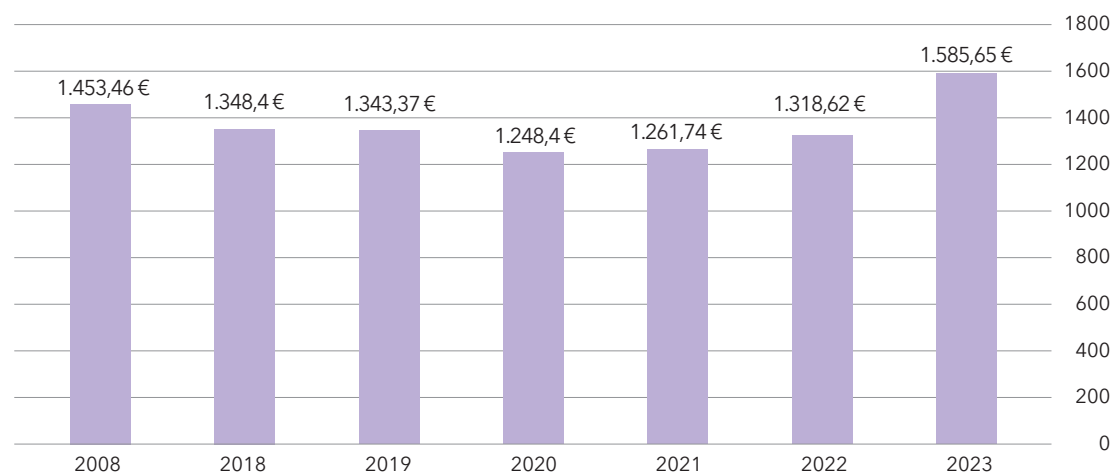
5.2.4 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («1.451-1.800 ευρώ»)

Το 2023 η μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών με συνολικό μηνιαίο εισόδημα «από 1.451 έως 1.800 ευρώ» ανέρχεται στα 1.585,6 ευρώ έναντι των 1.318,6 ευρώ το 2022, σημειώνοντας μια αύξηση περίπου 20,25% και μια αύξηση 9,2% από το 2008.

Το 2018 ήταν κατά μέσο όρο 1.348,4 ευρώ, σημειώνοντας μείωση περίπου 7,2% σε σχέση με το 2008. Τα επόμενα δύο έτη, 2019 και 2020, η μηνιαία δαπάνη συνεχίζει

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.5

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 1.451 έως 1.800 €

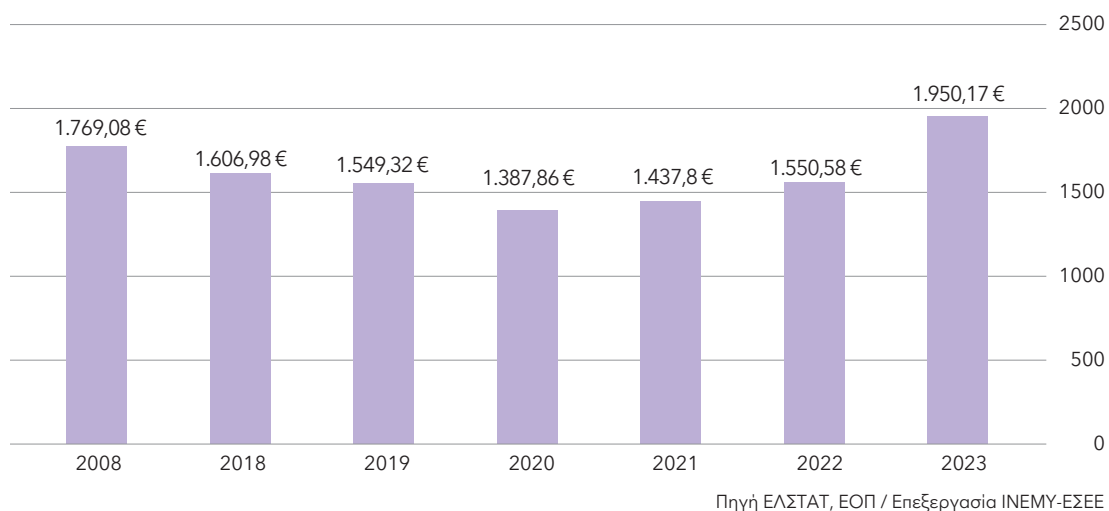

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Ενεξεργασία INEMY-ΕΣΣΕ

να μειώνεται, αν και με διαφορετικούς ρυθμούς. Το 2019, η μείωση είναι μικρή (από 1.348,4 ευρώ το 2018 σε 1.343,37 ευρώ το 2019), ενώ το 2020, λόγω της υγειονομικής κρίσης, η πτώση της καταναλωτικής δαπάνης είναι σημαντική, (-7,1% σε σύγκριση με το 2019). Το 2021, τα νοικοκυριά αυτής της κατηγορίας αυξάνουν τη δαπάνη τους κατά 1%, αν και δεν καλύπτονται οι απώλειες της πανδημίας. Το 2022 καταγράφεται σημαντική αύξηση της τάξης του 4,51% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.6

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 1.801 έως 2.200 €

5.2.5 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («1.801-2.200 ευρώ»)

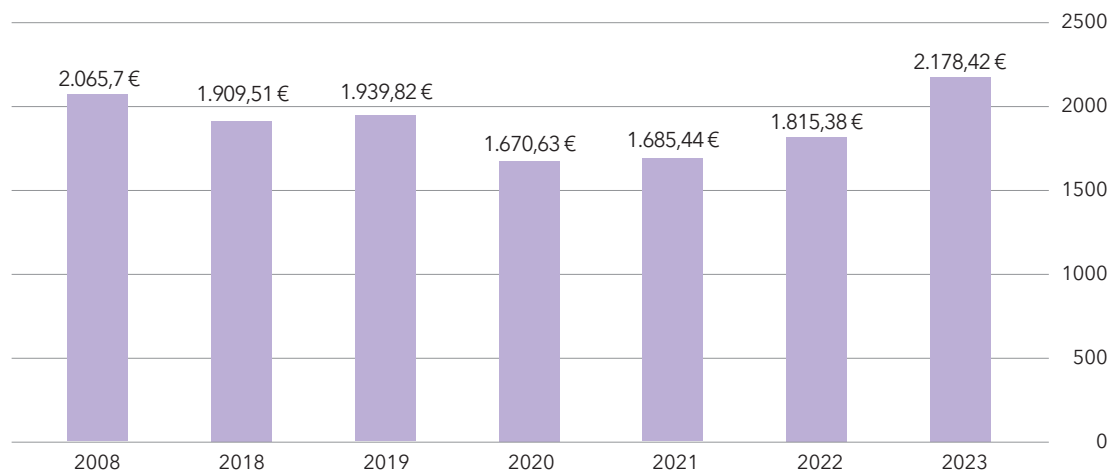
Η δαπάνη της πέμπτης εισοδηματικής κατηγορίας των νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα «από 1.801 έως 2.200 ευρώ» το 2022 σημειώνει μια αύξηση 7,8% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ το 2023 ανέρχεται στα 1.950,1 ευρώ, μια αύξηση περίπου 25,7% σε σχέση με το 2022 και 10,2% σε σχέση με το 2008. Τα έτη 2018, 2019 και 2020, καταγράφεται πτωτική πορεία με μια μικρή ανάκαμψη το 2021. Η δαπάνη του 2018 είναι μειωμένη κατά 9,1% σε σχέση με το 2008. Από το 2018 μέχρι το 2020, η δαπάνη αυτής της κατηγορίας ακολουθεί συνεχιζόμενη πτώση, με ποσοστά μείωσης 3,5% από το 2018 στο 2019 και 10,4% από το 2019 στο 2020. Το 2021 παρατηρείται αύξηση της δαπάνης κατά 3,6% σε σχέση με το 2020, αν και αυτή η ανάκαμψη δεν εξισορροπεί τις σημαντικές απώλειες των προηγούμενων ετών.

5.2.6 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («2.201-2.800 ευρώ»)

Για τα νοικοκυριά με διαθέσιμο μηνιαίο εισόδημα «από 2.201 έως 2.800 ευρώ», η δαπάνη φτάνει στα 2.178,4 ευρώ το 2023 σε σχέση με τα 1.815,3 ευρώ το 2022, μια αύξηση περίπου 19,8% σε σχέση με το 2022 και περίπου 5,4% από το 2008. Οι αρνητικές συνέπειες της πανδημικής κρίσης είναι ιδιαίτερα εμφανείς όσον αφορά το μέγεθος της μηνιαίας καταναλωτικής τους δαπάνης καθώς η μείωση της δαπάνης τους το 2020, το πρώτο έτος της πανδημίας, είναι σημαντική σε σχέση με το 2019,

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.7

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 2.201 έως 2.800 €

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

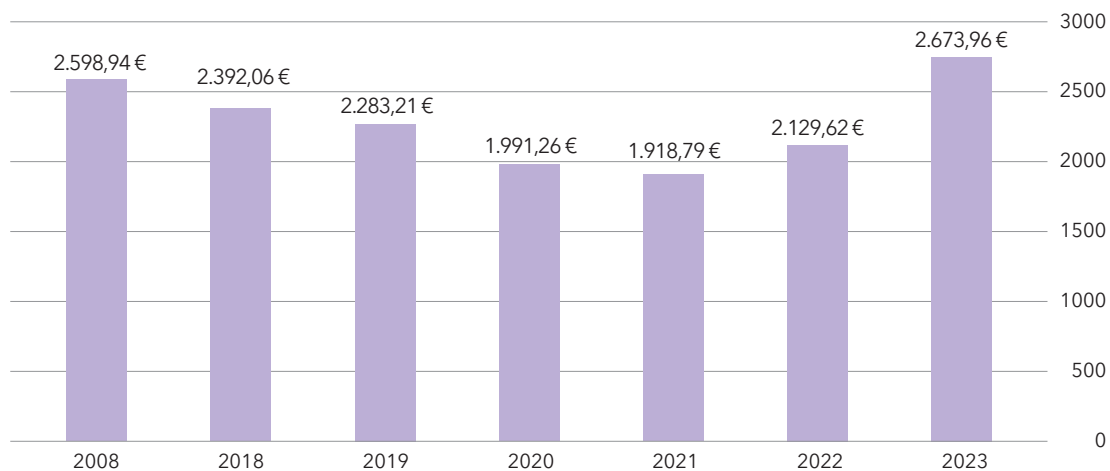
καταγράφοντας πτώση περίπου 13,9% (περίπου 14 ποσοστιαίες μονάδες). Το 2021 παρατηρείται μια μικρή ανάκαμψη της τάξης του 0,9%, ενώ το 2022 η δαπάνη αυξάνεται κατά 7,7% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

5.2.7 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («2.801-3.500 ευρώ»)

Το 2023 η δαπάνη των νοικοκυριών που ανήκουν στην εισοδηματική κατηγορία με μηνιαίο εισόδημα «από 2.801 έως 3.500 ευρώ» ανέρχεται στα 2.673,9 ευρώ σημειώνοντας μια αύξηση περίπου 25,5% σε σχέση με το 2022, ενώ σε σχέση με το 2008 η αύξηση είναι μόλις 2,9%, η δεύτερη μικρότερη σε σχέση με το έτος αναφοράς. Παρουσιάζεται μια σημαντική πτωτική πορεία στη καταναλωτική τους δαπάνη κατά την

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.8

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 2.801 έως 3.500 €

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

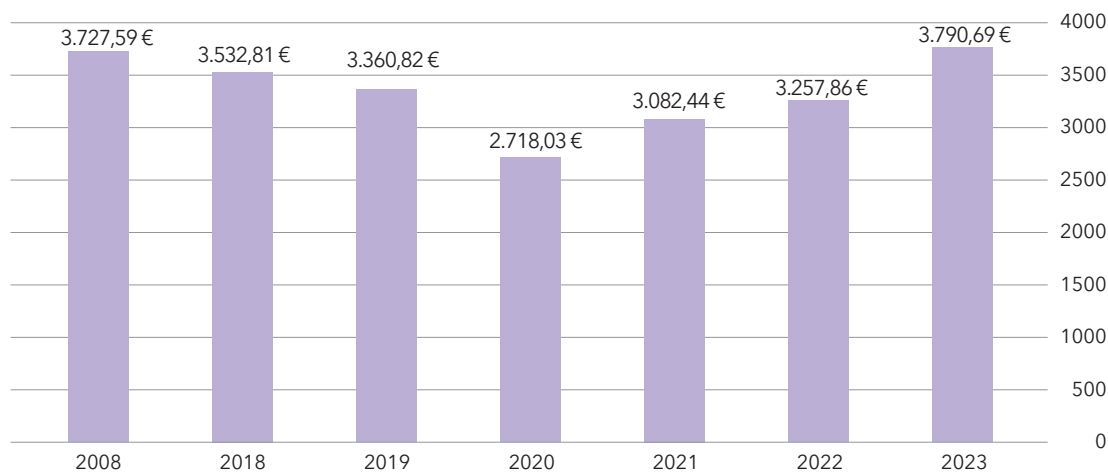
τετραετία 2018-2021, με μέση μείωση περίπου 7%. Συγκεκριμένα, η δαπάνη μειώθηκε κατά 4,5% από το 2018 στο 2019, κατά 12,8% από το 2019 στο 2020 και κατά 3,6% από το 2020 στο 2021. Όταν συγκρίνεται η δαπάνη των ετών 2008 και 2021, παρατηρείται πτώση περίπου 26,2%. Η πτωτική αυτή πορεία διακόπτεται το 2022, όπου καταγράφεται αύξηση 11% σε σχέση με το προηγούμενο έτος (βλ. Διάγραμμα 5.8)..

5.2.8 Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («3.501 ευρώ και άνω»)

Η δαπάνη της ανώτερης εισοδηματικής κατηγορίας, στην οποία ανήκουν τα νοικοκυριά με μηνιαίο εισόδημα «από 3.501 ευρώ και άνω», αυξήθηκε το 2023 φτάνοντας τα 3.790,6 ευρώ, καταγράφοντας μια άνοδο περίπου 16,3% σε σχέση με το 2022 και μια άνοδο περίπου 1,7% από το 2008, που την καθιστά την μικρότερη αύξηση καταναλωτικής δαπάνης από όλες τις εισοδηματικές κατηγορίες. Όπως και οι άλλες κατηγορίες εμφανίζει επίσης σημαντική πτωτική πορεία κατά τα έτη 2019 και 2020 σε σύγκριση με το 2018. Η μείωση της καταναλωτικής δαπάνης από το 2018 στο 2019 είναι περίπου 4,9%, ενώ από το 2019 στο 2020 φτάνει το 19,1%. Το 2021 καταγράφεται αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης κατά 13,4% σε σχέση με το 2020, ενώ η αύξηση συνεχίζεται το 2022 με ποσοστό 5,7%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.9

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 3.501 € και άνω

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Συνοψίζοντας, φαίνεται ότι η δαπάνη σε όλες τις εισοδηματικές κατηγορίες αυξήθηκε σημαντικά το 2023 σε σύγκριση με το 2022 καθώς επίσης σημειώθηκε αύξηση και σε σχέση με το έτος αναφοράς (2008).

Στην κατηγορία έως 750 ευρώ, το 2023 η δαπάνη αυξήθηκε κατά 16,8% από το 2022 και 11,29% από το 2008, ξεπερνώντας για πρώτη φορά τα επίπεδα του έτους αναφοράς. Στην κατηγορία 751-1.100 ευρώ, η αύξηση ανήλθε στο 31,8% από το 2022 και 23,5% από το 2008. Στα εισοδήματα 1.101-1.450 ευρώ, η δαπάνη αυξήθηκε κατά 28,6% από το 2022 και 7,4% από το 2008, ενώ στην κατηγορία 1.451-1.800 ευρώ οι

αυξήσεις ήταν 20,2% από το 2022 και 9,0% από το 2008. Στην κατηγορία 1.801-2.200 ευρώ, η δαπάνη αυξήθηκε κατά 25,7% από το 2022 και 10,2% από το 2008.

Στις κατηγορίες υψηλότερου εισοδήματος, τα νοικοκυριά με εισόδημα 2.201-2.800 ευρώ παρουσίασαν αύξηση 19,8% από το 2022 και 5,4% από το 2008, ενώ στην κατηγορία 2.801-3.500 ευρώ η δαπάνη αυξήθηκε κατά 25,5% από το 2022, με μικρή άνοδο 2,9% σε σχέση με το 2008. Στα εισοδήματα άνω των 3.500 ευρώ, η δαπάνη αυξήθηκε κατά 16,3% από το 2022, αλλά η συνολική μεταβολή από το 2008 ήταν μόλις 1,7%.

Οι μεταβολές δείχνουν ότι οι χαμηλότερες και οι μεσαίες εισοδηματικές κατηγορίες είχαν την πιο σημαντική άνοδο στην καταναλωτική τους δαπάνη, ενώ τα υψηλότερα εισοδήματα παρουσίασαν περιορισμένη μακροπρόθεσμη αύξηση.

Ωστόσο η αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης δεν πρέπει απαραίτητα να εκληφθεί ως βελτίωση της αγοραστικής δύναμης καθώς η δαπάνη παρουσιάζεται ονομαστικά, χωρίς να ληφθεί υπόψη η άνοδος του πληθωρισμού. Η ανελαστική φύση πολλών καταναλωτικών αγαθών των νοικοκυριών, όπως τα τρόφιμα, ενδέχεται να επηρεάζουν το ύψος της δαπάνης. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η αύξηση του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) κατά 3,5% τον Δεκέμβριο του 2023, σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2022, προήλθε από μια σειρά αυξήσεων σε διάφορες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών: 8,9% στη διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά (ψωμί, κρέατα, γαλακτοκομικά, φρούτα, λαχανικά, κ.ά.), 2,2% στα αλκοολούχα ποτά και καπνό, 2,8% στην ένδυση και υπόδηση, 1,9% στα διαρκή αγαθά και είδη νοικοκυριού, 5,5% στην υγεία (φαρμακευτικά προϊόντα, νοσοκομειακή περίθαλψη), 0,3% στις μεταφορές (αν και μειώθηκαν οι τιμές στα καύσιμα), 2,6% στην αναψυχή και πολιτιστικές δραστηριότητες, 3,5% στην εκπαίδευση (διδασκτρα σε όλες τις βαθμίδες), 5,9% στα ξενοδοχεία, καφέ και εστιατόρια, και 1,7% στα άλλα αγαθά και υπηρεσίες (κομμωτήρια, προσωπική φροντίδα, ασφάλιστρα)¹. Οπότε μια αύξηση στην καταναλωτική δαπάνη ασφαλώς και συσχετίζεται με την άνοδο του πληθωρισμού. Ακόμα δηλαδή και αν το νοικοκυριό αγόραζε μέσα στο 2023 ακριβώς τα ίδια προϊόντα και υπηρεσίες και στις ίδιες ποσότητες που αγόρασε το 2022, οι δαπάνες του θα εμφανίζονται υψηλότερες εξαιτίας του αυξημένου επιπέδου των τιμών.

Ο πίνακας 5.2 παρουσιάζει τον μέσο όρο της μηνιαίας συνολικής δαπάνης των νοικοκυριών για το 2023, ταξινομημένο ανά εισοδηματική κατηγορία. Παρατηρείται μια σταδιακή αύξηση της δαπάνης όσο αυξάνεται το εισόδημα. Συγκεκριμένα, τα νοικοκυριά με εισόδημα έως 750€ δαπανούν κατά μέσο όρο 773,2€ τον μήνα, ενώ αυτά που ανήκουν στην αμέσως επόμενη εισοδηματική κατηγορία (751-1.100€) καταγράφουν μέση μηνιαία δαπάνη 1.123,1€. Για νοικοκυριά με εισόδημα από 1.101€ έως 1.450€, η μηνιαία δαπάνη ανέρχεται στα 1.353€, ενώ στην κατηγορία των 1.451-1.800€ φτάνει τα 1.585,6€. Η δαπάνη συνεχίζει να αυξάνεται καθώς προχωρούμε σε υψηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες. Τα νοικοκυριά με εισόδημα 1.801-2.200€ εμφανίζουν μέση μηνιαία δαπάνη 1.950,1€, ενώ εκείνα με εισόδημα 2.201-2.800€ φτάνουν τα 2.178,4€. Για εισοδήματα μεταξύ 2.801-3.500€, η δαπάνη ανέρχεται σε 2.673,9€, ενώ τα νοικοκυριά που διαθέτουν εισόδημα 3.501€ και άνω παρουσιάζουν την υψηλότερη μέση δαπάνη, η οποία αγγίζει τα 3.790,6€.

1. ΕΛΣΤΑΤ, Δείκτες τιμών καταναλωτή, Δεκέμβριος 2023

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2
Μ.Ο Μηνιαίας Συνολικής Δαπάνης των Νοικοκυριών ανά Εισοδηματική Κατηγορία

Έτος	μέχρι 750 €	751- 1.100 €	1.101- 1.450 €	1.451- 1.800 €	1.801- 2.200 €	2.201- 2.800 €	2.801- 3.500 €	3.501 € και άνω
2008	694,86	909,10	1.257,69	1.453,46	1.769,08	2.065,70	2.598,94	3.727,59
2018	625,65	835,28	1.082,95	1.348,40	1.606,98	1.909,51	2.392,06	3.532,81
2019	682,93	896,75	1.096,71	1.343,37	1.549,32	1.939,82	2.283,21	3.360,82
2020	647,95	810,93	985,32	1.248,40	1.387,86	1.670,63	1.991,26	2.718,03
2021	645,81	825,29	1.056,54	1.261,74	1.437,80	1.685,44	1.918,79	3.082,44
2022	661,70	851,84	1.051,87	1.318,62	1.550,58	1.815,38	2.129,62	3.257,86
2023	773,29	1.123,18	1.323,02	1.585,65	1.950,17	2.178,42	2.673,96	3.790,69

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η καταναλωτική δαπάνη δεν εξαρτάται αποκλειστικά από το δηλωθέν εισόδημα. Ορισμένα νοικοκυριά μπορεί να δαπανούν περισσότερα από την εισοδηματική τους κατηγορία, αξιοποιώντας αποταμιεύσεις ή έχοντας πρόσβαση σε δανεισμό, είτε μέσω του τραπεζικού συστήματος είτε μέσω κοινωνικών δικτύων και διαπροσωπικών σχέσεων (υψηλό κοινωνικό κεφάλαιο) γεγονός που δεν αποτυπώνεται από τους ΕΟΠ. Αντίθετα, κάποια νοικοκυριά με υψηλότερα εισοδήματα ενδέχεται να συγκρατούν τις δαπάνες τους, υιοθετώντας αποταμιευτικές στρατηγικές λόγω αβεβαιότητας για το οικονομικό τους μέλλον ή επενδύοντας. Το γεγονός ότι οι χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες σημείωσαν τις μεγαλύτερες ποσοστιαίες αυξήσεις στη δαπάνη τους που ξεπερνούν ακόμα και τα όρια της εισοδηματικής τους κατηγορίας² υποδηλώνει ότι την τάση της αυτόνομης κατανάλωσης, ενώ η αύξηση των τιμών (πληθωρισμός) επιβαρύνει ακόμα περισσότερο την ανάγκη για υψηλότερες δαπάνες, περιορίζοντας τη δυνατότητα αποταμίευσης. Η αυτόνομη κατανάλωση αναφέρεται στις δαπάνες που οι καταναλωτές είναι αναγκασμένοι να καλύπτουν (ανελαστική δαπάνη), ακόμα και αν δεν διαθέτουν το εισόδημα. Πρόκειται για ορισμένα αγαθά που είναι απαραίτητα και πρέπει να αγοραστούν ανεξάρτητα από τα οικονομικά διαθέσιμα ενός ατόμου. Σε περιπτώσεις έλλειψης πόρων, οι καταναλωτές ενδέχεται να καταφύγουν σε δανεισμό ή να χρησιμοποιήσουν προηγούμενες αποταμιεύσεις για να ανταποκριθούν σε αυτές τις βασικές ανάγκες.

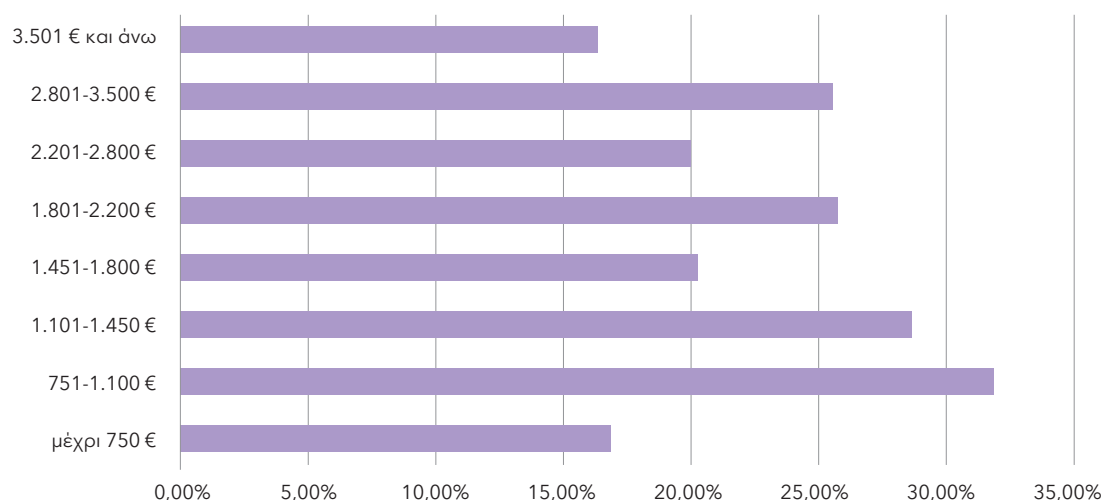
Διαχρονικές Μεταβολές ανά εισοδηματική κατηγορία

Το διάγραμμα 5.10 παρουσιάζει την ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών για τα έτη 2022-2023, κατανομημένη ανά εισοδηματική κατηγορία. Παρατηρείται ότι τα νοικοκυριά με χαμηλότερα εισοδήματα (έως 750 ευρώ) κατέγραψαν σημαντική αύξηση της δαπάνης, χαμηλότερη όμως σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες, εξαιτίας ότι το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματος αυτών των νοικοκυριών καταναλώνονταν ήδη. Στο ίδιο πλαίσιο, έντονα ανοδικά κινήθηκαν οι δαπάνες των νοικοκυριών με εισοδήματα από 2.200 έως 3.500 ευρώ.

2. Συγκεκριμένα στην κατηγορία «μέχρι 750€», όπου η καταναλωτική δαπάνη ξεπερνά τα 750€ και φτάνει στα 773€

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.10

Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών για τα έτη 2022-2023

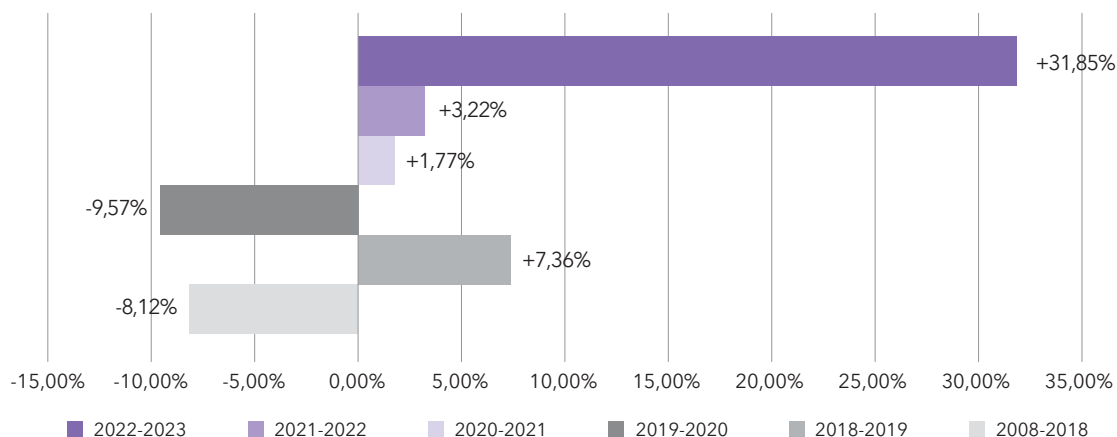
Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Ως εκ τούτου, από το παραπάνω διάγραμμα αναδεικνύεται μια σημαντική οικονομική συμπεριφορά: την τάση των νοικοκυριών χαμηλότερου εισοδήματος να κατευθύνουν σχεδόν εξ ολοκλήρου οποιαδήποτε αύξηση των εισοδημάτων τους προς την κατανάλωση, επιβεβαιώνοντας τη θεωρία της οριακής ροπής για κατανάλωση. Υπενθυμίζεται ότι και για τις δύο χαμηλότερες κατηγορίες εισοδήματος η μέση μηνιαία δαπάνη ξεπέρασε τα αντίστοιχα όρια της κατηγορίας, υπογραμμίζοντας έτσι τις υψηλές πιέσεις που δέχονται τα εν λόγω εισοδήματα σε περιόδους ακρίβειας.

Στα παρακάτω διαγράμματα (Διαγράμματα 5.11 - 5.17) συνοψίζονται οι ποσοστιαίες μεταβολές της μηνιαίας καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών ανά τάξη μεγέθους μηνιαίου εισοδήματος. Οι διακυμάνσεις αυτές έχουν υπολογιστεί από έτος σε έτος για την περίοδο 2018-2023:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.11

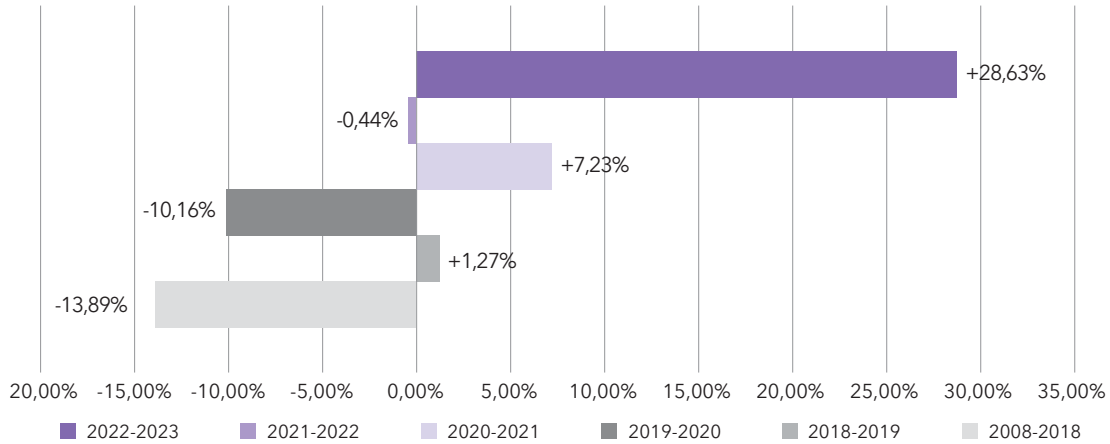
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 751 έως 1.100 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.12

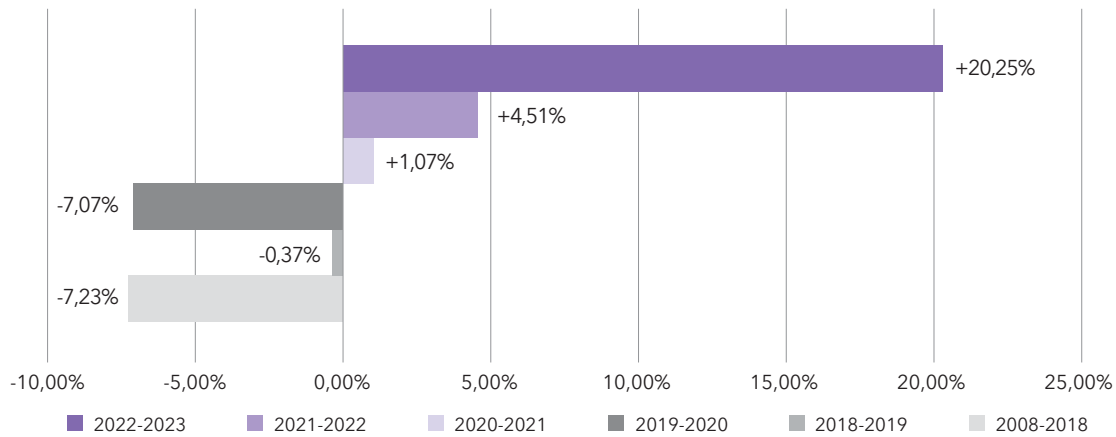
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 1.101 έως 1.450 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Ενεξέργασια INEMY-ΕΣΣΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.13

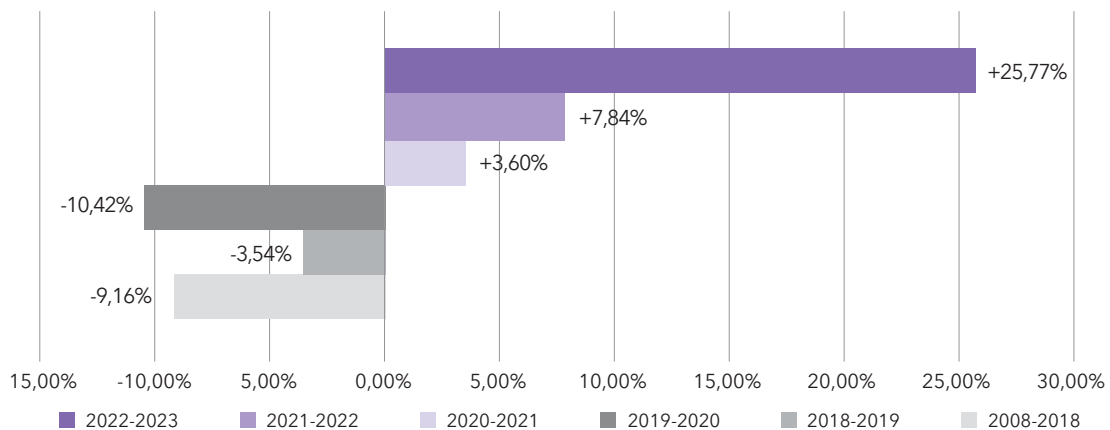
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 1.451 έως 1.800 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Ενεξέργασια INEMY-ΕΣΣΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.14

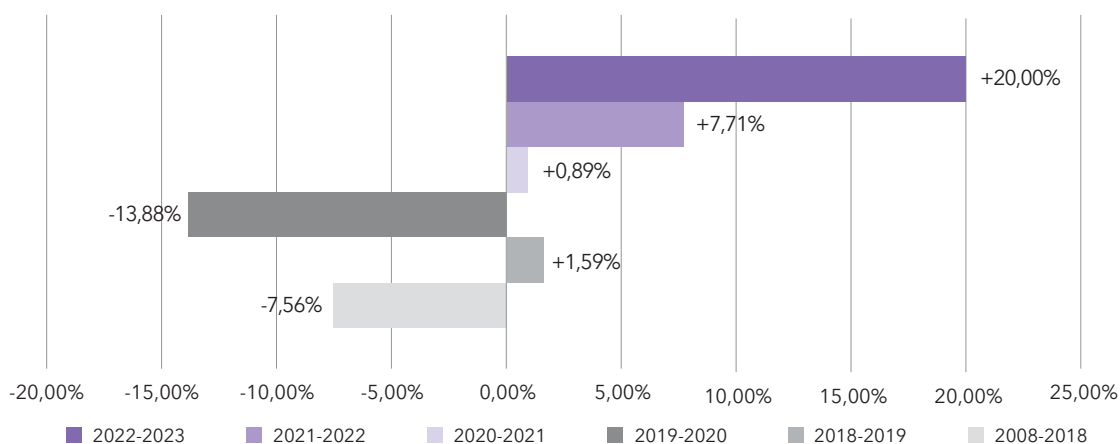
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 1.801 έως 2.200 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Ενεξέργασια INEMY-ΕΣΣΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.15

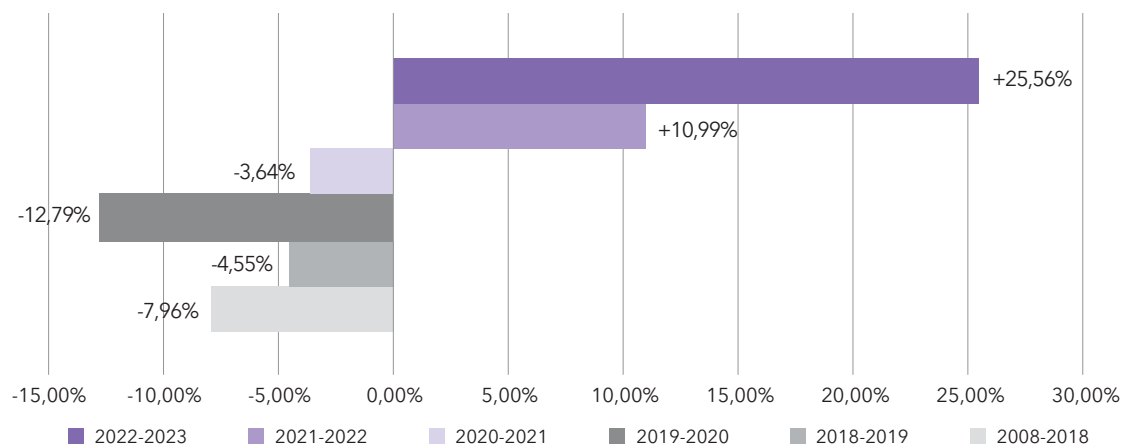
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 2.201 έως 2.800 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.16

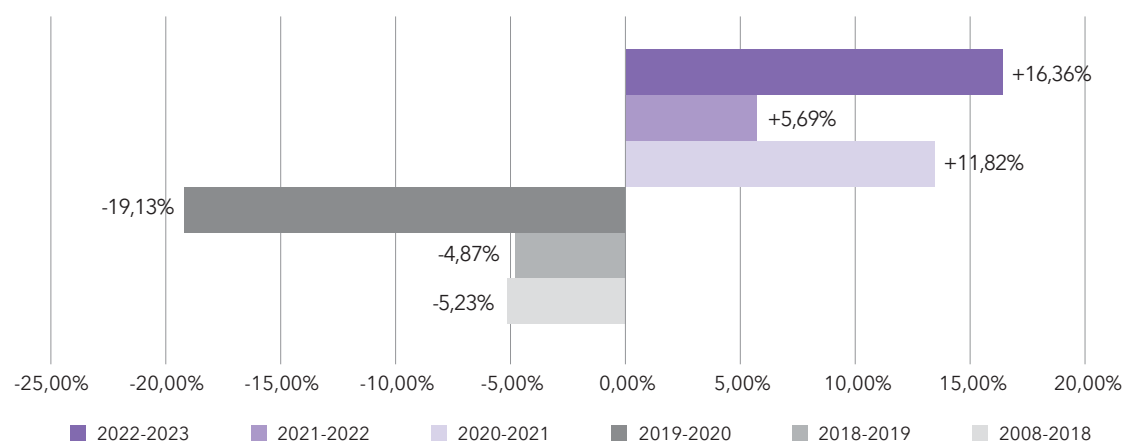
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 2.801 έως 3.500 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.17

Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 3.501 ευρώ και άνω»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

5.3 Διάρθρωση και όγκος της καταναλωτικής δαπάνης

Σε αυτή την ενότητα, θα εξεταστούν οι κύριες τάσεις της καταναλωτικής δαπάνης για επιλεγμένες κατηγορίες προϊόντων στο σύνολο των νοικοκυριών. Είναι σημαντικό να επισημανθεί από την αρχή ότι η κατανομή της δαπάνης των νοικοκυριών αναδεικνύεται μέσω του ποσοστού που αντιπροσωπεύει η χρηματική δαπάνη για κάθε κατηγορία προϊόντων στις συνολικές (εκτιμώμενες μηνιαίες) αγορές των νοικοκυριών. Συνεπώς, τα ποσοστά δαπάνης που αναφέρονται αντιστοιχούν στο μερίδιο της δαπάνης κάθε κατηγορίας προϊόντων σε σχέση με τη συνολική, μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών.

Σε αυτό το κεφάλαιο, θα αναλυθούν οι παρακάτω κατηγορίες καταναλωτικών αγαθών: Είδη διατροφής και μη αλκοολούχα ποτά, οινοπνευματώδη ποτά και καπνός, είδη ένδυσης και υπόδησης, υγεία, εκπαίδευση, αναψυχή και πολιτισμός, μεταφορές, καθώς και επικοινωνίες. Η σημασία αυτών των κατηγοριών έγκειται στην ελαστικότητα τους, η οποία αντικατοπτρίζει τον τρόπο με τον οποίο η ζήτηση για τα συγκεκριμένα αγαθά επηρεάζεται από μεταβολές στο εισόδημα ή τις τιμές, αναδεικνύοντας τις προτεραιότητες και τις ανάγκες των καταναλωτών.

5.3.1 Μια γενική εικόνα

Προτού εξετάσουμε τη διάρθρωση και τον όγκο της καταναλωτικής δαπάνης για συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων από την οπτική των νοικοκυριών, είναι σημαντικό να αποκτήσουμε μια συνολική εικόνα της εκτιμώμενης μεσοσταθμικής μηνιαίας δαπάνης όλων των νοικοκυριών ανά κατηγορία προϊόντων. Μέσα από αυτή την ανάλυση, μπορούμε να εντοπίσουμε τις γενικές τάσεις σταθερότητας, καθώς και τις αυξητικές ή πτωτικές μεταβολές στη δαπάνη για τις αναφερόμενες κατηγορίες προϊόντων (βλ. Πίνακας 5.3).

Η καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών για είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά παρουσιάζει, ως ποσοστό της συνολικής δαπάνης, μια αξιοσημείωτη αυξητική τάση (βλ. Διάγραμμα 5.18). Συγκεκριμένα, το 2008 το ποσοστό αυτό ανερχόταν στο 16,4%, ενώ μέχρι το 2018 είχε αυξηθεί κατά 3,7 ποσοστιαίες μονάδες. Η ανοδική πορεία συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια της κρίσης υγείας, φτάνοντας στο 23,1% το 2020 και σχεδόν στο 22% το 2021. Το 2022, ωστόσο, παρατηρείται μερική υποχώρηση της τάσης αυτής, με το ποσοστό να μειώνεται κατά 1,1%. Το 2023 φαίνεται να υπάρχει μια σταθεροποίηση καθώς η κατανάλωση κυμαίνεται στο 20,7% της συνολικής δαπάνης σε σχέση με 20,9% το 2022.

Η αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης για είδη διατροφής αποδίδεται σε μια σειρά από παράγοντες. Ο ανελαστικός χαρακτήρας των ειδών διατροφής, καθώς αποτελούν βασικά αγαθά απαραίτητα για την επιβίωση, καθιστά τη ζήτηση για αυτά ελάχιστα ευάλωτη, σχεδόν ανεξάρτητα από τις οικονομικές συνθήκες. Παράλληλα, η όξυνση των εισοδηματικών ανισοτήτων επιδεινώνει την κατάσταση, καθώς τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος αναγκάζονται να δαπανούν συνεχώς μεγαλύτερο μέρος του περιορισμένου εισοδήματός τους για τρόφιμα, σε ευθυγράμμιση με τον νόμο του Engel. Επιπλέον, η σημαντική αύξηση του πληθωρισμού στα είδη διατροφής, που άγ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3
Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης και Ποσοστό Δαπάνης ανά Κατηγορία Προϊόντων
επί της συνολικής δαπάνης

			% επί της συνολικής δαπάνης
2008	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	2.117,67	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά	347,40	16,40%
	Οιοπνευματώδη ποτά και καπνός	68,39	3,23%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	174,24	8,23%
	Υγεία	142,10	6,71%
	Εκπαίδευση	64,82	3,06%
	Αναψυχή και πολιτισμός	102,05	4,82%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1.442,35	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά	289,57	20,08%
	Οιοπνευματώδη ποτά και καπνός	52,53	3,64%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	84,61	5,87%
	Υγεία	108,36	7,51%
	Εκπαίδευση	47,23	3,27%
	Αναψυχή και πολιτισμός	69,02	4,79%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1.478,22	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά	295,56	19,99%
	Οιοπνευματώδη ποτά και καπνός	50,09	3,39%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	85,83	5,81%
	Υγεία	104,61	7,08%
	Εκπαίδευση	48,46	3,28%
	Αναψυχή και πολιτισμός	73,18	4,95%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1.331,83	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά	307,86	23,12%
	Οιοπνευματώδη ποτά και καπνός	52,04	3,91%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	62,32	4,68%
	Υγεία	105,92	7,95%
	Εκπαίδευση	49,72	3,73%
	Αναψυχή και πολιτισμός	46,51	3,49%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1.419,79	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά	334,03	20,87%
	Οιοπνευματώδη ποτά και καπνός	57,34	3,58%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	77,20	4,82%
	Υγεία	121,28	7,58%
	Εκπαίδευση	54,73	3,42%
	Αναψυχή και πολιτισμός	69,79	4,36%

			% επί της συνολικής δαπάνης
2022	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1.600,34	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	334,03	20,87%
	Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	57,34	3,58%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	77,20	4,82%
	Υγεία	121,28	7,58%
	Εκπαίδευση	54,73	3,42%
	Αναψυχή και πολιτισμός	69,79	4,36%
2023	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1.685,28	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	348,92	20,70%
	Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	57,87	3,43%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	79,01	4,69%
	Υγεία	128,98	7,65%
	Εκπαίδευση	58,13	3,45%
	Αναψυχή και πολιτισμός	74,65	4,43%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ

γίξε το 8,9% από τον Δεκέμβριο του 2022 έως τον Δεκέμβριο του 2023, επιβάρυνε περαιτέρω τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς.

Παρατηρείται το γεγονός ότι ενώ ο πληθωρισμός στα τρόφιμα επιβαρύνει τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς, η δαπάνη για τρόφιμα, ποτά και καπνό καταγράφει μια υποχώρηση. Μια πιθανή εξήγηση είναι ότι τα νοικοκυριά αγοράζουν μικρότερες ποσότητες αγαθών, καθώς οι αυξημένες τιμές τα οδηγούν σε πιο συγκρατημένες αγορές. Έτσι, παρά την άνοδο των τιμών, η συνολική δαπάνη ενδέχεται να εμφανίζεται μειωμένη. Ωστόσο, αυτή η τάση δεν αποτυπώνεται άμεσα στις Έρευνες Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ), καθώς δεν καταγράφεται η ποσότητα των αγοραζόμενων προϊόντων, αλλά μόνο η συνολική δαπάνη, η οποία επηρεάζεται και από τη μείωση των πραγματικών μισθών λόγω πληθωριστικών πιέσεων.

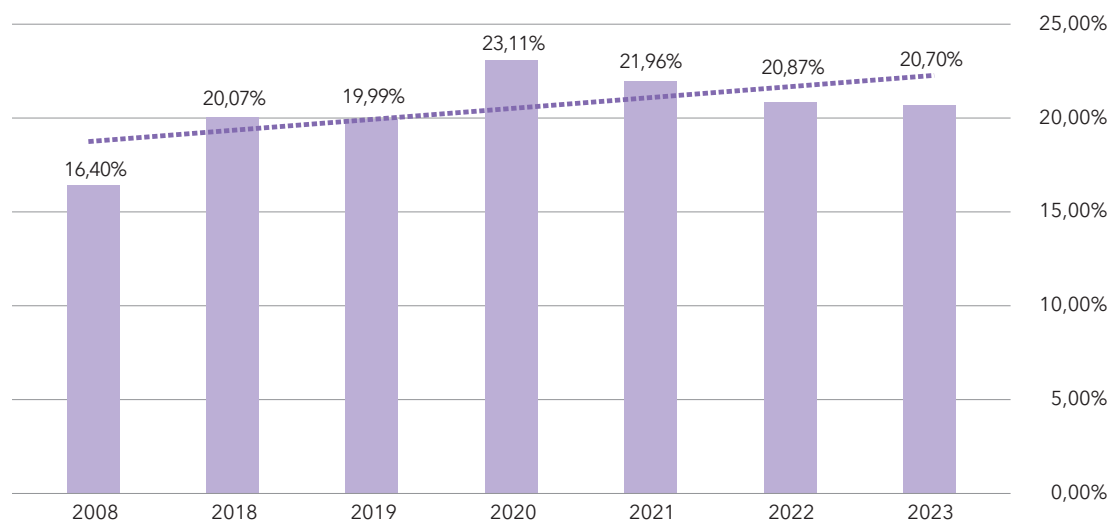
Η ποσοστιαία μεταβολή της καταναλωτικής δαπάνης για οινοπνευματώδη ποτά και είδη καπνού παρουσιάζει διακυμάνσεις την περίοδο 2008-2023. Το 2008, το ποσοστό της δαπάνης ανέρχεται στο 3,2%. Μέχρι το 2018, παρατηρείται αύξηση, φτάνοντας στο 3,6%. Το 2019 καταγράφεται μικρή μείωση στο 3,3%, ενώ το 2020, εν μέσω της πανδημικής κρίσης, παρατηρείται μια μικρή στο 3,9%. Το 2021 σημειώνεται ελαφρά μείωση στο 3,8%, ενώ η πτωτική τάση συνεχίζεται το 2022 και το 2023, με τα ποσοστά να διαμορφώνονται στο 3,5% και 3,4%, αντίστοιχα.

Η ποσοστιαία μεταβολή της καταναλωτικής δαπάνης για είδη ένδυσης και υπόδησης την περίοδο 2008-2023 παρουσιάζει πτωτική τάση με κάποιες μικρές διακυμάνσεις. Το 2008, το ποσοστό της δαπάνης ήταν 8,2%, αντανakλώντας υψηλότερη σχετική προτεραιότητα των νοικοκυριών στα συγκεκριμένα είδη. Μέχρι το 2018, το ποσοστό μειώνεται σημαντικά στο 5,8% και διατηρείται σε παρόμοια επίπεδα το 2019 (5,8%). Το 2020, εν μέσω της πανδημίας, καταγράφεται περαιτέρω μείωση στο 4,6%, λόγω

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.18

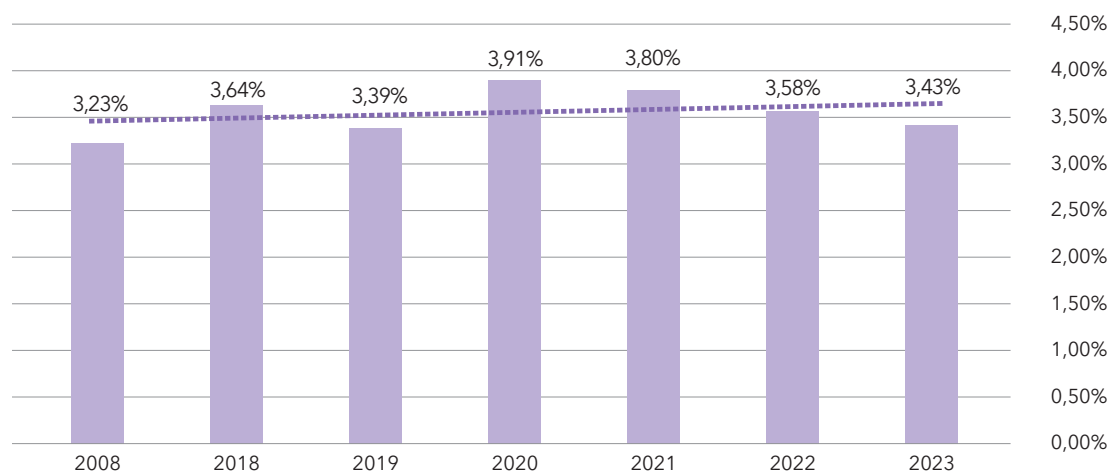
Εξέλιξη της Δαπάνης για Είδη Διατροφής και Μη Οινοπνευματώδη Ποτά

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Ενεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.19

Εξέλιξη της Δαπάνης για Οινοπνευματώδη Ποτά και Καπνό

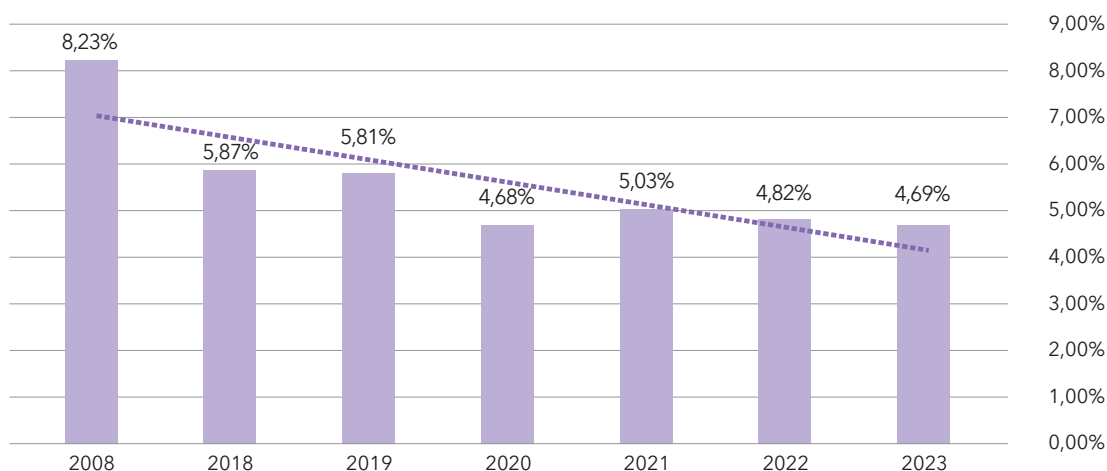
Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Ενεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

περιορισμένων επαγγελματικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων και αλλαγών στις καταναλωτικές συνήθειες. Το 2021 σημειώνεται μικρή ανάκαμψη στο 5,0%, πιθανώς λόγω της άρσης των περιορισμών, αλλά ακολουθεί νέα μείωση το 2022 (4,8%) και το 2023 (4,7%). Οι μεταβολές αυτές αποτυπώνουν τις αρνητικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, των αλλαγών στις προτεραιότητες κατανάλωσης και της προσαρμογής σε συνθήκες περιορισμένου διαθέσιμου εισοδήματος.

Η ποσοστιαία μεταβολή της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών για την υγεία την περίοδο 2008-2023 παρουσιάζει μια συνολικά αυξητική τάση, με ορισμένες διακυμάνσεις. Το 2008, η δαπάνη για την υγεία ως ποσοστό της συνολικής δαπάνης ανερχόταν στο 6,7%. Μέχρι το 2018, σημειώθηκε αύξηση στο 7,5%. Το 2019 παρατηρείται μια μικρή υποχώρηση στο 7,0%, όμως το 2020, κατά τη διάρκεια της πανδη-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.20

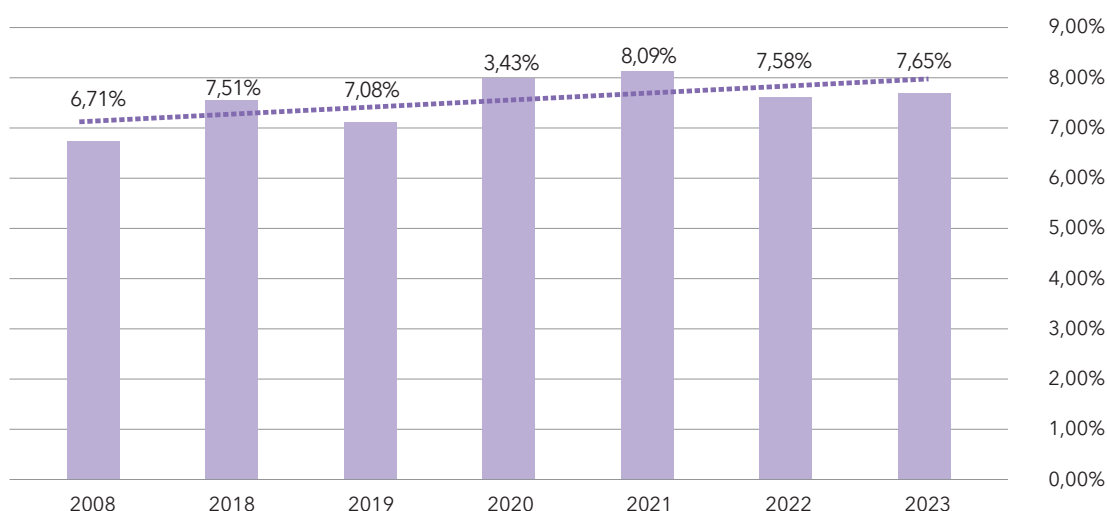
Εξέλιξη της Δαπάνης για Είδη Ένδυσης και Υπόδησης

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.21

Εξέλιξη της Δαπάνης για την Υγεία

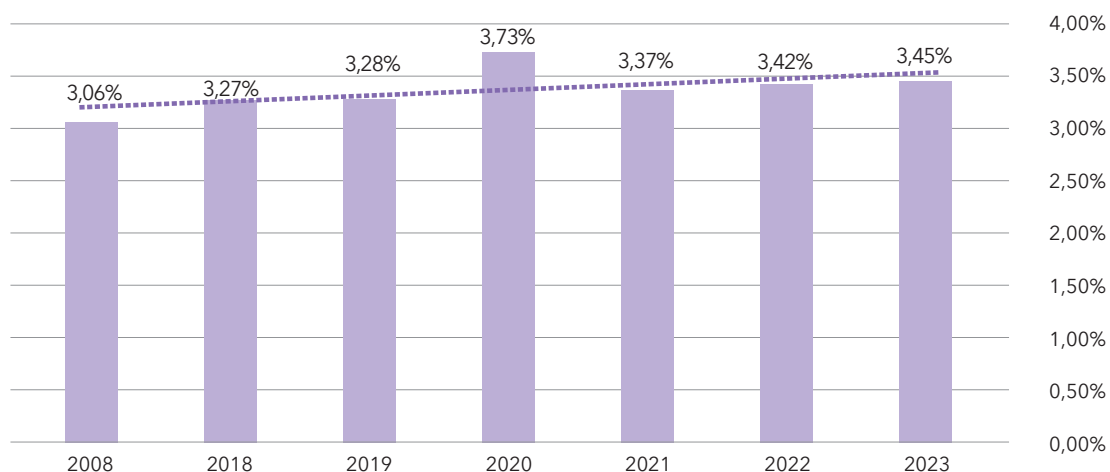
Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

μίας COVID-19, η δαπάνη αυξάνεται στο 7,9%. Το 2021 συνεχίζεται η αυξητική τάση με το ποσοστό να φτάνει στο 8,0%, το υψηλότερο της περιόδου. Ωστόσο, το 2022 σημειώνεται ελαφρά πτώση στο 7,5%, ενώ το 2023 παραμένει σταθερό στο 7,6%.

Η ποσοστιαία μεταβολή της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών για την εκπαίδευση την περίοδο 2008-2023 εμφανίζει μια γενικά ασθενή αυξητική πορεία, με μικρές διακυμάνσεις. Το 2008, η δαπάνη για την εκπαίδευση ως ποσοστό της συνολικής δαπάνης ανερχόταν στο 3,0%. Μέχρι το 2018, το ποσοστό αυξήθηκε στο 3,2%. Το 2019, το ποσοστό παραμένει σχεδόν αμετάβλητο στο 3,2%, ενώ το 2020, κατά τη διάρκεια της πανδημίας, σημειώνεται μια μικρή άνοδος στο 3,7%. Το 2021, το ποσοστό υποχωρεί στο 3,3%, ενώ στα επόμενα έτη, παρατηρείται ανοδική τάση, με το ποσοστό να φτάνει στο 3,4% το 2022 και στο 3,4% το 2023.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.22

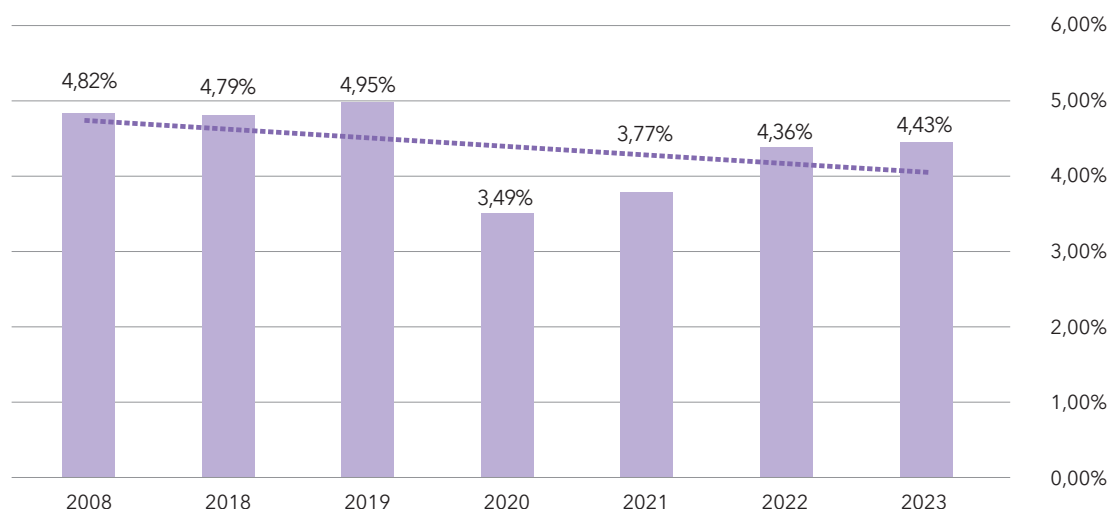
Εξέλιξη της Δαπάνης για την Εκπαίδευση

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.23

Εξέλιξη της Δαπάνης για έξοδα Αναψυχής και Πολιτισμού

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Η ποσοστιαία μεταβολή της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών για την αναψυχή και τον πολιτισμό την περίοδο 2008-2023 παρουσιάζει διακυμάνσεις, αντανakλώντας τόσο τις οικονομικές συνθήκες όσο και τις επιπτώσεις εξωτερικών παραγόντων, όπως η πανδημία. Το 2008, η δαπάνη για την αναψυχή και τον πολιτισμό ως ποσοστό της συνολικής δαπάνης ανερχόταν στο 4,8%. Μέχρι το 2018, παρατηρείται μια ελαφρά μείωση στο 4,7%, ενώ το 2019 σημειώνεται μικρή άνοδος στο 4,9%. Το 2020, κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η δαπάνη υποχωρεί αισθητά στο 3,4%, πιθανώς λόγω των περιοριστικών μέτρων που περιόρισαν σχετικές δραστηριότητες. Το 2021, σημειώνεται μια μικρή ανάκαμψη στο 3,7%, η οποία συνεχίζεται το 2022, όπου η δαπάνη αυξάνεται στο 4,3%. Το 2023, η δαπάνη φτάνει στο 4,4%, υποδεικνύοντας σταδιακή επιστροφή στα προ πανδημίας επίπεδα.

5.4 Αριθμός νοικοκυριών ανά τάξη συνολικού μηνιαίου εισοδήματος

Σε αυτό το μέρος θα γίνει ανάλυση της μεταβολής της δαπάνης ανά εισοδηματική κατηγορία, και η παρουσίαση της συγκέντρωσης και της κατανομής των νοικοκυριών βάσει της ταξινόμησής τους στις 8 «κατηγορίες συνολικού μηνιαίου εισοδήματος», σύμφωνα με την τυπολογία της ΕΛΣΤΑΤ³ (βλ. Πίνακες 5.4 και 5.5).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4

Κατανομή αριθμού νοικοκυριών ανά τάξη μηνιαίου εισοδήματος

Έτος	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	μέχρι 750 €	751-1.100 €	1.101-1.450 €	1.451-1.800 €	1.801-2.200 €	2.201-2.800 €	2.801-3.500 €	3.501 € και άνω
2008	4.072.175	193.747	433.729	467.819	442.835	530.895	574.890	521.084	907.176
2018	4.085.310	521.223	733.010	682.802	571.429	511.625	511.125	273.126	280.970
2019	4.078.512	503.840	672.461	688.813	555.041	485.339	547.213	311.714	314.092
2020	4.076.189	479.821	600.800	662.336	561.724	531.792	560.281	335.705	343.732
2021	4.073.258	404.966	566.093	629.483	580.919	528.540	607.408	391.168	363.722
2022	4.110.374	314.129	471.154	594.532	616.278	525.425	633.847	483.859	471.151
2023	4.257.034	660.304	739.521	683.955	540.531	499.173	550.000	298.260	285.289

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.5

Ποσοστιαία κατανομή των νοικοκυριών ανά τάξη μηνιαίου εισοδήματος

Έτος	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	μέχρι 750 €	751-1.100 €	1.101-1.450 €	1.451-1.800 €	1.801-2.200 €	2.201-2.800 €	2.801-3.500 €	3.501 € και άνω
2008	4.072.175	4,75%	10,65%	11,48%	10,87%	13,03%	14,11%	12,79%	22,27%
2018	4.085.310	12,75%	17,94%	16,71%	13,98%	12,52%	12,51%	6,68%	6,87%
2019	4.078.512	12,35%	16,48%	16,88%	13,60%	11,89%	13,41%	7,64%	7,70%
2020	4.076.189	11,77%	14,73%	16,24%	13,78%	13,04%	13,74%	8,23%	8,43%
2021	4.073.258	9,94%	13,89%	15,45%	14,26%	12,97%	14,91%	9,60%	8,92%
2022	4.110.374	7,64%	11,46%	14,46%	14,99%	12,78%	15,42%	11,77%	11,46%
2023	4.257.034	15,51%	17,37%	16,07%	12,70%	11,73%	12,92%	7,01%	6,70%

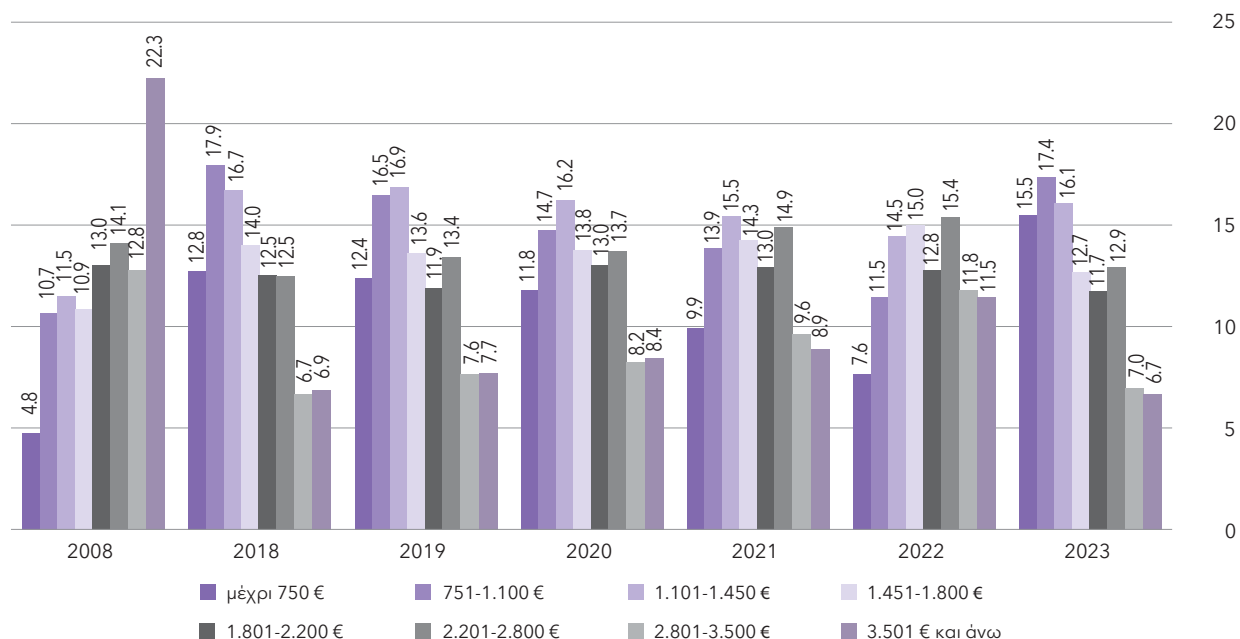
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

Το μερίδιο της κατώτερης εισοδηματικής κατηγορίας «μέχρι 750 ευρώ» αυξήθηκε από 4,7% το 2008 σε 12,7% το 2018 (Διάγραμμα 5.24), αποτυπώνοντας τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και των πολιτικών εσωτερικής υποτίμησης στην εισοδηματική κατανομή. Ωστόσο, την τετραετία 2019-2022, παρατηρείται σταδιακή μείωση

3. είναι η εξής: 1) μέχρι 750 ευρώ, 2) από 751 έως 1.100 ευρώ, 3) από 1.101 έως 1.450 ευρώ, 4) από 1.451 έως 1.800 ευρώ, 5) από 1.801 έως 2.200 ευρώ, 6) από 2.201 έως 2.800 ευρώ, 7) από 2.801 έως 3.500 ευρώ και, τέλος, 8) από 3.501 ευρώ και άνω.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.24

Ποσοστιαία κατανομή νοικοκυριών ανά τάξη εισοδήματος

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Ενεξοργασία INEMY-ΕΣΣΕ

της συμμετοχής των νοικοκυριών σε αυτή την κατηγορία, η οποία περιορίστηκε στο 7,6% το 2022. Το 2023 η χαμηλότερη εισοδηματική κατηγορία διπλασιάζεται με ένα ποσοστό 15,5% των νοικοκυριών να βρίσκονται σε αυτή. Παρόμοια τάση καταγράφεται και στην εισοδηματική κατηγορία «από 751 έως 1.100 ευρώ», όπου το μερίδιο μειώθηκε από 17,9% το 2018 σε 11,5% το 2022, ενώ το 2023 αυξάνεται στο 17,3%. Αντίστοιχα, η εισοδηματική κατηγορία «από 1.101 έως 1.450 ευρώ» υποχώρησε από 16,7% το 2018 στο 14,5% το 2022, αλλά ανήλθε στο 16% το 2023 καταδεικνύοντας γενικότερη αύξηση στα μεσαία και χαμηλά εισοδήματα από το 2022 στο 2023.

Αυτό που παρατηρείται για τις χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες είναι η σημαντική αύξηση του μεριδίου τους στο σύνολο των ελληνικών νοικοκυριών, γεγονός που υποδεικνύει τη φθίνουσα κοινωνική κινητικότητα και την όξυνση των ανισοτήτων. Η εξέλιξη αυτή φαίνεται να συνδέεται με το γενικά ασταθές μακροοικονομικό περιβάλλον που επικρατεί στην Ελλάδα μετά την κρίση του 2008, την ταχύτερη άνοδο του πληθωρισμού, καθώς και τις σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας, οι οποίες επηρέασαν δυσανάλογα τις χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες.

Αναλύοντας τη μεταβολή των ποσοστών στις εισοδηματικές κατηγορίες «1.451-1.800 €», «1.801-2.200 €» και «2.201-2.800 €» την περίοδο 2008-2023, παρατηρούνται σημαντικές διακυμάνσεις. Η κατηγορία «1.451-1.800 €» ξεκίνησε από 10,8% το 2008, αυξήθηκε σταδιακά φτάνοντας στο υψηλότερο ποσοστό της (14,9%) το 2022, ενώ το 2023 καταγράφει πτώση στο 12,7%. Η κατηγορία «1.801-2.200 €» διατηρεί σχετικά σταθερά ποσοστά έως το 2021, όπου κυμαίνεται κοντά στο 13%, με πτωτική πορεία στη συνέχεια, φτάνοντας στο 11,7% το 2023. Τέλος, η κατηγορία «2.201-2.800 €» παρουσιάζει ελαφρές αυξομειώσεις, από 14,11% το 2008 μειώνεται στο 12,5%

το 2018, σημειώνοντας ωστόσο ανοδική πορεία έως το 2022 (15,42%), πριν μειωθεί στο 12,9% το 2023. Συνολικά, τα στοιχεία δείχνουν διακυμάνσεις που φαίνεται να επιβεβαιώνουν την τάση μεταβολής των νοικοκυριών από τις υψηλότερες στις χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες, με την κατηγορία «2.201-2.800 €» να διατηρεί το υψηλότερο μερίδιο στις περισσότερες χρονιές.

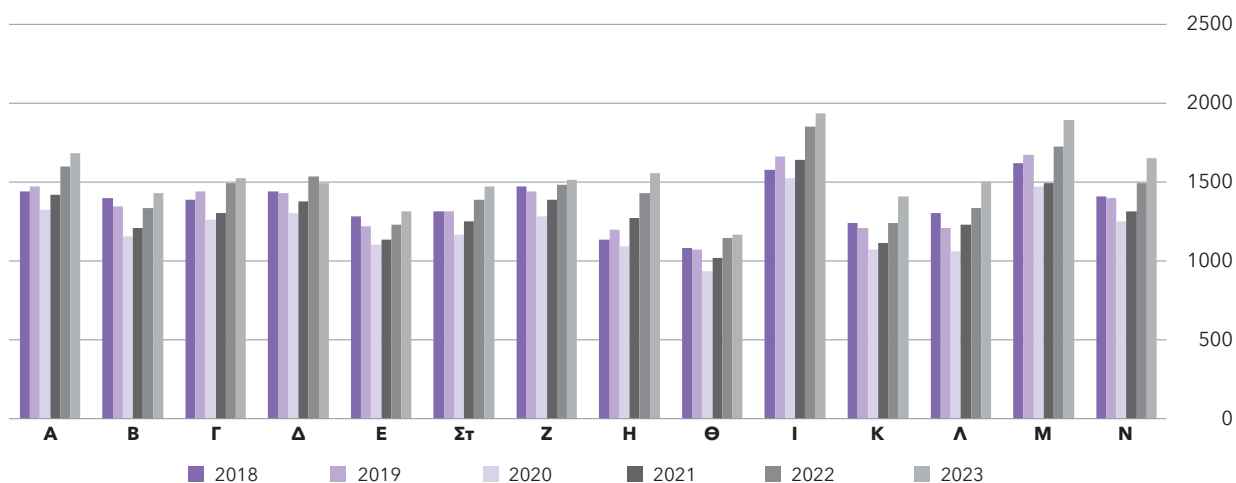
Η εξέλιξη των ποσοστών για τις δυο υψηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες «2.801-3.500 €» και «3.501 € και άνω» από το 2008 έως το 2023 αναδεικνύει σημαντική αρνητική μεταβολή στη σύνθεση των υψηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων. Η κατηγορία «2.801-3.500 €» ξεκίνησε το 2008 με ποσοστό 12,7%, καταγράφοντας απότομη πτώση το 2018 στο 6,68%. Στη συνέχεια, παρουσίασε σταδιακή ανάκαμψη, φτάνοντας στο υψηλότερο σημείο της (11,7%) το 2022, πριν υποχωρήσει σημαντικά στο 7,01% το 2023. Παρόμοια τάση καταγράφεται και για την κατηγορία «3.501 € και άνω», η οποία από 22,27% το 2008 μειώθηκε δραστικά στο 6,8% το 2018. Παρά την ελαφριά ανοδική πορεία έως το 2022 (11,4%), το ποσοστό της κατηγορίας μειώθηκε εκ νέου στο 6,7% το 2023.

5.5 Η εξέλιξη της περιφερειακής κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης (2018-2023)

Σε αυτήν την ενότητα εξετάζονται οι περιφερειακές διαφοροποιήσεις στην καταναλωτική δαπάνη κατά την περίοδο 2018-2023. Παρότι οι διαφοροποιήσεις αυτές έχουν έναν γενικό χαρακτήρα, παρέχουν μια σαφή εικόνα των διαπεριφερειακών ανισοτήτων εντός της Ελληνικής Επικράτειας. Η διάκριση του καταναλωτικού επιπέδου μεταξύ Αττικής και της υπόλοιπης Ελλάδας αναδεικνύει τις έντονες ανισότητες που

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.25

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών ανά Περιφέρεια (2018-2023)

- A. Όλες οι ΥΠΑ (13)
- B. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- Γ. Κεντρικής Μακεδονίας
- Δ. Δυτικής Μακεδονίας
- Ε. Ηπείρου
- Στ. Θεσσαλίας
- Z. Ιονίων Νήσων
- H. Δυτικής Ελλάδας
- Θ. Στερεάς Ελλάδας
- I. Αττικής
- K. Πελοποννήσου
- Λ. Βορείου Αιγαίου
- M. Νοτίου Αιγαίου
- N. Κρήτης

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

χαρακτηρίζουν την ελληνική επικράτεια. Μέσα από τη σύγκριση των περιφερειών, με σημείο αναφοράς τον εκτιμώμενο μέσο όρο της συνολικής εγχώριας δαπάνης των νοικοκυριών, αποτυπώνονται οι ετήσιες τάσεις κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης ανά περιφέρεια (βλ. Διάγραμμα 5.25).

Το 2018, οι περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Αττικής, των Ιονίων Νήσων και της Δυτικής Μακεδονίας παρουσίασαν μηνιαία καταναλωτική δαπάνη υψηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο κατά 12,8%, 10%, 2,4% και 0,4% αντίστοιχα. Αντίθετα, οι περιφέρειες του Βορείου Αιγαίου, της Ηπείρου, της Πελοποννήσου, της Δυτικής Ελλάδας και της Στερεάς Ελλάδας σημείωσαν καταναλωτική δαπάνη χαμηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο κατά -9,7%, -10,5%, -13,5%, -21,4% και -24,9% αντίστοιχα (βλ. Πίνακας 5.6).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.6	
Έτος 2018_Μέσος όρος δαπάνης: 1.442,4 ευρώ	
Περιφέρεια	Ποσοστιαία σχέση προς τον εθνικό μέσο όρο καταναλωτικής δαπάνης
Αττικής	10,0%
Ν. Αιγαίου	12,8%
Ιονίων Νήσων	2,4%
Δ. Μακεδονίας	0,4%
Κρήτης	-1,7%
Α. Μακεδ. & Θράκης	-2,6%
Κ. Μακεδονίας	-3,5%
Θεσσαλίας	-8,4%
Β. Αιγαίου	-9,7%
Ηπείρου	-10,5%
Πελοποννήσου	-13,5%
Δ. Ελλάδας	-21,4%
Σ. Ελλάδας	-24,9%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

Το 2019, ο εθνικός μέσος όρος της μηνιαίας καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών αυξήθηκε σε σχέση με το 2018 (από 1.442,3 ευρώ σε 1.478,2 ευρώ). Ωστόσο, αύξηση στη δαπάνη κατέγραψαν μόνο τέσσερις περιφέρειες: το Νότιο Αιγαίο, η Αττική, η Κεντρική Μακεδονία και η Δυτική Μακεδονία, με τις δύο τελευταίες να υπολείπονται του μέσου εθνικού όρου κατά 2,6% και 3,3% αντίστοιχα. Η καταναλωτική δαπάνη συγκεντρώνεται κυρίως στο Νότιο Αιγαίο και την Αττική, όπου καταγράφονται ποσοστά υψηλότερα του μέσου όρου κατά 13,3% και 12,8% αντίστοιχα, τάση που φαίνεται να ενισχύεται στην περίπτωση της Αττικής. Παράλληλα, το ποσοστό με το οποίο υπολείπονται του μέσου όρου πολλές περιφέρειες αυξήθηκε σημαντικά σε σχέση με το 2018. Συγκεκριμένα, η περιφέρεια Θεσσαλίας υπολείπεται πλέον κατά -10,9% (από -8,4%), η Ήπειρος κατά -17,3% (από -10,5%), η Πελοπόννησος κατά -17,7% (από -13,5%), το Βόρειο Αιγαίο κατά -18,3% (από -9,7%) και η Στερεά Ελλάδα κατά -27% (από -25%) (βλ. Πίνακας 5.7).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.7	
Έτος 2019_Μέσος όρος δαπάνης: 1.478,2 ευρώ	
Περιφέρεια	Ποσοστιαία σχέση προς τον εθνικό μέσο όρο καταναλωτικής δαπάνης
Αττικής	12,8%
Ν. Αιγαίου	13,3%
Ιονίων Νήσων	-2,1%
Κ. Μακεδονίας	-2,6%
Δ. Μακεδονίας	-3,3%
Κρήτης	-5,3%
Α. Μακ. & Θράκης	-9,0%
Θεσσαλίας	-10,9%
Ηπείρου	-17,3%
Πελοποννήσου	-17,7%
Β. Αιγαίου	-18,3%
Δ. Ελλάδας	-19,0%
Σ. Ελλάδας	-27,1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.8	
Έτος 2020_Μέσος όρος δαπάνης: 1.331,83 ευρώ	
Περιφέρεια	Ποσοστιαία σχέση προς τον εθνικό μέσο όρο καταναλωτικής δαπάνης
Αττικής	15,0%
Ν. Αιγαίου	10,6%
Δ. Μακεδονίας	-1,5%
Ι. Νήσων	-3,5%
Κ. Μακεδονίας	-4,6%
Κρήτης	-6,0%
Θεσσαλίας	-12,5%
Α. Μακεδ. & Θράκης	-12,6%
Ηπείρου	-17,2%
Δ. Ελλάδας	-17,9%
Πελοποννήσου	-19,6%
Β. Αιγαίου	-20,0%
Σ. Ελλάδας	-30,0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

Το 2020, καταγράφεται πτώση του εθνικού μέσου όρου της μηνιαίας καταναλωτικής δαπάνης κατά -9,9% σε σύγκριση με το 2019 (από 1.478,2 ευρώ σε 1.331,8 ευρώ). Κατά το πρώτο έτος της πανδημίας COVID-19, όλες οι περιφέρειες παρουσίασαν μείωση στη μηνιαία καταναλωτική δαπάνη. Παρ' όλα αυτά, η Αττική και το Νότιο Αιγαίο διατηρούν υψηλότερα ποσοστά δαπάνης σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο, κατά 15,1% και 10,6% αντίστοιχα (βλ. Πίνακας 5.8). Είναι αξιοσημείωτο ότι υπό τις

συνθήκες της πανδημικής κρίσης, οι περιφερειακές ανισότητες στην καταναλωτική δαπάνη φαίνεται να εντείνονται. Περιφέρειες όπως η Στερεά Ελλάδα, η Δυτική Ελλάδα, η Πελοπόννησος, το Βόρειο Αιγαίο, η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, καθώς και η Θεσσαλία, καταγράφουν ακόμη μεγαλύτερη μείωση της καταναλωτικής τους δαπάνης σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο.

Το 2021, η συνολική καταναλωτική δαπάνη αυξάνεται κατά περίπου 6,2% σε σχέση με το 2020. Καταγράφεται αύξηση σε όλες τις περιφέρειες, ωστόσο, μόνο οι περιφέρειες της Αττικής και του Νοτίου Αιγαίου παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο, με διαφορές της τάξεως του 15,6% και 5,4% αντίστοιχα (βλ. Πίνακας 5.9).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.9	
Έτος 2021_Μέσος όρος δαπάνης: 1.419,79 ευρώ	
Περιφέρεια	Ποσοστιαία σχέση προς τον εθνικό μέσο όρο καταναλωτικής δαπάνης
Αττικής	15,6%
Ν. Αιγαίου	5,4%
Ι. Νήσων	-2,1%
Δ. Μακεδονίας	-2,4%
Κρήτης	-7,1%
Κ. Μακεδονίας	-7,7%
Δ. Ελλάδας	-10,4%
Θεσσαλίας	-11,3%
Β. Αιγαίου	-13,1%
Α. Μακεδ. & Θράκης	-14,5%
Ηπείρου	-20,1%
Πελοποννήσου	-21,1%
Σ. Ελλάδας	-28,2%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

Το 2022, η συνολική καταναλωτική δαπάνη σημειώνει μια σημαντική αύξηση, περίπου 12,7% σε σχέση με το 2021. Σχεδόν όλες οι περιφέρειες εμφανίζουν διψήφια αύξηση στην καταναλωτική δαπάνη εκτός από τις περιφέρειες της Ηπείρου, Ιονίων Νήσων και Βορείου Αιγαίου που καταγράφουν αυξήσεις 8,6%, 7,2% και 8,8% αντίστοιχα.

Ωστόσο, μόνο οι περιφέρειες της Αττικής και του Νοτίου Αιγαίου καταγράφουν υψηλότερα ποσοστά σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο, με αυξήσεις 16,2% και 7,8% αντίστοιχα (βλ. Πίνακας 5.10).

Το 2023, ο εθνικός μέσος όρος της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης αυξήθηκε κατά περίπου 5,3%, φτάνοντας τα 1.685,2 ευρώ, σε σύγκριση με τα 1.600,3 ευρώ του 2022. Σημαντική αύξηση παρατηρείται στην Αττική, όπου η δαπάνη ανήλθε στα 1.943,8 ευρώ, και στο Νότιο Αιγαίο, όπου έφτασε τα 1.894,7 ευρώ, επιβεβαιώνοντας τη δυναμική τους. Αντίθετα, η Στερεά Ελλάδα παρουσίασε μια μικρή πτώση, καθώς το ποσοστό της δαπάνης είναι -30,5% σε σχέση με τον μέσο όρο (-2,5% συγκριτικά με

το 2022), φτάνοντας τα 1.171 ευρώ, και μια παρόμοια μείωση σημειώθηκε και στην Ήπειρο. Η Πελοπόννησος παρουσίασε μια σημαντική αύξηση φτάνοντας στο -16,0% από -22.1% σε σχέση με τον μέσο όρο. Παρά την αύξηση του εθνικού μέσου όρου, οι περιφερειακές ανισότητες εντάθηκαν, με τις περιφέρειες της Αττικής και του Νοτίου Αιγαίου να διατηρούν τα υψηλότερα επίπεδα κατανάλωσης, ενώ άλλες περιφέρειες, όπως η Στερεά Ελλάδα, η Ήπειρος και η Πελοπόννησος, υπολείπονται σημαντικά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.10	
Έτος 2022_Μέσος όρος δαπάνης: 1.600,34 ευρώ	
Περιφέρεια	Ποσοστιαία σχέση προς τον εθνικό μέσο όρο καταναλωτικής δαπάνης
Αττικής	16.2%
Νοτίου Αιγαίου	7.8%
Αν. Μακεδ.& Θράκης	-16.4%
Κεντρικής Μακεδονίας	-6.6%
Δυτικής Μακεδονίας	-3.6%
Ηπείρου	-23.0%
Θεσσαλίας	-12.8%
Ιονίων Νήσων	-6.9%
Δυτικής Ελλάδας	-10.3%
Στερεάς Ελλάδας	-28.0%
Πελοποννήσου	-22.1%
Βορείου Αιγαίου	-16.1%
Κρήτης	-6.2%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.11	
Έτος 2023_Μέσος όρος δαπάνης: 1.685,28 ευρώ	
Περιφέρεια	Ποσοστιαία σχέση προς τον εθνικό μέσο όρο καταναλωτικής δαπάνης
Αττικής	15,3%
Νοτίου Αιγαίου	12,4%
Αν. Μακεδ.& Θράκης	-14,9%
Κεντρικής Μακεδονίας	-9,3%
Δυτικής Μακεδονίας	-11,1%
Ηπείρου	-21,9%
Θεσσαλίας	-12,7%
Ιονίων Νήσων	-9,6%
Δυτικής Ελλάδας	-7,1%
Στερεάς Ελλάδας	-30,5%
Πελοποννήσου	-16,0%
Βορείου Αιγαίου	-10,3%
Κρήτης	-1,6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΟΠ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

Επίλογος

Η ανάλυση των δεδομένων των ΕΟΠ δείχνει ότι η καταναλωτική δαπάνη αυξάνεται σε όλες σχεδόν τις εισοδηματικές κατηγορίες, πλησιάζοντας τα επίπεδα του 2008. Παράλληλα, παρατηρείται μια τάση φθίνουσας κοινωνικής κινητικότητας, καθώς νοικοκυριά που ανήκαν στις υψηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες μετατοπίζονται προς τις χαμηλότερες. Αυτή η εξέλιξη αντανακλά τις οικονομικές πιέσεις που υφίστανται τα νοικοκυριά, ιδίως σε περιόδους υψηλού πληθωρισμού. Ο πληθωρισμός στα είδη διατροφής και τα μη αλκοολούχα ποτά στο τέλος του 2023 ανήλθε σε 8,9%, υπερβαίνοντας κατά πολύ τον γενικό δείκτη τιμών του 3,5%. Η διαφορά αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς τα χαμηλότερου εισοδήματος νοικοκυριά διαθέτουν μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής τους δαπάνης σε ανελαστικά αγαθά, όπως είναι τα τρόφιμα. Σύμφωνα με τον νόμο του Engel, όσο χαμηλότερο είναι το εισόδημα ενός νοικοκυριού, τόσο μεγαλύτερο ποσοστό αυτού διατίθεται σε είδη διατροφής, γεγονός που σημαίνει ότι ο αυξημένος πληθωρισμός στα τρόφιμα πλήττει δυσανάλογα τις χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες. Παρά την αύξηση της συνολικής κατανάλωσης στις χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες, αυτή αντανακλά κυρίως την ανάγκη κάλυψης βασικών αγαθών και όχι τη βελτίωση της αγοραστικής τους δύναμης. Τέλος αναδεικνύεται η εξής τάση: τα νοικοκυριά με χαμηλότερα εισοδήματα τείνουν να διοχετεύουν σχεδόν το σύνολο των αυξήσεων στο εισόδημά τους στην κατανάλωση, επιβεβαιώνοντας την αρχή της οριακής ροπής προς κατανάλωση. Δεδομένου ότι οι βασικές ανάγκες απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών τους, ακόμη και μια μικρή αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος κατευθύνεται σχεδόν αποκλειστικά στην κάλυψη αυτών των αναγκών. Αντίθετα, στα υψηλότερα εισοδηματικά στρώματα, όπου οι βασικές ανάγκες έχουν ήδη ικανοποιηθεί, η αύξηση του εισοδήματος δεν συνεπάγεται απαραίτητα ανάλογη αύξηση της κατανάλωσης, καθώς ένα μέρος μπορεί να αποταμιευθεί ή να επενδυθεί.

Παραρτήματα

1

2

3

4

5

6

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον και η Ελλάδα

ΠΙΝΑΚΑΣ Α1 ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ: ΑΕΠ, ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ, ΑΝΕΡΓΙΑ									
	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν			Πληθωρισμός			Ανεργία		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Αυστρία	-0,8	-0,6	1,1	7,7	3,0	2,5	5,1	5,6	5,6
Βέλγιο	1,4	1,1	1,2	2,3	4,3	2,1	5,5	5,7	5,7
Γαλλία	1,1	1,1	1,1	5,7	2,3	1,6	7,4	7,4	7,2
Γερμανία	-0,3	0,0	0,8	6,0	2,4	2,0	3,0	3,4	3,2
Ελλάδα	2,0	2,3	2,0	4,2	2,9	2,1	11,1	10,5	10,1
Εσθονία	-3,0	-0,9	1,6	9,1	3,4	2,0	6,4	7,5	7,1
Ιρλανδία	-5,5	-0,2	2,2	5,2	1,7	1,8	4,3	4,4	4,4
Ισπανία	2,7	2,9	2,1	3,4	2,8	1,9	12,2	11,6	11,2
Ιταλία	0,7	0,7	0,8	5,9	1,3	2,1	7,7	7,0	7,2
Κύπρος	2,5	3,3	3,1	3,9	2,2	2,0	6,1	5,3	5,1
Λεττονία	-0,3	1,2	2,3	9,1	1,4	2,2	6,5	6,7	6,5
Λιθουανία	-0,3	2,4	2,6	8,7	0,9	2,4	6,9	7,3	7,1
Λουξεμβούργο	-1,1	1,3	2,7	2,9	2,5	2,6	5,2	5,8	5,9
Μάλτα	7,5	5,0	4,0	5,6	2,7	2,5	3,1	3,0	3,0
Ολλανδία	0,1	0,6	1,6	4,1	3,2	2,3	3,6	3,9	4,2
Πορτογαλία	2,3	1,9	2,3	5,3	2,5	2,1	6,6	6,5	6,4
Σλοβακία	1,6	2,2	1,9	11,0	2,8	5,1	5,8	5,6	5,7
Σλοβενία	2,1	1,5	2,6	7,4	2,0	2,7	3,7	3,5	3,5
Φινλανδία	-1,2	-0,2	2,0	4,3	1,2	1,9	7,2	8,3	7,4
ΖΩΝΗ ΕΥΡΩ	0,6	1,2	2	5,7	2,4	2,3	6,2	6,3	6,1
Δανία	2,5	1,9	1,6	3,4	1,8	2,2	2,8	2,9	3,0
Ηνωμένο Βασίλειο	0,3	1,1	1,5	7,3	2,6	2,1	4,0	4,3	4,1
Σουηδία	-0,2	0,9	2,4	5,9	2,1	2,0	7,7	8,5	8,3
	0,9	1,3	1,8	5,5	2,2	2,1	4,8	5,2	5,1
Άλλες Οικονομίες									
ΗΠΑ	2,9	2,8	2,2	4,1	3,0	1,9	3,6	4,1	4,4
Ιαπωνία	1,7	0,3	1,1	3,3	2,2	2,0	2,6	2,5	2,5
Κίνα	5,2	4,8	4,5	0,2	0,4	1,7	5,2	5,1	5,1
	3,3	2,6	2,6	2,5	1,9	1,9	3,8	3,9	4

Πηγή: IMF, World Economic Outlook, Oct. 2024

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.1*

Η απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας και στο εμπόριο: Διάρθρωση και εξελίξεις

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.1					
ΕΛΛΑΔΑ: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ					
ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2008	4.637.259	380.232	957.202	3.028.446	271.379
2009	4.584.600	382.870	958.424	2.977.229	266.077
2010	4.436.513	349.745	965.883	2.877.095	243.790
2011	4.124.218	318.137	937.934	2.635.947	232.200
2012	3.729.920	267.313	910.112	2.366.565	185.930
2013	3.535.004	234.734	895.020	2.231.001	174.249
2014	3.539.084	215.835	876.564	2.285.281	161.404
2015	3.625.545	247.382	867.698	2.349.377	161.088
2016	3.702.613	270.516	847.139	2.439.976	144.984
2017	3.791.408	272.446	861.655	2.504.816	152.491
2018	3.860.396	288.481	858.649	2.570.180	143.086
2019	3.956.424	296.144	835.488	2.697.982	126.810
2020	3.844.034	288.825	820.266	2.612.008	122.936
2021	3.915.253	312.544	826.613	2.656.532	119.564
2022	4.167.239	312.976	804.399	2.913.629	136.235
2023	4.236.526	304.848	842.574	2.951.820	137.283
2024	4.327.825	325.040	845.907	2.999.109	157.769
Ζ. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2008	845.099	106.418	219.289	451.108	68.284
2009	841.224	105.566	212.829	452.754	70.075
2010	806.044	90.961	198.102	456.152	60.829
2011	770.314	84.584	195.379	432.816	57.535
2012	671.005	66.508	183.579	379.440	41.478
2013	639.041	65.653	168.295	366.716	38.377
2014	624.496	61.575	166.464	364.473	31.984
2015	657.320	68.419	163.149	392.365	33.387
2016	650.323	73.524	160.038	386.784	29.977
2017	683.876	80.192	163.096	405.303	35.285
2018	690.093	80.156	149.063	426.141	34.733
2019	685.963	78.633	146.202	436.737	24.392
2020	704.734	80.230	145.591	450.765	28.147
2021	700.164	93.375	141.395	432.114	33.280
2022	724.355	90.578	127.838	480.118	25.821
2023	699.260	79.322	122.275	474.626	23.037
2024	706.307	86.218	111.337	476.999	31.753

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.1
ΕΛΛΑΔΑ: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2008	3.090.077	239.898	511.105	2.215.947	123.127
2009	3.092.957	232.158	518.178	2.217.239	125.382
2010	3.006.756	205.155	507.559	2.181.817	112.225
2011	2.891.320	200.500	518.098	2.059.871	112.851
2012	2.630.565	175.598	490.174	1.887.769	77.024
2013	2.501.606	166.599	455.177	1.807.510	72.320
2014	2.531.323	159.419	452.544	1.854.415	64.945
2015	2.614.363	178.985	453.077	1.911.999	70.302
2016	2.660.047	195.233	434.178	1.963.879	66.757
2017	2.753.334	200.138	459.385	2.020.396	73.415
2018	2.801.361	209.384	446.150	2.078.247	67.580
2019	2.893.933	218.808	435.769	2.179.335	60.021
2020	2.834.919	214.535	438.797	2.119.178	62.409
2021	2.889.515	229.721	432.784	2.169.667	57.343
2022	3.067.994	220.911	415.682	2.368.313	63.088
2023	3.108.414	217.540	420.548	2.405.369	64.957
2024	3.166.801	229.503	425.250	2.437.759	74.289
47. ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2008	564.710	66.134	170.273	274.156	54.147
2009	569.239	63.911	172.214	275.425	57.689
2010	549.516	59.375	159.817	279.933	50.391
2011	519.810	58.002	153.955	260.300	47.553
2012	465.816	41.395	149.450	241.309	33.662
2013	442.850	42.892	130.366	238.023	31.569
2014	440.215	37.931	132.761	242.173	27.350
2015	481.783	50.067	129.549	274.507	27.660
2016	482.311	52.192	129.179	275.996	24.944
2017	490.046	52.527	126.259	281.937	29.323
2018	507.819	56.051	120.662	302.176	28.930
2019	508.009	54.847	121.538	311.388	20.236
2020	511.300	56.294	118.291	312.233	24.482
2021	496.397	63.728	114.971	289.530	28.168
2022	496.636	60.246	103.329	312.550	20.511
2023	493.145	57.269	94.749	320.308	20.819
2024	528.027	59.267	95.641	345.673	27.446

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.1
ΕΛΛΑΔΑ: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

45. ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2008	104.261	16.808	24.324	57.769	5.360
2009	100.056	18.310	20.974	55.465	5.307
2010	90.175	16.142	21.352	47.661	5.020
2011	85.488	11.805	20.636	48.162	4.885
2012	68.433	9.879	17.082	37.432	4.040
2013	69.257	8.428	19.536	37.695	3.598
2014	61.258	11.051	14.899	33.207	2.101
2015	62.865	8.308	17.016	34.399	3.142
2016	60.047	8.270	17.056	32.563	2.158
2017	69.814	13.152	21.979	31.630	3.053
2018	69.414	11.275	18.482	36.995	2.662
2019	75.354	12.735	15.561	45.717	1.341
2020	64.414	10.274	15.701	37.727	712
2021	82.674	17.309	18.250	43.768	3.347
2022	91.376	15.220	17.951	55.086	3.119
2023	73.643	12.527	20.837	39.432	847
2024	77.033	16.996	12.217	45.483	2.337
46. ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2008	176.130	23.477	24.692	119.184	8.777
2009	171.929	23.345	19.641	121.864	7.079
2010	166.353	15.444	16.934	128.557	5.418
2011	165.015	14.776	20.789	124.353	5.097
2012	136.757	15.234	17.048	100.699	3.776
2013	126.932	14.333	18.392	90.998	3.209
2014	123.023	12.593	18.804	89.093	2.533
2015	112.673	10.044	16.584	83.460	2.585
2016	107.964	13.062	13.803	78.224	2.875
2017	124.016	14.513	14.858	91.736	2.909
2018	112.862	12.831	9.918	86.971	3.142
2019	102.601	11.051	9.103	79.632	2.815
2020	129.021	13.662	11.600	100.805	2.954
2021	121.093	12.338	8.174	98.816	1.765
2022	136.343	15.112	6.558	112.482	2.191
2023	132.472	9.526	6.689	114.886	1.371
2024	101.247	9.955	3.479	85.843	1.970

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.2
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Κλάδοι/θέση						
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ						
	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΕΜΠΟΡΙΟ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
2008	4.637.259	3.090.077	845.099	564.710	104.261	176.130
2009	4.584.600	3.092.957	841.224	569.239	100.056	171.929
2010	4.436.513	3.006.756	806.044	549.516	90.175	166.353
2011	4.124.218	2.891.320	770.314	519.810	85.488	165.015
2012	3.729.920	2.630.565	671.005	465.816	68.433	136.757
2013	3.535.004	2.501.606	639.041	442.850	69.257	126.932
2014	3.539.084	2.531.323	624.496	440.215	61.258	123.023
2015	3.625.545	2.614.363	657.320	481.783	62.865	112.673
2016	3.702.615	2.660.047	650.322	482.311	60.047	107.964
2017	3.791.408	2.753.334	683.876	490.046	69.814	124.016
2018	3.860.396	2.801.361	690.093	507.819	69.414	112.862
2019	3.956.424	2.893.933	685.963	508.009	75.354	102.601
2020	3.844.034	2.834.919	704.734	511.300	64.414	129.021
2021	3.915.243	2.889.515	700.164	496.397	82.674	121.093
2022	4.167.239	3.067.994	724.355	496.636	91.376	136.343
2023	4.236.526	3.108.414	699.260	493.145	73.643	132.472
2024	4.327.825	3.166.801	706.307	528.027	77.033	101.247
ΑΥΤΟΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ						
	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΕΜΠΟΡΙΟ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
2008	957.202	511.105	219.289	170.273	24.324	24.692
2009	958.424	518.178	212.829	172.214	20.974	19.641
2010	965.883	507.559	198.102	159.817	21.352	16.934
2011	937.934	518.098	195.379	153.955	20.636	20.789
2012	910.112	490.174	183.579	149.450	17.082	17.048
2013	895.020	455.177	168.295	130.366	19.536	18.392
2014	876.564	452.544	166.464	132.761	14.899	18.804
2015	867.698	453.077	163.149	129.549	17.016	16.584
2016	847.138	434.178	160.038	129.179	17.056	13.803
2017	861.655	459.385	163.096	126.259	21.979	14.858
2018	858.649	446.150	149.063	120.662	18.482	9.918
2019	835.488	435.769	146.202	121.538	15.561	9.103
2020	820.266	438.797	145.591	118.291	15.701	11.600
2021	826.605	432.784	141.395	114.971	18.250	8.174
2022	804.399	415.682	127.838	103.329	17.951	6.558
2023	842.574	420.548	122.275	94.749	20.837	6.689
2024	845.907	425.250	111.337	95.641	12.217	3.479

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.2
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Κλάδοι/θέση						
ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ						
	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΚΛΑΔΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΕΜΠΟΡΙΟ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
2008	380.232	239.898	106.418	66.134	16.808	23.477
2009	382.870	232.158	105.566	63.911	18.310	23.345
2010	349.745	205.155	90.961	59.375	16.142	15.444
2011	318.137	200.500	84.584	58.002	11.805	14.776
2012	267.313	175.598	66.508	41.395	9.879	15.234
2013	234.734	166.599	65.653	42.892	8.428	14.333
2014	215.835	159.419	61.575	37.931	11.051	12.593
2015	247.382	178.985	68.419	50.067	8.308	10.044
2016	270.516	195.233	73.524	52.192	8.270	13.062
2017	272.446	200.138	80.192	52.527	13.152	14.513
2018	288.481	209.384	80.157	56.051	11.275	12.831
2019	296.144	218.808	78.633	54.847	12.735	11.051
2020	288.825	214.535	80.230	56.294	10.274	13.662
2021	312.542	229.721	93.375	63.728	17.309	12.338
2022	312.976	220.911	90.578	60.246	15.220	15.112
2023	304.848	217.540	79.322	57.269	12.527	9.526
2024	325.040	229.503	86.218	59.267	16.996	9.955
ΜΙΣΘΩΤΟΙ						
	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΕΜΠΟΡΙΟ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
2008	3.028.446	2.215.947	451.108	274.156	57.769	119.184
2009	2.977.229	2.217.239	452.754	275.425	55.465	121.864
2010	2.877.095	2.181.817	456.152	279.933	47.661	128.557
2011	2.635.947	2.059.871	432.816	260.300	48.162	124.353
2012	2.366.565	1.887.769	379.440	241.309	37.432	100.699
2013	2.231.001	1.807.510	366.716	238.023	37.695	90.998
2014	2.285.281	1.854.415	364.473	242.173	33.207	89.093
2015	2.349.377	1.911.999	392.365	274.507	34.399	83.460
2016	2.439.977	1.963.879	386.783	275.996	32.563	78.224
2017	2.504.816	2.020.396	405.303	281.937	31.630	91.736
2018	2.570.179	2.078.247	426.141	302.176	36.995	86.971
2019	2.697.982	2.179.335	436.737	311.388	45.717	79.632
2020	2.612.008	2.119.178	450.765	312.233	37.727	100.805
2021	2.656.532	2.169.667	432.114	289.530	43.768	98.816
2022	2.913.629	2.368.313	480.118	312.550	55.086	112.482
2023	2.951.820	2.405.369	474.626	320.308	39.432	114.886
2024	2.999.109	2.437.759	476.999	345.673	45.483	85.843

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.2
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Κλάδοι/θέση						
ΒΟΗΘΟΙ						
	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΕΜΠΟΡΙΟ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
2008	271.379	123.127	68.284	54.147	5.360	8.777
2009	266.077	125.382	70.075	57.689	5.307	7.079
2010	243.790	112.225	60.829	50.391	5.020	5.418
2011	232.200	112.851	57.535	47.553	4.885	5.097
2012	185.930	77.024	41.478	33.662	4.040	3.776
2013	174.249	72.320	38.377	31.569	3.598	3.209
2014	161.404	64.945	31.984	27.350	2.101	2.533
2015	161.088	70.302	33.387	27.660	3.142	2.585
2016	144.984	66.757	29.977	24.944	2.158	2.875
2017	152.491	73.415	35.285	29.323	3.053	2.909
2018	143.086	67.580	34.733	28.930	2.662	3.142
2019	126.810	60.021	24.392	20.236	1.341	2.815
2020	122.936	62.409	28.147	24.482	712	2.954
2021	119.564	57.343	33.280	28.168	3.347	1.765
2022	136.235	63.088	25.821	20.511	3.119	2.191
2023	137.283	64.957	23.037	20.819	847	1.371
2024	157.769	74.289	31.753	27.446	2.337	1.970

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.3
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ									
	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2008	4.636.845	893.276	3.743.569	2.802.668	522.870	2.279.798	1.834.177	370.406	1.463.771
2009	4.584.599	858.765	3.725.834	2.738.530	502.354	2.236.176	1.846.069	356.411	1.489.658
2010	4.436.510	777.174	3.659.336	2.623.168	444.024	2.179.144	1.813.342	333.150	1.480.192
2011	4.124.218	640.274	3.483.944	2.436.263	372.519	2.063.744	1.687.955	267.755	1.420.200
2012	3.729.921	532.027	3.197.894	2.187.228	303.676	1.883.552	1.542.693	228.351	1.314.342
2013	3.535.003	449.702	3.085.301	2.076.450	258.089	1.818.361	1.458.553	191.613	1.266.940
2014	3.539.086	475.107	3.063.979	2.062.330	265.545	1.796.785	1.476.756	209.562	1.267.194
2015	3.625.546	482.745	3.142.801	2.087.954	272.389	1.815.565	1.537.592	210.356	1.327.236
2016	3.702.613	483.200	3.219.413	2.142.831	285.946	1.856.885	1.559.782	197.254	1.362.528
2017	3.791.409	488.868	3.302.541	2.187.815	281.208	1.906.607	1.603.594	207.660	1.193.036
2018	3.860.394	499.046	3.361.348	2.244.605	283.086	1.961.519	1.615.789	215.960	1.399.829
2019	3.956.424	511.850	3.444.574	2.285.636	286.682	1.998.954	1.670.788	225.168	1.445.620
2020	3.844.034	472.758	3.371.276	2.212.514	259.227	1.953.287	1.631.520	213.531	1.417.989
2021	3.915.269	469.075	3.446.194	2.256.965	274.066	1.982.899	1.658.283	194.997	1.463.286
2022	4.167.240	537.336	3.629.904	2.406.441	309.077	2.097.364	1.760.799	228.259	1.532.540
2023	4.236.525	578.122	3.658.403	2.416.557	323.728	2.092.829	1.819.968	254.394	1.565.574
2024	4.327.830	601.789	3.400.377	2.454.250	327.895	2.126.355	1.873.580	273.894	1.599.686
Ζ. ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ									
	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2008	845.098	189.066	656.032	480.531	105.187	375.344	364.566	83.879	280.687
2009	841.225	188.044	653.181	475.736	99.980	375.756	365.486	88.064	277.422
2010	806.046	168.411	637.635	459.416	90.679	368.737	346.629	77.731	268.898
2011	770.314	144.719	625.595	444.627	80.819	363.808	325.687	63.899	261.788
2012	671.006	121.451	549.555	381.509	66.282	315.227	289.500	55.170	234.330
2013	639.039	105.055	533.984	380.171	58.179	321.992	258.873	46.879	211.994
2014	624.496	103.467	521.029	367.842	57.207	310.635	256.654	46.260	210.394
2015	657.318	111.695	545.623	375.595	57.443	318.152	281.723	54.252	227.471
2016	650.323	108.889	541.434	366.222	58.097	308.125	284.101	50.792	233.309
2017	683.874	111.032	572.842	394.043	60.960	333.083	289.831	50.072	239.759
2018	690.093	104.899	585.194	403.397	59.289	344.108	286.696	45.610	241.086
2019	685.962	107.265	578.697	392.609	61.098	331.511	293.353	46.167	247.186
2020	704.735	96.203	608.532	399.409	50.618	348.791	305.326	45.585	259.741
2021	700.160	91.337	608.823	410.908	56.193	354.715	289.252	35.144	254.108
2022	724.356	95.656	628.700	422.287	60.027	362.260	302.069	35.629	266.440
2023	699.261	102.046	597.215	388.412	55.731	332.681	310.849	46.315	264.534
2024	706.309	94.744	611.565	379.476	41.434	338.042	326.833	53.310	273.523

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.3
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ									
	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2008	3.090.079	622.041	2.468.038	1.640.770	299.244	1.341.526	1.449.309	322.797	1.126.512
2009	3.092.958	605.394	2.487.564	1.621.170	288.866	1.332.304	1.471.788	316.528	1.155.260
2010	3.006.756	565.176	2.441.580	1.564.584	266.156	1.298.428	1.442.172	299.020	1.143.152
2011	2.891.321	480.013	2.411.308	1.539.154	236.933	1.302.221	1.352.167	243.080	1.109.087
2012	2.630.565	400.711	2.229.854	1.400.652	199.454	1.201.198	1.229.913	201.257	1.028.656
2013	2.501.604	346.330	2.155.274	1.347.863	177.444	1.170.419	1.153.741	168.886	984.855
2014	2.531.324	376.634	2.154.690	1.354.331	188.760	1.165.571	1.176.993	187.874	989.119
2015	2.614.363	381.582	2.232.781	1.387.237	193.756	1.193.481	1.227.126	187.826	1.039.300
2016	2.660.047	381.090	2.278.957	1.412.867	204.108	1.208.759	1.247.180	176.982	1.070.198
2017	2.753.334	383.558	2.369.776	1.462.264	198.306	1.263.958	1.291.070	185.252	1.105.818
2018	2.801.361	392.598	2.408.763	1.499.245	199.702	1.299.543	1.302.116	192.896	1.109.220
2019	2.893.933	410.238	2.483.695	1.532.916	207.825	1.325.091	1.361.017	202.413	1.158.604
2020	2.834.918	384.654	2.450.264	1.495.433	192.878	1.302.555	1.339.485	191.776	1.147.709
2021	2.889.512	378.194	2.511.318	1.539.149	201.215	1.337.934	1.350.363	176.979	1.173.384
2022	3.067.993	426.732	2.641.261	1.611.006	220.223	1.390.783	1.456.987	206.509	1.250.478
2023	3.108.415	470.543	2.637.872	1.607.320	236.815	1.370.505	1.501.095	233.728	1.267.367
2024	3.166.798	479.147	2.687.651	1.620.928	225.458	1.395.470	1.545.870	253.689	1.292.181

47. Λιανικό εμπόριο εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων

	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2008	564.710	124.370	440.340	268.606	55.969	212.637	296.104	68.401	227.703
2009	569.241	130.404	438.837	269.157	55.716	213.441	300.084	74.688	225.396
2010	549.516	115.341	434.175	262.526	51.030	211.496	286.990	64.311	222.679
2011	519.807	101.515	418.292	252.861	47.965	204.896	266.946	53.550	213.396
2012	465.816	86.133	379.683	225.837	38.687	187.150	239.979	47.446	192.533
2013	442.849	76.882	365.967	225.168	37.369	187.799	217.681	39.513	178.168
2014	440.210	76.805	363.405	227.710	39.965	187.745	212.500	36.840	175.660
2015	481.781	86.722	395.059	242.843	40.582	202.261	238.938	46.140	192.798
2016	482.312	86.694	395.618	238.544	40.375	198.169	243.768	46.319	197.449
2017	490.043	86.751	403.292	247.931	42.074	205.857	242.112	86.751	157.040
2018	507.818	80.317	427.501	255.391	38.840	216.551	252.427	41.477	210.950
2019	508.009	77.061	430.948	249.673	36.335	213.338	258.336	40.726	217.610
2020	511.301	74.654	436.647	250.363	33.315	217.048	260.938	41.339	219.599
2021	496.398	69.643	426.755	254.404	39.913	214.491	241.994	29.730	212.264
2022	496.637	67.345	429.292	247.533	35.995	211.538	249.104	31.350	217.754
2023	493.145	76.582	416.563	229.898	34.935	194.963	263.247	41.647	221.600
2024	528.026	77.885	450.141	236.053	27.120	208.933	291.973	50.765	241.208

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.3
ΔΙΑΦΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

45. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων									
	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2008	104.261	29.172	75.089	90.032	24.774	65.258	14.229	4.398	9.831
2009	100.057	28.061	71.996	88.870	24.079	64.791	11.187	3.982	7.205
2010	90.173	21.954	68.219	80.092	18.641	61.451	10.081	3.313	6.768
2011	85.489	19.413	66.076	75.246	16.160	59.086	10.243	3.253	6.990
2012	68.431	15.780	52.651	60.020	13.630	46.390	8.411	2.150	6.261
2013	69.257	12.714	56.543	62.196	11.917	50.279	7.061	797	6.264
2014	61.258	10.226	51.032	55.043	8.540	46.503	6.215	1.686	4.529
2015	62.866	8.401	54.465	56.139	7.898	48.241	6.727	503	6.224
2016	60.047	10.218	49.829	53.601	9.305	44.296	6.446	913	5.533
2017	69.813	10.069	59.744	60.159	8.676	51.483	9.654	1.393	8.261
2018	69.414	9.916	59.498	64.033	9.101	54.932	5.381	815	4.566
2019	75.354	14.857	60.497	67.910	13.216	54.694	7.444	1.641	5.803
2020	64.413	9.162	55.251	56.664	7.735	48.929	7.749	1.427	6.322
2021	82.679	9.654	73.025	74.672	8.489	66.183	8.007	1.165	6.842
2022	91.377	15.387	75.990	80.970	14.237	66.733	10.407	1.150	9.257
2023	73.642	11.658	61.984	67.652	10.557	57.095	5.990	1.101	4.889
2024	77.033	9.448	67.585	71473	9.448	62.025	5.560	0	5.560
46. Χονδρικό εμπόριο εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων									
	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2008	176.128	35.525	140.603	121.895	24.446	97.449	54.233	11.079	43.154
2009	171.927	29.579	142.348	117.711	20.186	97.525	54.216	9.393	44.823
2010	166.353	31.116	135.237	116.796	21.008	95.788	49.557	10.108	39.449
2011	165.015	23.789	141.226	116.520	16.694	99.826	48.495	7.095	41.400
2012	136.757	19.538	117.219	95.648	13.963	81.685	41.109	5.575	35.534
2013	126.934	15.462	111.472	92.805	8.893	83.912	34.129	6.569	27.560
2014	123.024	16.436	106.588	85.088	8.702	76.386	37.936	7.734	30.202
2015	112.671	16.570	96.101	76.613	8.961	67.652	36.058	7.609	28.449
2016	107.964	11.978	95.986	74.077	8.418	65.659	33.887	3.560	30.327
2017	124.017	14.210	109.807	85.953	10.209	75.744	38.064	4.001	34.063
2018	112.861	14.666	98.195	83.973	11.348	72.625	28.888	3.318	25.570
2019	102.601	15.347	87.254	75.027	11.547	63.480	27.574	3.800	23.774
2020	129.022	12.388	116.634	92.383	9.569	82.814	36.639	2.819	33.820
2021	121.088	12.042	109.046	81.836	7.793	74.043	39.252	4.249	35.003
2022	136.343	12.925	123.418	93.784	9.795	83.989	42.559	3.130	39.429
2023	132.473	13.804	118.669	90.862	10.239	80.623	41.611	3.565	38.046
2024	101.247	7.410	93.837	71.946	4.865	67.081	29.301	2.545	26.756

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.4
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ									
	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2008	4.637.259	4.381.717	255.542	893.275	822.087	71.188	3.743.984	3.559.630	184.354
2009	4.584.601	4.305.029	279.572	858.766	772.888	85.878	3.725.835	3.532.141	193.694
2010	4.436.513	4.148.622	287.891	777.174	698.468	78.706	3.659.339	3.450.154	209.185
2011	4.124.218	3.854.908	269.310	640.272	568.083	72.189	3.483.946	3.286.825	197.121
2012	3.729.913	3.451.602	278.311	532.024	460.442	71.582	3.197.889	2.991.160	206.729
2013	3.535.002	3.242.514	292.488	449.702	383.901	65.801	3.085.300	2.858.613	226.687
2014	3.539.091	3.206.072	333.019	475.110	397.523	77.587	3.063.981	2.808.549	255.432
2015	3.625.546	3.279.700	345.846	482.746	394.030	88.716	3.142.800	2.885.670	257.130
2016	3.702.614	3.338.340	364.274	483.201	393.245	89.956	3.219.413	2.945.095	274.318
2017	3.791.407	3.417.107	374.300	488.867	390.906	97.961	3.302.541	3.026.200	276.341
2018	3.860.394	3.497.858	362.536	499.046	399.666	99.380	3.361.348	3.098.192	263.156
2019	3.956.424	3.594.465	361.959	511.851	417.773	94.078	3.444.573	3.176.692	267.881
2020	3.844.034	3.488.822	355.212	472.758	378.241	94.517	3.371.276	3.110.581	260.695
2021	3.915.253	3.595.943	319.310	469.063	398.627	70.436	3.446.190	3.197.316	248.874
2022	4.167.238	3.816.836	350.402	537.333	446.635	90.698	3.629.905	3.370.201	259.704
2023	4.236.526	3.925.072	311.454	578.123	507.737	70.386	3.658.403	3.417.335	241.068
2024	4.327.824	4.044.947	282.877	601.789	530.210	71.579	3.726.035	3.514.737	211.298

Ζ. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων									
	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2008	845.100	806.602	38.498	189.065	177.338	11.727	656.035	629.264	26.771
2009	841.225	798.136	43.089	188.044	172.073	15.971	653.181	626.063	27.118
2010	806.042	760.340	45.702	168.411	151.998	16.413	637.631	608.342	29.289
2011	770.311	726.448	43.863	144.717	128.303	16.414	625.594	598.145	27.449
2012	671.004	620.551	50.453	121.451	101.794	19.657	549.553	518.757	30.796
2013	639.040	585.339	53.701	105.058	88.611	16.447	533.982	496.728	37.254
2014	624.492	571.702	52.790	103.467	86.392	17.075	521.025	485.310	35.715
2015	657.321	587.395	69.926	111.694	88.688	23.006	545.627	498.707	46.920
2016	650.322	581.780	68.542	108.888	89.215	19.673	541.434	492.565	48.869
2017	683.879	611.684	72.195	111.031	88.282	22.749	572.848	523.402	49.446
2018	690.094	610.845	79.249	104.899	83.003	21.896	585.195	527.842	57.353
2019	685.962	609.253	76.709	107.265	86.882	20.383	578.697	522.371	56.326
2020	704.735	632.430	72.305	96.203	78.705	17.498	608.532	553.725	54.807
2021	700.166	642.098	58.068	91.340	76.330	15.010	608.826	565.768	43.058
2022	724.354	673.893	50.461	95.655	82.989	12.666	628.699	590.904	37.795
2023	699.259	643.560	55.699	102.044	87.790	14.254	597.215	555.770	41.445
2024	706.306	659.151	47.155	94.746	86.486	8.260	611.560	572.665	38.895

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.4
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ									
	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2008	3.090.077	2.929.894	160.183	622.040	566.236	55.804	2.468.037	2.363.658	104.379
2009	3.092.956	2.900.849	192.107	605.393	535.366	70.027	2.487.563	2.365.483	122.080
2010	3.006.757	2.816.136	190.621	565.176	500.059	65.117	2.441.581	2.316.077	125.504
2011	2.891.319	2.720.329	170.990	480.011	421.257	58.754	2.411.308	2.299.072	112.236
2012	2.630.562	2.449.000	181.562	400.710	344.513	56.197	2.229.852	2.104.487	125.365
2013	2.501.605	2.303.936	197.669	346.331	293.618	52.713	2.155.274	2.010.318	144.956
2014	2.531.327	2.303.495	227.832	376.636	311.233	65.403	2.154.691	1.992.262	162.429
2015	2.614.365	2.360.009	254.356	381.583	305.156	76.427	2.232.782	2.054.853	177.929
2016	2.660.046	2.389.454	270.592	381.089	305.920	75.169	2.278.957	2.083.534	195.423
2017	2.753.332	2.464.871	288.461	383.557	297.356	86.201	2.369.775	2.167.515	202.260
2018	2.801.361	2.517.698	283.663	392.598	304.340	88.258	2.408.763	2.213.358	195.405
2019	2.893.933	2.606.546	287.387	410.238	325.458	84.780	2.483.695	2.281.088	202.607
2020	2.834.920	2.548.750	286.170	384.655	300.427	84.228	2.450.265	2.248.323	201.942
2021	2.889.513	2.642.517	246.996	378.194	315.607	62.587	2.511.319	2.326.910	184.409
2022	3.067.993	2.795.999	271.994	426.733	347.297	79.436	2.641.260	2.448.702	192.558
2023	3.108.414	2.873.278	235.136	470.542	407.926	62.616	2.637.872	2.465.352	172.520
2024	3.166.804	2.947.823	218.981	479.147	413.946	65.201	2.687.657	2.533.877	153.780

47. Λιανικό εμπόριο εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων									
	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2008	564.710	530.887	33.823	124.369	113.280	11.089	440.341	417.607	22.734
2009	569.241	532.916	36.325	130.404	117.120	13.284	438.837	415.796	23.041
2010	549.516	510.799	38.717	115.341	101.011	14.330	434.175	409.788	24.387
2011	519.807	482.071	37.736	101.515	86.775	14.740	418.292	395.296	22.996
2012	465.816	423.027	42.789	86.133	68.486	17.647	379.683	354.541	25.142
2013	442.849	396.562	46.287	76.882	62.388	14.494	365.967	334.174	31.793
2014	440.210	395.194	45.016	76.805	61.958	14.847	363.405	333.236	30.169
2015	481.781	420.142	61.639	86.722	66.416	20.306	395.059	353.726	41.333
2016	482.312	423.168	59.144	86.693	69.781	16.912	395.619	353.387	42.232
2017	490.047	426.472	63.575	86.751	65.077	21.674	403.296	361.395	41.901
2018	507.819	440.110	67.709	80.317	62.030	18.287	427.502	378.080	49.422
2019	508.009	441.858	66.151	77.062	60.063	16.999	430.947	381.795	49.152
2020	511.301	449.592	61.709	74.654	59.099	15.555	436.647	390.493	46.154
2021	496.396	441.780	54.616	69.644	55.113	14.531	426.752	386.66	40.085
2022	496.636	450.590	46.046	67.344	56.976	10.368	429.292	393.614	35.678
2023	493.145	441.164	51.981	76.582	64.296	12.286	416.563	376.868	39.695
2024	528.025	483.555	44.470	77.887	70.722	7.165	450.138	412.833	37.305

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.4
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

45. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων

	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2008	104.262	103.281	981	29.172	28.891	281	75.090	74.390	700
2009	100.057	97.955	2.102	28.061	26.760	1.301	71.996	71.195	801
2010	90.173	87.888	2.285	21.954	20.806	1.148	68.219	67.082	1.137
2011	85.489	83.647	1.842	19.413	18.664	749	66.076	64.983	1.093
2012	68.431	65.804	2.627	15.780	14.535	1.245	52.651	51.269	1.382
2013	69.257	66.221	3.036	12.714	11.774	940	56.543	54.447	2.096
2014	61.258	59.149	2.109	10.226	9.610	616	51.032	49.539	1.493
2015	62.866	60.423	2.443	8.401	7.515	886	54.465	52.908	1.557
2016	60.047	56.430	3.617	10.218	8.760	1.458	49.829	47.670	2.159
2017	69.813	65.251	4.562	10.069	9.551	518	59.744	55.700	4.044
2018	69.413	66.252	3.161	9.916	8.924	992	59.497	57.328	2.169
2019	75.352	71.231	4.121	14.856	13.142	1.714	60.496	58.089	2.407
2020	64.414	60.747	3.667	9.162	8.210	952	55.252	52.537	2.715
2021	82.675	81.845	830	9.653	9.174	479	73.022	72.671	351
2022	91.377	89.066	2.311	15.387	14.167	1.220	75.990	74.899	1.091
2023	73.643	72.200	1.443	11.658	10.515	1.143	61.985	61.685	300
2024	104.262	103.281	981	29.172	28.891	281	75.090	74.390	700

46. Χονδρικό εμπόριο εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων

	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2008	176.130	172.436	3.694	35.526	35.168	358	140.604	137.268	3.336
2009	171.927	167.265	4.662	29.579	28.193	1.386	142.348	139.072	3.276
2010	166.353	161.653	4.700	31.116	30.181	935	135.237	131.472	3.765
2011	165.015	160.730	4.285	23.789	22.864	925	141.226	137.866	3.360
2012	136.757	131.720	5.037	19.538	18.773	765	117.219	112.947	4.272
2013	126.934	122.556	4.378	15.462	14.449	1.013	111.472	108.107	3.365
2014	123.024	117.359	5.665	16.436	14.824	1.612	106.588	102.535	4.053
2015	112.671	106.826	5.845	16.570	14.756	1.814	96.101	92.070	4.031
2016	107.964	102.183	5.781	11.977	10.674	1.303	95.987	91.509	4.478
2017	124.019	119.961	4.058	14.211	13.654	557	109.808	106.307	3.501
2018	112.861	104.483	8.378	14.666	12.050	2.616	98.195	92.433	5.762
2019	102.601	96.165	6.436	15.347	13.677	1.670	87.254	82.488	4.766
2020	129.021	122.092	6.929	12.387	11.396	991	116.634	110.696	5.938
2021	121.094	118.471	2.623	12.042	12.042	0	109.052	106.429	2.623
2022	136.342	134.237	2.105	12.925	11.846	1.079	123.417	122.391	1.026
2023	132.472	130.197	2.275	13.804	12.979	825	118.668	117.218	1.450
2024	101.247	100.222	1.025	7.410	7.410	0	93.837	92.812	1.025

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.5
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΜΕ ΜΟΝΙΜΗ Ή ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2008	3.028.446	2.674.900	353.546	704.882	556.309	148.573	2.323.564	2.118.591	204.973
2009	2.977.229	2.609.285	367.944	675.327	522.986	152.341	2.301.902	2.086.299	215.603
2010	2.877.094	2.503.498	373.596	607.744	467.831	139.913	2.269.350	2.035.667	233.683
2011	2.635.945	2.316.456	319.489	488.447	376.075	112.372	2.147.498	1.940.381	207.117
2012	2.366.565	2.126.314	240.251	401.907	322.611	79.296	1.964.658	1.803.703	160.955
2013	2.231.002	2.007.617	223.385	330.985	267.745	63.240	1.900.017	1.739.872	160.145
2014	2.285.279	2.011.832	273.447	368.347	281.845	86.502	1.916.932	1.729.987	186.945
2015	2.349.372	2.060.655	288.717	376.677	288.400	88.277	1.972.695	1.772.255	200.440
2016	2.439.976	2.145.180	294.796	383.872	293.510	90.362	2.056.104	1.851.670	204.434
2017	2.504.817	2.190.103	314.714	390.638	304.263	86.375	2.114.179	1.885.840	228.339
2018	2.570.178	2.249.356	320.822	403.289	314.098	89.191	2.166.889	1.935.258	231.631
2019	2.697.982	2.339.028	358.954	423.411	320.533	102.878	2.274.571	2.018.495	256.076
2020	2.612.008	2.352.244	259.764	385.649	318.777	66.872	2.226.359	2.033.467	192.892
2021	2.656.533	2.381.860	274.673	388.084	323.881	64.203	2.268.449	2.057.979	210.470
2022	2.913.629	2.584.584	329.045	443.069	361.134	81.935	2.470.560	2.223.450	247.110
2023	2.951.821	2.621.539	330.282	488.492	383.103	105.389	2.463.329	2.238.436	224.893
2024	2.437.761	2.153.321	284.440	431.453	337.714	93.739	2.006.308	1.815.607	190.701
Ζ. Χονδρικό & λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2008	451.109	416.439	34.670	143.431	127.042	16.389	307.678	289.397	18.281
2009	452.752	415.060	37.692	138.041	117.718	20.323	314.711	297.342	17.369
2010	456.152	414.856	41.296	128.098	107.222	20.876	328.054	307.634	20.420
2011	432.817	400.376	32.441	107.129	92.680	14.449	325.688	307.696	17.992
2012	379.438	360.801	18.637	90.448	81.973	8.475	288.990	278.828	10.162
2013	366.712	346.157	20.555	76.437	68.226	8.211	290.275	277.931	12.344
2014	364.475	338.330	26.145	71.777	61.282	10.495	292.698	277.048	15.650
2015	392.364	363.072	29.292	87.429	74.301	13.128	304.935	288.771	16.164
2016	386.783	359.943	26.840	86.468	74.148	12.320	300.315	285.795	14.520
2017	405.303	378.110	27.193	87.132	76.246	10.886	318.171	301.864	16.307
2018	426.141	398.657	27.484	84.627	75.879	8.748	341.514	322.778	18.736
2019	436.737	404.123	32.614	88.375	76.701	11.674	348.362	327.422	20.940
2020	450.764	422.613	28.151	78.117	69.387	8.730	372.647	353.226	19.421
2021	432.114	415.681	16.433	73.377	65.857	7.520	358.737	349.824	8.913
2022	480.116	465.347	14.769	78.359	75.189	3.170	401.757	390.158	11.599
2023	474.625	452.971	21.654	87.803	77.819	9.984	386.822	375.152	11.670
2024	476.998	457.732	19.266	85.568	78.202	7.366	391.430	379.530	11.900

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.5
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΜΕ ΜΟΝΙΜΗ Ή ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2008	2.215.946	1.958.114	257.832	512.803	400.997	111.806	1.703.143	1.557.117	146.026
2009	2.217.239	1.946.361	270.878	494.691	379.742	114.949	1.722.548	1.566.619	155.929
2010	2.181.818	1.904.809	277.009	465.345	353.791	111.554	1.716.473	1.551.018	165.455
2011	2.059.869	1.821.901	237.968	386.308	296.598	89.710	1.673.561	1.525.303	148.258
2012	1.887.770	1.703.010	184.760	326.009	259.075	66.934	1.561.761	1.443.935	117.826
2013	1.807.511	1.639.579	167.932	277.232	226.996	50.236	1.530.279	1.412.583	117.696
2014	1.854.413	1.633.508	220.905	309.849	234.013	75.836	1.544.564	1.399.495	145.069
2015	1.911.998	1.680.569	231.429	318.618	240.106	78.512	1.593.380	1.440.463	152.917
2016	1.963.879	1.729.280	234.599	325.032	246.579	78.453	1.638.847	1.482.701	156.146
2017	2.020.395	1.762.173	258.222	324.131	247.896	76.235	1.696.264	1.514.277	181.987
2018	2.078.247	1.812.943	265.304	339.625	260.589	79.036	1.738.622	1.552.354	186.268
2019	2.179.335	1.884.040	295.295	359.927	268.720	91.207	1.819.408	1.615.320	204.088
2020	2.119.177	1.907.466	211.711	328.219	269.766	58.453	1.790.958	1.637.700	153.258
2021	2.169.667	1.932.772	236.895	330.141	270.442	59.699	1.839.526	1.662.330	177.196
2022	2.368.312	2.088.907	279.405	376.772	300.978	75.794	1.991.540	1.787.929	203.611
2023	2.405.369	2.115.061	290.308	424.809	326.731	98.078	1.980.560	1.788.330	192.230
2024	2.437.761	2.153.321	284.440	431.453	337.714	93.739	2.006.308	1.815.607	190.701
47. Λιανικό εμπόριο									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2008	274.156	248.118	26.038	91.149	78.712	12.437	183.007	169.406	13.601
2009	275.424	247.402	28.022	91.233	76.217	15.016	184.191	171.185	13.006
2010	279.933	248.447	31.486	83.900	67.957	15.943	196.033	180.490	15.543
2011	260.301	234.754	25.547	72.394	60.382	12.012	187.907	174.372	13.535
2012	241.310	226.282	15.028	64.208	57.207	7.001	177.102	169.075	8.027
2013	238.022	222.857	15.165	55.755	50.295	5.460	182.267	172.562	9.705
2014	242.175	220.687	21.488	53.157	44.672	8.485	189.018	176.015	13.003
2015	274.507	250.928	23.579	67.981	57.878	10.103	206.526	193.050	13.476
2016	275.996	253.123	22.873	69.435	59.702	9.733	206.561	193.421	13.140
2017	281.937	260.364	21.573	68.371	59.742	8.629	213.566	200.622	12.944
2018	302.176	281.661	20.515	63.716	56.721	6.995	238.460	224.940	13.520
2019	311.389	286.986	24.403	61.990	53.581	8.409	249.399	233.405	15.994
2020	312.234	291.000	21.234	59.339	52.631	6.708	252.895	238.369	14.526
2021	289.529	277.457	12.072	57.340	52.245	5.095	232.189	225.212	6.977
2022	312.548	299.563	12.985	57.958	55.595	2.363	254.590	243.968	10.622
2023	320.307	304.163	16.144	64.880	57.968	6.912	255.427	246.195	9.232
2024	345.673	330.647	15.026	70.090	64.625	5.465	275.583	266.022	9.561

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. ΕΕΔ 2008-2024

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.5
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΜΕ ΜΟΝΙΜΗ Ή ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

45. Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2008	57.769	53.850	3.919	22.641	19.721	2.920	35.128	34.129	999
2009	55.465	52.359	3.106	22.431	20.104	2.327	33.034	32.255	779
2010	47.662	45.002	2.660	16.560	14.490	2.070	31.102	30.512	590
2011	48.162	46.280	1.882	14.521	13.687	834	33.641	32.593	1.048
2012	37.430	35.659	1.771	10.523	9.739	784	26.907	25.920	987
2013	37.694	36.155	1.539	7.673	6.896	777	30.021	29.259	762
2014	33.207	32.148	1.059	5.719	4.799	920	27.488	27.349	139
2015	34.398	32.224	2.174	5.444	4.369	1.075	28.954	27.855	1.099
2016	32.564	31.357	1.207	7.124	6.328	796	25.440	25.029	411
2017	31.630	30.180	1.450	5.560	5.021	539	26.070	25.158	912
2018	36.995	35.735	1.260	7.425	6.919	506	29.570	28.816	754
2019	45.716	42.267	3.449	12.778	10.806	1.972	32.938	31.461	1.477
2020	37.727	35.613	2.114	7.523	6.382	1.141	30.204	29.231	973
2021	43.769	42.824	945	5.464	4.672	792	38.305	38.152	153
2022	55.086	54.307	779	9.591	8.998	593	45.495	45.309	186
2023	39.432	38.337	1.095	9.560	8.777	783	29.872	29.560	312
2024	45.481	43.557	1.924	8.339	7.227	1.112	37.142	36.330	812
46. Χονδρικό εμπόριο εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2008	119.184	114.471	4.713	29.641	28.609	1.032	89.543	85.862	3.681
2009	121.863	115.299	6.564	24.377	21.397	2.980	97.486	93.902	3.584
2010	128.557	121.407	7.150	27.638	24.775	2.863	100.919	96.632	4.287
2011	124.354	119.342	5.012	20.214	18.611	1.603	104.140	100.731	3.409
2012	100.698	98.860	1.838	15.717	15.027	690	84.981	83.833	1.148
2013	90.996	87.145	3.851	13.009	11.035	1.974	77.987	76.110	1.877
2014	89.093	85.495	3.598	12.901	11.811	1.090	76.192	73.684	2.508
2015	83.459	79.920	3.539	14.004	12.054	1.950	69.455	67.866	1.589
2016	78.224	75.464	2.760	9.911	8.119	1.792	68.313	67.345	968
2017	91.737	87.567	4.170	13.201	11.483	1.718	78.536	76.084	2.452
2018	86.972	81.262	5.710	13.487	12.239	1.248	73.485	69.023	4.462
2019	79.632	74.870	4.762	13.607	12.314	1.293	66.025	62.556	3.469
2020	100.806	96.002	4.804	11.257	10.375	882	89.549	85.627	3.922
2021	98.818	95.401	3.417	10.572	8.939	1.633	88.246	86.462	1.784
2022	112.482	111.477	1.005	10.810	10.596	214	101.672	100.881	791
2023	114.885	110.470	4.415	13.363	11.074	2.289	114.885	110.470	4.415
2024	85.844	83.528	2.316	7.139	6.350	789	78.705	77.178	1.527

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. ΕΕΔ 2008-2024

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.2

Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.1					
Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά τρίμηνο 2020-2024, Σύνολο Χώρας					
	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Σύνολο
2020	23.033	15.419	20.725	22.113	81.290
2021	26.441	26.370	22.642	34.508	109.961
2022	27.301	25.341	22.607	30.316	105.565
2023	34.213	26.897	23.350	27.542	112.002
2024	39.128	31.489	27.106	34.784	132.507

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.2					
Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά τρίμηνο 2020-2024, Εμπόριο					
	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Σύνολο
2020	3.793	2.345	3.318	3.068	12.524
2021	3.815	3.865	2.899	3.812	14.391
2022	3.788	3.335	2.648	3.906	13.677
2023	4.580	3.897	2.870	3.666	15.013
2024	4.901	3.729	2.883	3.419	14.932

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.3						
Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά μεγάλη γεωγραφική περιοχή και τρίμηνο 2021-2024, Σύνολο Χώρας						
	Έτος	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Σύνολο
ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	2021	5.709	7.474	6.406	8.787	28.376
	2022	6.293	6.311	5.872	6.683	25.159
	2023	6.473	7.438	6.006	6.112	19.917
	2024	8.736	7.573	7.027	7.417	30.753
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	2021	5.696	6.281	5.510	10.266	27.753
	2022	6.190	5.691	4.899	7.518	24.298
	2023	6.009	7.874	5.218	6.201	25.302
	2024	8.710	7.427	6.447	8.818	31.402
ΑΤΤΙΚΗ	2021	10.455	9.351	7.642	10.408	37.856
	2022	10.977	9.933	9.398	11.624	41.932
	2023	10.688	13.383	9.296	11.602	44.969
	2024	15.969	11.624	9.723	13.337	50.653
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΡΗΤΗ	2021	4.581	3.264	3.084	5.047	15.976
	2022	3.841	3.406	2.438	4.491	14.176
	2023	3.727	5.518	2.830	3.627	15.702
	2024	5.713	4.865	3.909	5.212	19.699

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ (Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία και Ηπείρος),
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ (Ιόνια Νησιά, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησος),
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΡΗΤΗ (Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο και Κρήτη), ΑΤΤΙΚΗ (Αττική).

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.4						
Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά μεγάλη γεωγραφική περιοχή και τρίμηνο 2021-2024, Εμπόριο						
	Έτος	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Σύνολο
ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	2021	1.042	1.116	827	1.036	4.021
	2022	1.096	928	775	1.243	4.042
	2023	1.240	1.159	911	984	4.294
	2024	1.293	1.070	838	880	4.081
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	2021	751	803	631	772	2.957
	2022	766	747	572	886	2.971
	2023	1.016	835	610	744	3.205
	2024	1.056	771	637	680	3.144
ΑΤΤΙΚΗ	2021	1.659	1.523	1.193	1.686	6.061
	2022	1.545	1.271	1.094	1.485	5.395
	2023	1.732	1.489	1.124	1.611	5.956
	2024	1.926	1.446	1.132	1.538	6.042
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΡΗΤΗ	2021	363	423	248	318	1.352
	2022	381	389	207	292	1.269
	2023	592	414	225	327	1.558
	2024	626	442	276	321	1.665

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ (Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία και Ήπειρος),
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ (Ιόνια Νησιά, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησος),
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΡΗΤΗ (Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο και Κρήτη), ΑΤΤΙΚΗ (Αττική).

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.5						
Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά κατηγορία νομικής μορφής και τρίμηνο 2021-2024, Σύνολο Χώρας						
	Έτος	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Σύνολο
ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	2021	18.294	18.796	16.541	26.558	80.189
	2022	18.089	16.889	15.654	21.211	71.843
	2023	17.998	23.151	15.529	17.908	74.586
	2024	24.650	20.795	18.854	23.756	88.055
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	2021	2.576	2.610	2.002	2.672	9.860
	2022	3.474	2.804	2.444	3.300	12.022
	2023	3.784	4.926	2.880	4.471	16.061
	2024	7.919	5.452	4.322	5.807	23.500
ΑΤΤΙΚΗ	2021	349	383	350	445	1.527
	2022	460	463	370	551	1.844
	2023	426	474	379	464	1.743
	2024	480	457	351	477	1.771
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΡΗΤΗ	2021	5.222	4.581	3.749	4.833	18.385
	2022	5.278	5.185	4.139	5.254	19.856
	2023	4.689	5.662	4.562	4.699	19.612
	2024	6.079	4.785	3.581	4.744	19.189

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ (Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία και Ήπειρος),
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ (Ιόνια Νησιά, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησος),
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΡΗΤΗ (Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο και Κρήτη), ΑΤΤΙΚΗ (Αττική).

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.6						
Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά κατηγορία νομικής μορφής και τρίμηνο 2021-2024, Εμπόριο						
	Έτος	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Σύνολο
ΑΤΟΜΙΚΕΣ	2021	2.296	2.476	1.873	2.440	9.085
	2022	2.301	2.049	1.486	2.417	8.253
	2023	2.377	2.717	1.707	1.845	8.646
	2024	2.585	1.993	1.364	1.417	7.395
ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ	2021	740	674	507	662	2.583
	2022	738	580	487	749	2.554
	2023	794	1.007	596	984	3.381
	2024	1.484	1.033	898	1.257	4.672
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΕΣ	2021	56	61	34	56	207
	2022	50	56	48	58	212
	2023	56	78	38	43	215
	2024	45	49	43	67	204
ΛΟΙΠΕΣ ΜΟΡΦΕΣ	2021	723	654	485	654	2.516
	2022	699	650	627	682	2.658
	2023	670	778	529	794	2.771
	2024	787	654	578	678	2.697

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (Ομόρρυθμες Εταιρείες (ΟΕ), Ετερόρρυθμες Εταιρείες (ΕΕ)
 ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ), Ανώνυμες Εταιρείες (ΑΕ)
 ΛΟΙΠΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ (Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες (ΙΚΕ), Κοινοπραξίες κ.α.)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.3

Εξέλιξη Κύκλου Εργασιών Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.1						
Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων της Ελληνικής Οικονομίας, 2019-2024						
	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	68.780.612	81.104.561	86.239.216	82.725.583	318.849.972
	2020	68.751.276	63.617.867	75.497.554	78.246.206	286.112.903
	2021	66.676.860	81.106.742	94.131.280	100.493.339	342.408.221
	2022	90.100.078	112.572.779	131.476.389	126.766.068	460.915.314
	2023	97.564.300	110.519.977	120.083.372	119.267.345	447.434.992
	2024	100.812.534	119.380.277	128.246.250	124.282.911	472.721.972
ΜΕ ΔΙΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	55.831.992	65.227.501	67.920.890	64.676.474	253.656.857
	2020	55.497.325	50.660.104	58.473.944	61.333.933	225.965.306
	2021	53.649.667	64.855.132	74.613.636	80.094.043	273.212.478
	2022	74.693.314	93.195.080	108.267.086	103.499.197	379.654.677
	2023	80.837.261	90.256.841	96.929.727	95.659.923	363.683.754
	2024	82.950.982	97.078.928	103.989.331	100.771.991	384.791.232
ΜΕ ΑΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	12.948.620	15.877.060	18.318.326	18.049.109	65.193.115
	2020	13.253.951	12.957.763	17.023.610	16.912.273	60.147.597
	2021	13.027.193	16.251.610	19.517.644	20.399.296	69.195.743
	2022	15.406.764	19.377.699	23.209.303	23.266.871	81.260.637
	2023	16.727.039	20.263.136	23.153.645	23.607.422	60.143.820
	2024	17.861.552	22.301.349	24.256.919	23.510.920	87.930.740

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.2						
Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του τομέα του Εμπορίου, 2019-2024						
	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	28.232.037	32.741.513	33.813.731	34.023.394	128.810.675
	2020	29.485.450	27.749.507	32.332.870	32.318.145	121.885.972
	2021	29.529.708	34.988.792	37.256.217	38.797.654	140.572.371
	2022	35.567.930	42.484.752	44.649.084	44.618.279	167.320.045
	2023	38.105.183	42.770.341	44.536.072	44.814.383	170.225.979
	2024	39.281.579	45.507.068	45.811.316	45.296.341	175.396.304
ΜΕ ΔΙΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	20.930.293	24.326.821	24.664.209	24.982.878	94.904.201
	2020	21.970.006	20.303.714	23.305.130	23.787.825	89.366.675
	2021	21.792.554	26.221.961	27.776.663	28.698.827	104.490.005
	2022	26.913.454	32.660.985	33.517.127	33.251.445	126.343.011
	2023	29.508.366	32.756.448	33.996.352	34.122.895	130.384.061
	2024	30.449.863	35.035.637	35.260.184	35.081.877	135.827.561
ΜΕ ΑΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	7.301.744	8.414.692	9.149.522	9.040.516	33.906.474
	2020	7.515.444	7.445.793	9.027.740	8.530.320	32.519.297
	2021	7.737.154	8.766.831	9.479.554	10.098.827	36.082.366
	2022	8.654.476	9.823.767	11.131.957	11.366.834	40.977.034
	2023	8.596.817	10.013.893	10.539.720	10.691.488	39.841.918
	2024	8.831.716	10.471.431	10.551.132	10.214.464	39.568.743

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.3						
Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Λιανικού Εμπορίου, 2019-2024						
	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	9.372.485	10.946.666	11.897.543	12.305.062	44.521.756
	2020	9.983.440	9.752.959	11.472.651	11.219.505	42.428.555
	2021	9.461.047	11.470.273	12.841.551	13.340.543	47.113.414
	2022	10.891.483	12.881.650	14.394.242	14.639.397	52.806.772
	2023	11.811.801	13.463.292	14.866.009	15.128.293	55.269.395
	2024	12.284.574	14.305.189	15.330.250	15.228.846	57.148.859
ΜΕ ΔΙΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	5.147.518	6.001.997	6.432.751	6.865.324	24.447.590
	2020	5.545.590	5.455.614	6.121.451	6.265.557	23.388.212
	2021	5.217.458	6.424.454	7.084.185	7.451.701	26.177.798
	2022	6.009.804	7.253.987	7.990.759	8.322.185	29.576.735
	2023	6.962.646	7.893.611	8.564.455	8.730.233	32.150.945
	2024	7.175.251	8.387.880	8.973.454	9.153.892	33.690.477
ΜΕ ΑΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	4.224.967	4.944.669	5.464.792	5.439.738	20.074.166
	2020	4.437.850	4.297.345	5.351.200	4.953.948	19.040.343
	2021	4.243.589	5.045.819	5.757.366	5.888.842	20.935.616
	2022	4.881.679	5.627.663	6.403.483	6.317.212	23.230.037
	2023	4.849.155	5.569.681	6.301.554	6.398.060	23.118.450
	2024	5.109.323	5.917.309	6.356.796	6.074.954	23.458.382

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.4						
Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Εμπορίου μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, 2019-2024						
	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	1.817.288	2.294.645	2.095.901	2.198.691	8.406.525
	2020	1.740.021	1.571.562	2.129.015	2.124.947	7.565.545
	2021	1.982.978	2.616.594	2.380.707	2.451.048	9.431.327
	2022	2.258.229	2.918.155	2.835.672	2.880.134	10.892.190
	2023	3.070.740	3.444.929	3.314.105	3.538.440	13.368.214
	2024	3.407.437	3.807.499	3.511.462	3.699.307	14.425.705
ΜΕ ΔΙΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	1.401.000	1.815.873	1.586.851	1.643.591	6.447.315
	2020	1.325.106	1.171.004	1.608.561	1.600.150	5.704.821
	2021	1.534.368	2.068.278	1.786.841	1.796.115	7.185.602
	2022	1.744.263	2.301.123	2.194.958	2.178.195	8.418.539
	2023	2.479.447	2.786.411	2.631.906	2.736.765	10.634.529
	2024	2.750.594	3.080.811	2.766.566	2.898.479	11.496.450
ΜΕ ΑΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	416.288	478.772	509.050	555.100	1.959.210
	2020	414.915	400.558	520.454	524.797	1.860.724
	2021	448.610	548.316	593.866	654.933	2.245.725
	2022	513.966	617.032	640.714	701.939	2.473.651
	2023	591.293	658.518	682.199	801.675	2.733.685
	2024	656.843	726.688	744.896	800.828	2.929.255

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.5

Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Χονδρικού Εμπορίου, 2019-2024

	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	17.042.265	19.500.202	19.820.287	19.519.642	75.882.396
	2020	17.761.989	16.424.985	18.731.203	18.973.693	71.891.870
	2021	18.085.683	20.901.925	22.033.959	23.006.063	84.027.630
	2022	22.418.218	26.684.948	27.419.170	27.098.748	103.621.084
	2023	23.222.642	25.862.120	26.355.957	26.147.650	101.588.369
	2024	23.589.568	27.372.357	26.946.574	26.368.189	104.276.688
ΜΕ ΔΙΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	14.381.776	16.508.951	16.644.608	16.473.962	64.009.297
	2020	15.099.311	13.677.095	15.575.118	15.922.117	60.273.641
	2021	15.040.728	17.729.229	18.905.637	19.451.010	71.126.604
	2022	19.159.386	23.105.875	23.331.398	22.751.063	88.347.722
	2023	20.066.281	22.076.427	22.799.991	22.655.897	87.598.596
	2024	20.524.019	23.553.709	23.497.135	23.016.025	90.590.888
ΜΕ ΑΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	2.660.489	2.991.251	3.175.679	3.045.680	11.873.099
	2020	2.662.678	2.747.890	3.156.085	3.051.576	11.618.229
	2021	3.044.955	3.172.696	3.128.322	3.555.053	12.901.026
	2022	3.258.832	3.579.073	4.087.772	4.347.685	15.273.362
	2023	3.156.361	3.785.693	3.555.966	3.491.753	13.989.773
	2024	3.065.549	3.818.648	3.449.439	3.352.164	13.685.800

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.6

Μηνιαίος Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων της Ελληνικής Οικονομίας με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών Βιβλίων, 2019-2024

ΕΤΟΣ/ΜΗΝΑΣ	2019	2020	2021	2022	2023	2025
ΙΑΝ	16.984.045	18.923.817	16.350.028	21.067.775	26.194.571	25.922.775
ΦΕΒ	19.328.719	18.933.197	17.318.888	24.781.511	25.042.167	27.744.764
ΜΑΡ	19.519.228	17.640.311	19.980.751	28.844.028	29.600.523	29.283.443
ΑΠΡ	20.923.335	14.830.503	20.669.026	28.337.042	27.776.311	32.448.912
ΜΑΪ	21.781.498	16.329.016	20.310.323	30.295.117	30.001.911	30.839.136
ΙΟΥΝ	22.522.668	19.500.585	23.875.783	34.562.921	32.478.619	33.790.880
ΙΟΥΛ	24.385.662	20.973.531	25.875.656	35.799.358	33.217.171	37.948.437
ΑΥΓ	21.557.978	17.488.791	23.123.166	34.691.879	30.924.297	32.208.347
ΣΕΠ	21.977.250	20.011.622	25.614.814	37.775.849	32.788.259	33.832.547
ΟΚΤ	20.768.524	19.953.588	24.713.232	32.699.709	31.330.848	33.057.486
ΝΟΕ	19.605.405	18.372.259	25.364.957	30.728.065	29.965.401	30.973.102
ΔΕΚ	24.302.545	23.008.086	30.015.854	40.071.423	33.979.346	36.741.403
ΣΥΝΟΛΟ	253.656.857	225.965.306	273.212.478	379.654.677	363.299.424	384.791.232

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.7

Μηνιαίος Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Τομέα του Εμπορίου με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών Βιβλίων, 2019-2024

ΕΤΟΣ/ΜΗΝΑΣ	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ΙΑΝ	6.765.747	7.394.015	6.841.280	7.662.146	9.311.702	9.778.581
ΦΕΒ	6.753.783	7.527.949	6.874.316	9.026.176	9.166.745	10.115.020
ΜΑΡ	7.410.763	7.048.042	8.076.958	10.225.132	11.029.919	10.556.262
ΑΠΡ	8.034.779	5.865.895	8.701.910	10.393.569	10.144.246	12.144.976
ΜΑΪ	8.183.297	6.803.702	8.227.210	10.895.788	11.100.171	11.206.106
ΙΟΥΝ	8.108.745	7.634.117	9.292.841	11.371.628	11.512.031	11.684.555
ΙΟΥΛ	9.003.136	8.505.472	9.893.848	11.729.621	11.940.023	13.000.746
ΑΥΓ	7.728.227	6.978.934	8.449.083	10.464.297	10.662.925	10.677.979
ΣΕΠ	7.932.846	7.820.724	9.433.732	11.323.209	11.393.404	11.581.459
ΟΚΤ	7.982.335	7.936.776	9.131.593	10.640.514	11.204.116	11.531.356
ΝΟΕ	7.886.755	7.389.688	9.182.050	10.875.798	11.034.578	11.284.210
ΔΕΚ	9.113.788	8.461.361	10.385.184	11.735.133	11.790.073	12.259.436
ΣΥΝΟΛΟ	94.904.201	89.366.675	104.490.005	126.343.011	130.289.933	135.653.254

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.8

Μηνιαίος Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Λιανικού Εμπορίου με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών Βιβλίων, 2019-2024

ΕΤΟΣ/ΜΗΝΑΣ	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ΙΑΝ	1.714.118	1.841.810	1.759.116	1.875.451	2.356.048	2.414.090
ΦΕΒ	1.646.023	1.905.584	1.677.513	1.950.703	2.156.243	2.319.022
ΜΑΡ	1.787.377	1.798.196	1.780.829	2.183.650	2.450.355	2.442.139
ΑΠΡ	2.019.609	1.624.032	2.179.819	2.397.466	2.584.983	2.783.546
ΜΑΪ	1.960.161	1.871.947	2.034.359	2.338.353	2.574.032	2.754.691
ΙΟΥΝ	2.022.227	1.959.635	2.210.276	2.518.168	2.734.596	2.849.643
ΙΟΥΛ	2.268.852	2.162.083	2.519.508	2.721.353	2.986.144	3.183.988
ΑΥΓ	2.117.437	1.949.317	2.259.654	2.633.284	2.799.764	2.966.948
ΣΕΠ	2.046.462	2.010.051	2.305.023	2.636.122	2.778.547	2.822.518
ΟΚΤ	2.064.201	2.117.328	2.285.285	2.543.524	2.652.619	2.870.853
ΝΟΕ	2.152.161	1.868.943	2.305.544	2.640.763	2.811.654	2.914.576
ΔΕΚ	2.648.962	2.279.286	2.860.872	3.137.898	3.242.520	3.368.463
ΣΥΝΟΛΟ	24.447.590	23.388.212	26.177.798	29.576.735	32.127.505	33.690.477

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.9

Μηνιαίος Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές,
για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Εμπορίου επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών
με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών Βιβλίων, 2019-2024

ΕΤΟΣ/ΜΗΝΑΣ	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ΙΑΝ	437.664	497.806	473.850	478.399	741.496	908.882
ΦΕΒ	454.434	495.898	478.766	615.887	757.952	898.290
ΜΑΡ	508.902	331.402	581.752	649.977	979.999	943.422
ΑΠΡ	568.851	202.421	626.450	689.032	803.505	1.061.050
ΜΑΪ	640.432	387.974	671.215	812.626	978.582	963.109
ΙΟΥΝ	606.590	580.609	770.613	799.465	1.004.324	1.056.652
ΙΟΥΛ	621.496	612.698	695.359	791.589	957.974	1.070.071
ΑΥΓ	464.321	435.730	492.604	653.738	758.124	752.131
ΣΕΠ	501.034	560.133	598.878	749.631	915.808	944.364
ΟΚΤ	517.194	545.270	575.799	692.226	934.432	978.918
ΝΟΕ	528.818	504.135	617.181	725.732	946.942	988.305
ΔΕΚ	597.579	550.745	603.135	760.237	831.590	931.256
ΣΥΝΟΛΟ	6.447.315	5.704.821	7.185.602	8.418.539	10.610.728	11.496.450

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.10

Μηνιαίος Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του
Χονδρικού Εμπορίου με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών Βιβλίων, 2019-2024

ΕΤΟΣ/ΜΗΝΑΣ	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ΙΑΝ	4.613.965	5.054.400	4.608.314	5.308.296	6.214.158	6.455.609
ΦΕΒ	4.653.327	5.126.467	4.718.037	6.459.586	6.252.559	6.897.709
ΜΑΡ	5.114.484	4.918.444	5.714.377	7.391.504	7.599.564	7.170.701
ΑΠΡ	5.446.319	4.039.442	5.895.641	7.307.071	6.755.758	8.300.379
ΜΑΪ	5.582.703	4.543.781	5.521.636	7.744.808	7.547.558	7.481.540
ΙΟΥΝ	5.479.929	5.093.872	6.311.952	8.053.996	7.773.111	7.771.790
ΙΟΥΛ	6.112.788	5.730.691	6.678.981	8.216.675	7.995.905	8.738.800
ΑΥΓ	5.146.469	4.593.887	5.696.825	7.177.271	7.105.037	6.952.189
ΣΕΠ	5.385.351	5.250.540	6.529.831	7.937.452	7.699.049	7.806.146
ΟΚΤ	5.400.940	5.274.178	6.270.509	7.404.760	7.617.065	7.681.585
ΝΟΕ	5.205.776	5.016.609	6.259.324	7.509.304	7.275.982	7.374.723
ΔΕΚ	5.867.246	5.631.330	6.921.177	7.836.999	7.715.963	7.959.717
ΣΥΝΟΛΟ	64.009.297	60.273.641	71.126.604	88.347.722	87.551.709	90.590.888

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ*

Τα ενοποιημένα οικονομικά αποτελέσματα
των ΑΕ-ΕΠΕ: 2023-2022

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ1
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2023/2022 (’000 €)

	2023	2022
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
A. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	17.327.919	16.351.715
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	2.894.204	2.648.155
α. Συμμετοχές	1.123.099	929.586
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	1.771.105	1.718.569
B. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	25.546.844	24.471.088
I. Αποθέματα	9.950.822	9.299.225
II. Απαιτήσεις	15.596.022	15.171.863
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	11.734.647	11.187.412
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	3.614.820	3.551.144
γ. Χρεόγραφα	246.555	433.307
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	5.724.366	5.423.383
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (A+B+Γ)	48.599.128	46.246.186
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	16.308.325	15.148.915
i. Μετοχικό κεφάλαιο	6.579.530	6.535.902
ii. Αποθεματικά	4.142.415	4.260.198
iii. Αποτελέσματα εις νέον	5.586.381	4.352.815
B. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	32.290.803	31.097.271
I. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις	9.158.947	9.012.693
α. Τράπεζες	8.625.939	8.463.448
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (προβλέψεις)	533.008	549.244
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	23.131.856	22.084.578
α. Προμηθευτές, γραμμάτια πληρ., επιταγές	11.304.734	10.821.251
β. Τράπεζες	4.494.121	4.303.978
γ. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	7.333.001	6.959.348
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (A+B)	48.599.128	46.246.186
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ		
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	81.336.985	80.128.603
Μείον : Κόστος πωλήσεων	66.058.329	66.319.262
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	15.278.655	13.809.341
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως	1.699.921	1.468.542
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι	850.524	610.896
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα	12.505.133	11.472.279
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	3.622.919	3.194.707
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα	72.319	54.453
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα	25.568	28.688
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων	1.210.786	1.099.717
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	1.011.000	911.876
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	3.469.884	3.032.631
Αριθμός Επιχειρήσεων	6.794	6.794

*Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ2
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2023/2022

	Ποσοστιαία Μεταβολή (%) 2023/2022	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
A. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		6,0
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	9,3	
α. Συμμετοχές	20,8	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	3,1	
B. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		4,4
I. Αποθέματα	7,0	
II. Απαιτήσεις	2,8	
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	4,9	
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	1,8	
γ. Χρεόγραφα	-43,1	
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		5,5
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (A+B+Γ)		5,1
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		7,7
i. Μετοχικό κεφάλαιο	0,7	
ii. Αποθεματικά	-2,8	
iii. Αποτελέσματα εις νέον	28,3	
B. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		3,8
I. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις	1,6	
α. Τράπεζες	1,9	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (προβλέψεις)	-3,0	
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	4,7	
α. Προμηθευτές, γραμμάτια πληρ., επιταγές	4,5	
β. Τράπεζες	4,4	
γ. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	5,4	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (A+B)		5,1
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ		
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)		1,5
Μείον : Κόστος πωλήσεων		-0,4
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		10,6
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως		15,8
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι		39,2
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα		9,0
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		13,4
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα		32,8
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα		-10,9
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων	10,1	
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	10,9	6,4
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)		14,4
Αριθμός Επιχειρήσεων		0,0

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ3
ΣΥΝΟΛΟ ΚΕΡΔΟΦΟΡΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΙΩΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2023/2022 (’000 €)

	2023	2022
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
A. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	14.296.945	13.435.158
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	2.367.051	2.125.831
α. Συμμετοχές	860.959	662.428
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	1.506.092	1.463.403
B. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	22.455.605	22.032.494
I. Αποθέματα	8.808.131	8.356.842
II. Απαιτήσεις	13.647.473	13.675.653
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	10.404.148	10.241.962
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	3.018.515	3.028.158
γ. Χρεόγραφα	224.811	405.533
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	5.379.613	5.085.046
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (A+B+Γ)	42.132.162	40.552.699
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	15.432.492	14.064.226
i. Μετοχικό κεφάλαιο	5.205.159	5.189.229
ii. Αποθεματικά	3.378.145	3.366.935
iii. Αποτελέσματα εις νέον	6.849.188	5.508.062
B. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	26.699.671	26.488.473
I. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις	7.560.058	7.708.983
α. Τράπεζες	7.107.214	7.263.014
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (προβλέψεις)	452.844	445.969
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	19.139.613	18.779.490
α. Προμηθευτές, γραμμάτια πληρ., επιταγές	9.510.969	9.312.923
β. Τράπεζες	3.499.975	3.605.506
γ. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	6.128.670	5.861.061
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (A+B)	42.132.162	40.552.699
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ		
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	69.971.771	70.419.946
Μείον : Κόστος πωλήσεων	56.130.618	57.988.551
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	13.841.153	12.431.395
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως	1.542.944	1.332.007
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι	684.156	506.951
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα	10.778.860	9.839.789
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	3.921.081	3.416.662
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα	64.616	41.706
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα	5.404	2.925
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων	945.303	844.741
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	755.043	664.998
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	3.790.033	3.275.700
Αριθμός Επιχειρήσεων	5.478	5.465

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ4
ΣΥΝΟΛΟ ΚΕΡΔΟΦΟΡΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΙΩΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2023/2022 ('000 €)

	Ποσοστιαία Μεταβολή (%) 2023/2022	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
A. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		6,4
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	11,3	
α. Συμμετοχές	30,0	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	2,9	
B. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		1,9
I. Αποθέματα	5,4	
II. Απαιτήσεις	-0,2	
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	1,6	
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	-0,3	
γ. Χρεόγραφα	-44,6	
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		5,8
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (A+B+Γ)		3,9
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		9,7
i. Μετοχικό κεφάλαιο	0,3	
ii. Αποθεματικά	0,3	
iii. Αποτελέσματα εις νέον	24,3	
B. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		0,8
I. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις	-1,9	
α. Τράπεζες	-2,1	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (ηροβλέψεις)	1,5	
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	1,9	
α. Προμηθευτές, γραμμάτια πληρ., επιταγές	2,1	
β. Τράπεζες	-2,9	
γ. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	4,6	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (A+B)		3,9
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ		
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)		-0,6
Μείον : Κόστος πωλήσεων		-3,2
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		11,3
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως		15,8
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι		35,0
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα		9,5
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		14,8
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα		54,9
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα		84,8
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων	11,9	
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	13,5	5,9
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)		15,7
Αριθμός Επιχειρήσεων		0,2

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ5
ΣΥΝΟΛΟ ΖΗΜΙΟΓΟΝΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2023/2022 (’000 €)

	2023	2022
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
A. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	3.030.974	2.916.557
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	527.153	522.325
α. Συμμετοχές	262.140	267.158
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	265.012	255.167
B. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	3.091.239	2.438.594
I. Αποθέματα	1.142.691	942.383
II. Απαιτήσεις	1.948.548	1.496.210
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	1.330.499	945.450
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	596.305	522.986
γ. Χρεόγραφα	21.744	27.774
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	344.753	338.337
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (A+B+Γ)	6.466.966	5.693.487
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	875.834	1.084.689
i. Μετοχικό κεφάλαιο	1.374.370	1.346.674
ii. Αποθεματικά	764.271	893.263
iii. Αποτελέσματα εις νέον	-1.262.807	-1.155.247
B. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	5.591.132	4.608.797
I. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις	1.598.889	1.303.710
α. Τράπεζες	1.518.725	1.200.435
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (προβλέψεις)	80.164	103.275
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	3.992.243	3.305.088
α. Προμηθευτές, γραμμάτια πληρ., επιταγές	1.793.766	1.508.328
β. Τράπεζες	994.146	698.472
γ. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	1.204.332	1.098.288
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (A+B)	6.466.966	5.693.487
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ		
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	11.365.214	9.708.656
Μείον : Κόστος πωλήσεων	9.927.712	8.330.711
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	1.437.502	1.377.945
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως	156.976	136.535
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι	166.368	103.945
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα	1.726.273	1.632.490
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	-298.162	-221.955
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα	7.703	12.747
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα	20.163	25.763
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων	265.484	254.976
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	255.957	246.878
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	-320.149	-243.069
Αριθμός Επιχειρήσεων	1.316	1.329

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ4
ΣΥΝΟΛΟ ΖΗΜΙΟΓΟΝΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΙΩΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2023/2022 ('000 €)

	Ποσοστιαία Μεταβολή (%) 2023/2022	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
A. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		3,9
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	0,9	
α. Συμμετοχές	-1,9	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	3,9	
B. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		26,8
I. Αποθέματα	21,3	
II. Απαιτήσεις	30,2	
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	40,7	
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	14,0	
γ. Χρεόγραφα	-21,7	
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		1,9
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (A+B+Γ)		13,6
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		-19,3
i. Μετοχικό κεφάλαιο	2,1	
ii. Αποθεματικά	-14,4	
iii. Αποτελέσματα εις νέον	9,3	
B. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		21,3
I. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις	22,6	
α. Τράπεζες	26,5	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (προβλέψεις)	-22,4	
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	20,8	
α. Προμηθευτές, γραμμάτια πληρ., επιταγές	18,9	
β. Τράπεζες	42,3	
γ. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	9,7	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (A+B)		13,6
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ		
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)		17,1
Μείον : Κόστος πωλήσεων		19,2
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		4,3
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως		15,0
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι		60,1
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα		5,7
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		34,3
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα		-39,6
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα		-21,7
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων	4,1	
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	3,7	17,6
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)		31,7
Αριθμός Επιχειρήσεων		-1,0

ΕΙΔΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

Χρηματοοικονομικοί δείκτες: Ανάλυση ανά Περιφέρεια

1

2

3

4

5

6

A. Ανάλυση ανά Περιφέρεια

Στο παράρτημα αυτό, παρουσιάζεται η γεωγραφική διάρθρωση των αποτελεσμάτων χρήσης και των κεφαλαίων των εμπορικών εταιρειών ΑΕ και ΕΠΕ¹, του έτους 2023. Η ανάλυση που ακολουθεί αφορά κάθε μια ξεχωριστά τις 13 περιφέρειες της χώρας.

Η κατανομή των 6.794 εμπορικών εταιρειών παρουσιάζεται στον πίνακα Β1. Το 56,7% των εταιρειών έχει έδρα την Περιφέρεια Αττικής, και ακολουθούν η Κεντρική Μακεδονία, με ποσοστό 17,9%, και η Κρήτη, με 5,0%.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α1 Οι ελληνικές εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ: 2023 – Κατανομή ανά Περιφέρεια		
Περιφέρεια	Αριθμός εταιρειών	Ποσοστά %
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	144	2,1
Κεντρική Μακεδονία	1.218	17,9
Δυτική Μακεδονία	59	0,9
Ήπειρος	77	1,1
Θεσσαλία	254	3,7
Ιόνια Νησιά	101	1,5
Δυτική Ελλάδα	219	3,2
Στερεά Ελλάδα	149	2,2
Αττική	3.850	56,7
Πελοπόννησος	143	2,1
Βόρειο Αιγαίο	62	0,9
Νότιο Αιγαίο	180	2,6
Κρήτη	338	5,0
Σύνολο χώρας	6.794	100,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

1. Συμπεριλαμβάνονται και οι ΙΚΕ.

A.1. Ανατολική Μακεδονία και Θράκη

Στην Περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, είχαν έδρα, το 2023, 144 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, οι οποίες αποτελούσαν το 2,1% του συνόλου των εμπορικών εταιρειών των συγκεκριμένων νομικών μορφών. Το ενεργητικό και οι πωλήσεις τους κάλυψαν αντίστοιχα το 1,0% και το 0,8% του συνόλου.

Την ίδια χρονιά, οι πωλήσεις των εταιρειών του δείγματος σημείωσαν αύξηση κατά 4,4% και διαμορφώθηκαν σε €684,5 εκατ. Επιπλέον, η συγκράτηση του κόστους πωληθέντων οδήγησε στην αύξηση των μικτών κερδών με διψήφιο ρυθμό (11,8%), γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα το ποσοστό μικτού κέρδους να αυξηθεί σε 18,3%. Ωστόσο, η μείωση των λοιπών λειτουργικών εσόδων κατά 27,2%, σε συνδυασμό με την άνοδο των λειτουργικών και χρηματοοικονομικών δαπανών, ψαλίδισε την κερδοφορία, με αποτέλεσμα η αύξηση των καθαρών προ φόρου κερδών να περιοριστεί σε 3,4%, και τα κέρδη να διαμορφωθούν τελικά σε €30,7 εκατ. Το ποσοστό καθαρών κέρδους παρέμεινε στα ίδια επίπεδα, ενώ η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων μειώθηκε ελαφρά σε 15,8%.

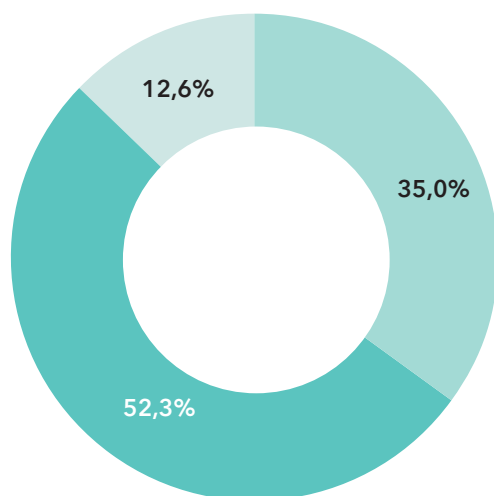
Τα συνολικά κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 8,4% και διαμορφώθηκαν σε €490 εκατ. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού μειώθηκε οριακά (1,4:1). Όλα τα συστατικά μέρη του ενεργητικού εμφανίζουν αύξηση σε κάποιο βαθμό. Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων και διατήρησης αποθεμάτων αυξήθηκαν, έστω και οριακά, σε 56 και 67 ημέρες αντίστοιχα.

Τα ίδια κεφάλαια των επιχειρήσεων της Περιφέρειας αυξήθηκαν με διψήφιο ρυθμό (10,2%), το 2023, ενώ οι υποχρεώσεις με χαμηλότερο ρυθμό (7,2%), κάτι που είχε ως συνέπεια ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης να διαμορφωθεί σε 60,3%, ελαφρά μει-

μένος σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση μειώθηκε σε 2,8:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων προς τις συνολικές αυξήθηκε ελαφρώς σε 45,9%. Η γενική, η άμεση και η χρηματική ρευστότητα σημείωσαν μικρή βελτίωση, το 2023.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α1

Ανατολική Μακεδονία και Θράκη
(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α2 – Ανατολική Μακεδονία & Θράκη

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	171.746	13,5
Κυκλοφορούν ενεργητικό	256.403	3,3
Διαθέσιμα	61.927	17,9
Σύνολο ενεργητικού	490.075	8,4
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	194.527	10,2
Υποχρεώσεις	295.548	7,2
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	684.452	4,4
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	124.999	11,8
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	31.492	2,2
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	30.666	3,4
Αριθμός επιχειρήσεων	144	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α3 – Ανατολική Μακεδονία & Θράκη

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,4:1	1,5:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	56 ημ.	55 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	67 ημ.	64 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	60,3%	61,0%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	2,8:1	3,2:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	45,9%	44,4%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,46	1,43	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,77	0,73	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,29	0,26	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	18,3%	17,1%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	4,5%	4,5%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	15,8%	16,8%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	7,7%	7,6%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023		2023	
Μεταβολή πωλήσεων	4,4%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	8,4%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	13,5%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	11,8%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	3,4%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.2. Κεντρική Μακεδονία

Στην Κεντρική Μακεδονία, είχαν την έδρα τους, το 2023, 1.218 εταιρείες ΑΕ και ΕΠΕ, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 17,9% των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ του εξεταζόμενου δείγματος. Το ενεργητικό τους κάλυψε μερίδιο 10,9% του συνόλου και οι πωλήσεις τους το 9,4%.

Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών αυτών μειώθηκε ελαφρά κατά 3,2%, ανερχόμενος σε €7,7 δισ., το 2023². Όμως, η μείωση του κόστους πωληθέντων με υψηλότερο ρυθμό (-5,3%) οδήγησε στην αύξηση των μικτών κερδών κατά 6,8%, με συνέπεια τη βελτίωση του ποσοστού μικτού κέρδους σε 19,6%. Παρά τη θετική πορεία του μικτού κέρδους, η άνοδος των λειτουργικών και χρηματοοικονομικών εξόδων με υψηλότερους ρυθμούς είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση τόσο του λειτουργικού όσο και του καθαρού αποτελέσματος κατά 17,5% και 18,0% αντίστοιχα. Ο δείκτης του ποσοστού καθαρού κέρδους μειώθηκε σε 3,9%, ενώ η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων επιδεινώθηκε αισθητά και διαμορφώθηκε σε 16,4%, το 2023, μειωμένη κατά 4,8 ποσοστιαίες μονάδες, σε σχέση με το 2022.

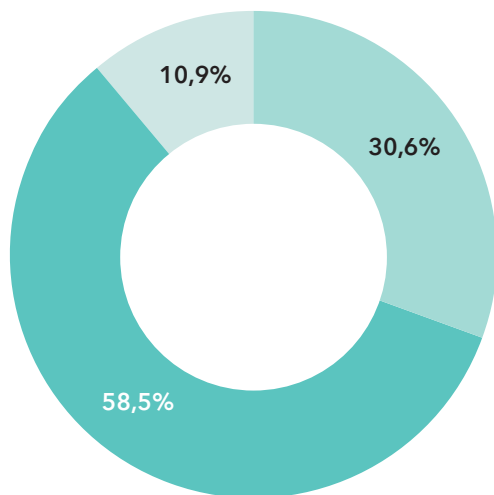
Το συνολικό ενεργητικό των εταιρειών διαμορφώθηκε σε €5,3 δισ., το 2023, αυξημένο κατά 6,4%. Η κυκλοφοριακή ταχύτητά του μειώθηκε σε 1,4:1 (από 1,6:1, το προηγούμενο έτος). Από τα στοιχεία που συγκροτούν το ενεργητικό, τη μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν τα πάγια (+9,7%), και ακολούθησαν τα διαθέσιμα με 8,8%. Το κυκλοφορούν σημείωσε επίσης μικρή αύξηση κατά 4,3%. Ο μέσος χρόνος είσπραξης απαιτήσεων και η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων αυξήθηκαν σε 62 και 81 ημέρες αντίστοιχα.

Όσον αφορά τα στοιχεία του παθητικού, οι υποχρεώσεις διευρύνθηκαν κατά 6,6%, ενώ και τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν με παρόμοιο ρυθμό (6,1%). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την οριακή μόνο μεταβολή της δανειακής επιβάρυνσης σε 65,5%, το 2023. Ο λόγος των βραχυπρόθεσμων προς τις μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις μειώθηκε οριακά σε 3,0:1, ενώ μικρή άνοδο σημείωσε το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων προς το συνολικό χρέος. Οι δείκτες ρευστότητας δεν παρουσίασαν αξιόλογες μεταβολές.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α2

Κεντρική Μακεδονία

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

2. Η μείωση του κύκλου εργασιών οφείλεται σε μεγάλη εταιρεία καυσίμων της Περιφέρειας. Αν δεν υπολογίζαμε τα μεγέθη της συγκεκριμένης εταιρείας, ο κύκλος εργασιών της περιφέρειας θα αυξανόταν κατά 5,0%. Επίσης, η μείωση του καθαρού αποτελέσματος θα περιοριζόταν αισθητά σε -7,4%.

Πίνακας Α4 – Κεντρική Μακεδονία

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	1.625.890	9,7
Κυκλοφορούν ενεργητικό	3.113.095	4,3
Διαθέσιμα	578.652	8,8
Σύνολο ενεργητικού	5.317.637	6,4
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	1.835.544	6,1
Υποχρεώσεις	3.482.093	6,6
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	7.657.495	-3,2
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	1.500.767	6,8
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	310.445	-17,5
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	300.885	-18,0
Αριθμός επιχειρήσεων	1.218	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α5 – Κεντρική Μακεδονία

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,4:1	1,6:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	62 ημ.	55 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	81 ημ.	68 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	65,5%	65,4%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	3,0:1	3,2:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	42,0%	40,9%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,41	1,41	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,73	0,71	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,23	0,23	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	19,6%	17,8%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	3,9%	4,6%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	16,4%	21,2%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	7,6%	8,6%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023		2023	
Μεταβολή πωλήσεων	-3,2%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	6,4%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	9,7%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	6,8%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	-18,0%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.3. Δυτική Μακεδονία

Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, είχαν την έδρα τους, το 2023, 59 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, ποσοστό 0,9% του συνόλου. Η συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών στα μεγέθη του εγχώριου εμπορίου ήταν χαμηλή, δεδομένου ότι το ενεργητικό και οι πωλήσεις τους κάλυψαν μερίδιο μόλις 0,2% του συνόλου.

Ο κύκλος εργασιών τους διαμορφώθηκε σε €191,4 εκατ., αυξημένος κατά 13,2%. Τα μικτά κέρδη αυξήθηκαν με αρκετά μικρότερο ρυθμό (+5,7%), λόγω της αποτυχίας συγκράτησης του κόστους πωληθέντων, με αποτέλεσμα το ποσοστό μικτού κέρδους να περιοριστεί σε 15,9%. Αυτές οι εξελίξεις οδήγησαν στην άνοδο του λειτουργικού και καθαρού αποτελέσματος κατά 10,5% και 9,4% αντίστοιχα. Τα κέρδη προ φόρου διαμορφώθηκαν τελικά σε €7,4 εκατ. Ο δείκτης του ποσοστού καθαρού κέρδους παρέμεινε ουσιαστικά στα ίδια επίπεδα, ενώ η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων σημείωσε μικρή βελτίωση σε 15,7% από 15,1% το προηγούμενο έτος.

Το συνολικό ενεργητικό ανήλθε σε €115,7 εκατ., αυξημένο κατά 6,6%. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των κεφαλαίων μεταβλήθηκε οριακά (1.7:1). Όλα τα στοιχεία που συγκροτούν το ενεργητικό αυξήθηκαν με παρόμοιους ρυθμούς. Επιπλέον, ο δείκτης είσπραξης απαιτήσεων μειώθηκε σε 57 ημέρες, ενώ ο δείκτης διατήρησης αποθεμάτων αυξήθηκε οριακά σε 75 ημέρες.

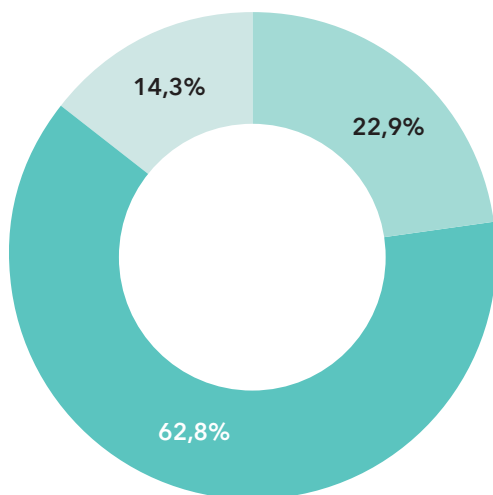
Τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 5,2% και διαμορφώθηκαν σε €47,2 εκατ., ενώ οι συνολικές υποχρεώσεις αυξήθηκαν με υψηλότερο ρυθμό της τάξεως του 7,5%. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ελαφρά επιδείνωση της δανειακής επιβάρυνσης, η οποία ανήλθε σε 59,2%, το 2023. Ο λόγος της βραχυπρόθεσμης προς τη μέσο-μακροπρό-

θεσμη επιβάρυνση διευρύνθηκε σε 5,5:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο σύνολο του χρέους μειώθηκε σε 28,9%. Επιδείνωση, έστω και οριακή, παρουσιάζουν όλοι οι δείκτες ρευστότητας, κατά τη διετία 2023/2022, με τη γενική ρευστότητα να διαμορφώνεται σε 1,54.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α3

Δυτική Μακεδονία

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α6 – Δυτική Μακεδονία**Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)**

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	26.506	6,4
Κυκλοφορούν ενεργητικό	72.603	6,7
Διαθέσιμα	16.582	6,3
Σύνολο ενεργητικού	115.691	6,6
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	47.216	5,2
Υποχρεώσεις	68.475	7,5
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	191.423	13,2
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	30.440	5,7
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	8.602	10,5
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	7.400	9,4
Αριθμός επιχειρήσεων	59	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α7 – Δυτική Μακεδονία

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,7:1	1,6:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	57 ημ.	60 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	75 ημ.	74 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	59,2%	58,7%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	5,5:1	4,9:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	28,9%	31,4%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,54	1,58	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,80	0,83	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,29	0,30	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	15,9%	17,0%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	3,9%	4,0%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	15,7%	15,1%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	7,6%	7,2%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Μεταβολή πωλήσεων	13,2%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	6,6%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	6,4%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	5,7%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	9,4%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.4. Ήπειρος

Στην Περιφέρεια Ηπείρου, είχαν έδρα, το 2023, 77 εμπορικές εταιρείες ΑΕ και ΕΠΕ, οι οποίες αποτελούσαν το 1,1% των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ της χώρας. Το ενεργητικό και οι πωλήσεις τους κάλυψαν μερίδιο 0,5 και 0,6% του συνόλου αντίστοιχα.

Ο κύκλος εργασιών τους αυξήθηκε κατά 4,7% και διαμορφώθηκε σε €499,5 εκατ., ενώ αυξήθηκαν επίσης, με αρκετά υψηλότερο ρυθμό, τα μικτά κέρδη (13,5%). Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του μικτού περιθωρίου σε 14,9%. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν στη σημαντική βελτίωση της λειτουργικής κερδοφορίας κατά 30,5%. Ωστόσο, η μικρή επιδείνωση του μη λειτουργικού αποτελέσματος οδήγησε, τελικά, στην αύξηση των καθαρών προ φόρου κερδών κατά 16,6%, ανερχόμενα έτσι σε €14,8 εκατ., το 2023. Οι δείκτες του ποσοστού καθαρού κέρδους, αλλά και της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων βελτιώθηκαν και διαμορφώθηκαν σε 3,0% και 16,0% αντίστοιχα.

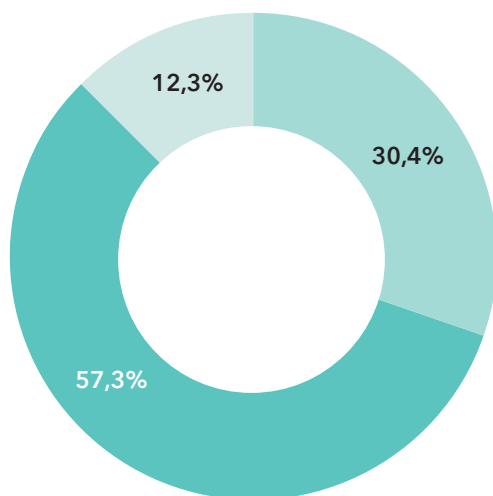
Το Σύνολο του ενεργητικού ανήλθε σε €254,3 εκατ., ενισχυμένο μόλις κατά 1,0%, σε σχέση με το 2022. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των συνολικών κεφαλαίων αυξήθηκε οριακά στο 2,0:1. Από τα συστατικά μέρη του ενεργητικού, μόνο τα χρηματικά διαθέσιμα μειώθηκαν κατά 6,3%, ενώ τα υπόλοιπα σημείωσαν αύξηση, έστω και οριακή. Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων μειώθηκε σε 48 ημέρες, ενώ η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων αυξήθηκε σε 50 ημέρες.

Τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 7,5% και διαμορφώθηκαν σε €92,7 εκατ., το 2023, ενώ οι υποχρεώσεις σημείωσαν μικρή πτώση κατά 2,5% το ίδιο διάστημα. Συνεπώς, η δανειακή επιβάρυνση υποχώρησε σε 63,6%, μειωμένη κατά 2,2 ποσοστιαίες μονάδες, σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση παρέμεινε σταθερή, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο Σύνολο του χρέους αυξήθηκε ελαφρά σε 39,1%. Οι δείκτες ρευστότητας παρουσίασαν οριακές μόνο μεταβολές.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α4

Ήπειρος

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α8 – Ήπειρος

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	77.268	5,0
Κυκλοφορούν ενεργητικό	145.799	0,6
Διαθέσιμα	31.241	-6,3
Σύνολο ενεργητικού	254.308	1,0
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	92.689	7,5
Υποχρεώσεις	161.620	-2,5
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	499.497	4,7
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	74.451	13,5
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	19.409	30,5
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	14.848	16,6
Αριθμός επιχειρήσεων	77	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α9 – Ήπειρος

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	2,0:1	1,9:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	48 ημ.	54 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	50 ημ.	44 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	63,6%	65,8%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	3,4:1	3,4:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	39,1%	38,3%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,42	1,40	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,78	0,81	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,25	0,26	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	14,9%	13,7%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	3,0%	2,7%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	16,0%	14,8%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	7,6%	6,3%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Μεταβολή πωλήσεων	4,7%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	1,0%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	5,0%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	13,5%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	16,6%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.5. Θεσσαλία

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας ήταν η έδρα 254 εμπορικών εταιρειών ΑΕ και ΕΠΕ, το 2023, με τις επιχειρήσεις αυτές να καλύπτουν το 3,7% του συνόλου. Το ενεργητικό και οι πωλήσεις τους είχαν μερίδια 1,5% και 1,3% αντίστοιχα στο Σύνολο της χώρας.

Ο κύκλος εργασιών τους βελτιώθηκε κατά 5,1% και διαμορφώθηκε σε €1.092,9 εκατ., ενώ η συγκράτηση του κόστους είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του μικτού κέρδους με αρκετά υψηλότερο ρυθμό (+12,7%). Ως εκ τούτου, το ποσοστό μικτού κέρδους βελτιώθηκε σε 16,8%. Η σημαντική άνοδος των μικτών κερδών οδήγησε στη βελτίωση της λειτουργικής κερδοφορίας και, τελικά, στην εγγραφή κερδών, προ φόρων, ύψους €51,2 εκατ., το 2023, καταγράφοντας αξιόλογη αύξηση, σε σχέση με το προηγούμενο έτος (16,9%). Ο δείκτης του ποσοστού καθαρού κέρδους σκαρφάλωσε στο 4,7% από 4,2% το προηγούμενο έτος, ενώ η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων υποχώρησε οριακά σε 21,9%, λόγω της αύξησης των ιδίων κεφαλαίων με ελαφρά υψηλότερο ρυθμό σε σχέση με αυτόν των κερδών.

Το ενεργητικό των εταιρειών στη συγκεκριμένη Περιφέρεια διαμορφώθηκε σε €707,9 εκατ., το 2023, αυξημένο κατά 11,0%. Όλα τα συστατικά στοιχεία του ενεργητικού αυξήθηκαν σε κάποιο βαθμό, με τα διαθέσιμα να σημειώνουν τη μεγαλύτερη αύξηση (+22,8%). Ο δείκτης της μέσης διάρκειας είσπραξης απαιτήσεων μειώθηκε σε 58 ημέρες, ενώ αύξηση εμφάνισε η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων με τον σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 64 ημέρες.

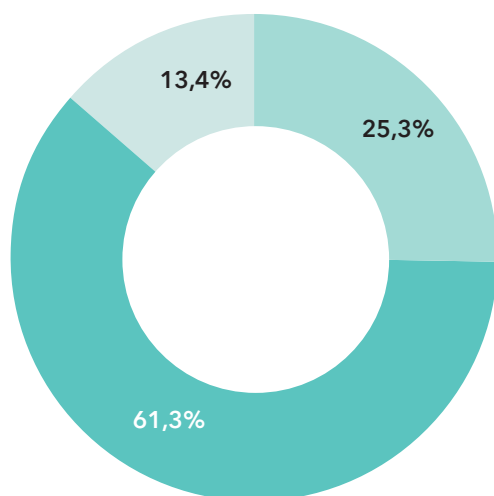
Τα ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν αισθητά κατά 18,0%, το 2023. Παράλληλα, οι υποχρεώσεις διευρύνθηκαν με αρκετά μικρότερο ρυθμό (7,8%), γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της δανειακής επιβάρυνσης σε 66,9%. Ο λόγος του βραχυπρόθε-

σμου προς το μέσο-μακροπρόθεσμο χρέος αυξήθηκε ελαφρά σε 4,1:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο συνολικό χρέος περιορίστηκε σε 38,5%. Οι δείκτες ρευστότητας σημείωσαν οριακές μόνο μεταβολές, με τη γενική ρευστότητα να διαμορφώνεται σε 1.39.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ A5

Θεσσαλία

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α10 – Θεσσαλία

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	178.818	12,2
Κυκλοφορούν ενεργητικό	434.046	8,2
Διαθέσιμα	95.016	22,8
Σύνολο ενεργητικού	707.880	11,0
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	234.122	18,0
Υποχρεώσεις	473.758	7,8
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	1.092.897	5,1
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	183.909	12,7
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	53.389	16,6
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	51.238	16,9
Αριθμός επιχειρήσεων	254	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α11 – Θεσσαλία

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,5:1	1,6:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	58 ημ.	62 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	64 ημ.	57 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	66,9%	68,9%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	4,1:1	3,7:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	38,5%	40,7%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,39	1,38	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,71	0,74	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,26	0,23	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	16,8%	15,7%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	4,7%	4,2%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	21,9%	22,1%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	9,2%	8,4%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Μεταβολή πωλήσεων	5,1%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	11,0%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	12,2%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	12,7%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	16,9%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.6. Ιόνια Νησιά

Το 2023, στην Περιφέρεια των Ιονίων Νήσων είχαν έδρα 101 εμπορικές εταιρείες ΑΕ και ΕΠΕ, καλύπτοντας το 1,5% του συνόλου των εμπορικών εταιρειών του δείγματος. Η συμμετοχή τους στα συνολικά μεγέθη του εμπορίου ήταν χαμηλή, καθώς το ενεργητικό και οι πωλήσεις τους κάλυψαν μόλις το 0,4% και το 0,3% του συνόλου αντίστοιχα.

Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών της Περιφέρειας παρουσίασε άνοδο κατά 8,8%, διαμορφούμενος σε €282,4 εκατ. Παράλληλα, η συγκράτηση του κόστους πωληθέντων οδήγησε στην αύξηση των μικτών κερδών με διψήφιο ρυθμό (15,5%). Ως εκ τούτου, το ποσοστό μικτού κέρδους εμφανίζεται βελτιωμένο, σε σχέση με το προηγούμενο έτος (20,3%). Ωστόσο, η δραστική μείωση των λειτουργικών εσόδων κατά 60,2%, σε συνδυασμό με την αύξηση κατά 8,5% των λειτουργικών δαπανών, την ίδια περίοδο, περιόρισαν την αύξηση της λειτουργικής κερδοφορίας σε 4,0%. Τα κέρδη προ φόρων διαμορφώθηκαν τελικά σε €16,8 εκατ., αυξημένα κατά μόλις 2,5%, έναντι του προηγούμενου έτους. Οι δείκτες του ποσοστού καθαρού κέρδους και της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων υποχώρησαν σε 6,0% και 18,8% αντίστοιχα.

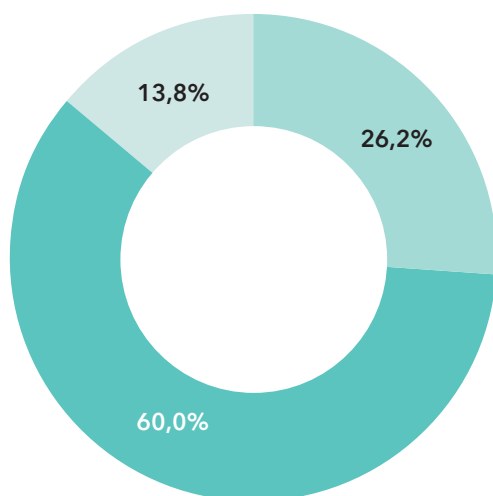
Τα συνολικά κεφάλαια των εταιρειών της Περιφέρειας αυξήθηκαν κατά 7,3% και διαμορφώθηκαν σε €209,7 εκατ. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού παρέμεινε αμετάβλητη στο 1,3:1. Από τα στοιχεία που συγκροτούν το ενεργητικό, μόνο τα διαθέσιμα μειώθηκαν (-29,5%), ενώ το πάγιο και το κυκλοφορούν ενεργητικό αυξήθηκαν κατά 23,2% και 14,6% αντίστοιχα. Ο μέσος χρόνος είσπραξης απαιτήσεων και η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων αυξήθηκαν σε 50 και 83 ημέρες αντίστοιχα.

Τα ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν κατά 10,8%. Παράλληλα, το συνολικό χρέος αυξήθηκε με αρκετά χαμηλότερο ρυθμό (+4,7%), οδηγώντας στη βελτίωση του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης σε 57,2%, το 2023. Ο λόγος των βραχυπρόθεσμων προς τις μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκε οριακά σε 2,9:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων περιορίστηκε ελαφρά σε 37,2%. Η γενική ρευστότητα υποχώρησε σε 1,74, ενώ και οι λοιποί δείκτες ρευστότητας σημείωσαν μικρή επιδείνωση.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ A6

Ιόνια Νησιά

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας A12 – Ιόνια Νησιά

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Ενεργητικό		
Πάγιο ενεργητικό	54.830	23,2
Κυκλοφορούν ενεργητικό	125.804	14,6
Διαθέσιμα	29.031	-29,5
Σύνολο ενεργητικού	209.665	7,3
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	89.651	10,8
Υποχρεώσεις	120.014	4,7
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	282.434	8,8
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	57.194	15,5
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	17.785	4,0
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	16.845	2,5
Αριθμός επιχειρήσεων	101	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας A13 – Ιόνια Νησιά

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,3:1	1,3:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	50 ημ.	46 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	83 ημ.	75 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	57,2%	58,6%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	2,9:1	2,7:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	37,2%	37,9%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,74	1,81	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,80	0,89	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,36	0,49	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	20,3%	19,1%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	6,0%	6,3%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	18,8%	20,3%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	9,4%	9,4%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Μεταβολή πωλήσεων	8,8%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	7,3%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	23,2%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	15,5%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	2,5%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.7. Δυτική Ελλάδα

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας είχαν την έδρα τους, το 2023, 219 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, καλύπτοντας το 3,2% του συνόλου των εμπορικών εταιρειών της χώρας. Το ενεργητικό και οι πωλήσεις τους κάλυψαν μερίδιο 0,9% στο σύνολο της χώρας.

Ο κύκλος εργασιών τους αυξήθηκε κατά 6,5% και διαμορφώθηκε στα €709,5 εκατ. Τα μικτά κέρδη αυξήθηκαν με υψηλότερο ρυθμό (9,6%), κάτι που είχε ως αποτέλεσμα το ποσοστό μικτού κέρδους να σημειώσει μικρή βελτίωση κατά 18,2%. Η άνοδος των μικτών κερδών οδήγησε σε αξιόλογη βελτίωση της λειτουργικής κερδοφορίας κατά 27,9%. Τελικά, τα καθαρά προ φόρου κέρδη ανήλθαν σε 34,2 εκατ., αυξημένα κατά 29,0%, σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το ποσοστό καθαρού κέρδους και η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων είχαν ανοδική πορεία και διαμορφώθηκαν σε 4,8% και 16,7% αντίστοιχα.

Το ενεργητικό των εταιρειών ενισχύθηκε κατά 3,4% και διαμορφώθηκε σε €458,1 εκατ. Όλα τα στοιχεία που συγκροτούν το ενεργητικό αυξήθηκαν έστω και οριακά. Τη μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν τα χρηματικά διαθέσιμα (+12,9%). Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των κεφαλαίων παρέμεινε σταθερή στο 1,5:1. Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων μειώθηκε ελαφρά σε 66 ημέρες, ενώ η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων παρέμεινε στα ίδια περίπου επίπεδα.

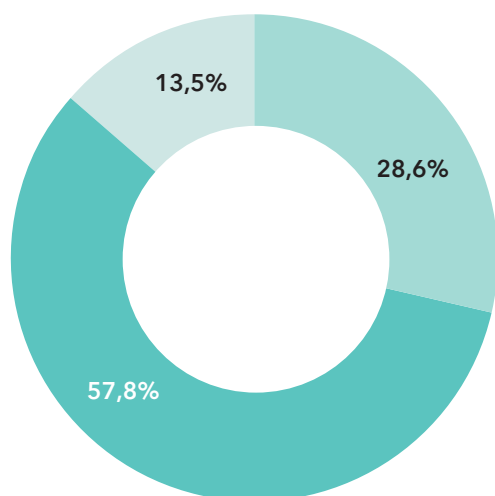
Περαιτέρω, τα συνολικά ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν κατά 5,5%. Ταυτόχρονα, οι συνολικές υποχρεώσεις διευρύνθηκαν με χαμηλότερο ρυθμό (+1,7%), οδηγώντας στη μικρή υποχώρηση της δανειακής επιβάρυνσης, η οποία διαμορφώθηκε σε 55,3%, το 2023. Ο λόγος των βραχυπρόθεσμων προς τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκε σε 6,4:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων υποχώρησε σε 30,1%.

Οι δείκτες ρευστότητας δεν παρουσίασαν ιδιαίτερες μεταβολές, το 2023.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ A7

Δυτική Ελλάδα

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας A14 – Δυτική Ελλάδα

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	131.200	4,5
Κυκλοφορούν ενεργητικό	264.860	0,9
Διαθέσιμα	62.056	12,9
Σύνολο ενεργητικού	458.116	3,4
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	204.991	5,5
Υποχρεώσεις	253.125	1,7
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	709.498	6,5
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	129.412	9,6
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	36.243	27,9
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	34.220	29,0
Αριθμός επιχειρήσεων	219	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας A15 – Δυτική Ελλάδα

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,5:1	1,5:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	66 ημ.	70 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	56 ημ.	55 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	55,3%	56,2%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	6,4:1	5,8:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	30,1%	32,4%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,49	1,49	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,89	0,88	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,30	0,28	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	18,2%	17,7%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	4,8%	4,0%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	16,7%	13,7%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	8,7%	7,0%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023		2023	
Μεταβολή πωλήσεων	6,5%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	3,4%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	4,5%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	9,6%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	29,0%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.8. Στερεά Ελλάδα

Στη συγκεκριμένη Περιφέρεια, είχαν έδρα, το 2023, 149 εμπορικές εταιρείες ΑΕ και ΕΠΕ, καλύπτοντας το 2,2% του συνόλου της χώρας. Το ενεργητικό και οι πωλήσεις τους κάλυψαν το 0,9% και 0,8% του συνόλου αντίστοιχα.

Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών αυτών σημείωσε μικρή βελτίωση κατά 3,2% και διαμορφώθηκε σε €638,3 εκατ. Τα μικτά κέρδη αυξήθηκαν με μεγαλύτερο ρυθμό (10,7%), οδηγώντας στην αύξηση του ποσοστού μικτού κέρδους σε 18,7%. Ωστόσο, η άνοδος των λειτουργικών δαπανών κατά 10,4%, παράλληλα με την κατακόρυφη αύξηση των χρηματοοικονομικών δαπανών (+57,9%) περιόρισαν τη λειτουργική και, κατ' επέκταση, την καθαρή κερδοφορία, η οποία αυξήθηκε μόλις κατά 1,3%. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν, τελικά, σε εγγραφή κερδών προ φόρων ύψους €29,4 εκατ., το 2023. Ο δείκτης του ποσοστού καθαρού κέρδους δεν παρουσίασε ιδιαίτερη μεταβολή και διαμορφώθηκε σε 4,6%, ενώ η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων υποχώρησε σε 18,5%, μειωμένη κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες, σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

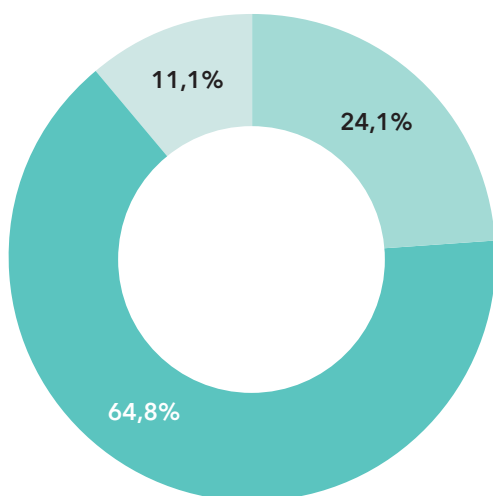
Τα συνολικά κεφάλαια των εταιρειών της Περιφέρειας διευρύνθηκαν κατά 8,1% και διαμορφώθηκαν σε €420,5 εκατ. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των συνολικών κεφαλαίων μειώθηκε οριακά σε 1,5:1. Όλα τα συστατικά στοιχεία του ενεργητικού παρουσίασαν αύξηση σε κάποιο βαθμό, με μεγαλύτερη αυτή των διαθεσίμων (+8,9%). Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων και η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων αυξήθηκαν σε 69 και 80 ημέρες αντίστοιχα.

Όσον αφορά τα στοιχεία του παθητικού, τα ίδια κεφάλαια κατέγραψαν αύξηση 12,3%, ενώ με μικρότερο ρυθμό ενισχύθηκε το συνολικό χρέος (+5,6%). Συνεπώς, η δανειακή επιβάρυνση υποχώρησε και διαμορφώθηκε σε 62,3%. Ο λόγος των βραχυπρόθεσμων προς τις μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις περιορίστηκε σε 4,3:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων ανέκαμψε ελαφρά σε 39,7%. Οι δείκτες ρευστότητας παρουσίασαν βελτίωση κατά τη διετία 2023/2022.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ A8

Στερεά Ελλάδα

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας A16 – Στερεά Ελλάδα

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	101.473	7,5
Κυκλοφορούν ενεργητικό	272.377	8,1
Διαθέσιμα	46.660	8,9
Σύνολο ενεργητικού	420.510	8,1
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	158.489	12,3
Υποχρεώσεις	262.021	5,6
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	638.277	3,2
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	119.427	10,7
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	30.753	1,3
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	29.369	1,3
Αριθμός επιχειρήσεων	149	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας A17 – Στερεά Ελλάδα

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,5:1	1,6:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	69 ημ.	65 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	80 ημ.	77 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	62,3%	63,7%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	4,3:1	5,0:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	39,7%	38,9%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,50	1,43	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,79	0,74	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,22	0,21	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	18,7%	17,4%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	4,6%	4,7%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	18,5%	20,5%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	8,7%	8,7%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023		2023	
Μεταβολή πωλήσεων	3,2%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	8,1%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	7,5%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	10,7%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	1,3%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.9. Αττική

Ο αριθμός των εμπορικών εταιρειών του δείγματος που είχαν έδρα στην Περιφέρεια Αττικής, το 2023, ανήλθε σε 3.850, αποτελώντας το 56,7% του συνόλου, γεγονός ενδεικτικό της πολύ υψηλής γεωγραφικής συγκέντρωσης της εμπορικής δραστηριότητας. Το ενεργητικό τους κάλυπτε το 78,6% του συνολικού ενεργητικού και οι πωλήσεις το 80,7% των συνολικών πωλήσεων.

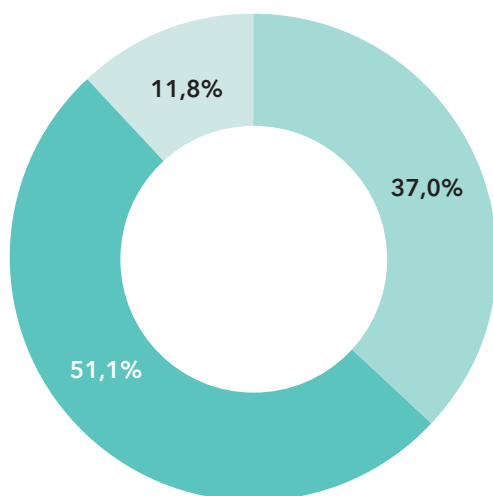
Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών της συγκεκριμένης Περιφέρειας κατέγραψε μικρή βελτίωση και διαμορφώθηκε σε €65,7 δισ., αυξημένος μόλις κατά 1,4%. Όμως, τα μικτά κέρδη αυξήθηκαν με διψήφιο ρυθμό (+10,8%), λόγω της συγκράτησης του κόστους πωληθέντων. Ως εκ τούτου, το ποσοστό μικτού κέρδους ανέκαμψε και διαμορφώθηκε σε 18,8% (από 17,2% το προηγούμενο έτος). Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν σε σημαντική βελτίωση της λειτουργικής κερδοφορίας κατά 18,3%. Τελικά, τα καθαρά κέρδη προ φόρου διαμορφώθηκαν σε €2,8 δισ., το 2023, (από €2,3 δισ. το προηγούμενο έτος), αυξημένα κατά 20,0%. Το ποσοστό καθαρού κέρδους σκαρφάλωσε στο 4,3% από 3,6%, το 2022, ενώ η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων βελτιώθηκε σε 22,4%, αυξημένη κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του προηγούμενου έτους.

Τα συνολικά κεφάλαια ενισχύθηκαν κατά 4,7% και διαμορφώθηκαν σε €38,2 δισ. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού μειώθηκε οριακά σε 1,7:1. Από τα στοιχεία του ενεργητικού, τα πάγια αυξήθηκαν κατά 5,2%, τα διαθέσιμα σημείωσαν άνοδο με παραπλήσιο ρυθμό (5,0%), ενώ λίγο μικρότερη ήταν η αύξηση του κυκλοφορούντος (4,2%), κατά τη διετία 2023/2022. Περαιτέρω, οι δείκτες της μέσης διάρκειας διατήρησης αποθεμάτων και είσπραξης απαιτήσεων ανέκαμψαν και διαμορφώθηκαν σε 49 και 51 ημέρες αντίστοιχα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ A9

Αττική

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Σχετικά με τα στοιχεία του παθητικού, τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 7,5%, ενώ ο χαμηλότερος ρυθμός αύξησης των υποχρεώσεων (+3,3%) είχε ως αποτέλεσμα τη μικρή βελτίωση της δανειακής επιβάρυνσης σε 67,1%. Οριακή ήταν η μεταβολή της βραχυπρόθεσμης επιβάρυνσης, η οποία διαμορφώθηκε σε 2,4:1, το 2023 (από 2,3:1 το προηγούμενο έτος), ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο συνολικό χρέος υποχώρησε ελαφρά σε 40,6%. Η γενική ρευστότητα παρέμεινε στα ίδια επίπεδα (1,34), ενώ οι λοιποί δείκτες ρευστότητας σημείωσαν οριακές μόνο μεταβολές.

Πίνακας A18 – Αττική

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	14.146.844	5,2
Κυκλοφορούν ενεργητικό	19.538.159	4,2
Διαθέσιμα	4.520.078	5,0
Σύνολο ενεργητικού	38.205.081	4,7
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	12.579.802	7,5
Υποχρεώσεις	25.625.279	3,3
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	65.665.943	1,4
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	12.372.568	10,8
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	2.935.848	18,3
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	2.812.078	20,0
Αριθμός επιχειρήσεων	3.850	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας A19 – Αττική

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,7:1	1,8:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	51 ημ.	49 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	49 ημ.	43 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	67,1%	67,9%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	2,4:1	2,3:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	40,6%	41,2%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,34	1,34	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,77	0,78	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,26	0,27	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	18,8%	17,2%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	4,3%	3,6%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	22,4%	20,0%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	9,1%	7,8%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2023	2023	2023
Μεταβολή πωλήσεων	1,4%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	4,7%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	5,2%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	10,8%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	20,0%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.10. Πελοπόννησος

Ο αριθμός των εμπορικών εταιρειών του δείγματος που είχαν έδρα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, το 2023, διαμορφώθηκε σε 143, καλύπτοντας ποσοστό 2,1% του συνόλου των ΑΕ και ΕΠΕ του εμπορίου. Το ενεργητικό τους αντιστοιχούσε στο 0,7% του συνολικού ενεργητικού και οι πωλήσεις τους στο 0,9% των συνολικών πωλήσεων.

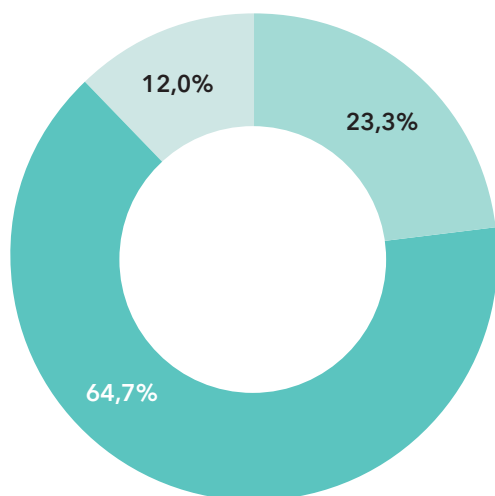
Με τα δεδομένα του παρόντος δείγματος, ο κύκλος εργασιών των εταιρειών της συγκεκριμένης Περιφέρειας αυξήθηκε κατά 8,9% και ανήλθε σε €725,4 εκατ. Όμως, η συγκράτηση του κόστους πωληθέντων είχε ως αποτέλεσμα την ταχύτερη αύξηση των μικτών κερδών (+12,7%), με το μικτό περιθώριο να διαμορφώνεται σε 14,5%, ελαφρά αυξημένο σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η βελτίωση των μικτών κερδών, σε συνδυασμό με την επιτυχή διαχείριση του λειτουργικού κόστους οδήγησε σε κατακόρυφη άνοδο των λειτουργικών αποτελεσμάτων κατά 41,0%, ενώ τα κέρδη προ φόρου διαμορφώθηκαν τελικά σε €30,2 εκατ., αυξημένα κατά 42,1%, κατά την εξεταζόμενη διετία. Ο δείκτης του ποσοστού καθαρού κέρδους ανήλθε σε 4,2% (από 3,2% το προηγούμενο έτος), ενώ και η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων παρουσίασε θετική μεταβολή κατά πέντε περίπου ποσοστιαίες μονάδες και διαμορφώθηκε σε 22,8%, το 2023.

Επιπλέον, τα συνολικά κεφάλαια των εταιρειών της Περιφέρειας αυξήθηκαν κατά 6,4% και διαμορφώθηκαν σε €339,6 εκατ. Ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας των κεφαλαίων παρέμεινε σταθερός στο 2,1:1. Όλα τα στοιχεία που συγκροτούν το ενεργητικό κατέγραψαν αυξήσεις, με μεγαλύτερη εκείνη των παγίων (+7,1%). Ο δείκτης είσπραξης απαιτήσεων μειώθηκε σε 53 ημέρες, ενώ η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων παρέμεινε στα ίδια επίπεδα (40 ημέρες).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α10

Πελοπόννησος

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Τα ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν κατά 10,3%, ενώ αρκετά χαμηλότερος ήταν ο ρυθμός μεγέθυνσης των υποχρεώσεων (+4,0%), με αποτέλεσμα τη βελτίωση της δανειακής επιβάρυνσης σε 61,0%. Ο λόγος βραχυπρόθεσμων προς μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις ανήλθε σε 7,3:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο συνολικό χρέος δεν παρουσίασε ιδιαίτερη μεταβολή, με τον σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται σε 23,2%. Τέλος, ο δείκτης γενικής ρευστότητας διαμορφώθηκε σε 1,43, ελαφρώς βελτιωμένος σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Πίνακας Α20 – Πελοπόννησος

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	79.028	7,1
Κυκλοφορούν ενεργητικό	219.865	6,7
Διαθέσιμα	40.672	3,2
Σύνολο ενεργητικού	339.565	6,4
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	132.541	10,3
Υποχρεώσεις	207.023	4,0
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	725.387	8,9
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	105.014	12,7
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	31.186	41,0
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	30.171	42,1
Αριθμός επιχειρήσεων	143	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α21 – Πελοπόννησος

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	2,1:1	2,1:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	53 ημ.	56 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	40 ημ.	40 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	61,0%	62,4%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	7,3:1	7,2:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	23,2%	23,1%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,43	1,40	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,82	0,82	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,24	0,23	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	14,5%	14,0%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	4,2%	3,2%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	22,8%	17,7%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	9,8%	7,4%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2023	2023	2023
Μεταβολή πωλήσεων	8,9%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	6,4%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	7,1%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	12,7%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	42,1%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.11. Βόρειο Αιγαίο

Το 2023, στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είχαν την έδρα τους 62 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, ποσοστό 0,9% του συνόλου. Η συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών στα μεγέθη του εγχώριου εμπορίου ήταν χαμηλή, αφού το ενεργητικό και οι πωλήσεις τους κάλυψαν μερίδιο μόλις 0,2% του συνόλου.

Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών της Περιφέρειας αυξήθηκε κατά 9,9% και διαμορφώθηκε σε €147,7 εκατ. Ωστόσο, η ταχύτερη αύξηση του κόστους πωληθέντων είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των μικτών κερδών με χαμηλότερο ρυθμό (+6,2%) και, ως εκ τούτου, το ποσοστό μικτού κέρδους επιδεινώθηκε ελαφρά σε 17,5%, το τελευταίο έτος. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν στη βελτίωση του λειτουργικού αποτελέσματος κατά 8,8%. Τελικά, τα προ φόρου κέρδη κατέγραψαν αύξηση της τάξεως του 4,6% και ανήλθαν σε €5,3 εκατ., το 2023. Ο δείκτης του ποσοστού καθαρού κέρδους υποχώρησε οριακά σε 3,6%, ενώ η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων παρέμεινε στα ίδια επίπεδα (13,0%).

Τα συνολικά κεφάλαια των εταιρειών της Περιφέρειας ενισχύθηκαν κατά 3,7% και διαμορφώθηκαν σε €101,2 εκατ. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των συνολικών κεφαλαίων αυξήθηκε οριακά σε 1,5:1. Από τα στοιχεία που συγκροτούν το ενεργητικό, μείωση κατά 8,5% κατέγραψαν τα χρηματικά διαθέσιμα, ενώ τα πάγια και το κυκλοφορούν αυξήθηκαν κατά 5,8% και 6,0% αντίστοιχα. Οι δείκτες της μέσης διάρκειας είσπραξης απαιτήσεων και διατήρησης αποθεμάτων δεν παρουσίασαν ιδιαίτερη μεταβολή και διαμορφώθηκαν σε 50 και 66 ημέρες αντίστοιχα.

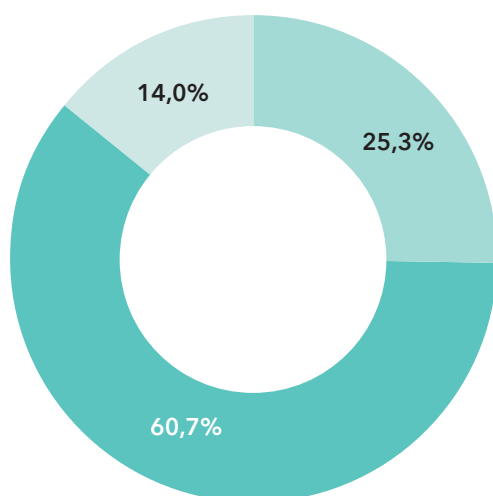
Τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 3,9%, το διάστημα 2023/2022. Με παρόμοιο ρυθμό αυξήθηκαν και οι υποχρεώσεις την ίδια περίοδο (+3,5%), γεγονός που οδήγησε

στην οριακή υποχώρηση της δανειακής επιβάρυνσης σε 59,5%. Ο λόγος βραχυπρόθεσμων προς μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις ανήλθε σε 3,0:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο συνολικό χρέος υποχώρησε ελαφρά σε 40,6%. Όλοι οι δείκτες ρευστότητας επιδεινώθηκαν σε κάποιο βαθμό την εξεταζόμενη διετία.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ A11

Βόρειο Αιγαίο

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας A22 – Βόρειο Αιγαίο

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	25.556	5,8
Κυκλοφορούν ενεργητικό	61.452	6,0
Διαθέσιμα	14.175	-8,5
Σύνολο ενεργητικού	101.184	3,7
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	41.005	3,9
Υποχρεώσεις	60.178	3,5
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	147.713	9,9
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	25.884	6,2
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	5.992	8,8
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	5.348	4,6
Αριθμός επιχειρήσεων	62	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας A23 – Βόρειο Αιγαίο

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,5:1	1,4:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	50 ημ.	51 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	66 ημ.	66 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	59,5%	59,6%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	3,0:1	2,8:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	40,6%	42,3%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,68	1,71	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,80	0,83	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,35	0,40	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	17,5%	18,1%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	3,6%	3,8%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	13,0%	13,0%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	6,1%	5,9%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2023	2023	2023
Μεταβολή πωλήσεων	9,9%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	3,7%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	5,8%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	6,2%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	4,6%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.12. Νότιο Αιγαίο

Το 2023, στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου είχαν έδρα 180 εμπορικές εταιρείες του δείγματος, καλύπτοντας μερίδιο 2,6% του συνόλου. Το ενεργητικό και οι πωλήσεις τους κάλυπταν το 1,1% στο σύνολο των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ της χώρας.

Οι πωλήσεις τους διαμορφώθηκαν σε €919,6 εκατ., παρουσιάζοντας οριακή αύξηση (0,8%) έναντι του προηγούμενου έτους. Με πολύ υψηλότερο ρυθμό (+12,6%) ενισχύθηκαν τα μικτά κέρδη, λόγω της μείωσης του κόστους πωληθέντων κατά 1,0%, με το ποσοστό μικτού κέρδους να αυξάνεται σε 14,3%. Ωστόσο, η δραστική υποχώρηση κατά 47,1% των λοιπών λειτουργικών εσόδων, σε συνδυασμό με την αύξηση των λειτουργικών δαπανών κατά σχεδόν 12% οδήγησαν σε μείωση του λειτουργικού αποτελέσματος κατά 9,3%. Ως εκ τούτου, το καθαρό προ φόρου αποτέλεσμα σημείωσε διψήφια μείωση (-10,7%), με καταγραφή κερδών ύψους €43,4 εκατ., το 2023. Σε συνέχεια των παραπάνω εξελίξεων, οι δείκτες του ποσοστού καθαρού κέρδους και της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων είχαν καθοδική πορεία και διαμορφώθηκαν σε 4,7% και 19,2% αντίστοιχα.

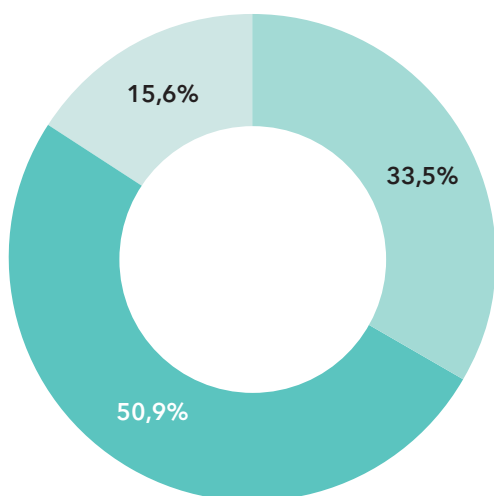
Τα συνολικά κεφάλαια διευρύνθηκαν σε €529,2 εκατ., καταγράφοντας αύξηση 5,2% έναντι του προηγούμενου έτους. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού μειώθηκε οριακά σε 1,7:1. Σχετικά με τα στοιχεία του ενεργητικού, πάγια και κυκλοφορούν αυξήθηκαν με παρόμοιους ρυθμούς (6,6% και 6,3% αντίστοιχα), ενώ τα διαθέσιμα μειώθηκαν οριακά (-0,9%). Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων αυξήθηκε σε 52 ημέρες και η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων σε 38 ημέρες.

Από την πλευρά του παθητικού, αύξηση εμφάνισαν τα ίδια κεφάλαια (+9,3%), ενώ οι υποχρεώσεις αυξήθηκαν μόλις κατά 2,4%. Επομένως, ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης σημείωσε βελτίωση και διαμορφώθηκε σε 57,4%. Ο λόγος βραχυπρόθεσμων προς μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις σημείωσε οριακή πτώση σε 3,1:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων δεν παρουσίασε κάποια μεταβολή. Η γενική ρευστότητα βελτιώθηκε σε 1,54, το 2023.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Α12

Νότιο Αιγαίο

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α24 – Νότιο Αιγαίο

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	177.035	6,6
Κυκλοφορούν ενεργητικό	269.624	6,3
Διαθέσιμα	82.544	-0,9
Σύνολο ενεργητικού	529.204	5,2
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	225.693	9,3
Υποχρεώσεις	303.511	2,4
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	919.579	0,8
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	131.265	12,6
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	44.598	-9,3
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	43.392	-10,7
Αριθμός επιχειρήσεων	180	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας Α25 – Νότιο Αιγαίο

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,7:1	1,8:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	52 ημ.	49 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	38 ημ.	35 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	57,4%	58,9%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	3,1:1	3,2:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	45,3%	45,3%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,54	1,50	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,94	0,92	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,37	0,38	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	14,3%	12,8%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	4,7%	5,3%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	19,2%	23,5%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	10,0%	10,9%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Μεταβολή πωλήσεων	0,8%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	5,2%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	6,6%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	12,6%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	-10,7%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

A.13. Κρήτη

Στην Περιφέρεια Κρήτης δραστηριοποιούνταν, το 2023, 338 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, οι οποίες αντιστοιχούσαν στο 5,0% του συνόλου των εμπορικών εταιρειών της χώρας. Το ενεργητικό τους κάλυπτε το 3,0% του συνολικού ενεργητικού και ο κύκλος εργασιών τους το 2,6% των συνολικών πωλήσεων.

Οι πωλήσεις των εταιρειών της Περιφέρειας αυξήθηκαν κατά 15,5% και διαμορφώθηκαν σε €2,1 δισ., ενώ με λίγο μεγαλύτερο ρυθμό αυξήθηκαν και τα μικτά κέρδη (+19,6%), κάτι που είχε ως συνέπεια το ποσοστό μικτού κέρδους να αυξηθεί σε 19,9%. Ωστόσο, η άνοδος των λειτουργικών δαπανών κατά 17,5%, καθώς και των χρηματοοικονομικών εξόδων κατά 52,9%, είχε ως αποτέλεσμα η λειτουργική κερδοφορία να αυξηθεί, τελικά, με ρυθμό 13,3%. Ομοίως, τα κέρδη προ φόρου αυξήθηκαν κατά 12,6% και διαμορφώθηκαν σε €93,4 εκατ. Ο δείκτης του ποσοστού καθαρού κέρδους περιορίστηκε οριακά σε 4,4%, ενώ η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων αυξήθηκε ελαφρά, κατά την εξεταζόμενη διετία, και διαμορφώθηκε σε 19,8%.

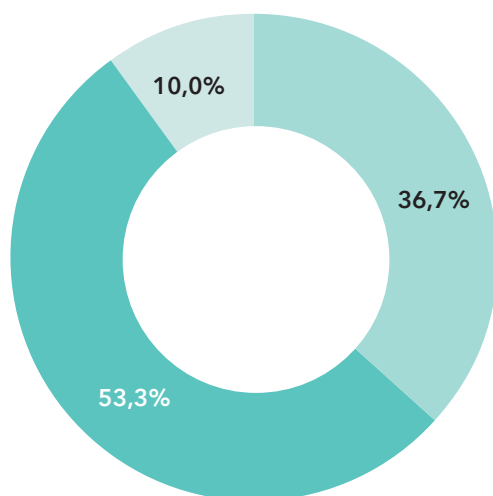
Το ενεργητικό των εταιρειών ανήλθε σε €1,45 δισ., εμφανώς αυξημένο, σε σχέση με το προηγούμενο έτος (+7,3%). Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού παρέμεινε σχεδόν στα ίδια επίπεδα (1,5:1 από 1,4:1, το 2022). Από τις μεταβολές των στοιχείων που συγκροτούν το ενεργητικό, εντονότερη ήταν η αύξηση των διαθεσίμων κατά 12,3%, ενώ και η ενίσχυση των παγίων κεφαλαίων ήταν ικανοποιητική (10,0%). Μικρότερη ήταν η αύξηση του κυκλοφορούντος (+4,6%). Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων περιορίστηκε σε 59 ημέρες, ενώ η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων αυξήθηκε σε 66 ημέρες, το 2023.

Επιπλέον, διψήφια άνοδο παρουσίασαν τα ίδια κεφάλαια κατά 10,4%, ενώ οι υποχρεώσεις ενισχύθηκαν με χαμηλότερο ρυθμό (5,8%), κατά το ίδιο διάστημα. Ως εκ τούτου, η δανειακή επιβάρυνση βελτιώθηκε σε 67,4%. Ο λόγος βραχυπρόθεσμων προς μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις παρέμεινε σταθερός σε 3,0:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο συνολικό χρέος κατέγραψε μικρή άνοδο σε 43,5%. Τέλος, οι δείκτες ρευστότητας παρουσίασαν οριακές μόνο μεταβολές, με τη γενική ρευστότητα να διαμορφώνεται σε 1,25.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ A13

Κρήτη

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας A26 – Κρήτη

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2023	%Δ 2023/2022
Πάγιο ενεργητικό	531.726	10,0
Κυκλοφορούν ενεργητικό	772.757	4,6
Διαθέσιμα	145.730	12,3
Σύνολο ενεργητικού	1.450.213	7,3
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	472.056	10,4
Υποχρεώσεις	978.157	5,8
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	2.122.390	15,5
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	423.326	19,6
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	97.177	13,3
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	93.424	12,6
Αριθμός επιχειρήσεων	338	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας A27 – Κρήτη

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,5:1	1,4:1	1,7:1	1,7:1
Είσπραξη απαιτήσεων	59 ημ.	70 ημ.	53 ημ.	51 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	66 ημ.	63 ημ.	53 ημ.	47 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Δανειακή επιβάρυνση	67,4%	68,4%	66,4%	67,2%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	3,0:1	3,0:1	2,5:1	2,5:1
Τραπεζική επιβάρυνση	43,5%	42,6%	40,6%	41,1%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Γενική ρευστότητα	1,25	1,26	1,35	1,35
Άμεση ρευστότητα	0,68	0,71	0,77	0,77
Χρηματική ρευστότητα	0,21	0,20	0,26	0,27
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Ποσοστό μικτού κέρδους	19,9%	19,3%	18,8%	17,2%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	4,4%	4,5%	4,3%	3,8%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	19,8%	19,4%	21,3%	20,0%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	8,3%	7,4%	8,9%	7,9%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2023	2022	2023	2022
Μεταβολή πωλήσεων	15,5%		1,5%	
Μεταβολή ενεργητικού	7,3%		5,1%	
Μεταβολή παγίων	10,0%		6,0%	
Μεταβολή μικτών κερδών	19,6%		10,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	12,6%		14,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

ΕΣΕΕ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΟΥ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μητροπόλεως 42, 105 63, Αθήνα 210 32 59 200

www.esee.gr info@esee.gr @ESEE4

Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου & Επιχειρηματικότητας

INEMY

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
& ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΕΕ

Πετράκη 8, 105 63, Αθήνα

210 3259170

www.inemy.gr info@inemy.gr